

Η ΑΣΦΑΛΗΣ ΠΛΟΗΓΗΣΗ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΘΕΣΗ ΟΛΩΝ ΜΑΣ

1ο Συνέδριο

για την Ασφαλή Πλοήγηση στο Διαδίκτυο

2012

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Δημόσιας Τάξης &
Προστασίας του Πολίτη

ΔΙΩΣΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

Συμβουλές για τα παιδιά!

Το Διαδίκτυο μορφώνει και ψυχαγωγεί. Ωστόσο, μπορεί να δημιουργηθούν και προβλήματα αν υπάρξει ασυδοσία στον τρόπο που χρησιμοποιείται. Γι' αυτό:

- Μην δίνεις σε κανέναν, ακόμα και στον καλύτερό σου φίλο, τους κωδικούς πρόσβασής σου στο Διαδίκτυο. Τα μόνα άτομα που θα πρέπει να γνωρίζουν τους κωδικούς πρόσβασής σου είναι οι γονείς σου.
- Μην απαντάς σε ηλεκτρονικά μηνύματα που σε κάνουν να αισθανθείς άβολα. Σε περίπτωση που λάβεις ένα τέτοιο μήνυμα, μη διστάσεις να το πεις στους γονείς σου ή σε κάποιο πρόσωπο που εμπιστεύεσαι.
- Αν αισθανθείς άβολα την ώρα που συνομιλείς μέσω chatroom, διάκοψε αμέσως τη συνομιλία.
- Απόφυγε να στείλεις τη φωτογραφία και τα προσωπικά στοιχεία σου μέσω Διαδικτύου σε άγνωστο.
- Σιγουρέψου για τις γνωριμίες σου στο Διαδίκτυο. Να θυμάσαι ότι τα άτομα που γνωρίζεις μπορεί να μην είναι αυτά που λένε ότι είναι!
- Αν κάποιος σε παρενοχλεί, θυμήσου ότι μπορείς να βγεις από τον ιστότοπο με ένα απλό «κλικ»!
- Σκέψου πολύ καλά πριν αποφασίσεις να συναντηθείς με κάποιο άτομο που γνώρισες στο Διαδίκτυο. Ζήτησε την άποψη των γονιών σου σχετικά με αυτό το θέμα.
- Σε περίπτωση που αποφασίσεις να συναντηθείς με τον «διαδικτυακό σου φίλο», ενημέρωσε τους γονείς σου ή κάποιο άτομο που εμπιστεύεσαι, και φρόντισε αυτή η συνάντηση να γίνει σε δημόσιο χώρο.
- Μην εμπιστεύεσαι αμέσως ό,τι βλέπεις στο Διαδίκτυο.
- Μίλησε στους γονείς σου για τα όσα βλέπεις και ζεις όταν «σερφάρεις» στο Διαδίκτυο.

**Η ΑΣΦΑΛΗΣ ΠΛΟΗΓΗΣΗ
ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ
ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΘΕΣΗ ΟΛΩΝ ΜΑΣ**

*1ο Συνέδριο
για την Ασφαλή Πλοήγηση στο Διαδίκτυο
2012*

***«Το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη
και η Υποδιεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος
συνιστά ΝΑΙ στο διαδίκτυο και τις νέες τεχνολογίες.»***

Η ΑΣΦΑΛΗΣ ΠΛΟΗΓΗΣΗ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΘΕΣΗ ΟΛΩΝ ΜΑΣ

Τετάρτη 8 Φεβρουαρίου 2012
1ο Συνέδριο
για την Ασφαλή Πλοήγηση στο Διαδίκτυο

Προφυλάξου και προστάτευσε τους δικούς σου ανθρώπους από το cyber-bullying, την κλοπή και εκμετάλλευση των προσωπικών δεδομένων και άλλους κινδύνους.

Μπες τώρα κι εσύ στο www.astynomia.gr και παρακολούθησε ζωντανά σε live streaming το συνέδριο για το διαδίκτυο και τους κινδύνους του.

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:

www.astynomia.gr, ccu@cybercrimeunit.gov.gr, τηλ.: 11012

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Δημόσιας Τάξης &
Προστασίας του Πολίτη

ΔΙΟΞΗ ΗΛΕΚ/ΝΙΚΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Δημόσιας Τάξης &
Προστασίας του Πολίτη

Πρόσκληση

Με αφορμή τον εορτασμό της **Παγκόσμιας Ημέρας Ασφαλούς Πλοήγησης** στο Διαδίκτυο, το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη και η Υποδιεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος σας προσκαλούν στην εκδήλωση που θα πραγματοποιηθεί την **8η Φεβρουαρίου 2012** και ώρα **10:00** στο **Divani Caravel Hotel** (Παρακαλούμε για την προσέλευσή σας μία ώρα πριν την αναγραφόμενη για λόγους ομαλής διεξαγωγής).

Η παρούσα πρόσκληση είναι προσωπική και η προσκόμισή της μαζί με το δελτίο αστυνομικής ταυτότητας κρίνεται απαραίτητη για την είσοδό σας στην εκδήλωση.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΑΙΘΟΥΣΑ 1

	<p>Θετικά του διαδικτύου - Ανάπτυξη Επιχειρηματικότητας</p>	11:45-12:00	Ερωτήσεις
10:00-10:30	<p>Σύντομοι χαιρετισμοί κ. Χρήστος Παπουτσής, Υπουργός Προστασίας του Πολίτη κ. Μανώλης Όθωνας, Υφυπουργός Προστασίας του Πολίτη Αντιστράτηγος Νικόλαος Παπαγιαννόπουλος, Αρχηγός Ελληνικής Αστυνομίας</p> <p>Ενότητα 1^η Διαδίκτυο και φώς</p>	12:00-12:15	<p>Διάλειμμα για καφέ</p> <p>Ενότητα 2^η Διαδίκτυο, νέες τεχνολογίες και επιχειρηματικότητα</p>
10:30-11:45	<p>Συντονιστής : κ. Ηλίας Χάντζος «Το διαδίκτυο είναι το μέλλον!» κ. Εμμανουήλ Σφακιανάκης, Αστυνομικός Διευθυντής, Προϊστάμενος Υποδιεύθυνσης Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος Αξιωματικός της Υποδιεύθυνσης Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος</p> <p>«Visa: Το Μέλλον των Πληρωμών» κ. Νίκος Καμπανόπουλος, Αντιπρόεδρος και Γενικός Διευθυντής Visa Europe</p> <p>«Το Δίκτυο ΣΥΖΕΥΞΙΣ και η συμβολή του στον εκσυγχρονισμό του Δημοσίου Τομέα» κ. Χρήστος Μοσχονάς, Συντονιστής Τηλεπικοινωνιών στην ΚτΠ Α.Ε.</p> <p>«Online επιχειρηματικότητα» κ. Μιχάλης Αναγνωστάκος, Marketing Senior Manager Hellas Online</p> <p>«Δράσεις ενημέρωσης ΟΤΕ - COSMOTE για την ασφαλή χρήση του Διαδικτύου» κ. Κική Ζαννιά, Υποδιευθύντρια Εταιρικής Υπευθυνότητας & Δημοσίων Σχέσεων ΟΤΕ</p> <p>«CYTA Communicator» κ. Χρήστος Κολιτσίδας, Τηματάρχης Προϊοντικού Χαρτοφυλακίου Διεύθυνσης Marketing CYTA</p> <p>«Από το Internet Banking στο Interactive Banking» κ. Αιλλέας Χ. Σταθόπουλος, Διευθυντής Υπηρεσιών e-Business Ομίλου Eurobank EFG</p> <p>«Η επίδραση του Internet στην καθημερινή μας ζωή» κ. Διονύσης Τσίτος, Διευθυντής Τομέα «New Media» Ομίλου Forthnet</p>	12:15-14:15	<p>Συντονιστής: κ. Αντώνης Κερασάρης, Διευθύνων Σύμβουλος της Hellas Online</p> <p>«vodafone.gr» κ. Ελίνα Σβύρου, Online Manager VODAFONE</p> <p>«Ένας μικροοργανισμός μέσα σε κάθε εταιρεία τηλεπικοινωνιών» κ. Ηρακλής Δούμας, Προϊστάμενος Ηλεκτρονικών Υπηρεσιών WIND</p> <p>«Ευφυείς τεχνικές αναζήτησης στο Διαδίκτυο» κ. Παρασκευάς Δαλιάνης, Δρ. Επιστήμης Υπολογιστών</p> <p>«Καινοτομία και ανταγωνιστικότητα στο Διαδίκτυο. Πληροφοριακή ασφάλεια και η Ελληνική πραγματικότητα» κ. Ηλίας Χάντζος, Ανώτερος Διευθυντής, Κυβερνητικές Σχέσεις Symantec στην περιοχή EMEA και Ασία, χώρες Ειρηνικού και Ιαπωνία</p> <p>«Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας μέσω διαδικτύου» κ. Δημήτριος Χατζηδάκης, Πρόεδρος και Διευθύνων σύμβουλος της Phaiastos Networks</p> <p>«Υπηρεσίες ηλεκτρονικής μάθησης και κοινωνικής δικτύωσης στο Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο» κ. Αθανάσιος Δουϊτσης, Ηλεκτρολόγος Μηχανικός και Μηχ. Υπολογιστών ΕΜΠ, εκπρόσωπος του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου</p>
14:15-14:30		14:15-14:30	Ερωτήσεις
		14:30-15:00	Σύντομο γεύμα

ΑΙΘΟΥΣΑ 2

Εθισμός στο Διαδίκτυο	
11:00-11:45	<p>Παρουσιάσεις μαθητών από Δημόσια και Ιδιωτικά σχολεία της Επικράτειας με σύντομες παρεμβάσεις από τους ομιλητές:</p> <p>Δρ. Σιώμο Κωνσταντίνο, Ψυχίατρο παιδιών και εφήβων, Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Μελέτης της Διαταραχής Εθισμού στο Διαδίκτυο</p> <p>κ. Στέφανο Αλεβίζο, ψυχολόγο και κ. Μαρίνα Καβαλιεράκη, εκπαιδευτικό, από το Σύλλογο «Χαμόγελο του Παιδιού»</p>
11:45-12:00	<p>Διάλειμμα για καφέ</p> <p>Ενότητα 1^η Εθισμός: Πρόληψη και Αντιμετώπιση</p>
12:00-13:30	<p>Συντονιστής: Δρ. Σιώμος Κωνσταντίνος</p> <p>«Εθισμός: Μύθος και Πραγματικότητα» κ. Εμμανουήλ Σφακιανάκης, Αστυνομικός Διευθυντής, Προϊστάμενος Υποδιεύθυνσης Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος κ. Όλγα Γαλάνη, Υπαστυνόμος Α' Ειδικών Καθηκόντων της Υποδιεύθυνσης Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος κ. Λαμπρινή Κώνστα, Υπαστυνόμος Α' Ειδικών Καθηκόντων της Υποδιεύθυνσης Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος</p> <p>«Η Cyta και το Safe Internet» κ. Γιάννης Δούζης, εκπρόσωπος Διεύθυνσης Marketing CYTA</p> <p>«Συμπεριφορά στο Διαδίκτυο: Πρόληψη και Αντιμετώπιση Απειλών» κ. Γιώργος Σ. Κουλούρης, IS Audit Manager Ομίλου Eurobank EFG</p> <p>«Ευρωζωνικότητα & Προστασία» κ. Κωνσταντίνος Ζεμπέκης, Διευθυντής Retail Marketing Ομίλου Forthnet</p> <p>«bsafeonline: Μαθαίνουμε να χρησιμοποιούμε με ασφάλεια το διαδίκτυο» κ. Ναυσικά Ζευγώλη, Υπεύθυνη Εταιρικής Υπευθυνότητας Vodafone</p> <p>«Ασφάλεια στο Διαδίκτυο ... είναι η γνώση όχι η απαγόρευση» κ. Γιώργος Τσαπρούνης, Διευθυντής Εταιρικών Σχέσεων WIND</p> <p>«Διαταραχή Εθισμού στο Διαδίκτυο: Νεώτερα Ελληνικά και Διεθνή Δεδομένα» Δρ. Σιώμος Κωνσταντίνος, Ψυχίατρος παιδιών και εφήβων, Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Μελέτης της Διαταραχής Εθισμού στο Διαδίκτυο.</p>
13:30-14:00	<p>Σύντομο γεύμα</p> <p>Ενότητα 2^η Τρόποι ασφαλούς πλοήγησης και Διαδικτυακές συμπεριφορές εφήβων</p>
14:00-15:00	<p>Συντονιστής: κ. Γεώργιος Μόσχος</p> <p>«Η Προστασία Των Δικαιωμάτων Του Παιδιού Στο Διαδίκτυο» κ. Γεώργιος Μόσχος, Νομικός – Εγκληματολόγος, Βοηθός Συνήγορου του Πολίτη για τα Δικαιώματα του Παιδιού</p> <p>«Ασφαλής χρήση του διαδικτύου στα παιδιά και τους εφήβους» Δρ. Άρτεμις Κ. Τσίτσικα, Λέκτορας Εφηβικής Ιατρικής Πανεπιστημίου Αθηνών, Επιστημονική Υπεύθυνος Μονάδας Εφηβικής Υγείας, Β' Παιδιατρική Κλινική Νοσοκομείου «Π. και Α. Κυριακού» κ. Βίκυ Δημητρακοπούλου, Ψυχολόγος, Επιστημονική Συνεργάτης Μονάδας Εφηβικής Υγείας, Β' Παιδιατρική Κλινική Νοσοκομείου «Π. και Α. Κυριακού»</p> <p>«Διαδικτυακός εκφοβισμός, σύγχρονα ερευνητικά δεδομένα, πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου» κ. Βάνια Φισούν, Κλινική Ψυχολόγος M.Sc, Υπ. Διδάκτωρ Παν/μίου Αθηνών, Γ.Ν.Α. «Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ», Ελληνική Εταιρεία Μελέτης της Διαταραχής του Εθισμού στο Διαδίκτυο</p> <p>«Internet, Παιδότοπος ή Αλάνα;» Δρ. Νικόλαος Π. Φρυδάς, Πρόεδρος Safenet.</p> <p>«Εθισμός στο Διαδίκτυο: Η εμπειρία από "Το Χαμόγελο του Παιδιού"» κ. Στέφανος Αλεβίζος, ψυχολόγος και κ. Μαρίνα Καβαλιεράκη, εκπαιδευτικός, από το Σύλλογο "Χαμόγελο του Παιδιού"</p>

ΑΙΘΟΥΣΑ 3

Νομική Προσέγγιση και Ασφαλής Πλοήγηση		12:35-12:50	Ερωτήσεις
10:30-10:50	<p>Σύντομοι χαιρετισμοί</p> <p>κ. Νικόλαος Κανελλόπουλος, Γενικός Γραμματέας Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων</p> <p>κ. Αθανάσιος Κατσιρώδης, Αντεισαγγελέας Αρείου Πάγου.</p> <p>Ενότητα 1^η Ανωνυμία και Έγκλημα στο Διαδίκτυο</p>	12:50-13:10	<p>Διάλειμμα για καφέ</p> <p>Ενότητα 2^η Διαδικτυακό Έγκλημα και Ασφάλεια</p>
10:50-12:35	<p>Συντονιστής: κ. Λεωνίδα Κοτσαλής, Καθηγητής Ποινικού Δικαίου Πανεπιστημίου Αθηνών, Μέλος της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Α.Π.Δ.Π.Χ.)</p> <p>«Διαδίκτυο και νομικοί προβληματισμοί» κ. Εμμανουήλ Σφακιανάκης, Αστυνομικός Διευθυντής, Προϊστάμενος Υποδιεύθυνσης Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος</p> <p>«Οι ποινικού ενδιαφέροντος αποφάσεις του Αρείου Πάγου για το διαδίκτυο» κ. Αθανάσιος Κατσιρώδης, Αντεισαγγελέας Αρείου Πάγου</p> <p>«Το έγκλημα της παιδικής πορνογραφίας στο διαδίκτυο» κ. Δημήτρης Κιούπης, Επίκουρος Καθηγητής Ποινικού Δικαίου Πανεπιστημίου Αθηνών, Δικηγόρος</p> <p>«Ανωνυμία στο διαδίκτυο, τεχνικά και νομικά ζητήματα» κ. Γρηγόρης Τσόλιας, ΜΔ Ποινικών Επιστημών Πανεπιστημίου Αθηνών, Δικηγόρος</p> <p>«Προστασία προσωπικών δεδομένων στο διαδίκτυο» κ. Ζωή Καρδασιάδου, Δ.Ν. Δικηγόρος, Προϊσταμένη Τμήματος Ελεγκτών, Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων και μέλος της «Ειδικής Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής για τον εξορθολογισμό των διατάξεων που αφορούν το ηλεκτρονικό έγκλημα και την αποτελεσματική προστασία των θυμάτων»</p> <p>«Η ασφαλής πλοήγηση από την σκοπιά της ελευθερίας» κ. Πάσχος Μανδραβέλης, Αρθρογράφος εφημερίδας Καθημερινή και μέλος της «Ειδικής Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής για τον εξορθολογισμό των διατάξεων που αφορούν το ηλεκτρονικό έγκλημα και την αποτελεσματική προστασία των θυμάτων»</p>	13:10-14:15	<p>Συντονιστής: κ. Δημήτρης Κιούπης</p> <p>«Συνεισφορά της Α.Δ.Α.Ε. στα θέματα ασφάλειας του διαδικτύου» κ. Δημήτρης Βαρουτάς, Επίκουρος Καθηγητής του Τμήματος Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών του Πανεπιστημίου Αθηνών, Μέλος της Αρχής Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών (Α.Δ.Α.Ε.)</p> <p>«Η χρήση του Διαδικτύου από το Κράτος: Προβλήματα και σκέψεις με αφορμή την πρόσφατη νομολογία της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα». κ. Γρηγόρης Λαζαράκος, Δικηγόρος, Δ.Ν., Αναπληρωματικό Μέλος της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Α.Π.Δ.Π.Χ.)</p> <p>«Προβλήματα και λύσεις για την επιβολή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας στο Διαδίκτυο». κ. Ευαγγελία Βαγενά, Δικηγόρος, Δ.Ν., Επιστημονικός Συνεργάτης Ο.Π.Ι.</p> <p>«Νομική προσέγγιση και Ασφαλής Πλοήγηση και ο ρόλος της εξωδικαστικής επίλυσης καταναλωτικών διαφορών» κ. Δημήτρης Μάρκου, Αναπληρωτής Συνήγορος του Καταναλωτή, Ανεξάρτητη Αρχή «Συνήγορος του Καταναλωτή»</p> <p>«Το νομικό πλαίσιο της για την προστασία του χρήστη των υπηρεσιών πολυμεσικής πληροφόρησης και η πρακτική εφαρμογή τους από τα ελληνικά δικαστήρια» κ. Ελίνα Παπαδάκη, Δικηγόρος, Νομικός Συνεργάτης της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ)</p>
		14:15-14:30	Ερωτήσεις
		14:30-15:00	Σύντομο γεύμα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΘΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Παρουσιάσεις Μαθητών 13

ΕΝΟΤΗΤΑ 1: ΕΘΙΣΜΟΣ: ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ 15

Εθισμός: Μύθος και Πραγματικότητα 17

Η Cyta και το Safe Internet. 20

Συμπεριφορά στο Διαδίκτυο: Πρόληψη και Αντιμετώπιση Απειλών 22

Ευρυζωνικότητα & Προστασία 24

Bsafeonline: Μαθαίνουμε να χρησιμοποιούμε με ασφάλεια το διαδίκτυο 26

Ασφάλεια στο Διαδίκτυο... είναι η γνώση όχι η απαγόρευση 28

Διαταραχή Εθισμού στο Διαδίκτυο: Νεώτερα Ελληνικά και Διεθνή Δεδομένα 30

Διαταραχή Εθισμού στο Διαδίκτυο (I.A.D.) Παρεμβάσεις σε εφήβους – γονείς 35

Διαδικτυακός Τζόγος και Ανήλικοι Μαθητές στην Ελλάδα 37

ΕΝΟΤΗΤΑ 2: ΤΡΟΠΟΙ ΑΣΦΑΛΟΥΣ ΠΛΟΗΓΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΕΦΗΒΩΝ . . 41

Η Προστασία των Δικαιωμάτων του Παιδιού στο Διαδίκτυο 43

Ασφαλής χρήση του διαδικτύου στα παιδιά και τους εφήβους 43

Διαδικτυακός εκφοβισμός, σύγχρονα ερευνητικά δεδομένα, πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου. 47

Internet, παιδότοπος ή αλάνα; 51

Εθισμός στο Διαδίκτυο: η εμπειρία από «Το Χαμόγελο του Παιδιού» 53

ΘΕΤΙΚΑ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ. 58

ΕΝΟΤΗΤΑ 1: ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΚΑΙ ΦΩΣ 59

Το Διαδίκτυο είναι μέλλον 61

VISA: Το μέλλον των πληρωμών 65

Το Δίκτυο ΣΥΖΕΥΞΙΣ και η συμβολή του στον εκσυγχρονισμό του Δημοσίου Τομέα. 68

Online επιχειρηματικότητα 70

Δράσεις ενημέρωσης ΟΤΕ – COSMOTE για την ασφαλή χρήση του Διαδικτύου 73

CYTA Communicator: «Η επικοινωνία του μέλλοντος αξιοποιώντας τις δυνατότητες του Internet» 75

Από το INTERNET Banking στο INTERACTIVE Banking 78

Bsafeonline: Μαθαίνουμε να χρησιμοποιούμε με ασφάλεια το διαδίκτυο 82

ΕΝΟΤΗΤΑ 2: ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ, ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ 85

Online. Ένας μικροοργανισμός μέσα σε κάθε οργανισμό τηλεπικοινωνιών. 87

Ευφυείς τεχνικές αναζήτησης στο Διαδίκτυο 89

Η επίδραση του Internet στην καθημερινή μας ζωή 92

Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας μέσω διαδικτύου: «Το παραμύθι που έγινε η ιστορία μιας εταιρείας»	94
Υπηρεσίες ηλεκτρονικής μάθησης και κοινωνικής δικτύωσης στο Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο .	98

ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΗΣ ΠΛΟΗΓΗΣΗ

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ	102
ΕΝΟΤΗΤΑ 1: ΑΝΩΝΥΜΙΑ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ	107
Διαδίκτυο και νομικοί προβληματισμοί	109
Οι ποινικού ενδιαφέροντος αποφάσεις του Αρείου Πάγου για το διαδίκτυο	113
Το έγκλημα της παιδικής πορνογραφίας στο διαδίκτυο	115
Ανωνυμία στο διαδίκτυο, τεχνικά και νομικά ζητήματα	120
Η ασφαλής πλοήγηση από την σκοπιά της ελευθερίας	124
ΕΝΟΤΗΤΑ 2: ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ	129
Συνεισφορά της Α.Δ.Α.Ε. στα θέματα ασφάλειας του διαδικτύου	131
Η χρήση του διαδικτύου απο το κράτος: προβλήματα και σκέψεις με αφορμή την πρόσφατη νομολογία της αρχής προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα	136
Προβλήματα και λύσεις για την επιβολή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας στο Διαδίκτυο	145
Νομική προσέγγιση και Ασφαλής Πλοήγηση και ο ρόλος της εξωδικαστικής επίλυσης καταναλωτικών διαφορών	159
Προστασία των σύγχρονων καταναλωτών από μορφές ηλεκτρονικής εγκληματικότητας στην ψηφιακή εποχή	159
Το νομικό πλαίσιο για την προστασία του χρήστη των υπηρεσιών πολυμεσικής πληροφόρησης και η πρακτική εφαρμογή τους από τα ελληνικά δικαστήρια	163

ΕΘΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Παρουσιάσεις Μαθητών

Μαθητές

από Δημόσια και Ιδιωτικά Σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Περίληψη

Μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης παρουσιάζουν από τη δική τους πλευρά το διαδίκτυο. Τα θετικά του αλλά και τους κινδύνους του. Οι δημοφιλέστερες ενασχολήσεις των παιδιών στο διαδίκτυο αποτελούν τα παιχνίδια και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, στα οποία πρέπει να γίνεται σωστή χρήση γιατί μπορεί πολύ εύκολα να οδηγήσουν στον εθισμό.

1. Εισαγωγή

Το διαδίκτυο αποτελείται από πολλούς υπολογιστές συνδεδεμένους μεταξύ τους. Είναι ένας κόσμος γεμάτος παιχνίδια και μαγικές εικόνες που κάθε μικρός εξερευνητής επιθυμεί να ανακαλύψει. Κατά την πλοήγηση στο διαδίκτυο, πρέπει να ακολουθούνται βασικοί κανόνες έτσι ώστε να γίνει κάθε παιδί ένας τέλειος σέρφερ.

2. Θετικά Διαδικτύου

Τα πλεονεκτήματα που προσφέρει το διαδίκτυο είναι πολλά. Πρώτα από όλα προσφέρει μάθηση, αφού δίνεται η δυνατότητα για ανάγνωση βιβλίων, ειδήσεων καθώς και συλλογή πληροφοριών. Επίσης, δίνεται η δυνατότητα ψυχαγωγίας μέσα από το διαδίκτυο, παίζοντας online παιχνίδια, ακούγοντας μουσική της αρεσκείας μας, κ.ά. Το διαδίκτυο αποτελεί μέσο επικοινωνίας με φίλους και συγγενείς που βρίσκονται μακριά ενώ παράλληλα προσφέρει τη δυνατότητα αγοράς βιβλίων και εισιτηρίων για ταξίδια σε χαμηλότερη τιμή. Τέλος, το διαδίκτυο δίνει τη δυνατότητα δημιουργίας ιστοσελίδας για τον καθένα.

3. Σερφάρω με ασφάλεια

Το διαδίκτυο δεν είναι παιχνίδι. Όπως ακριβώς στον πραγματικό κόσμο υπάρχουν κίνδυνοι, έτσι και στον κόσμο του διαδικτύου πρέπει να είμαστε αρκετά προσεκτικοί. Η πλοήγηση στο διαδίκτυο, δεν πρέπει να υπερβαίνει τη 1,5 ώρα, και κατά τη διάρκεια αυτής θα πρέπει να μη μιλάμε με αγνώστους, και να μη δίνουμε προσωπικά μας στοιχεία. Σε περίπτωση που κατά την πλοήγησή μας νοιώσουμε ότι κάποιος μας ενοχλεί, αναφέρουμε άμεσα το περιστατικό στους γονείς μας. Πρέπει να θυμόμαστε ότι δεν υπάρχει έλεγχος ως προς την ταυτότητα των ατόμων που συνδέονται στο διαδίκτυο. Την προσφερόμενη αυτή ανωνυμία, εκμεταλλεύονται οι «κακοί» του διαδικτύου με απώτερο σκοπό την απόκτηση της εμπιστοσύνης μας και την υποκλοπή προσωπικών στοιχείων και φωτογραφιών μας. Οι ανήλικοι απαγορεύεται να συμμετέχουν σε τυχερά παιχνίδια.

4. Εθισμός στο Διαδίκτυο

«Σου φαίνεται ανιαρό να βγεις έξω να παίξεις με τους φίλους σου;», «Μήπως υποφέρεις από πονοκεφάλους και ξηρότητα στα μάτια;», «Δεν αντέχεις να μην τσεκάρεις το facebook κάθε μέρα;», Αν η απάντηση στις παραπάνω ερωτήσεις είναι θετική, τότε πρέπει να αναρωτηθείς μήπως έχεις χάσει τον έλεγχο. Έχουν σημειωθεί περιστατικά όπου παιδιά δήλωσαν πρόθεση αυτοκτονίας επειδή τους περιορίστηκε ο χρόνος ενασχόλησης σε κάποιο διαδικτυακό παιχνίδι. Σε αυτήν την περίπτωση, πρέπει να έχουμε το νου μας γιατί μπορεί να χρειαστεί η βοήθειά μας. Δεν πρέπει να ξεχνάτε ότι υπάρχει ζωή και μακριά από την οθόνη του υπολογιστή. Πάρτε ξανά τον έλεγχο και παίξτε με τους φίλους σας στον πραγματικό κόσμο.

5. Μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Τα πιο γνωστά μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι το facebook, το hi5, twitter, msn chat και youtube. Όσον αφορά το facebook, δεν μπορεί κάποιος να δημιουργήσει προφίλ αν είναι κάτω των 13 ετών, δεν υπάρχει ασφάλεια στα παιχνίδια, οι όροι χρήσης του αλλάζουν συνεχώς ενώ ότι «ανεβαίνει» δεν είναι πλέον δικό μας και δεν αποτελεί μυστικό. Δεν πρέπει να ξεχνάτε πως ότι «ανεβάζετε» στο διαδίκτυο (φωτογραφίες, βίντεο κ.τ.λ.) μένει για πάντα εκεί. Έτσι θα πρέπει να σκεφτείτε πως το υλικό αυτό θα είναι διαθέσιμο να το δει ο μελλοντικός μας συνάδελφος ή φίλος. Δεν κάνουμε φίλους άτομα που δεν γνωρίζουμε, ενώ παράλληλα δεν ξεχνάμε ότι οι αληθινές φιλίες είναι στον πραγματικό κόσμο και όχι στον ψηφιακό. Κατά την πλοήγηση στο διαδίκτυο, δεν πρέπει να ανοίγουμε emails που προέρχονται από άγνωστα άτομα, δεν δίνουμε τα προσωπικά μας στοιχεία, διαλέγουμε ένα αόριστο nickname, κλείνουμε τα παράθυρα που προέρχονται από διαφημίσεις ή τυχερά παιχνίδια, και όταν κάποιος μας παρενοχλεί τον μπλοκάρουμε και αναφέρουμε άμεσα το περιστατικό στους γονείς μας.

6. Cyberbullying

Με τον όρο cyberbullying νοείται η ηλεκτρονική καζούρα που στόχο έχει την ψυχική ή/και σωματική βλάβη τρίτων. Θυμήσου ότι οποιοσδήποτε προσπαθήσει να σε κοροϊδέψει, να δημοσιεύσει φωτογραφίες σου στο διαδίκτυο, να σε τρομάξει, να σε προσβάλει, να κυκλοφορήσει φήμη στο σχολείο σου ή να κάνει κάτι που σε ενοχλεί, ενημερώνεις άμεσα τους γονείς σου.

7. Αγορές

Τα παιδιά δεν πρέπει να χρησιμοποιούν την πιστωτική κάρτα των γονιών τους για πραγματοποίηση αγορών στο διαδίκτυο. Εφόσον θέλουν να πραγματοποιήσουν κάποια αγορά ενημερώνουν τους γονείς τους και προσέχουν η ιστοσελίδα να είναι γνωστή και να χρησιμοποιούν προπληρωμένες κάρτες.

8. Συμπεράσματα

Το διαδίκτυο αποτελεί έναν καινούργιο μαγικό κόσμο για τα παιδιά. Τα ελκυστικά του χρώματα, η διαδραστικότητα των εφαρμογών του και η άμεση επικοινωνία των παιδιών με τους φίλους του, το κάνει ολοένα και πιο απαραίτητο. Οι κίνδυνοι όμως που κρύβονται κατά την πλοήγηση στον ψηφιακό κόσμο είναι πολλοί και ιδιαίτερα σοβαροί για τα παιδιά. Για το λόγο αυτό πρέπει να είναι σωστά ενημερωμένα και αρκετά προσεκτικά.

9. Αναφορές

[1] www.cyberkid.gr

ΕΝΟΤΗΤΑ 1:
ΕΘΙΣΜΟΣ: ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

Εθισμός: Μύθος και Πραγματικότητα

ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ Εμμανουήλ,
 Αστυνομικός Διευθυντής,
 Προϊστάμενος
 Υποδιεύθυνσης
 Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος

ΓΑΛΑΝΗ Ολγα,
 Υ/Α' της Υποδιεύθυνσης
 Δίωξης Ηλεκτρονικού
 Εγκλήματος

ΚΩΝΣΤΑ Λαμπρινή,
 Υ/Α' της Υποδιεύθυνσης
 Δίωξης Ηλεκτρονικού
 Εγκλήματος

Περίληψη

Η θετική προσφορά του διαδικτύου είναι αναμφισβήτητη, ωστόσο κατά την πλοήγηση σε αυτόν τον θαυμαστό κόσμο ελλοχεύουν αρκετοί κίνδυνοι. Ένας από αυτούς είναι ο εθισμός σε αυτό, ο οποίος αποτελεί πραγματικότητα τα τελευταία χρόνια στην χώρα μας. Για το λόγο αυτό στη διάρκεια της συγκεκριμένης ενότητας του συνεδρίου θα γίνει, αναφορά σε μέτρα προστασίας έτσι ώστε να προστατευτούν όλοι αλλά κυρίως τα παιδιά.

1. Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια ο αριθμός των ανήλικων παιδιών που έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο ολοένα και αυξάνεται. Η έλλειψη γνώσεων και η μη συνειδητοποίηση των κινδύνων του διαδικτύου από τους ανήλικους, κάνει τους τελευταίους πολλές φορές θύματα αυτού. **Η Υποδιεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος συνιστά να στο διαδίκτυο, αλλά με μέτρο.**

2. Θετικά Διαδικτύου

Η σωστή χρήση του διαδικτύου προσφέρει ιδιαίτερα πολλά οφέλη. Στην θετική προσφορά του διαδικτύου περιλαμβάνεται η **απόκτηση πληροφοριών** σε θέματα που μας ενδιαφέρουν και μας απασχολούν, η **εκπαίδευση** και **απόκτηση γνώσεων** σε τομείς της αρεσκείας μας, η **επικοινωνία** μέσω διαδραστικών εφαρμογών και μέσων κοινωνικής δικτύωσης, η ενημέρωση από ειδησεογραφικά portals, η **ψυχαγωγία**, η **διασκέδαση**, και η **πραγματοποίηση αγορών και ταξιδιών** με χαμηλότερο κόστος. Παρόλο που τα θετικά της χρήσης του διαδικτύου είναι πολλά, θα πρέπει να τονιστεί ότι απαιτείται μεγάλη προσοχή ως προς τον χρόνο που αφιερώνει ο καθένας μας, ενήλικος ή ανήλικος στο διαδίκτυο. Συστήνεται ότι η καθημερινή συνολική διάρκεια παραμονής στο διαδίκτυο δεν πρέπει να ξεπερνά την **1,5 ώρα**, ιδιαίτερα για άτομα νεαρής ηλικίας.

3. Κίνδυνοι στο Διαδίκτυο

Τα αρνητικά του διαδικτύου είναι μόλις το 2% του συνόλου του. Η χρήση του όμως από τα παιδιά χωρίς την επιτήρηση των γονέων, θα μπορούσε να αποδειχθεί ιδιαίτερα επικίνδυνη. Η **αποπλάνηση ανηλίκου** (grooming), είναι ένας από τους σοβαρότερους κινδύνους του διαδικτύου. Άτομα κάθε λογής και υπεράνω πάσης υποψίας, φαινομενικά φιλήσυχα και ευυπόληπτα εκμεταλλεύο-

μενα την ανωνυμία και την επικοινωνία που προσφέρουν τα δωμάτια ανοικτής επικοινωνίας (chat rooms), οι ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης και άλλοι χώροι διαδικτυακής επικοινωνίας, προσπαθούν να συνομιλήσουν με ανήλικους, να αποκτήσουν την εμπιστοσύνη τους, να τους πείσουν να ανοίξουν την κάμερα, να φωτογραφηθούν, και να προβάλλουν τον εαυτό τους σε άσεμνες στάσεις, με μόνο σκοπό να τους αποπλανήσουν και ίσως στη συνέχεια να τους εκβιάσουν. Ο **διαδικτυακός εκφοβισμός** (cyberbullying) αποτελεί ακόμη έναν σοβαρό κίνδυνο του διαδικτύου για τα παιδιά. Το cyberbullying αναφέρεται στη χρήση ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας και νέων τεχνολογιών όπως τα ηλεκτρονικά μηνύματα (e-mail), τα σύντομα μηνύματα και οι κλήσεις στα κινητά τηλέφωνα, τις συζητήσεις και τις αναρτήσεις σε ηλεκτρονικές ιστοσελίδες, τα δωμάτια επικοινωνίας κ.α. για να υποστηρίξει την εσκεμμένη, επαναλαμβανόμενη και εχθρική συμπεριφορά ενός ατόμου ή μίας ομάδας που έχει σαν σκοπό να βλάψει κάποιο άλλο άτομο και να αποκτήσει τον απόλυτο έλεγχο πάνω του. Άλλος ένας κίνδυνος του διαδικτύου είναι ο **εθισμός**, στον οποίο οδηγείται ένας ανήλικος από την αλόγιστη χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή και του διαδικτύου. Ο εθισμός αποτελεί ψυχολογικό πρόβλημα με πολύ σοβαρές επιπτώσεις.

4. Εθισμός

Η εξάρτηση από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή γνωρίζει μεγάλη έξαρση στις μέρες μας και στη χώρα μας. Στο νοσοκομείο Παιδών νοσηλεύονται αρκετά παιδιά με συμπτώματα εθισμού στο διαδίκτυο. Παρόμοιες μονάδες λειτουργούν τόσο στη Θεσσαλονίκη στο Ιπποκράτειο νοσοκομείο όσο και στο Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής, το οποίο παρέχει μονάδα για ηλικίες «18 και άνω». Ο εθισμός είναι ανάμεσά μας, συμβαίνει στα παιδιά μας, και οι γονείς οφείλουν να μην κλείνουν τα μάτια αλλά να αντιμετωπίζουν το πρόβλημα κατάματα. Η εξάρτηση μπορεί να προκληθεί όχι μόνο από τα παιχνίδια, αλλά και από τις ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης όπως είναι το facebook. Το πρόβλημα έγκειται στον χρόνο που αφιερώνουν τα παιδιά στο κινητό τους τηλέφωνο και στον υπολογιστή τους (είτε στα διαδικτυακά παιχνίδια είτε στον συνεχή έλεγχο του προφίλ τους στο facebook). Η εξάρτηση δεν αποτελεί πρόβλημα μόνο των παιδιών αλλά και των ενηλίκων. Εάν οι γονείς είναι οι ίδιοι εξαρτημένοι από το διαδίκτυο, τότε δεν μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά τους. Θα πρέπει πρώτα να αντιμετωπίσουν το δικό τους πρόβλημα και μετά να προχωρήσουν στα παιδιά τους. Μερικές από τις συνέπειες του εθισμού είναι, η μείωση στις σχολικές επιδόσεις, η μη ενασχόληση με άλλες δραστηριότητες εκτός του διαδικτύου, η αποξένωση από το κοινωνικό περιβάλλον, αλλαγές στην προσωπικότητα ακόμα και πολλές φορές σοβαρά ψυχολογικά προβλήματα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ο εθισμός μπορεί να καταλήξει ακόμα και σε εκδήλωση πρόθεσης αυτοκτονίας των χρηστών, μέσω διαδικτύου.

5. Μέτρα προστασίας για τους ανήλικους

Τα προτεινόμενα από την Υπηρεσία μας μέτρα προστασίας για την αντιμετώπιση του εθισμού, βάση της εμπειρίας μας είναι η τοποθέτηση του υπολογιστή σε μέρος που δίνεται η δυνατότητα διακριτικής επίβλεψης από τους γονείς. Αν ο υπολογιστής βρίσκεται στο δωμάτιο του παιδιού, είναι αδύνατο για τους γονείς να ελέγξουν τις διαδικτυακές δραστηριότητες του παιδιού και ειδικά κατά τη διάρκεια της νύχτας. Επίσης, οι γονείς μπορούν να δημιουργήσουν με το παιδί ένα συμβόλαιο που να αφορά τον χρόνο παραμονής του στο διαδίκτυο και τους όρους χρήσης του. Η προτεινόμενη χρονική διάρκεια παραμονής στο διαδίκτυο καθημερινά δεν πρέπει να υπερβαίνει την **1,5 ώρα**. Οι γονείς αλλά και οι εκπαιδευτικοί, οφείλουν εφόσον εντοπίσουν συμπτώματα εθισμού στο διαδίκτυο των παιδιών να τα ωθούν σε άλλες δραστηριότητες, όπως είναι ο αθλητισμός, η μουσική, κ.ά. Φυσικά, οι γονείς δε πρέπει να χρησιμοποιούν τον υπολογιστή ως ηλεκτρονική babysitter. Όταν το

παιδί βρίσκεται μπροστά στον υπολογιστή οι γονείς δεν πρέπει να είναι εφησυχασμένοι ότι τίποτα «κακό» δεν μπορεί να συμβεί. Οι κίνδυνοι που υπάρχουν στην πραγματική ζωή, υπάρχουν και μέσα στο διαδίκτυο, καθώς ο «κακός» που θα πλησιάσει το παιδί στην πραγματική ζωή, μπορεί να το πλησιάσει και στον κόσμο του διαδικτύου. Επίσης, οι γονείς για να μπορούν να κατανοήσουν και να ελέγχουν το παιδί τους, πρέπει να είναι ενημερωμένοι σε τεχνολογικά θέματα και να ωθούν το παιδί σε εκπαιδευτικά και επιμορφωτικά παιχνίδια κατάλληλα για την ηλικία τους. Φυσικά, η συμμετοχή ανήλικων παιδιών σε οποιαδήποτε μορφής τυχερά παιχνίδια ή οτιδήποτε έχει μέσα την έννοια του τζόγου απαγορεύεται. Τέλος, εάν οι γονείς αντιληφθούν ότι υπάρχει κάποια εξάρτηση του παιδιού δε πρέπει να διστάσουν να επικοινωνήσουν με ειδικούς και να ζητήσουν συμβουλές.

6. Συμπεράσματα

Στις μέρες μας, όπου οι ρυθμοί ζωής συμβάλλουν στην αποξένωση, οι δεσμοί της οικογένειας πρέπει να διατηρούνται δυνατοί. Οι γονείς οφείλουν να παραμερίσουν τα δικά τους προβλήματα και να αφιερώνουν χρόνο στα παιδιά τους, να τα ακούν, να μιλάνε μαζί τους και να χτίσουν μια σχέση εμπιστοσύνης. Τα παιδιά χρειάζονται κάποιον να εκμυστηρεύονται τα μυστικά τους, καθώς και εάν οι γονείς δεν είναι δίπλα τους να τα στηρίξουν, θα στραφούν σε άγνωστους διαδικτυακούς φίλους, με πολλές φορές δυσάρεστες συνέπειες στην ψυχική και σωματική υγεία τους.

Η Cyta και το Safe Internet

ΔΟΥΖΗΣ Ιωάννης,
Εκπρόσωπος Διευθυντής Marketing CYTA

Περίληψη

Η εταιρεία Cyta, με επίκεντρο το παιδί, παρουσιάζει δωρεάν λύσεις - μέτρα προστασίας για όλους τους πελάτες της, τα οποία έχει λάβει με αφοσίωση και δέσμευση και με απώτερο στόχο την συμβολή τόσο από κοινωνικής πλευράς όσο και από τεχνολογικής πλευράς, στην αντιμετώπιση του προβλήματος της ασφαλούς πλοήγησης.

1. Εισαγωγή

Το διαδίκτυο συμβάλει στο να γίνει η ζωή μας πιο ευέλικτη, οικονομική, ποιοτική, εύκολη, ενδιαφέρουσα αλλά και ταχύτερη. Αναμφισβήτητα το διαδίκτυο διαπερνά οριζόντια τους πιο σημαντικούς άξονες της κοινωνικής ζωής, αλλάζει τον τρόπο της επικοινωνίας, της εργασίας, της ψυχαγωγίας και της εκπαίδευσης. Τα τελευταία χρόνια, η χρήση του διαδικτύου εξαπλώνεται όλο και περισσότερο στις μικρότερες ηλικίες, κυρίως ως μέσο ψυχαγωγίας και επικοινωνίας. Όμως η ανεξέλεγκτη χρήση του εγκυμονεί κινδύνους από ακατάλληλο ή παράνομο περιεχόμενο, όπως υλικό πορνογραφίας, ιστοσελίδες με παράνομο στοίχημα, βία και ρατσισμό.

2. Οι δύο όψεις της επικοινωνίας

Η επικοινωνία στον κόσμο του διαδικτύου, όπως ακριβώς και σε κοινωνικό επίπεδο στον πραγματικό κόσμο, έχει δύο όψεις. Από τη μία, το διαδίκτυο με κατάλληλη χρήση μπορεί να αποτελέσει για τα παιδιά ένα εξαιρετικό περιβάλλον μάθησης και ενημέρωσης, καθώς παρέχει ανεξάντλητες πηγές και ευκαιρίες μάθησης. Από την άλλη, η επικοινωνία που προσφέρεται από το διαδίκτυο, μπορεί να θέσει τα παιδιά σε κίνδυνο καθώς μπορεί πολύ εύκολα να εκτεθούν σε ιστοσελίδες με ακατάλληλο περιεχόμενο, όπως πορνογραφία, βία και ρατσισμό καθώς και να παραπλανηθούν από μια καλοστημένη διαφημιστική εκστρατεία παραχωρώντας προσωπικά τους δεδομένα. Οι «επιτήδειοι» του διαδικτύου εκμεταλλεύονται την ανωνυμία που αυτό προσφέρει για την προσέγγιση ανυποψίαστων χρηστών και κυρίως παιδιών και εφήβων, ως πιο ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων, προκειμένου να τους εκμεταλλευτούν. Απώτερος σκοπός των «επιτήδειων» αποτελεί συχνά η αποκάλυψη προσωπικών στοιχείων, η σεξουαλική εκμετάλλευση των ανήλικων, ακόμα και η πραγματοποίηση ανεπιθύμητων αγορών.

3. Υπηρεσία safe internet - Ασφαλή πλοήγηση

Η χρήση τεχνολογικά εξελιγμένων λογισμικών λειτουργεί ως δικλίδα ασφαλείας για την πλοήγη-

ση στο διαδίκτυο. Η εταιρεία Cyta παράλληλα με την υπηρεσία διαδικτύου, προσφέρει δωρεάν την υπηρεσία safe internet, η οποία αποτελεί λογισμικό φιλτραρίσματος του διαδικτυακού περιεχομένου. Με την ενεργοποίηση της υπηρεσίας αυτής δίνονται στη διάθεση του γονέα δύο κατηγορίες προφίλ: “parent” και “child”. Το πρώτο, απευθύνεται σε γονείς, και προσφέρεται η δυνατότητα μη ελεγχόμενης πρόσβασης ενώ το δεύτερο σε παιδιά και δίνεται η δυνατότητα ελεγχόμενης πρόσβασης. Μερικές από τις δυνατότητες που παρέχει το safe internet στον γονέα αποτελεί ο καθορισμός του χρόνου παραμονής στο διαδίκτυο, το φιλτράρισμα ιστοσελίδων βάση περιεχομένου, η απαγόρευση εισόδου σε προγράμματα και υπηρεσίες κ.ά.

4. Συμπεράσματα

Η εταιρεία Cyta πιστεύει και συμβουλεύει ότι πέρα από οποιοδήποτε λογισμικό και οποιαδήποτε ανάπτυξη τηλεπικοινωνιακών εφαρμογών, το σημαντικότερο όλων είναι ο διάλογος, η επικοινωνία, και οι αξίες τις οποίες μοιράζονται τα παιδιά με τους γονείς, την οικογένεια, και το σχολείο.

Συμπεριφορά στο Διαδίκτυο: Πρόληψη και Αντιμετώπιση Απειλών

ΚΟΥΛΟΥΡΗΣ Γεώργιος,
IS Audit Manager Ομίλου Eurobank EFG

Περίληψη

Οι υπηρεσίες και τα αγαθά που προσφέρει το διαδίκτυο, αυξάνονται με γοργούς ρυθμούς. Οι χρήστες εισέρχονται σε έναν κόσμο με πληθώρα προσφορών και για το λόγο αυτό οφείλουν να είναι ιδιαίτερα επιφυλακτικοί. Οι θύτες του διαδικτύου εκμεταλλευόμενοι την περιέργεια ή την άγνοια των χρηστών προβαίνουν σε πράξεις απάτης. Η καλύτερη πρόληψη είναι η ανάπτυξη της επίγνωσης του κινδύνου, καθώς και η ανάπτυξη συμπεριφοράς ασφαλούς χρήσης του διαδικτύου.

1. Εισαγωγή

Το διαδίκτυο αποτελεί μια παγκόσμια οντότητα με ολοένα αυξανόμενο ρυθμό ανάπτυξης. Το έτος 2010, τα μηνύματα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (emails) που απεστάλησαν ανέρχονται στην τάξη των τρισεκατομμυρίων, ενώ οι χρήστες του διαδικτύου υπολογίζονται σε κοντά 2 δισεκατομμύρια. Παράλληλα παρατηρείται αύξηση του ρυθμού δημιουργίας νέων ιστοσελίδων αλλά και νέων λογαριασμών στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Συγκεκριμένα για το έτος 2010, το πλήθος των νέων προσωπικών ιστολογίων (blogs) και των νέων λογαριασμών στο facebook υπολογίζεται σε εκατοντάδες εκατομμύρια, ενώ τα tweets που πραγματοποιήθηκαν μέσω του tweeter ανέρχονται σε δεκάδες δισεκατομμύρια.

Το διαδίκτυο παρέχει ανεξάντλητους πόρους και ευκαιρίες μάθησης, ωστόσο κάθε πληροφορία η οποία λαμβάνεται θα πρέπει να ελέγχεται ως προς την εγκυρότητά της. Η ορθή χρήση του διαδικτύου έγκειται στην πλευρά του χρήστη.

Η αλόγιστη χρήση είναι αυτή που οδηγεί στον εθισμό και αυτή που ενέχει και το μεγαλύτερο ρίσκο. Ο εθισμένος χρήστης τείνει να εκμηδενίσει την κοινωνική δραστηριότητα που έχει στον φυσικό κόσμο και να την μεταφέρει στον ψηφιακό.

2. Απάτες

Οι διαδικτυακές απάτες αποσκοπούν κυρίως στην οικονομική εκμετάλλευση του θύματος. Αυτό επιτυγχάνεται από τους επιτήδειους εκμεταλλευόμενοι τις εφαρμογές και υπηρεσίες που προσφέρει το διαδίκτυο και την άγνοια και ευπιστία των χρηστών του. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται δύο από τους πιο διαδεδομένους τρόπους υποκλοπής προσωπικών δεδομένων από ανυποψίαστους χρήστες του διαδικτύου.

2.1. Κοινωνική Μηχανική (social engineering)

Η κοινωνική μηχανική (social engineering), αποτελεί μέθοδο χειραγώγησης του ατόμου με σκοπό την εκμείωση των επιθυμητών ευαίσθητων δεδομένων του με απώτερο στόχο τη χρησιμοποίηση αυτών προς οικονομικό τους όφελος. Οι θύτες εκμεταλλεζόμενοι την περιέργεια και την άγνοια κινδύνου των χρηστών του διαδικτύου αποσπούν τις απαραίτητες πληροφορίες. Η παραπάνω μέθοδος αποτελείται από τις εξής τέσσερις φάσεις: 1) της συλλογής πληροφοριών σχετικά με τα ενδιαφέροντα των χρηστών (π.χ. προσφορές προϊόντων, πακέτα διακοπών), 2) της επικοινωνίας με το θύμα (μέσω email, facebook, IM), 3) της απόκτησης της εμπιστοσύνης τους και 4) της εκτέλεσης των κακόβουλων ενεργειών τους. Η χρονική διάρκεια δράσης ποικίλλει και μπορεί να διαρκέσει αρκετούς μήνες.

2.2. Ψάρεμα (phishing)

Το ψάρεμα (phishing) αποτελεί μία άλλη μέθοδος απάτης, όπου μέσω email παρέχεται σύνδεσμος σε δόλια ιστοσελίδα, η οποία φαίνεται νομότυπη (κλώνος της πραγματικής) και προτρέπει το θύμα να συμπληρώσει τα προσωπικά του στοιχεία.

3. Πρόληψη στο Διαδίκτυο

Ενδεικτικά μερικά μέτρα για πρόληψη στο διαδίκτυο αποτελεί η χρήση αντι-ιικών προγραμμάτων και η αποφυγή ανάρτησης ή αποθήκευσης προσωπικών στοιχείων στο διαδίκτυο. Επιπρόσθετα, δε συνίσταται η μετάβαση σε ιστοσελίδα καθοδηγούμενοι από κάποιον υπερσύνδεσμο, αλλά προτιμάται η πληκτρολόγηση της αντίστοιχης διεύθυνσης από τον χρήστη. Όσον αφορά διαδικτυακές αγορές, πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στην χρήση του πρωτοκόλλου **https** και η εμφάνιση της εικόνας του λουκέτου. Επίσης συνίσταται η χρησιμοποίηση έξυπνων και ισχυρών κωδικών πρόσβασης.

4. Συμπεράσματα

Το διαδίκτυο προσφέρει στους χρήστες πληθώρα επιλογών και αναζητήσεων. Ένας από τους πιο σημαντικούς κινδύνους αυτού αποτελεί η οικονομική εκμετάλλευση, που πραγματοποιείται μέσω των ηλεκτρονικών μεθόδων απάτης. Οι μέθοδοι με τις οποίες οι επιτήδειοι του διαδικτύου αποσπούν προσωπικές πληροφορίες από τον χρήστη ποικίλλουν αλλά οι πιο διαδεδομένες είναι είτε μέσω της κοινωνικής μηχανικής (social engineering) είτε μέσω του ψαρέματος (phishing). Για το λόγο αυτό, οι χρήστες του διαδικτύου πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί κατά την πλοήγησή τους και να φροντίζουν να ενημερώνουν και να προστατεύουν επαρκώς το υπολογιστικό σύστημά τους.

Ευρυζωνικότητα & Προστασία

ΖΕΜΠΕΚΗΣ Κωνσταντίνος,
Διευθυντής Retail Marketing Ομίλου Forthnet

Περίληψη

Το διαδίκτυο είναι μια μικρογραφία της πραγματικής ζωής με τους ίδιους κινδύνους και τα ίδια χαρακτηριστικά. Η καλύτερη πρόληψη από τους κινδύνους αποτελεί η προληπτική προστασία και σε δεύτερο στάδιο τα εργαλεία προστασίας.

1. Εισαγωγή

Υπολογίζεται ότι το 2012 τα μισά νοικοκυριά στην Ελλάδα θα έχουν σύνδεση στο διαδίκτυο. Η χρήση του διαδικτύου φτάνει το 80 – 90% αφού χρησιμοποιείται όχι μόνο στο σπίτι αλλά και στην εργασία. Η χρήση του διαδικτύου στην Ελλάδα αρχίζει να γίνεται συγκρίσιμη με αυτή άλλων προηγμένων Ευρωπαϊκών χωρών. Εντύπωση δημιουργεί η διεύθυνση στον κόσμο του διαδικτύου από νεαρότερες ηλικίες. Ο μέσος όρος που τα παιδιά ξεκινούν την πλοήγηση στο διαδίκτυο στην Ελλάδα είναι η ηλικία των 11 χρόνων, ενώ στην Ευρώπη ξεκινούν από τα 7 χρόνια. Η εξοικείωση ξεκινάει από πολύ μικρή ηλικία στον μαγικό κόσμο του διαδικτύου. Το διαδίκτυο χρησιμοποιείται κατά κόρον όχι μόνο στο σχολείο αλλά 9 στους 10 μαθητές κάνει χρήση αυτού και εκτός σχολείου, ενώ 7 στους 10 διατηρούν λογαριασμό στην ιστοσελίδα κοινωνικής δικτύωσης facebook.

2. Παιδιά και ευρυζωνικότητα

Για τα παιδιά το διαδίκτυο δεν αποτελεί τίποτε άλλο παρά προέκταση της καθημερινής ζωής τους. Πηγαίνοντας ένα βήμα παραπέρα, το διαδίκτυο είναι μια μικρογραφία του πραγματικού κόσμου, με τους ίδιους κινδύνους που σχετίζονται με την παραπλάνηση, την έκθεση σε άσεμνο περιεχόμενο ή τον εκφοβισμό. Χαρακτηριστικό του διαδικτύου αποτελεί ότι δεν είναι ανώνυμο, κάθε ενέργεια που γίνεται στο διαδίκτυο μπορεί να καταγραφεί και να την παρακολουθήσει κάποιος.

3. Προστασία

Αντιλαμβανόμαστε την προστασία σε δύο επίπεδα, το πρώτο και το πιο σημαντικό είναι η λύση που δίνεται έγκαιρα (proactive – για πρόληψη), η λύση που προτείνεται πριν φανεί το πρόβλημα.

3.1. Προληπτική προστασία

Η προληπτική προστασία αναφέρεται στη συμπεριφορά που πρέπει να έχουν οι γονείς απέναντι στα παιδιά σε σχέση με το διαδίκτυο με απώτερο στόχο την εξοικείωση των παιδιών με αυτό. Πρώτα από όλα συστήνεται οι γονείς να αφιερώνουν χρόνο με τα παιδιά τους στο διαδίκτυο, να

επισκέπτονται αξιόλογες ιστοσελίδες μαζί και να τα βοηθούν να χρησιμοποιούν το διαδίκτυο ως ένα αποτελεσματικό εργαλείο αναζήτησης για τις σχολικές τους εργασίες. Οι γονείς οφείλουν να παροτρύνουν τα παιδιά να τους εμπιστεύονται έτσι ώστε αν συμβεί οτιδήποτε περίεργο που να τους κάνει να νοιώσουν άβολα να μην φοβηθούν και να το αναφέρουν. Επίσης, σημαντικό είναι να προωθούμε και να ενθαρρύνουμε τα παιδιά να έχουν όμοια συμπεριφορά με αυτή που έχουν στον πραγματικό κόσμο. Τέλος, οι γονείς πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι το διαδίκτυο είναι μέρος της ζωής τους, να μάθουν το διαδίκτυο έτσι ώστε να κατανοήσουν τους κινδύνους, τους περιορισμούς και τα χαρακτηριστικά του και να μπορούν να μιλήσουν την ίδια γλώσσα με τα παιδιά τους.

3.2. Εργαλεία προστασίας

Σε δεύτερο επίπεδο, αυτό που προσφέρει η Forthnet για ασφαλή πλοήγηση των εφήβων στο διαδίκτυο, είναι πληθώρα εργαλείων προστασίας που σχετίζονται είτε με προγράμματα και λογισμικά γονικού ελέγχου είτε με προγράμματα ελέγχου κακόβουλων μηνυμάτων(spam).

4. Συμπεράσματα

Το διαδίκτυο αποτελεί μέρος της ζωής μας, ένας μαγικός κόσμος που μπορούμε να επικοινωνήσουμε, να διασκεδάσουμε και να ενημερωθούμε. Αποτελεί ένα πολύ δυνατό μέσο, έχει τους ίδιους κινδύνους με αυτούς που αντιμετωπίζουμε στην πραγματική ζωή. Οι γονείς οφείλουν να έρθουν κοντά στα παιδιά τους, να παίξουν, να ενημερωθούν και να διασκεδάσουν μαζί τους. Κάνοντας χρήση των εργαλείων που προσφέρουν οι πάροχοι να επωφεληθούν κατά το δυνατό περισσότερο από το μέσο αυτό, ώστε να ζήσουν απλά, ελεύθερα και συναρπαστικά.

Bsafeonline: Μαθαίνουμε να χρησιμοποιούμε με ασφάλεια το διαδίκτυο

ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ Ελσα,
Υπεύθυνη κοινωνικής συνεισφοράς στη Vodafone

Περίληψη

Η Vodafone αναγνωρίζοντας τη συνεχώς αυξανόμενη ανάγκη για ασφαλή πλοήγηση των παιδιών και εφήβων στο διαδίκτυο, ανέπτυξε το πρόγραμμα «bsafeonline: Μαθαίνουμε να χρησιμοποιούμε με ασφάλεια το διαδίκτυο». Το πρόγραμμα περιλαμβάνει πρωτοβουλίες που στοχεύουν στην ασφαλή χρήση του διαδικτύου από όλους, μέσα από το κινητό τηλέφωνο και τον ηλεκτρονικό υπολογιστή.

1. Εισαγωγή

Το πρόγραμμα bsafeonline αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του ευρύτερου προγράμματος Εταιρικής Υπευθυνότητας που εφαρμόζει η Vodafone συστηματικά από την έναρξη της λειτουργίας της.

2. Εταιρική υπευθυνότητα

Από τη στιγμή που δίνεται η δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο μέσα από τα κινητά τηλέφωνα, η Vodafone θεωρεί υποχρέωσή της, ήδη από το 2005, να ενημερώσει γονείς, εκπαιδευτικούς, αλλά και όλους όσους ασχολούνται με παιδιά και εφήβους, για τις απεριόριστες δυνατότητες που αυτό προσφέρει, αλλά και για τους κινδύνους που ενέχει. Το παραπάνω επιτυγχάνεται μέσα από το πρόγραμμα bsafeonline.

3. Vodafone bsafeonline

Στο πλαίσιο εφαρμογής του προγράμματος bsafeonline, έχουν αναπτυχθεί συγκεκριμένοι μηχανισμοί για τον έλεγχο της πρόσβασης στο διαδίκτυο από το κινητό τηλέφωνο. Όσον αφορά στο menu υπηρεσιών My Vodafone – το περιεχόμενο του οποίου παρέχεται από τη Vodafone, η εταιρεία εφαρμόζει την υποχρεωτική επικύρωση της ηλικίας του χρήστη πριν επιτραπεί η είσοδος σε συγκεκριμένες υπηρεσίες που απευθύνονται σε ενήλικες.

Καθώς όμως αυτό το μέτρο δεν διασφαλίζει την ασφαλή χρήση – τα παιδιά εύκολα θα μπορούσαν να πουν ψέματα για την ηλικία τους, η Vodafone παρέχει στους γονείς τη δυνατότητα να ζητήσουν την ενεργοποίηση του προφίλ για ανηλίκους σε συγκεκριμένους αριθμούς. Η συγκεκριμένη υπηρεσία απενεργοποιεί την πρόσβαση σε συγκεκριμένες υπηρεσίες που απευθύνονται σε ενήλικες.

Επιπλέον, όταν ο χρήστης βγαίνει από το περιβάλλον του MyWeb και συνδέεται στον παγκόσμιο ιστό – σε περιβάλλον που δεν ελέγχεται από τη Vodafone, υπάρχει προειδοποιητικό μήνυμα. Και

εδώ, παράλληλα με το μήνυμα, δίνεται στους γονείς η δυνατότητα, να ενεργοποιήσουν το ειδικό προφίλ που απενεργοποιεί την πρόσβαση σε περιεχόμενο ακατάλληλο για ανηλίκους (π.χ. πορνογραφικό υλικό, τυχερά παιχνίδια, κ.λπ.).

Πέρα από αυτούς τους μηχανισμούς, η Vodafone δημιούργησε την ιστοσελίδα vodafone.gr/bsafeonline, η οποία περιλαμβάνει όλα όσο χρειάζονται οι γονείς να γνωρίζουν σε σχέση με τις απεριόριστες δυνατότητες του διαδικτύου, καθώς και την ασφαλή χρήση αυτού. Η ιστοσελίδα εστιάζει στις ηλικίες παιδιών/εφήβων, έτσι ώστε οι γονείς ανάλογα με την ηλικία του παιδιού τους να μπορούν να δουν ποιες υπηρεσίες τους προκαλούν το ενδιαφέρον και ποιους κινδύνους κρύβει η χρήση των συγκεκριμένων υπηρεσιών.

Οι γονείς μπορούν να εξοικειωθούν με τις διαδικτυακές υπηρεσίες, όπως είναι οι ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης, blogs, chatrooms, κ.λπ.), να ενημερωθούν για τις προκλήσεις του διαδικτύου όπως είναι η κακόβουλη επικοινωνία και ο εθισμός στο διαδίκτυο, ενώ μπορούν να διαβάσουν και δηλώσεις ειδικών, όπως του κ. Σιώμου, Προέδρου της Ελληνικής Εταιρείας Μελέτης της Διαταραχής Εθισμού στο Διαδίκτυο και του κ. Ε. Σφακιανάκη, Διευθυντή της Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος. Συνοπτικές πληροφορίες για την ασφαλή χρήση του διαδικτύου σε έντυπη μορφή είναι διαθέσιμες μέσα από τον Οδηγό για Γονείς, ο οποίος είναι διαθέσιμος στα καταστήματα Vodafone. Ο Οδηγός για Γονείς έχει δημιουργηθεί σε συνεργασία με την Ελληνική Εταιρεία Μελέτης της Διαταραχής Εθισμού στο Διαδίκτυο και την Ελληνική Εταιρεία Κοινωνικής Παιδιατρικής και Προαγωγής της Υγείας.

4. Συμπεράσματα

Η εταιρεία Vodafone μέσω του προγράμματος bsafeonline υλοποιεί πρωτοβουλίες που στοχεύουν στην ασφαλή χρήση του διαδικτύου μέσα από το κινητό τηλέφωνο και τον ηλεκτρονικό υπολογιστή από όλους. Οι πρωτοβουλίες αυτές περιλαμβάνουν μηχανισμούς ελέγχου της πρόσβασης στο διαδίκτυο από κινητό τηλέφωνο, την ιστοσελίδα vodafone.gr/bsafeonline, τον Οδηγό για Γονείς, αλλά και διοργάνωση ημερίδων για την ενημέρωση γονέων και εκπαιδευτικών για την ασφαλή χρήση του διαδικτύου.

Ασφάλεια στο Διαδίκτυο... είναι η γνώση όχι η απαγόρευση

ΤΣΑΠΡΟΥΝΗΣ Γεώργιος,
Διευθυντής Εταιρικών Σχέσεων WIND Ελλάς

Περίληψη

Η εταιρεία WIND δημιούργησε το πρόγραμμα kids@safety, internet κινητό και παιδί με στόχο την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση για την ασφαλή χρήση του κινητού τηλεφώνου και του διαδικτύου από τα παιδιά και τους εφήβους.

1. Εισαγωγή

Το διαδίκτυο έχει τεράστια εξάπλωση, πολλά οφέλη αλλά και πράγματα στα οποία πρέπει να είμαστε προσεκτικοί. Τα παιδιά σήμερα μαθαίνουν να χρησιμοποιούν το ποντίκι πολύ πριν το ποδήλατο και παίζουν πολύπλοκα παιχνίδια στο κινητό των γονιών τους πριν μάθουν την προπαίδεια. Αυτό μπορεί αρχικά να μας τρομάζει, αλλά κανείς δεν μπορεί να αρνηθεί ότι η τεχνολογία μπορεί να δώσει λύσεις και να μας πάει πιο μπροστά. Γι' αυτό **η γνώση είναι αυτή που προέχει και όχι η απαγόρευση.**

2. Ασφάλεια είναι η γνώση και όχι η απαγόρευση

Για το μέσο παιδί το διαδίκτυο σημαίνει ζω, σημαίνει όλα αυτά τα χαρακτηριστικά όπως μαθαίνω, ενημερώνομαι, διασκεδάζω, μοιράζομαι, εκφράζομαι, εξομολογούμαι, παίζω, χαζεύω, εκτονώνομαι αλλά πρέπει να γίνονται όλα με προσοχή. Το αν ένα παιδί θα αποκτήσει ή όχι κινητό τηλέφωνο, αποτελεί αποκλειστική ευθύνη του γονιού.

3. Πρόγραμμα ενημέρωσης για ασφαλή χρήση του διαδικτύου και του κινητού

Πριν από δύο χρόνια η εταιρεία WIND προχώρησε στη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου προγράμματος το οποίο ονομάστηκε kids@safety. Δημιουργήθηκε με την επιστημονική επίβλεψη του Αναπλ. Καθηγητή Παιδοψυχιατρικής και Ιωάννη Τσιάντη και την αμέριστη συμβολή της Ε.Ψ.Υ.Π.Ε. (Εταιρεία Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων). Το πρόγραμμα, που συνεχίζει να υλοποιείται μέχρι και σήμερα, περιλαμβάνει εκτεταμένο πλάνο δράσεων, όπως διανομή ενημερωτικού υλικού, διαφημίσεις σε έντυπα και περιοδικά, ημερίδες, σεμινάρια αλλά και μια ειδική ιστοσελίδα (www.kidsatsafety.gr) με διαδραστικές εφαρμογές, παρουσιάσεις / video, ερευνητικά δεδομένα και συμβουλές για παιδιά και γονείς, κ.ά. Οι εταιρείες, ως κοινωνικά υπεύθυνοι πολίτες, πρέπει να είναι σε επαγρύπνηση ώστε να προσφέρουν τη γνώση και τα εργαλεία στους γονείς για να διασφαλίζουν τη σωστή χρήση των νέων τεχνολογιών.

4. Εργαλεία ελέγχου

Οι εταιρείες κινητής τηλεφωνίας προσφέρουν διάφορα εργαλεία στους γονείς ώστε να ελέγχουν την πρόσβαση στο κινητό τηλέφωνο. Ιδίως τα έξυπνα τηλέφωνα που η διείσδυσή τους αυξάνεται πάρα πολύ τα τελευταία χρόνια, δεν είναι πλέον ένα απλό μέσο επικοινωνίας με φωνή ή sms, αλλά ένας υπολογιστής στα χέρια του παιδιού. Υπάρχουν τρόποι η πρόσβαση στο διαδίκτυο να γίνεται με ελεγχόμενο τρόπο, υπάρχουν διαθέσιμα και τα σχετικά εργαλεία για αυτό.

5. Συμπεράσματα

Ασφάλεια είναι η γνώση και όχι η απαγόρευση, η επαφή και σίγουρα όχι η ανησυχία, η επίβλεψη και όχι η φοβέρα, είναι το ανοικτό μυαλό που βρίσκει λύσεις. Αυτός που κινδυνεύει τελικά δεν είναι το παιδί που σκέφτεται, αλλά το παιδί που επηρεάζεται. Ένα παιδί με δυνατή αυτοεκτίμηση και με αίσθηση ασφάλειας, δεν επηρεάζεται, αλλά νοιώθει την ελευθερία να σκέφτεται να προσέχει και να αυτοελέγχεται.

Διαταραχή Εθισμού στο Διαδίκτυο: Νεώτερα Ελληνικά και Διεθνή Δεδομένα

Δρ. Σιώμος Κωνσταντίνος,

Ψυχίατρος παιδιών και εφήβων,

Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Μελέτης της Διαταραχής Εθισμού στο Διαδίκτυο (ΕΕΜΔΕΔ)

1. Εισαγωγή

Πρόσφατες μετρήσεις κάνουν λόγο πως 2 δισ. άνθρωποι το 30% του παγκόσμιου πληθυσμού είναι χρήστες του INTERNET ενώ, 520 εκ. είναι οι χρήστες του Facebook το 2011. Πουθενά δεν είναι σαφέστερη η ευρύτατη διάδοση της χρήσης του Διαδικτύου από ό, τι στη ζωή του σύγχρονου εφήβου. Οι έφηβοι, περισσότεροι από το 75% των οποίων διαθέτουν κινητό τηλέφωνο, έχουν επικοινωνία με τους συνομηλικούς τους μέσω προηγμένων smartphones, ιστοσελίδων κοινωνικής δικτύωσης, γραπτών μηνυμάτων και βιντεοσυνομιλίας. Η διαδικτυακή τεχνολογία δημιουργεί ένα μοναδικό σύνολο δυσκολιών για τους παρορμητικούς και συναισθηματικά ασταθείς εφήβους που πλέον αναγνωρίζεται ευρέως μεταξύ των ερευνητών του πεδίου.

2. Χρήση του Διαδικτύου

Σε άρθρο στο περιοδικό Νευρολογία (Σιώμος και συν. 2010), ο όρος «χρήση» του διαδικτύου διακρίνεται στις εξής κατηγορίες:

Τυπική χρήση του διαδικτύου, χρήση που κάνει το 80% του πληθυσμού. Αναφέρεται σε καλοήγητη χρήση που γίνεται στο εργασιακό περιβάλλον ή σε χώρους αναψυχής.

Προβληματική χρήση του διαδικτύου, αναφέρεται στη χρήση όπου δεν εξυπηρετείται κάποιος συγκεκριμένος σκοπός, παρά αποτελεί αυτοσκοπό προειδοποιώντας για πιθανή κατάχρηση.

Κατάχρηση του διαδικτύου, αποτελεί ένα δυσπροσαρμοστικό και επαναλαμβανόμενο μοτίβο χρήσης που οδηγεί σε σημαντική έκπτωση της λειτουργικότητας σε χρονική διάρκεια 12 μηνών. Συνέπειες της κατάχρησης του διαδικτύου, αποτελούν: η αποτυχία στη διεκπεραίωση σημαντικών ευθυνών στην εργασία, στο σχολείο ή στο σπίτι, εμφάνιση κοινωνικών και διαπροσωπικών προβλημάτων, δημιουργία καταστάσεων όπου παρατηρούνται αρνητικές σωματικές συνέπειες, ακόμη και προβλήματα με το νόμο. Ο διαδικτυακός εκφοβισμός (cyberbullying) ανήκει σε αυτήν την κατηγορία της καταχρηστικής χρήσης του μέσου.

Εξάρτηση από το διαδίκτυο, αποτελεί μια χρόνια, προοδευτική ασθένεια, ψυχική διαταραχή που συμπεριλαμβάνει τη καταναγκαστική χρήση του διαδικτύου που ενέχει απώλεια ελέγχου, και τη συνέχιση της χρήσης παρά τις δυσμενείς συνέπειες. Η διάγνωση της εξάρτησης απαιτεί στη διάρκεια ενός δωδεκάμηνου, τρία από τα ακόλουθα: ανάπτυξη «ανοχής» όταν ο χρήστης βρίσκεται για αρκετό χρονικό διάστημα στο διαδίκτυο, συμπτώματα «στέρησης» όταν δεν είναι συνδεδεμένος στο διαδίκτυο, χρήση του διαδικτύου για όλο και μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, ανεπιτυχείς προσπάθειες να μειωθεί ή να ελεγχθεί ο χρόνος χρήσης, παραίτηση από σημαντικές κοινωνικές,

επαγγελματικές ή δραστηριότητες αναψυχής, συνέχιση της χρήσης παρά τη γνώση ύπαρξης επίμονων ή επαναλαμβανόμενων βιολογικών ή ψυχολογικών προβλημάτων τα οποία προκλήθηκαν ή επιδεινώθηκαν από τη χρήση.

Εθισμός στο διαδίκτυο, πρόκειται για κατάσταση που πληροί τα στοιχεία της εξάρτησης, όπου όμως πλέον είναι η συνήθης συμπεριφορά του χρήστη και υπάρχει σοβαρή αποδιοργάνωση της καθημερινότητας. Στην κατηγορία αυτή εμπίπτουν οι ακραίες συμπεριφορές, όπως η παραμέληση των αναγκών του εαυτού τους ή συγγενικών προσώπων.

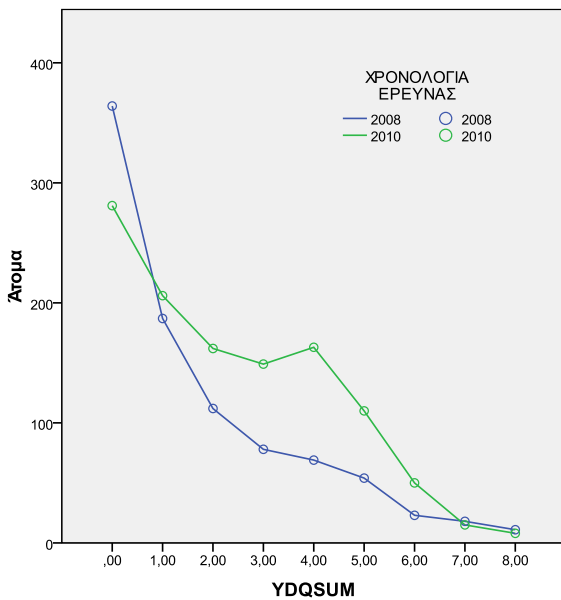
3. Νευροβιολογική προσέγγιση

Η χρήση του διαδικτύου αυξάνει την έκκριση των ενδογενών οπιοειδών, που με τη σειρά τους αυξάνουν την απελευθέρωση της ντοπαμίνης στο κέντρο ανταμοιβής του εγκεφάλου, η οποία ευθύνεται για την εγκατάσταση της εθιστικής συμπεριφοράς, άμεσα, συνδεδεμένα με τους υποδοχείς των οπιοειδών στον επικλινή πυρήνα, και έμμεσα, συνδεδεμένα με τους μ-υποδοχείς των οπιοειδών στους διάμεσους νευρώνες. Η σύνδεση των ενδογενών οπιοειδών στους μ-υποδοχείς των διάμεσων νευρώνων, αναστέλλει την GABAεργική νευρομεταβίβαση προς τους νευρώνες της κοιλιακής περιοχής της καλύπτρας, κάτι που με τη σειρά του ευοδώνει την ντοπαμινεργική μεταβίβαση μεταξύ της κοιλιακής μοίρας της καλύπτρας και του επικλινούς πυρήνα (Bostwick 2008).

Βασικά ερωτήματα ζητούν απαντήσεις

Δύο βασικά ερωτήματα που απασχολούν την επιστημονική κοινότητα διεθνώς είναι εάν ο εθισμός στο διαδίκτυο θα εξελιχθεί ως η επιδημία του 21^{ου} αιώνα (Christakis 2010) και αν θα αναγνωριστεί επίσημα ως νέα ψυχική διαταραχή (Block 2008).

Στην Κορέα το 4% των παιδιών υποφέρουν από τη διαταραχή. Τα επιδημιολογικά δεδομένα στην Ευρώπη ξεκινούν από 1% οι παλαιότερες έρευνες και φτάνουν το 16,3%, στη Μέση Ανατολή 1 – 12%, ενώ στην Ασία το πρόβλημα κορυφώνεται κυρίως στην Κίνα 2 – 18%. Στην Ελλάδα έρευνες της Ελληνικής Εταιρείας Μελέτης της Διαταραχής Εθισμού στο Διαδίκτυο, δείχνουν ότι η περιφέρεια αντιμετωπίζει σοβαρότερο πρόβλημα σε σχέση με το κέντρο όπου ο εθισμός συναντάται σε ποσοστό μόλις 1% σε έρευνα της MEY του Νοσοκομείου παιδιών Αγγλαΐα Κυριακού (Tsitsika et al. 2009). Χαρακτηριστικά, στη Θεσσαλία η έρευνα (Siomos et al. 2008) έδειξε ότι ο εθισμός άγγιξε το 8,2% , στην Κω η πρώτη έρευνα (Fisoun et al. 2012) έδειξε 11%, ενώ η δεύτερη (Siomos et al. 2012) 16,3%, και στη Χίο (Κυππαρίση 2011) φτάνει το 15%. Αντίστοιχη έρευνα πραγματοποιήθηκε και στην Κύπρο (Σιώμος & Φλώρος 2011) όπου το ποσοστό εθισμού των εφήβων ανέρχεται στο 16%, με το 25% του μαθητικού πληθυσμού να αφιερώνει στο διαδίκτυο πάνω από 5 ώρες την ημέρα. Ακολουθεί σχετικό διάγραμμα αποτελεσμάτων της διαχρονικής έρευνας για τον εθισμό στο διαδίκτυο στην Κω(2008-2010), τα οποία έχουν δημοσιευθεί στο περιοδικό European Child and Adolescent Psychiatry (Siomos et al. 2012) (Εικόνα 1).

Εικόνα 1: αποτελέσματα έρευνας που δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό European Child and Adolescent Psychiatry.

4. Εθισμός

Η πρώτη χώρα που αναγνώρισε την διαταραχή είναι η Κίνα, το έτος 2008. Οι συνήθεις διαδικτυακές δραστηριότητες στις οποίες οι χρήστες εθίζονται είναι η αναζήτηση – διακίνηση πορνογραφικού υλικού, η αναζήτηση πληροφοριών, τα on line παιχνίδια, τα τυχερά παιχνίδια, οι διαδικτυακές αγορές και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Από έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Κύπρο σε συνεργασία με το συμβούλιο νεότητας του δήμου Λατσιών για την ανάλυση του ρόλου των γονέων στη διαδικτυακή συμπεριφορά των παιδιών (Σιώμος & Φλώρος 2011), στο ερώτημα που τέθηκε για το αν η διαδικτυακή συμπεριφορά των γονέων επηρεάζει τη διαδικτυακή συμπεριφορά των παιδιών, η απάντηση ήταν ότι η διαδικτυακή συμπεριφορά των παιδιών επηρεάζεται κυρίως από τα αδέρφια και τους φίλους στατιστικά σημαντικά. Επίσης διαπιστώθηκε, ότι αποτελεί προστατευτικό παράγοντα έναντι του εθισμού, όταν ο δεσμός μεταξύ γονέων και παιδιών στηρίζεται στη φροντίδα με διακίνηση συναισθήματος, ενώ μη προστατευτικό παράγοντα αποτελούν η αδιαφορία ή η υπερπροστασία. Σημαντικό στοιχείο αναφοράς αποτελεί και το γεγονός ότι οι γονείς σε σύγκριση με τα παιδιά υποτιμούν τα συμπτώματα του εθισμού των παιδιών τους στο διαδίκτυο, σε σχέση με το πως εκείνα βιώνουν τις συμπεριφορές εθισμού (Siomos et al. 2012).

Οι κύριοι ψυχοκοινωνικοί παράγοντες που προηγούνται του εθισμού στο διαδίκτυο είναι η πολυετής χρήση του διαδικτύου, ο χρόνος που αφιερώνει το άτομο στο διαδίκτυο, η έλλειψη σχέσεων και η μοναξιά (Douglas et al. 2008). Ο εθισμός σχετίζεται με πολλές ψυχικές διαταραχές, ενώ από διαχρονική έρευνα προέκυψε ότι η ΔΕΠ-Υ, η κατάθλιψη, η κοινωνική φοβία και η εχθρικήτητα αποτελούν τους σημαντικότερους προγνωστικούς παράγοντες του εθισμού στο διαδίκτυο (Ko et al. 2009). Οι συνέπειες που επιφέρει ο εθισμός του διαδικτύου στον έφηβο είναι η μείωση α) του χρόνου που αφιερώνει με την οικογένεια και τους φίλους, β) του διαβάσματος, των σχολικών του επιδόσεων απότομα ή προοδευτικά, της διάρκειας του ύπνου και γ) του ενδιαφέροντος για χόμπι και για οποιαδήποτε σωματική δραστηριότητα.

Διαχρονική κλινική έρευνα που πραγματοποιήθηκε στη στο ειδικό Ψυχιατρικό ιατρείο παιδιών και εφήβων στο Ιπποκράτειο Γ.Ν Θεσσαλονίκη (Σιώμος 2011) σε κλινικό πληθυσμό 43 παιδιών με

εθισμό στο διαδίκτυο (2008-2010) έδειξε ότι οι κύριες αιτίες προσέλευσης των οικογενειών στο ειδικό ιατρείο είναι η απομόνωση (30,2%), η βίαιη-αντιδραστικής συμπεριφοράς προς τους γονείς κατά την προσπάθεια οριοθέτησης της χρήσης (14%), η πτώση της σχολικής επίδοσης (37,2%), και η αποδιοργάνωση σε επίπεδο καθημερινότητας (18,6%). Τα 9 στα 10 παιδιά που επισκέφτηκαν το ειδικό ιατρείο ήταν αγόρια. Το κύριο πρόβλημα σε επίπεδο κλινικού πληθυσμού αποτελούν τα διαδικτυακά παιχνίδια και κυρίως τα παιχνίδια των πολλαπλών ρόλων. Στο 70% των περιπτώσεων του κλινικού δείγματος η ψυχοπαθολογία εμφανίζεται μετά τον εθισμό, ενώ σε ένα 30% προϋπάρχει.

5. Αντιμέτωπιση του εθισμού από τους γονείς

Οι γονείς δεν πρέπει να υποτιμούν την επίδραση του διαδικτύου στα παιδιά τους, ενώ θα πρέπει να κρατούν κοινή στάση απέναντι στο πρόβλημα. Οι γονείς οφείλουν να δείχνουν το ενδιαφέρον τους χωρίς επικριτική διάθεση κυρίως στους εφήβους οι οποίοι εκδηλώνουν συχνά αντιδραστικότητα λόγω του αναπτυξιακού σταδίου στο οποίο βρίσκονται. Θα πρέπει να αναπτύσσεται η συνεργασία με το παιδί για την κατάρτιση ενός προγράμματος χρήσης του Διαδικτύου καθώς και η καλλιέργεια εναλλακτικών ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων από την πρώτη παιδική ηλικία.

Η θεραπεία ξεκινά από την πρόληψη. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να υπάρχει εκπαίδευση των παιδιών και των εφήβων όσον αφορά την ορθολογική χρήση του διαδικτύου. Τα παιδιά πρέπει να γνωρίζουν ότι μεταξύ των κινδύνων του διαδικτύου είναι και ο εθισμός.

6. Συμπεράσματα

Η εθιστική χρήση του διαδικτύου είναι ένα φαινόμενο που απασχολεί ολοένα και περισσότερο τους επαγγελματίες της ψυχικής υγείας. Η ευαισθητοποίηση της κοινωνίας και των ιατρών είναι αναγκαία ώστε να εντοπίζεται έγκαιρα το πρόβλημα και να παραπέμπεται ο χρήστης στις κατάλληλες δομές ώστε να μπορέσει να βρει τη κατάλληλη βοήθεια για να αντιμετωπίσει τη παθολογική του συμπεριφορά.

7. Αναφορές

- [1] www.hasiad.gr
- [2] «Έρευνα, πρόληψη, αντιμετώπιση των κινδύνων στη χρήση του διαδικτύου», Σειρά Νέες Τεχνολογίες και Ψυχική Υγεία, Απρίλιος 2011

8. Βιβλιογραφία

- [1] Bostwick JM, Bucci JA. (2008). Internet sex addiction treated with naltrexone. *Mayo Clinic Proceedings*. February ;83(2):226-230.
- [2] Block JJ. (2008). Issues for DSM-V: Internet Addiction. *Am J Psychiatry* ; 165:3.
- [3] Christakis D. (2010). Internet addiction: a 21 st century epidemic? *BMC Med* ;8:61.
- [4] Douglas A. C., Mills J. E., Niang M., et al.(2008). Internet addiction: Meta-synthesis of qualitative research for the decade 1996-2006. *Comput Hum Behav* ;24:3027-3044.
- [5] Ko Chih-Hung, Yen Ju-Yu, Chen Cheng-Sheng, Yeh Yi-Chun, Yen Cheng-Fang. (2009). **Predictive Values of Psychiatric Symptoms for Internet Addiction in Adolescents: A- 2-Year Prospective Study.** *Arch Pediatr Adolesc Med* ;163(10):937-943.
- [6] Kraut R .(1998). Internet Paradox:: A Social Technology That Reduces Social Involvement and Psychological Well-Being? *American Psychologist* 53 (9):1017-1031.
- [7] Siomos KE, Floros G, Mouzas OD, Angelopoulos NV. (2009). Validation of Adolescent Computer Addiction Test at a Greek sample. *Psychiatriki* 20 (3):222-232.

- [8] Siomos K, Braimiotis D, Floros G, Dafoulis V, Angelopoulos N. (2010). Insomnia symptoms among Greek adolescent students with excessive computer use. *Hippokratia* 14 (3):203 -207.
- [9] Siomos K, Dafouli E, Braimiotis D, Mouzas O, Angelopoulos N. (2008). Internet addiction among Greek adolescent students. *CyberPsychology & Behavior* 11 (6):653-657
- [10] Fisoun V, Floros G, Geroukalis D, Ioannidi N, Farkonas N, Sergeantani E, Angelopoulos N, Siomos K. (2012). Internet addiction in the island of Hippocrates: the associations between internet abuse and adolescent off-line behaviours. *Child and Adolescent Mental Health* 17 (1):37-44. doi:10.1111/j.1475-3588.2011.00605.x
- [11] Fisoun V, Floros G, Siomos K, Geroukalis D, Navridis K (2012). Internet Addiction as an Important Predictor in Early Detection of Adolescent Drug Use Experience-Implications for Research and Practice. *Journal of Addiction Medicine*. doi:10.1007/s10899-011-9291-8.
- [12] Siomos K., Dafoulis V., Floros G., Karagiannaki-Kastani I., & Christianopoulos K. (2010). Presentation of a specialized outpatient unit for internet and PC addiction-first year of operations, results, recommendations for the future. *European Psychiatry* ;25:413.
- [13] Σιώμος Κ, Νταφούλης Β, Φλώρος Γ, Σιτζόγλου Κ. Διαφοροδιαγνωστικά διλήμματα στην εθιστική χρήση Η/Υ και διαδικτύου. Παρουσίαση και συζήτηση δύο κλινικών περιστατικών. *Νευρολογία* 2010, 19(3):184-191.
- [14] Siomos K, Floros G, Fisoun V, Dafouli E, Farkonas N, Sergeantani E, Lamprou M, Geroukalis D. Evolution of Internet addiction in Greek adolescent students over a two-year period; the impact of parental bonding. *European Child & Adolescent Psychiatry* 2012 [in press]
- [15] Σιώμος Κωνσταντίνος. (2008). Εθισμός των εφήβων στους Η/Υ και το διαδίκτυο: Ψυχιατρικά συμπτώματα και διαταραχές ύπνου. Διδακτορική Διατριβή, Ιατρική Σχολή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- [16] Tsitsika A , Critselis E , Kormas G et al. (2009). Internet use and misuse: a multivariate regression analysis of the predictive factors of internet use among Greek adolescents. *European Journal of Paediatrics*, 128(6); 655-65.

Διαταραχή Εθισμού στο Διαδίκτυο (I.A.D.) Παρεμβάσεις σε εφήβους – γονείς

ΝΤΑΦΟΥΛΗΣ Βάιος,
Παιδοψυχίατρος, Διδάκτωρ Α.Π.Θ.

Περίληψη

Το διαδίκτυο αποτελεί ιδιαίτερα βοηθητικό μέσο σε πολλούς τομείς της κοινωνικής μας ζωής. Η σωστή ή όχι χρήση του, επαφίεται στον καθένα από εμάς. Οι κανόνες που αφορούν τη χρήση του διαδικτύου πρέπει να τίθενται από νεαρή ηλικία. Η πρόληψη είναι σημαντικότερη, για το λόγο αυτό οι γονείς οφείλουν να διατηρούν την επικοινωνία με τα παιδιά τους και να είναι πάντα πρόθυμοι να τα ακούν.

1. Εισαγωγή

Το διαδίκτυο αποτελεί μέσο βοηθητικό, προσφέρει χρήσιμες υπηρεσίες και στον τομέα της επιστήμης της ψυχιατρικής, όπως e-therapy (θεραπείες), e-learning (εκμάθηση) και cyber counseling (συμβουλευτική). Για τους λόγους αυτούς, στο διαδίκτυο και στη χρήση αυτού πρέπει να είμαστε θετικοί και να λέμε ναι. Ο τρόπος χρήσης του διαδικτύου επαφίεται στον καθένα από εμάς προσωπικά.

2. Εθισμός στο Διαδίκτυο

Ο εθισμός αποτελεί μια σκεπτική διαταραχή, η οποία εξελίσσεται σε εμμονή. Σε αρκετές των περιπτώσεων, αναφερόμαστε σε ψυχαναγκαστική συμπεριφορά. Ο εθισμός στο διαδίκτυο για τους εφήβους κρύβει συχνά συναισθηματικά προβλήματα και ανήκει στην κατηγορία των συμπεριφορικών εθισμών. Συνήθη συμπτώματα του εθισμού στα παιδιά-εφήβους αποτελεί η ευερεθιστότητα, τα προβλήματα στις σχέσεις, η απομόνωση, το έλλειμμα πρωτοβουλίας και η αϋπνία. Η εφηβική ηλικία αποτελεί περίοδο ρευστότητας, και οι γονείς οφείλουν να επικοινωνούν και να συζητούν με τα παιδιά τους, προκειμένου να τους μάθουν να αντιμετωπίζουν και να ελέγχουν τη χρήση του μέσου.

2.1. Προδιάθεση

Προδιαθεσικοί παράγοντες εξάρτησης στο διαδίκτυο, αποτελούν οι σοβαροί οικογενειακοί λόγοι, η αίσθηση απόρριψης από το κοινωνικό πλαίσιο(σχολείο), οι μαθησιακές δυσκολίες, ευρύτεροι κοινωνικοί λόγοι, γενετική προδιάθεση, πρότυπα μάθησης και ιδιοσυγκρασιακοί παράγοντες, με περισσότερη συχνότητα εμφάνισης στα αγόρια.

Κάθε συμπεριφορά, όπως και η συμπεριφορά της χρήσης του διαδικτύου είναι λειτουργική, έχει σκοπό και αφορά μια συγκεκριμένη λειτουργία του ατόμου. Κυρίαρχο κομμάτι αυτής της συμπε-

ριφοράς είναι η επιθετικότητα η οποία αρχικά είναι λεκτική με διαξιφισμούς και διαμάχες μεταξύ γονέων και παιδιών, και αφορούν σε γενικότερα θέματα. Κάθε συμπεριφορά υπόκειται κατά τη συμπεριφορική θεραπεία σε γνωστική ανάλυση και συγκεκριμένη λειτουργική ανάλυση, γιατί κάθε συμπεριφορά δεν είναι ίδια. Η επιθετικότητα εκφράζεται από τα παιδιά για διαφορετικό λόγο, για παράδειγμα κάποια παιδιά εκφράζουν επιθετικότητα για να διεκδικήσουν πράγματα, άλλα την εκφράζουν ως αντίδραση σε τιμωρία, σε υπεραυστηρότητα ή σε αδιαφορία του γονέα. Η στάση της οικογένειας συστήνεται να είναι ρεαλιστική όσον αφορά το πρόβλημα, να υπάρχει παραδοχή στο πότε μια συμπεριφορά αποτελεί πρόβλημα και να παρέχει αίσθημα ελπίδας γιατί μόνο αυτός μπορεί να είναι προδιαθεσικός παράγοντας για αλλαγές.

2.2. Πρόληψη

Όσον αφορά την πρόληψη, συστήνεται τα όρια στη χρήση του μέσου να θέτονται από την αρχή. Τα όρια έχουν χαθεί από παιδιά που έχουν αναπτύξει ήδη εξάρτηση ή εθισμό. Για το λόγο αυτό, τα όρια πρέπει να τίθενται από μικρή ηλικία. Οι σύντομες παρατηρήσεις, ο χαμηλός τόνος φωνής, οι σύντομοι και σαφείς κανόνες στις σχέσεις μας με τα παιδιά, είναι συμβουλές που ακολουθούνται για τον καθορισμό ορίων. Επίσης, οι γονείς πρέπει να επικοινωνούν με τα παιδιά τους, να μάθουν να τα ακούν και να ασχολούνται με τη συμπεριφορά και όχι με χαρακτηρισμούς για την προσωπικότητά τους.

2.3. Σύν-νοσηρότητα

Συνοδά προβλήματα του εθισμού είναι η κοινωνική φοβία, το γενικευμένο άγχος, η δυσθυμία, η κατάθλιψη και η υπερκινητικότητα. Από έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο ειδικό ιατρείο I.A.D. σε 67 άτομα το 2011, προέκυψε ότι συνυπάρχουν με τον εθισμό σοβαρές οικογενειακές και σχολικές δυσκολίες, και ακολουθούν οι συναισθηματικές δυσκολίες, και τα προβλήματα συμπεριφοράς. Επίσης, συνήθειες και τρόποι ζωής των εφήβων με εθισμό συνδυάζονται με κάπνισμα σε ποσοστό 37%, χρήση αλκοόλ και επιθετικότητα σε ποσοστό 33%.

2.4. Συμβουλευτική

Η συμβουλευτική γίνεται με διαφορετικούς τρόπους, αρκεί να υπάρχει πρόθεση και των γονέων και των εφήβων για αλλαγές. Είναι σημαντικό σε αρχικό στάδιο να γίνει αντιληπτή η ανάγκη βοήθειας από κάποιον ειδικό του χώρου της ψυχικής υγείας. Στη συνέχεια, και σε συνεργασία με τους ειδικούς, οι γονείς οφείλουν να αποκαταστήσουν την επικοινωνία, να κατανοήσουν τα συναισθήματα και να καθοδηγήσουν σωστά τα παιδιά τους.

3. Συμπεράσματα

Κατά κύριο λόγο οι γονείς, οφείλουν να καθοδηγούν, να συμβουλεύουν, να ακούνε τα παιδιά τους, να αντιληφθούν από νωρίς τα συμπτώματα και να κατανοήσουν το πρόβλημα, ώστε να μπορέσουν με τη συμβολή και των ειδικών να βοηθήσουν τα παιδιά τους.

Διαδικτυακός Τζόγος και Ανήλικοι Μαθητές στην Ελλάδα

ΦΛΩΡΟΣ Γεώργιος,

Ψυχίατρος, M.Sc., Υπ. Διδάκτωρ Α.Π.Θ.,

Αντιπρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Μελέτης της Διαταραχής Εθισμού στο Διαδίκτυο

Περίληψη

Ο διαδικτυακός τζόγος είναι ιδιαίτερα εύκολα προσβάσιμος ακόμα και από παιδιά. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης συμβάλλουν στον εθισμό των ανηλίκων στον τζόγο, καθώς υπάρχουν παιχνίδια τα οποία δεν απαιτούν υψηλό κόστος συμμετοχής. Ανησυχητικό φαινόμενο αποτελεί η επαφή με τον διαδικτυακό τζόγο από ολοένα και μικρότερη ηλικία.

1. Εισαγωγή

Το διαδίκτυο συμβάλλει σημαντικά στους τομείς της ενημέρωσης, εκπαίδευσης και κοινωνικής αλληλεπίδρασης, ενώ παράλληλα επιφέρει συνέπειες από την παθολογικού τύπου εμπλοκή σε αυτό. Αρκετά θελκτικός, για πολλούς χρήστες του διαδικτύου, όχι μόνο ενήλικες αλλά και εφήβους, αποτελεί ο τζόγος. Το διαδίκτυο, αποτελεί μέσο το οποίο μπορεί να προάγει το πρόβλημα του παθολογικού τζόγου.

2. Διαδικτυακός τζόγος

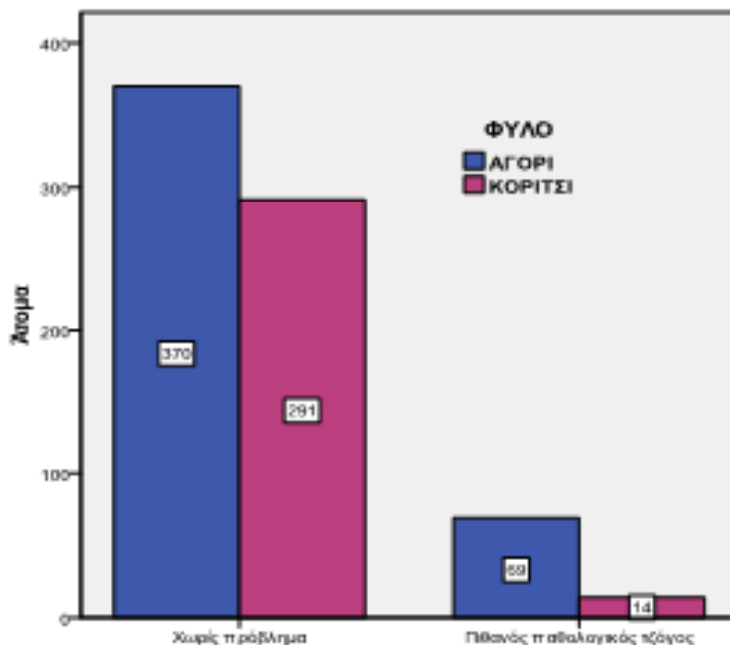
Ο διαδικτυακός τζόγος χαρακτηρίζεται από σημαντικές ιδιαιτερότητες. Πρώτα από όλα, υπάρχει αδυναμία προστασίας των εθισμένων από τον ίδιο τους τον εαυτό και από την πολιτεία, ενώ στον πραγματικό κόσμο για κάποιον που είχε αναγνωρίσει το πρόβλημα του εθισμού είχε τη δυνατότητα να επισκεφτεί καζίνο και να δηλώσει ότι δεν επιθυμεί την είσοδό του. Στον διαδικτυακό κόσμο υπάρχει αδυναμία εξακρίβωσης στοιχείων όπως είναι η ηλικία, υπάρχει το άυλο πλαστικό χρήμα και η αδυναμία ενημέρωσης της οικογένειας. Τα εργαλεία που προσφέρουν προστασία υπάρχουν αρκεί ο ίδιος ο χρήστης να θέλει να προστατευτεί.

Ο τζόγος των ανηλίκων υπάρχει σε παγκόσμιο επίπεδο, δεν εμφανίζεται μόνο στη χώρα μας. Από έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί πρόσφατα σε χώρες του εξωτερικού, έδειξαν ότι ο τζόγος ανηλίκων ανέρχεται στο 4,9% στις ΗΠΑ, στο 6,7% της Αυστραλίας και στο 1,6% – 2,8% στην Βραζιλία. Ο τζόγος ανηλίκων έχει συνδεθεί με το άρρεν φύλο, καταθλιπτική σημειολογία, κατάχρηση αλκοόλ και διασχιστικά φαινόμενα όπως και συμπτωματολογία ΔΕΠΥ. Φαίνεται ότι αποτελεί μέρος παθολογικών συμπεριφορών όπως η χρήση ουσιών και η γενικευμένη συμπεριφορά που θέτει τον έφηβο σε κίνδυνο. Συνήθως συναντάμε στους εφήβους αυτούς ψυχοκοινωνικές δυσκολίες όπως χαμηλό επίπεδο αίσθησης οικογενειακής και κοινωνικής υποστήριξης, χρήση ουσιών, διαταραχές της διαγωγής, οικογενειακά προβλήματα όπως και ενασχόληση των γονέων με τζόγο και χρήση ουσιών.

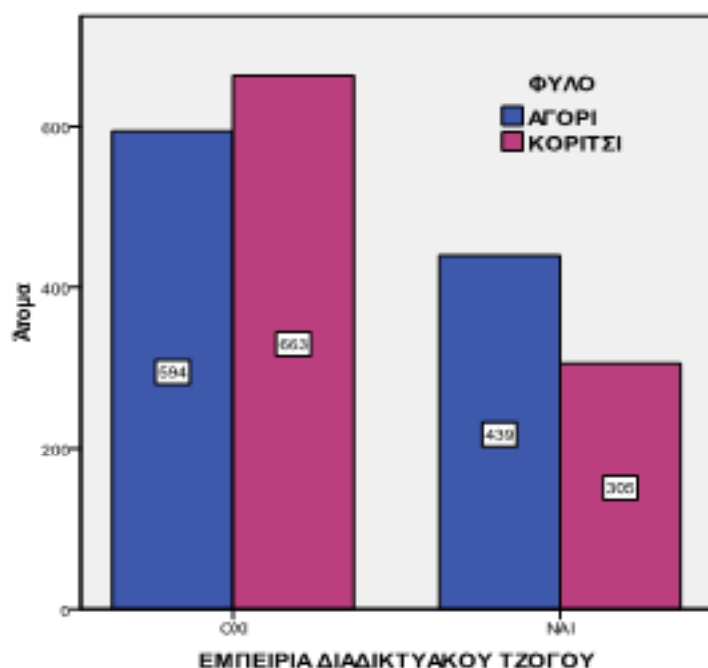
Ο τζόγος μπορεί να συνδεθεί με πάρα πολλές διαταραχές, βλέπουμε ότι είναι μια παρορμητική συμπεριφορά και τείνει να είναι μια εκδήλωση της παρορμητικότητας των νέων. Ο τζόγος μπορεί να ξεκινήσει, ακόμα και αν είναι ανήλικος, πολύ αθώα, αρχικά με κάποιο δωρεάν παιχνίδι. Γίνεται αναφορά σε ευρέως διαδεδομένα παιχνίδια σε ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης, όπου προσκαλείται από τον διαδικτυακό του φίλο να συμμετέχει. Αυτή η πρόσκληση γίνεται ως αν να πρόκειται για οποιοδήποτε αθώο παιχνίδι. Στο «παιχνίδι» αυτό υπάρχουν όμως πρόσωπα - αντίπαλοι, μπορεί να είναι φίλος αλλά και άγνωστος. Κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού δίνεται η δυνατότητα στον χρήστη να συνομιλήσει με τους συμπαίκτες του μέσω του chat. Με αυτόν τον τρόπο ξεκινάει μία δυνητικά εθιστική συμπεριφορά, χωρίς καν πραγματικά χρήματα. Η κοινωνική δικτύωση χρησιμοποιείται σαν μια απόχη, η οποία αλιεύει, ο κάθε χρήστης στέλνει προσκλήσεις στους φίλους του, ξεκινάει χωρίς πραγματικά χρήματα αλλά σταδιακά του δίνεται η δυνατότητα να αγοράσει περισσότερα από τα εικονικά χρήματα δίνοντας ένα ευτελές αντίτιμο. Ο τζόγος στο διαδίκτυο, ειδικά των ανηλίκων, τυπικά ξεκινάει με χαμηλό τζίρο, γεγονός το οποίο τον κάνει πολύ ελκυστικό. Η «φάκα», όταν πιάνεται κάποιος, είναι επιπλέον δυνατότητες όπως π.χ ότι μπαίνει σε ένα νέο νιρ club στο οποίο μπορεί να παίρνει επιπλέον μάρκες. Το εντυπωσιακό είναι ότι οι παίκτες οι οποίοι ξεκίνησαν ποντάροντας σε εικονικό τζόγο κατέληξαν να παίζουν στον πραγματικό παγκόσμιο πρωτάθλημα πόκερ και να φτάνουν αρκετά ψηλά. Ο διαδικτυακός τζόγος είναι ιδιαίτερα προσβάσιμος λοιπόν μέσω των κοινωνικών δικτύων και για το λόγο αυτό η βιομηχανία διαδικτυακού τζόγου προσανατολίζεται όσο το δυνατόν περισσότερο να βάλει το στοιχείο της κοινωνικής δικτύωσης.

3. Έρευνα

Από έρευνα που πραγματοποιήθηκε από την Ελληνική Εταιρεία Μελέτης της Διαταραχής Εθισμού στο Διαδίκτυο σε συνεργασία με το Κέντρο πρόληψης του ΟΚΑΝΑ 'Ιπποκράτης' στην Κω (751 ερωτηθέντες έφηβοι), το 37,2% δήλωσε ότι είχε εμπειρία διαδικτυακού τζόγου, από αυτούς οι 83 παρουσίαζαν σημεία παθολογικού τζόγου. Τα αγόρια έτειναν να έχουν αυτήν την εμπειρία πιο πολύ από ότι τα κορίτσια (Εικόνα 1), όπως και αυτά έτειναν να ασχολούνται και παθολογικά με τον τζόγο (Εικόνα 2).

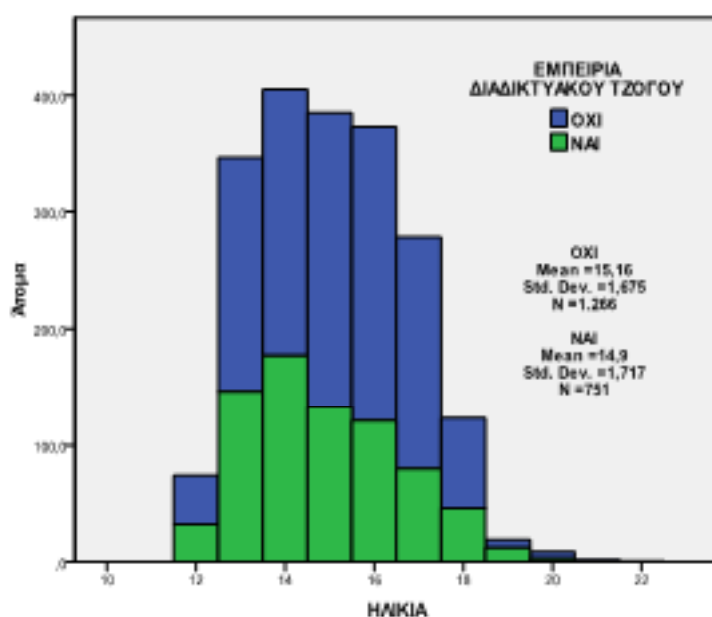

Εικόνα 1: Φύλο και εμπειρία διαδικτυακού τζόγου

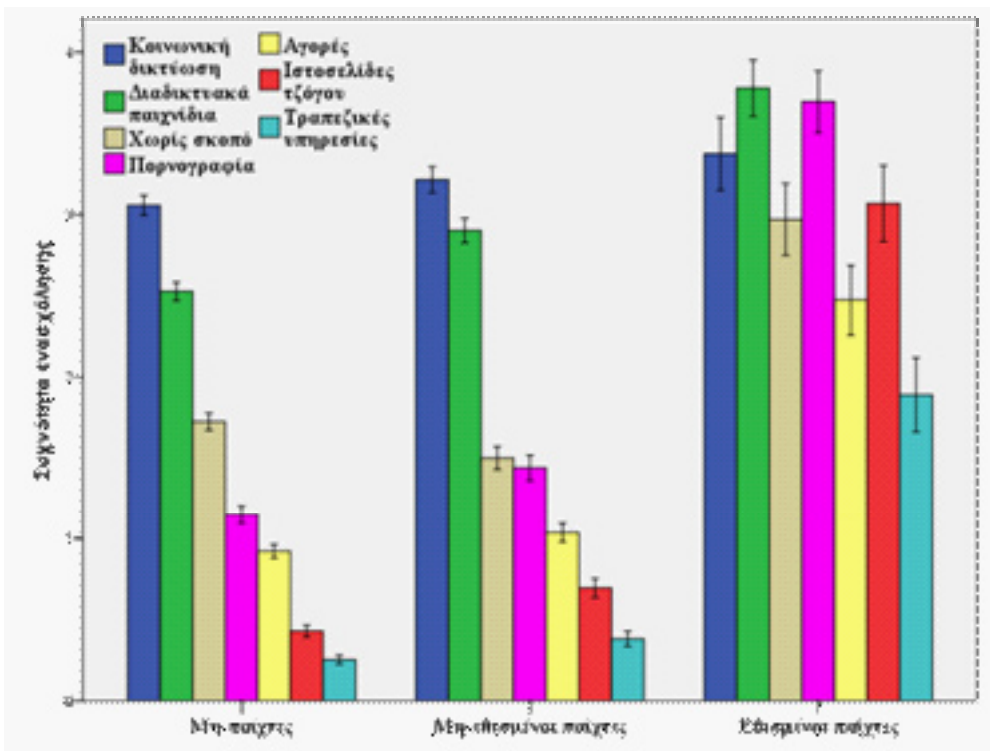
Εικόνα 2: Φύλο και παθολογικός τζόγος

Ανησυχητικό αποτελεί το γεγονός τα άτομα που είχαν εμπειρία διαδικτυακού τζόγου τείνουν να είναι ολοένα και μικρότερης ηλικίας, ακόμα και κάτω των 12 χρονών, κυρίως λόγω των κοινωνικών δικτύων (Εικόνα 3).

Εικόνα 3: Ηλικία και εμπειρία διαδικτυακού τζόγου

Από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε στους εθισμένους από τζόγο παρατηρήθηκε ότι εκτός από την υψηλή επισκεψιμότητά τους σε ιστοσελίδες τζόγου, διαδικτυακών παιχνιδιών και μέσω των κοινωνικής δικτύωσης, φαίνεται η μεγάλη αύξηση επισκεψιμότητας σε σελίδες πορνογραφικού υλικού, online αγορών και τραπεζικών υπηρεσιών (Εικόνα 4). Γενικά διαπιστώνεται ένα προφίλ παρορμητικότητας.

Εικόνα 4: Διαδικτυακές ασχολίες στον εθισμό στον τζόγο

4. Συμπεράσματα

Το διαδίκτυο έχει ανοίξει νέους δρόμους στη προώθηση συμπεριφοράς τζόγου σε εταιρείες που προσπαθούν με κάθε μέσο να φτάσουν στο χρήστη και να τον δελεάσουν σε αυτή τη δυνητικά καταστροφική εμπειρία, χωρίς ικανό ελεγκτικό πλαίσιο, ιδίως για τους ανηλικούς. Υπάρχει ικανό ποσοστό εφήβων της Κω που παρουσιάζουν συμπεριφορά παθολογικού τζόγου, συγκρίσιμο αριθμητικά με τα διεθνή δεδομένα από άλλες χώρες. Η εμπειρία διαδικτυακού τζόγου τείνει να γίνεται συχνότερη στις μικρότερες ηλικίες, καταδεικνύοντας μεγάλα ελλείμματα στο χώρο της οικογενειακής επίβλεψης αλλά και ευρύτερης παιδείας. Υπάρχει ξεκάθαρη ανάγκη αντιμετώπισης του ανησυχητικού φαινομένου στοχευμένα από τις αντίστοιχες δομές της Πολιτείας.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2:
ΤΡΟΠΟΙ ΑΣΦΑΛΟΥΣ ΠΛΟΗΓΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΕΦΗΒΩΝ

Η Προστασία των Δικαιωμάτων του Παιδιού στο Διαδίκτυο

Ασφαλής χρήση του διαδικτύου στα παιδιά και τους εφήβους

Δρ. ΤΣΙΤΣΙΚΑ Αρτεμης,

Λέκτορας Εφηβικής Παιδιατρικής,
Επιστημονική υπεύθυνος Μονάδας Εφηβικής
Υγείας (ΜΕΥ), Β΄ Παιδιατρική Κλινική
Νοσοκομείου «Π. και Α. Κυριακού»

ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ Βασιλική,

Ψυχολόγος,
Επιστημονική Συνεργάτης Μονάδας Εφηβικής
Υγείας (ΜΕΥ), Β΄ Παιδιατρική Κλινική
Νοσοκομείου «Π. και Α. Κυριακού»

Περίληψη

Η τεχνολογία προσφέρει στους νέους απεριόριστες δυνατότητες εκπαίδευσης, ενημέρωσης και ψυχαγωγίας. Το διαδίκτυο είναι ένα καταπληκτικό εργαλείο που ωστόσο χρειάζεται οδηγίες χρήσης.

1. Εισαγωγή

Στη μονάδα εφηβικής υγείας παρακολουθούνται έφηβοι και οι οικογένειές τους για διάφορα θέματα που αφορούν την υγεία, την ψυχολογία, θέματα οικογένειας κα. Τα τελευταία χρόνια προσήλθαν πάνω από 150 περιπτώσεις παιδιών με κατάχρηση του διαδικτύου.

Όλοι θα συμφωνήσουν στο γεγονός ότι η τεχνολογία προσφέρει στους νέους απεριόριστες δυνατότητες, για εκπαίδευση, ψυχαγωγία, ενημέρωση, αποτελεί μια αστείρευτη πηγή πληροφοριών. Το διαδίκτυο συναρπάζει τους εφήβους, με τη διαδραστικότητά του, τα χρώματά του, αλλά υπάρχουν και κίνδυνοι που μπορούν να σκιάσουν τα σημαντικά οφέλη.

Τα παιδιά και οι έφηβοι, οι οποίοι δεν έχουν πλήρως ολοκληρωθεί αναπτυξιακά, είναι ευάλωτοι σε αυτούς τους κινδύνους. Η εφηβεία είναι η μεταβατική περίοδο από τη παιδική ηλικία στην ενήλικη ζωή. Η εφηβεία χαρακτηρίζεται από την περιέργεια και τον πειραματισμό και τη σχετική έλλειψη ορθής κρίσης. Οι έφηβοι έχουν την τάση να προσκολλώνται στο παρόν και να μην αντιλαμβάνονται τις συνέπειες των πράξεών τους στο μέλλον και συχνά αντιδρούν σε κάθε μορφή εξουσίας, όπως για παράδειγμα των γονιών, των καθηγητών και της κοινωνίας γενικότερα.

2. Κίνδυνοι διαδικτύου

Μέσα στις σύγχρονες κοινωνίες μια νέα έκφανση των συμπεριφορών υψηλού κινδύνου αποτελεί η χρήση του διαδικτύου. Οι κίνδυνοι κατά σειρά συχνότητας που καταγράφηκαν σύμφωνα με την πανευρωπαϊκή έρευνα EUKids on line που έγινε το 2009 σε 21 χώρες, ήταν η έκθεση των προσωπικών δεδομένων στο διαδίκτυο, η έκθεση σε ακατάλληλο περιεχόμενο, πορνογραφικό, βίαιο, ρατσιστικό, η διαδικτυακή παρενόχληση (cyberbullying), η συνάντηση με αγνώστους που

τα παιδιά έχουν γνωρίσει μόνο διαδικτυακά, η κατάχρηση του διαδικτύου και οι συμπεριφορές εθισμού.

Το ίδρυμα για την ελευθερία και την πρόοδο το 2009 στο οποίο συμμετέχουν όλες οι μεγάλες εταιρείες του διαδικτύου, ανακοίνωσε ότι οι έφηβοι ηλικίας 15-17 ετών είναι η πλέον ευαίσθητη ομάδα στον διαδικτυακό κίνδυνο. Η διαδικτυακή ασφάλεια των παιδιών και των εφήβων εξαρτάται αποκλειστικά από την οικογένεια και το σύστημα εκπαίδευσης. Δεν υπάρχει κανένας τεχνικός τρόπος προστασίας για τις ηλικίες αυτές.

Η έκθεση προσωπικών δεδομένων μπορεί να οδηγήσει τους εφήβους στη διαδικτυακή παρενόχληση (cyberbullying), στη διαδικτυακή αποπλάνηση (grooming), και την πορνογραφία ανηλίκων.

3. Διαδικτυακή παρενόχληση

Το cyberbullying παρατηρείται όταν ένας συνομήλικος ή κάποιος ενήλικος στέλνει προσβλητικά, ενοχλητικά ή απειλητικά μηνύματα στο email, στο msn, στο facebook κα., όταν κάποιος λαμβάνει ενοχλητικά μηνύματα που αφορούν κάποιον άλλο, όταν το παιδί λαμβάνει αισχρό υλικό, όταν δημιουργείται ένα ψεύτικο προφίλ για κάποιο άτομο με εξευτελιστικές πληροφορίες, όταν δημοσιεύεται προσωπικό υλικό στο διαδίκτυο χωρίς την άδεια του ατόμου, όταν αποκλείεται κάποιο παιδί από μια διαδικτυακή δραστηριότητα.

Τα αποτελέσματα από την έρευνα του 2009 ήταν ενθαρρυντικά ως προς το γεγονός ότι οι περισσότεροι έφηβοι, οι οποίοι δέχθηκαν διαδικτυακή παρενόχληση (79%), μίλησαν σε κάποιον για το γεγονός αυτό.

4. Διαδικτυακή αποπλάνηση

Άλλο σημαντικό ζήτημα αποτελεί η συνάντηση των παιδιών και των εφήβων με αγνώστους από το διαδίκτυο, επειδή ενδέχεται να υπάρχει εκμετάλλευση ή κακοποίηση σε μια πιθανή συνάντηση στο φυσικό κόσμο. Από την πανευρωπαϊκή έρευνα (2009) φάνηκε ότι το 30% των παιδιών έχουν γνωρίσει κάποιον διαδικτυακά και 8% έχουν συναντήσει κάποιον που γνώριζαν διαδικτυακά στον φυσικό κόσμο. Ανάμεσα στους γονείς παιδιών που έχουν γνωρίσει κάποιον διαδικτυακά και τον συνάντησαν στον πραγματικό κόσμο, 28% γνώριζαν για αυτή τη συνάντηση, ενώ 61% δε γνώριζαν καθόλου για αυτή τη συνάντηση και 11% δήλωσαν ότι δεν γνωρίζουν αν έχει συμβεί κάτι τέτοιο.

Ένας ενήλικας που πλησιάζει ένα παιδί/έφηβο διαδικτυακά ενδέχεται να το πλησιάζει με στόχο να το εκμεταλλευτεί. Παιδόφιλος είναι αυτός που έλκεται σεξουαλικά από παιδιά και εφήβους και επικοινωνεί μαζί τους, βλέπει εικόνες – βίντεο, κατέχει υλικό, ενώ παιδεραστής είναι ο ενήλικας, ο οποίος έχει έρθει σε σεξουαλική επαφή με τον ανήλικο.

Σημάδια τα οποία μπορεί να προϋδεάσουν ότι μπορεί να υπάρξει διαδικτυακή αποπλάνηση, είναι όταν ένας διαδικτυακός φίλος, επιδεικνύει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για έναν συγκεκριμένο ανήλικο και επιδιώκει συνάντηση μαζί του. Όταν αποστέλλει πορνογραφικό υλικό στον έφηβο, όταν συχνά μεταφέρει το θέμα μιας συνομιλίας σε σεξουαλικό περιεχόμενο, όταν απαιτεί να του στέλνει ο έφηβος προσωπικές του φωτογραφίες, και όταν προσπαθεί να αποδώσει προνόμια σε έναν έφηβο. Πρωταρχικός στόχος των παιδόφιλων είναι να κατακτηθεί η εμπιστοσύνη, και γι' αυτό το λόγο μπορεί να επικοινωνούν για μεγάλο χρονικό διάστημα με τους εφήβους με κύριο σκοπό να πραγματοποιηθεί η συνάντηση με τον έφηβο.

Στην Ελλάδα 20% των εφήβων προσεγγίζεται κάποια στιγμή από παιδόφιλους, ενώ πάνω από 3000 παιδόφιλους κατέγραψε η Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος το 2010. Υπάρχουν και συμμορίες παιδόφιλων που έχουν ανήλικους σαν ομήρους και τους χρησιμοποιούν για να βρουν νέα θύματα.

Είναι πολύ σημαντικό να ενημερώνουμε τα ίδια τα παιδιά για το φαινόμενο της διαδικτυακής αποπλάνησης, και να διαφοροποιούμε τις πραγματικές φίλιες από τους εικονικούς φίλους. Τα ίδια τα παιδιά μπορούν να μπλοκάρουν τους παιδόφιλους όταν είναι ενημερωμένα. Ενθαρρύνουμε τα παιδιά και τους εφήβους να μιλούν στους ενηλίκους για αυτά τα θέματα και να καταγγέλλουν τέτοιου είδους ενέργειες.

Σύμφωνα με έρευνα στην μονάδα εφηβικής υγείας το 2007, 20% των εφήβων κάνουν χρήση πορνογραφικού υλικού στο διαδίκτυο. Ίσως θα έπρεπε να αναρωτηθούμε κατά πόσο η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση από το σχολείο και άλλους φορείς καλύπτει την ανάγκη των εφήβων για ενημέρωση. Η συχνή χρήση πορνογραφικού υλικού φαίνεται ότι επηρεάζει την ψυχοκοινωνική υγεία των εφήβων, καθώς το υλικό αυτό προορίζεται για την ψυχαγωγία των έμπειρων ενηλίκων και όχι των άπειρων ανηλίκων. Οι έφηβοι δεν έχουν ακόμα δημιουργήσει αντικειμενικά κριτήρια φιλτραρίσματος ώστε να μπορούν να αξιολογήσουν ποιές από τις εικόνες που συναντούν στο διαδίκτυο έχει να κάνει με βία και σεξουαλικές παρεκτροπές και ποιές εκφράζουν σεβασμό απέναντι στον εαυτό τους και το σύντροφο.

Παγκοσμίως, 2.500 ιστοσελίδες πορνογραφικού περιεχομένου ανεβαίνουν στο διαδίκτυο ανά δευτερόλεπτο, ενώ 1 στους 3 χρήστες εκτίθεται ακουσίως σε πορνογραφικό υλικό. Οι λέξεις “sex” και “porn” είναι στην 4^η και 6^η θέση των αναζητήσεων των παιδιών και των εφήβων ενώ το ICANN το 2010 ενέκρινε τη δημιουργία ονόματος χώρου XXX για αυτές τις ιστοσελίδες, γεγονός που κάνει την αναζήτηση ακόμη πιο εύκολη.

5. Κοινωνική Δικτύωση

Τα δίκτυα κοινωνικής δικτύωσης αποτελούν εικονικές κοινότητες στις οποίες μπορεί κάποιος να δημιουργήσει εικονικό προφίλ και να έχει ένα δίκτυο επαφών με το οποίο μπορεί να επικοινωνεί. Σύμφωνα με την πανευρωπαϊκή έρευνα του 2009, 54% των παιδιών από 9-16 ετών έχουν δικό τους προφίλ, 1/3 έχει δημιουργήσει προφίλ με ψεύτικη ηλικία, ενώ 20% των παιδιών δηλώνει ότι έχει περισσότερους από 300 φίλους.

Στην εφηβεία υπάρχει έντονα η ανάγκη για αποδοχή και οι έφηβοι θέλουν να ανήκουν σε μια ομάδα. Οι διαδικτυακές συμπεριφορές των εφήβων στην εποχή μας είναι παρόμοιες με εκείνες προηγούμενων γενεών. Τα σημερινά μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν αντικαταστήσει τα “στέκια” των παλαιότερων εποχών.

Ωστόσο, η παρατεταμένη χρήση του διαδικτύου μπορεί να έχει επιπτώσεις στις κοινωνικές δεξιότητες των παιδιών και των εφήβων. Άτομα με χαμηλή αυτοεκτίμηση τείνουν να παρουσιάζουν στο διαδικτυακό κόσμο τα χαρακτηριστικά τα οποία θα ήθελαν να είχαν, αλλά συνήθως, δεν αφιερώνουν χρόνο στο να εξελίξουν τις κοινωνικές τους δεξιότητες στο φυσικό κόσμο. Είναι σημαντικό να υπάρχει ισορροπία στην επικοινωνία μέσω του διαδικτύου και στην προσωπική επαφή.

6. Κατάχρηση διαδικτύου

Ο ημερήσιος επιτρεπόμενος χρόνος οθόνης (screentime) για παιδιά και εφήβους προτείνεται στις δύο ώρες, σύμφωνα με Αμερικανική Παιδιατρική Εταιρεία. Ωστόσο, στην εφηβεία είναι σημαντικό να υπάρχει συζήτηση και συμφωνία με τους εφήβους για τις ώρες χρήσης του διαδικτύου. Σύμφωνα με έρευνα της MEY (2007), 1% των εφήβων στην Αττική παρουσίαζαν συμπεριφορές εθισμού στο διαδίκτυο και 12,8% έκαναν οριακή χρήση του διαδικτύου. Τα ποσοστά αυτά είναι πολύ κοντά σε άλλες χώρες παγκοσμίως. Τα νέα δεδομένα για το 2010 δείχνουν ότι το ποσοστό αυτό έχει αυξηθεί.

Ο εθισμός στο διαδίκτυο σύμφωνα με τα κριτήρια του Goldberg (1995) μπορεί να παρουσιαστεί όταν ο έφηβος α) παραμένει online για όλο και περισσότερο χρόνο, β) αποτυγχάνει να διαχειριστεί

τα επερχόμενα συναισθήματα διέγερσης ή και κατάθλιψης που νοιώθει όταν μειώνει τον χρόνο ή αποσυνδέεται από το διαδίκτυο, γ) παραμένει συνδεδεμένος για περισσότερο χρόνο από ότι είχε υπολογίσει, δ) παρουσιάζεται κίνδυνος απώλειας σχέσης ή ευκαιρίας (π.χ. χάνει τους φίλους του), ε) λέει ψέματα για την αληθινή έκταση του χρόνου χρήσης του διαδικτύου και στ) χρησιμοποιεί το διαδίκτυο ως μέσο διαφυγής από αρνητικά συναισθήματα.

Παράλληλα, η υπερβολική ενασχόληση με το διαδίκτυο επιφέρει και αρκετά σωματικά συμπτώματα, όπως διατροφικές διαταραχές, διαταραχές ύπνου, μυοσκελετικές παθήσεις, ξηρά μάτια-μυωπία, παραμέληση της σωματικής υγιεινής κα.

Έρευνες καταδεικνύουν συν-νοσηρότητα σε ποσοστό 60%, συνήθως με ΔΕΠ-Υ, κατάθλιψη, άγχος, κοινωνική φοβία κα. Είναι σημαντικό όμως να επισημανθεί ότι η ευαλωτότητα της προσωπικότητας μπορεί να επηρεάζει ως ένα βαθμό, αλλά εξίσου σημαντικοί παράγοντες είναι η ίδια η εφηβεία και το περιβάλλον του εφήβου.

Η έρευνα της ΜΕΥ για το 2007 έδειξε ότι οι συνηθέστερες αιτίες κατάχρησης του διαδικτύου ήταν τα παιχνίδια, ενώ το 2010 φαίνεται ότι πρωταγωνιστούν τα δίκτυα κοινωνικής δικτύωσης. Επιπλέον, ενώ το 2007 φάνηκε ότι τα αγόρια έκαναν περισσότερο χρήση του διαδικτύου, τα νέα δεδομένα φανερώνουν ότι τα δύο φύλα εξισώνονται και διατρέχουν τους ίδιους κινδύνους αναφορικά με τις συμπεριφορές εξάρτησης..

Αναφορικά με τον διαδικτυακό τζόγο σύμφωνα με έρευνες 15,1% των εφήβων παίζουν τυχερά παιχνίδια, ενώ 6,8% παίζουν περισσότερο από τρεις φορές την εβδομάδα. Τα παιδιά και οι έφηβοι που ασχολούνται με το διαδικτυακό τζόγο έχουν περισσότερες πιθανότητες να αποκτήσουν προβλήματα με τον τζόγο όταν ενηλικιωθούν.

7. Συμβουλές

Οι συμβουλές που δίνουμε στα παιδιά παροτρύνουν α) να μην αποκαλύπτουν προσωπικά στοιχεία στο διαδίκτυο, β) να μην συναντούν αγνώστους που έχουν γνωρίσει μόνο διαδικτυακά, γ) να συζητούν τυχόν απειλητικά ή προσβλητικά μηνύματα που λαμβάνουν με γονείς και δασκάλους, δ) να μην δέχονται καμία διαδικτυακή πληροφορία χωρίς να την ελέγχουν, ε) να γνωρίζουν ότι δεν είναι νόμιμη η χρήση μουσικής, βίντεο κα. χωρίς άδεια, και στ) να συζητούν την έκθεσή τους σε πορνογραφικό, ρατσιστικό ή βίαιο περιεχόμενο.

Η οικογένεια θα πρέπει να παρέχει εμπειρία ζωής, όπως άλλωστε και στο φυσικό κόσμο. Να διαθέτει χρόνο και διάθεση στο διαδίκτυο δίπλα στο παιδί και στον έφηβο και να συμβουλεύει για αυτά τα οποία χρειάζεται να προσέχουν. Το σχολείο χρειάζεται να εκπαιδεύει τους μαθητές με μαθήματα για την ασφαλή χρήση του διαδικτύου, ενώ τα μέσα μαζικής ενημέρωσης είναι σημαντικό να αναδεικνύουν το φαινόμενο και να ενημερώνουν χωρίς κινδυνολογίες.

8. Συμπεράσματα

Τα παιδιά και οι έφηβοι χρειάζεται να ενημερώνονται σωστά για τις δυνατότητες που παρέχει η χρήση του διαδικτύου, αλλά και τους κινδύνους τους οποίους ενδέχεται να αντιμετωπίσουν προκειμένου να τους περιορίσουν.

Διαδικτυακός εκφοβισμός, σύγχρονα ερευνητικά δεδομένα, πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου

ΦΙΣΟΥΝ Βάνια,

Κλινική Ψυχολόγος MSc, Υπ. Διδάκτωρ Παν/μίου Αθηνών, ΓΝΑ Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ,
Ελληνική Εταιρεία Μελέτης της Διαταραχής του Εθισμού στο Διαδίκτυο

Περίληψη

Ο διαδικτυακός εκφοβισμός αποτελεί συχνό φαινόμενο τα τελευταία χρόνια, μέσω της χρήσης ψηφιακών συσκευών. Παρουσιάζονται τα βασικά χαρακτηριστικά τόσο των θυμάτων όσο και των θυτών καθώς και τα αποτελέσματα απογραφικών ερευνών στην Κω τα έτη 2008 και 2010.

1. Διαδικτυακός Εκφοβισμός–Cyberbullying

Ο διαδικτυακός εκφοβισμός είναι οποιαδήποτε επαναλαμβανόμενη πράξη εκφοβισμού, επιθετικότητας, παρενόχλησης, τρομοκρατικής ή αυταρχικής συμπεριφοράς που θεσπίζεται και πραγματοποιείται μέσω της χρήσης των ψηφιακών συσκευών, συγκεκριμένα του διαδικτύου και των κινητών τηλεφώνων. Ο διαδικτυακός εκφοβισμός περιλαμβάνει πειράγματα με στόχο τη διασκέδαση σε βάρους του θύματος, τη διάδοση προσβλητικών φημών online, τη δυσφήμιση σε τρίτους μέσω e-mail, SMS, φωτογραφίες-βίντεο στο διαδίκτυο, ιστοσελίδες, blogs, chat rooms κ.ά., την αποστολή ανεπιθύμητων μηνυμάτων με υβριστικό-προσβλητικό ή -σεξουαλικό περιεχόμενο.

1.1. Προφίλ θυμάτων

Πάρα πολλές έρευνες έχουν αρχίσει να υλοποιούνται τόσο στο εξωτερικό όσο και στην Ελλάδα σε σχέση με το φαινόμενο του διαδικτυακού εκφοβισμού και με τα χαρακτηριστικά των θυμάτων του διαδικτυακού εκφοβισμού. Φαίνεται πως τα χαρακτηριστικά των θυμάτων διαδικτυακού εκφοβισμού είναι παιδιά ήσυχα και ευαίσθητα, ανασφαλή με μειωμένη αυτοπεποίθηση, παιδιά που παρουσιάζουν μια κοινωνική απομόνωση, με αγχώδη ή καταθλιπτική προσωπικότητα, που ίσως παρουσιάζουν κάποιες σωματικές αδυναμίες, επιδιώκουν κυρίως τις επαφές με ενήλικες και ενδεχομένως να έχουν κάποιο σωματικό πρόβλημα.

1.2. Προφίλ θύτη

Όσον αφορά τα γενικά χαρακτηριστικά των παιδιών που διαπράττουν τον διαδικτυακό εκφοβισμό, είναι συνηθέστερα, παιδιά που έχουν μια ηγετική προσωπικότητα, παρουσιάζουν συχνά επιθετικές συμπεριφορές, παιδιά που δύσκολα υπακούουν σε κανόνες και πολύ συχνά είναι σκληρά και χωρίς ενσυναίσθηση.

1.3. Οδηγίες για γονείς

Υπάρχουν κάποιες συμπεριφορές που θα πρέπει να ανησυχήσουν τους γονείς και ενδεχομένως να σχετίζονται με τον διαδικτυακό εκφοβισμό, όπως όταν για παράδειγμα, το παιδί αλλάζει γρήγορα την οθόνη του Η/Υ ή κλείνει τα προγράμματα όταν πλησιάζει κάποιος, χρησιμοποιεί τον Η/Υ ανεξέλεγκτα οποιαδήποτε ώρα τη νύχτα, γίνεται αρνητικό ή επιθετικό, όταν δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει τον Η/Υ, γελάει υπερβολικά κατά τη χρήση, χρησιμοποιεί πολλαπλούς λογαριασμούς, εκφράζεται πολύ συχνά υποτιμητικά για συμμαθητές του, ξαφνικά σταματάει να χρησιμοποιεί τον Η/Υ, φαίνεται νευρικό ή αναστατωμένο όταν εμφανίζεται κάποιο μήνυμα στον υπολογιστή του, έχει δυσκολία να πάει σχολείο ή να βρίσκεται εκτός σπιτιού γενικότερα, φαίνεται να είναι θυμωμένο, θλιμμένο ή απογοητευμένο μετά τη σύνδεση στο Διαδίκτυο, αποφεύγει συζητήσεις σε σχέση με το τι κάνει ενώ περιηγείται στο διαδίκτυο, αποσύρεται από τις επαφές με μέλη της οικογένειας του και τους φίλους του και παρουσιάζει ξαφνική μείωση στη σχολική του επίδοση.

1.4. Συνέπειες

Ο διαδικτυακός εκφοβισμός συνδέεται με υψηλά επίπεδα κατάθλιψης, αγχώδεις διαταραχές, ψυχοσωματικές εκδηλώσεις, μειωμένες κοινωνικές επαφές, δυσκολίες στις διαπροσωπικές σχέσεις και πάρα πολλές απουσίες στο σχολείο.

2. Απογραφικές έρευνες στην Κω

Στη συνέχεια, θα παρουσιαστούν αποτελέσματα από δύο απογραφικές έρευνες που πραγματοποιήθηκαν στην Κω, η πρώτη (2008) αφορά σε δείγμα 1221 εφήβων ηλικίας 14-19 ετών και η δεύτερη (2010) σε δείγμα 2017 εφήβων ηλικίας 12-19 ετών.

Στην έρευνα του 2008, φάνηκε ότι το συνολικό ποσοστό των εφήβων που βίωσαν διαδικτυακό εκφοβισμό ήταν 14,7% και δεν προέκυψε σημαντική διαφορά ανάμεσα στα δύο φύλα, κάτι το οποίο διαφοροποιείται από τον παραδοσιακό εκφοβισμό, όπου εκεί τα θύματα είναι συχνότερα αγόρια. Εξίσου σημαντικό με βάση τα στοιχεία του 2008, αποτελεί το γεγονός ότι η διαδικτυακή παρενόχληση ήταν συχνότερη σε έφηβους που είχαν προσωπικό υπολογιστή. Ωστόσο και ανάμεσα στους έφηβους που δεν είχαν δικό τους υπολογιστή, υπήρχε ένα σημαντικό ποσοστό που είχαν υποστεί παρενόχληση μέσω του διαδικτύου (12,3%). Και αυτό αναφέρεται γιατί οι γονείς που είναι εφησυχασμένοι ότι το cyberbullying δεν αφορά τα δικά τους παιδιά, επειδή έχουν υπό έλεγχο τη χρήση Η/Υ στο σπίτι, πρέπει να καταλάβουν ότι το παιδί τους μπορεί να υποστεί αυτού του είδους τη παρενόχληση. Επίσης, μελετήθηκε η εμπειρία χρήσης ηλεκτρονικού υπολογιστή, και διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχει καμία διαφορά ως προς την πιθανότητα κάποιος να είναι θύμα cyberbullying ανάλογα με το πόση εμπειρία έχει στη χρήση Η/Υ. Επομένως, η εμπειρία χρήσης δεν συνεπάγεται και προστασία.

Στα στοιχεία του 2010 όπου μελετήθηκε το cyberbullying από την πλευρά του θύματος αλλά και του θύτη, στην ερώτηση αν έχουν δεχθεί παρενόχληση οι έφηβοι, το ποσοστό ανέρχεται στο 30,4% (14,7% το 2008), διπλασιάστηκε από το έτος 2008. Όσον αφορά στην πλευρά του θύτη, παραδέχτηκε ποσοστό 17,1% των εφήβων ότι έχουν παρενοχλήσει στο διαδίκτυο είτε μέσω προσβλητικών μηνυμάτων είτε μηνυμάτων σεξουαλικού περιεχομένου. Σε αντίθεση με το 2008, φάνηκε ότι τα περιστατικά του cyberbullying ήταν πολύ συχνότερα στα κορίτσια από ότι στα αγόρια, ενώ προέκυψε ότι τα αγόρια είναι πιο πιθανό να εμπλέκονται σε περιστατικά cyberbullying από την πλευρά του θύτη σε σχέση με τα κορίτσια. Μελετήθηκε επίσης, η υποκειμενική αίσθηση ευτυχίας, σε συνάφεια με το cyberbullying, και φάνηκε ότι οι έφηβοι που έχουν βιώσει τέτοιου είδους εμπειρίες τείνουν να αναφέρουν ότι είναι λιγότερο ευτυχισμένοι σε σχέση με όσους δεν έχουν βιώσει τέτοια

περιστατικά. Αυτό φαίνεται ότι συνδέει το cyberbullying με την καταθλιπτική διάθεση του έφηβου. Επίσης παρουσιάστηκε μια μείωση στη σχολική επίδοση σε έφηβους που έχουν πέσει θύματα του cyberbullying αλλά και σε εφήβους που έχουν παρενοχλήσει. Επίσης, φάνηκε ότι οι καλύτεροι μαθητές τείνουν να αναφέρουν λιγότερες εμπειρίες cyberbullying, αντιστρέφοντας την μορφή του παραδοσιακού εκφοβισμού, όπου θύματα ήταν κυρίως οι καλοί μαθητές.

Συμπερασματικά, το ποσοστό διαδικτυακού εκφοβισμού διπλασιάστηκε μέσα σε δύο έτη, τα θύματα διαδικτυακού εκφοβισμού είναι συχνότερα κορίτσια, ενώ οι θύτες είναι συχνότερα αγόρια, η εμπειρία χρήσης Η/Υ δεν αποτελεί και μέτρο προστασίας, ο διαδικτυακός εκφοβισμός επηρεάζει την υποκειμενική αίσθηση ευτυχίας του ατόμου, τόσο για τα θύματα όσο και για τους θύτες προκύπτει μείωση σχολικής επίδοσης και ο εκφοβισμός μέσω διαδικτύου διαφοροποιείται από τον παραδοσιακό εκφοβισμό.

Οι γονείς μπορούν να προβούν σε μια σειρά ενεργειών προκειμένου να προφυλάξουν τα παιδιά τους από το φαινόμενο, όπως εγκατάσταση συστήματος φιλτραρίσματος, διαμόρφωση ενός κώδικα σωστής συμπεριφοράς και δεοντολογίας στο διαδίκτυο και στην δημιουργία ενός «συμβολαίου». Είναι σημαντικό να μάθουν τα παιδιά πως απαιτείται να προφυλάσσουν τα προσωπικά τους δεδομένα στο διαδίκτυο και να σέβονται τον άλλο. Το πιο σημαντικό από όλα είναι η σωστή επικοινωνία γονιού και παιδιού και η ορθή ενημέρωση. Το παιδί πρέπει να μάθει να συμπεριφέρεται στο διαδίκτυο όπως ακριβώς και στην κανονική του ζωή. Από την πλευρά τους οι εκπαιδευτικοί, μπορούν να μελετήσουν εάν υπάρχουν φαινόμενα cyberbullying στο σχολείο, χορηγώντας κάποια απλά, ανώνυμα ερωτηματολόγια, ούτως ώστε να λάβουν μέτρα για την αντιμετώπισή τους, να ζητήσουν εκπαίδευση από ειδικούς και σωστή ενημέρωση σχετικά με το φαινόμενο. Είναι πολύ σημαντικό να έχουν τη δυνατότητα να ενημερώσουν και να καθοδηγήσουν, με τη σειρά τους, τους γονείς σχετικά με την ασφαλή πλοήγηση, τον εκφοβισμό στο διαδίκτυο, και να γνωστοποιήσουν στους γονείς εάν υπάρχουν τέτοιου είδους περιστατικά στη σχολική κοινότητα.

3. Συμπεράσματα

Ο εκφοβισμός, με την έλευση του διαδικτύου και την ευρέως χρήση των κοινωνικών δικτύων από τους εφήβους, έχει μεταφερθεί και στον χώρο αυτό. Σύμφωνα με τις έρευνες οι έφηβοι που έχουν πέσει θύματα διαδικτυακού εκφοβισμού μέσα σε δύο χρόνια έχουν διπλασιαστεί, ενώ συνήθως το πλήθος των εφήβων που βρίσκονται από την πλευρά του θύματος είναι κορίτσια, ενώ από την πλευρά του θύτη είναι περισσότερο αγόρια. Οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί, ο καθένας από την πλευρά του, οφείλουν να συμβάλλουν στην ορθή ενημέρωση των εφήβων γύρω από το θέμα του διαδικτυακού εκφοβισμού.

4. Βιβλιογραφία

- [1] Belsey B. Cyberbullying: an emerging threat to the always on generation. 2005. http://www.cyberbullying.ca/pdf/Cyberbullying_Article_by_Bill_Belsey.pdf. Accessed 12/09/2011.
- [2] Ybarra ML, Mitchell KJ, Wolak J, Finkelhor D. Examining characteristics and associated distress related to Internet harassment: findings from the Second Youth Internet Safety Survey. *Pediatrics*. 2006;118(4):e1169.
- [3] Kowalski RM, Limber S, Agatston PW. *Cyber bullying: bullying in the digital age*: Wiley-Blackwell; 2008.
- [4] McAfee and Harris Interactive. *The Secret Online Lives of Teens*. Santa Clara, CA: McAfee, Inc.;2010.
- [5] Molcho M, Craig W, Due P, Pickett W, Harel-Fisch Y, Overpeck M. Cross- national time trends in

- bullying behaviour 1994–2006: findings from Europe and North America. *International journal of public health*. 2009;54:225-234.
- [6] Fisoun V, Floros G, Geroukalis D, et al. Internet Addiction in the Island of Hippocrates: The Associations Between Internet Abuse and Adolescent Off line Behaviours. *Child and Adolescent Mental Health*.
- [7] Fisoun V, Floros G, Siomos K, Geroukalis D, Navridis K. Internet Addiction as an Important Predictor in Early Detection of Adolescent Drug Use Experience-Implications for Research and Practice. *Journal of Addiction Medicine*. Accepted for publication.
- [8] Davis RA, Flett GL, Besser A. Validation of a new scale for measuring problematic Internet use: Implications for pre-employment screening. *CyberPsychology & Behavior*. 2002;5(4):331-345.
- [9] Ybarra ML, Mitchell KJ. Exposure to Internet pornography among children and adolescents: a national survey. *CyberPsychology & Behavior*. 2005;8(5):473-486.

Internet, παιδότοπος ή αλάνα;

Δρ. ΦΡΥΔΑΣ Νικόλαος,
Πρόεδρος SafeNet, Εκπρόσωπος Ανοικτής Γραμμής SafeLine

Περίληψη

Το διαδίκτυο ξεκίνησε από στρατιωτικούς, συνεχίστηκε από τους πανεπιστημιακούς μετά πέρασε στις επιχειρήσεις, και τέλος σε ολόκληρο τον κόσμο. Σήμερα το έχουν αγκαλιάσει και τα παιδιά. Μέσα από την ιστοσελίδα www.safeline.gr δίνεται η δυνατότητα καταγγελιών από τους χρήστες του διαδικτύου. Στην κορυφή των καταγγελιών τα τελευταία χρόνια βρίσκονται αυτές που αφορούν στα προσωπικά δεδομένα ενώ η χρήση των κοινωνικών δικτύων έχει συμβάλει σε αυτό. Το διαδίκτυο πρέπει να παραμένει ελεύθερο, σαν αλάνα, και η χρήση του να αποτελεί ευθύνη του καθένα μας, ειδικότερα όμως για τα παιδιά οφείλουμε να τα προστατεύουμε και να δημιουργούμε γι' αυτά παιδότοπους μέσα στο διαδίκτυο.

1. Εξέλιξη Διαδικτύου

Το διαδίκτυο προσφέρει πολλές υπηρεσίες όπως τραπεζικές συναλλαγές, επικοινωνία, διασκέδαση, κτλ. Στο μέλλον θα υπάρξουν πολύ περισσότερες υπηρεσίες. Το internet ξεκίνησε σαν αντίδραση στην τεχνολογική υπεροχή της Σοβιετικής Ένωσης τη δεκαετία του 1950 όπου οι ΗΠΑ μέσα από ένα πρόγραμμα το οποίο ονομάστηκε ARPA αποφάσισαν να απαντήσουν με δέκα σημαντικά ερευνητικά προγράμματα, ένα από τα οποία ήταν ένα τηλεπικοινωνιακό δίκτυο το οποίο θα μπορούσε να επιζήσει πυρηνικού πλήγματος. Στη συνέχεια πέρασε από τους στρατιωτικούς στα πανεπιστήμια, το 1984 είχαμε μόνο 1.000 υπολογιστές συνδεδεμένους, και μετά από πέντε χρόνια 100 φορές περισσότερους. Το 1990 μπήκε η Ελλάδα στο διαδίκτυο, άρχισαν να πωλούνται τα ονόματα (domain names), ξεκίνησαν οι ηλεκτρονικές επιθέσεις, το 2002 εμφανίστηκαν τα blogs, οι υπηρεσίες cloud computing το 2006, το 2008 ένα τρισεκατομμύριο σελίδες στο google, και το 2009 εμφανίζονται τεχνολογίες εντοπισμού. Αξίζει να αναφερθεί ότι το 1995 η ταχύτητα πρόσβασης στο διαδίκτυο ήταν 10kbps ενώ σήμερα είναι 2,5 χιλιάδες φορές μεγαλύτερη.

2. Θετική και αρνητική πλευρά του διαδικτύου

Το διαδίκτυο βοηθάει τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία, το εμπόριο, τον πολιτισμό, τις νέες ιδέες, βοηθάει όμως και τον αντίποδα, τους παράνομους. Χαρακτηριστικά του διαδικτύου αποτελούν η ταχύτητα, η παγκοσμιότητα, η πληρότητα και το μέγεθός του, δηλαδή το πλήθος των συνδεδεμένων ατόμων.

Το διαδίκτυο εξελίχθηκε δεν σχεδιάστηκε, αποτελεί ένα παγκόσμιο μέσο, και προσφέρει πληθώρα υπηρεσιών. Από χρήσιμο έγινε απαραίτητο και είναι πλέον ζωτικό, η δε χρήση του από γενιά σε γενιά αυξάνει αλματωδώς.

Υπάρχει διάβρωση εμπιστοσύνης στον κυβερνοχώρο. Το κόστος χρήσης είναι τόσο κοινωνικό όσο ατομικό και οικονομικό. Αυτή η κατάσταση ολοένα και χειροτερεύει, αφού οι «καλοί» και οι «κακοί» χρησιμοποιούν την ίδια τεχνολογία. Η διαφορά με τους κακούς είναι ότι οι καλοί έχουν με το μέρος τους την πολιτεία, και επίσης αποτελούν και την πλειοψηφία. Το διαδίκτυο δεν είναι απλώς δικό μας, το διαδίκτυο είμαστε εμείς. Σε αυτό μπορεί να υπάρξουν απειλές προς την εθνική ασφάλεια, τα παιδιά, την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τα οικονομικά.

Συμπερασματικά, δεν χρειάζεται να προκαλείται πανικός από την προβολή του «κακού» διαδικτύου από τα ΜΜΕ. Η ηθική του διαδικτύου είναι δικιά μας ηθική η οποία βγαίνει στην επιφάνεια. Οι δύο σημαντικότερες απειλές είναι το οικονομικό έγκλημα και τα εγκλήματα ενάντια στα παιδιά. Το οικονομικό έγκλημα διαβρώνει την εμπιστοσύνη μας στο μέσο, και τα εγκλήματα ενάντια στα παιδιά δείχνουν την αδυναμία μας να τα προστατεύσουμε επιτυχώς.

Ο κυβερνοχώρος εξελίσσεται απρόβλεπτα, και ο λόγος είναι τόσο οι τεχνολογικές καινοτομίες όσο και οι διάφορες εμπορικές ιδέες. Απαιτείται λοιπόν μια νέα μέθοδος παραγωγής κανόνων.

3. Safenet

Η Safenet είναι μια εταιρεία η οποία έχει ιδρυθεί από τους φορείς παροχής διαδικτύου όπως είναι ο ΟΤΕ, η Forthnet, η HOL, κτλ. Σκοπός της είναι να συμβάλει στο σταμάτημα της ροής του παράνομου περιεχομένου στο διαδίκτυο. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από τη συνεργασία πολίτη, αστυνομίας, δικαιοσύνης και βιομηχανίας. Μέσα από την ιστοσελίδα www.safeline.gr δίνεται η δυνατότητα στον χρήστη να πραγματοποιήσει καταγγελία. Οι καταγγελίες από το 2003 που ξεκίνησαν μέχρι σήμερα έχουν αυξηθεί αλματωδώς. Πέρυσι υπήρχαν περίπου 4000 καταγγελίες. Το περιεχόμενο των καταγγελιών κατά 30% αφορά σε προσωπικά δεδομένα, και ακολουθούν τα spam, οι οικονομικές απάτες, απόρρητο των επικοινωνιών, κ.ά. Η αλλαγή από το 2010 στο 2011, αφορούσε μόνο στο ρατσισμό-ξενοφοβία, που ενώ το 2010 αποτελούσε το 25% των καταγγελιών το 2011 έχει πέσει χαμηλά. Σημαντικότερη κατηγορία εξακολουθεί να είναι τα προσωπικά δεδομένα, στο οποίο έχει συμβάλει η ευρεία χρήση των κοινωνικών δικτύων.

Όταν η SafeLine δεχθεί μια καταγγελία, επιβεβαιώνεται ο χαρακτηρισμός τον οποίο έχει δώσει ο καταγγέλλων, στη συνέχεια αναζητούμε να βρούμε που φιλοξενείται το υλικό. Εάν φιλοξενείται στην Ελλάδα, η καταγγελία προωθείται στην Ελληνική Αστυνομία, ενώ εάν φιλοξενείται στο εξωτερικό προωθείται στο αντίστοιχο hotline και σε περίπτωση απουσίας αυτού προωθείται πάλι στην Ελληνική Αστυνομία για να φτάσει σε Europol ή Interpol. Η ανοιχτή γραμμή (hotline) είναι ένας τρόπος να χαρτογραφήσουμε τη σκοτεινή πλευρά του διαδικτύου.

Τέλος, βασικό ερώτημα αποτελεί το πώς θέλουμε το διαδίκτυο, παιδότοπο ή αλάνα; Παιδότοπος είναι ένας τόπος ο οποίος είναι ελεγχόμενος και ασφαλής. Αλάνα είναι ένας δημόσιος χώρος με πιθανούς κινδύνους, με εκπλήξεις και ρευστότητα. Θέλουμε το διαδίκτυο βαρετό ή επικίνδυνο; Η απάντηση από την πλευρά μας είναι να αφήσουμε το διαδίκτυο ελεύθερο, σαν αλάνα, και να μάθουμε να πλοηγούμαστε με ασφάλεια. **Το βασικό μήνυμα είναι ότι όπως στην πραγματική ζωή λαμβάνουμε μέτρα για τη μείωση των κινδύνων που απειλούν εμάς και τα παιδιά μας, έτσι και στον κυβερνοχώρο πρέπει να προσέχουμε με τον ίδιο τρόπο.**

4. Συμπεράσματα

Το διαδίκτυο ήρθε για να μείνει. Περιέχει ένα τεράστιο πλούτο και δε μπορούμε να το στερήσουμε από τα παιδιά. Πρέπει να είναι ελεύθερο, σαν αλάνα, αλλά στο σπίτι να είναι ασφαλές σαν παιδότοπος.

Εθισμός στο Διαδίκτυο: η εμπειρία από «Το Χαμόγελο του Παιδιού»

ΑΛΕΒΙΖΟΣ Στέφανος

ψυχολόγος από το σύλλογο
«Χαμόγελο του Παιδιού»

ΚΑΒΑΛΛΙΕΡΑΚΗ Μαρίνα

εκπαιδευτικός από το σύλλογο
«Χαμόγελο του Παιδιού»

Περίληψη

Τα παιχνίδια μέσω διαδικτύου και ιδιαίτερα εκείνα των εικονικών ρόλων είναι ιδιαίτερα ελκυστικά για τα παιδιά. Μέσα από αυτά τους δίνεται η δυνατότητα να υποδυθούν έναν άλλον χαρακτήρα, να κάνουν νέους διαδικτυακούς φίλους κ.ά. Οι συνέπειες εθισμού σε αυτού του είδους τα παιχνίδια μπορεί να είναι αυτοκαταστροφικοί για τα παιδιά. Για το λόγο αυτό, οι γονείς οφείλουν να βρίσκονται δίπλα στο παιδί, να ακούν τα προβλήματά τους και να τα βοηθούν. Το «Χαμόγελο του Παιδιού» παρέχει άμεση και σημαντική καθοδήγηση σε παιδιά, γονείς και εκπαιδευτικούς.

1. Εισαγωγή

Η δική μας οπτική γύρω από το φαινόμενο έχει να κάνει άμεσα με την ταυτότητα του φορέα μας, Το χαμόγελο του παιδιού 17 χρόνια πριν, ιδρύεται από τον Ανδρέα Γιαννόπουλο, ένα παιδί που σε ηλικία 10 ετών και μπροστά σε ένα προσωπικό πρόβλημα υγείας, ονειρεύεται ένα σύλλογο που θα βοηθάει τα παιδιά σε όποιο πρόβλημα και αν έχουν. Η δράση του χαμόγελου του παιδιού είναι να βρίσκεται κοντά στα παιδιά που κινδυνεύουν, που έχουν κακοποιηθεί, που έχουν παραμεληθεί, που έχουν βιώσει με οποιονδήποτε τρόπο τον κίνδυνο. Οι δράσεις του «Χαμόγελου του παιδιού» είναι πάρα πολλές. Προσπαθούμε να έχουμε είτε μέσω της εθνικής τηλεφωνικής γραμμής για τα παιδιά (1056), να παρέχουμε τηλεφωνική συμβουλευτική υποστήριξη σε διάφορα θέματα, είτε μέσα από τους χώρους του συλλόγου μας, ερχόμενοι απευθείας σε επαφή με παιδιά, γονείς και εκπαιδευτικούς που αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα.

2. Εθισμός στο Διαδίκτυο – Μελέτη περίπτωσης

Το πλέον σύνηθες πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε το τελευταίο διάστημα είναι το πρόβλημα του διαδικτύου. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται μία μελέτη περίπτωσης παιδιού με εθισμό. Το παιδί είναι 17 ετών, μαθητής αξιώσεων και με ενασχόλησή του με τον πρωταθλητισμό. Στα 13 του περίπου χρόνια, έρχεται η πρώτη του επαφή με το διαδίκτυο, όπου σταδιακά ασχολιόταν με την αναζήτηση πληροφοριών σε αυτό και να παίζει διάφορα παιχνίδια. Στα 15 του χρόνια, δύο χρόνια μετά, ασχολείται με ένα διαδικτυακό παιχνίδι δράσης, όπου συνάμα αυτό σήμαινε και την αύξηση των ωρών που το παιδί αφιέρωνε στο διαδίκτυο. Η σχολική του απόδοση αρχίζει να πέφτει, να κάνει πάρα πολλές απουσίες με διάφορες προφάσεις, με μοναδικό σκοπό να παίξει το αγαπημένο του παιχνίδι. Αλλάζει η ποιότητα σχέσης με την οικογένειά του, γίνεται πιο επιθετικός, έχει

έντονες εξάρσεις θυμού, αποκτά υβριστική συμπεριφορά τόσο απέναντι σε γονείς όσο και σε εκπαιδευτικούς, κυρίως όταν σχετίζονται με θέμα συμβουλών. Είχε έντονα καταθλιπτικά στοιχεία, άγχος, αδιαφορία για το σχολείο, τα μαθήματα, την ατομική του υγιεινή. Οι γονείς με αυτήν την συμπεριφορά του παιδιού, είχαν μπερδευτεί, καθώς δεν ήξεραν τι να αποδώσουν στην εφηβεία και τι στην χρήση του διαδικτύου. Όλο αυτό άρχισε να γίνεται επιβαρυντικό για την οικογένειά του, πολύ αγχωτικό, οι γονείς ασχολούνταν συνεχώς με αυτό, αφού έβλεπαν ότι το διαδίκτυο έχει γίνει σημαντικός παράγοντας στη ζωή του παιδιού τους αλλά και στη δική τους. Οι γονείς είχαν μόνιμη αγωνία ότι το παιδί είναι πάλι στο διαδίκτυο και ανησυχούσαν γι' αυτήν του τη συμπεριφορά. Είχε αρχίσει να επηρεάζει όλα τα μέλη της οικογένειάς του, και ξεκίνησαν να προτρέπουν το παιδί να κλείνει τον υπολογιστή και να περιορίσει τις ώρες χρήσης του, για να το προστατέψουν. Αρχικά το παιδί έδινε απαντήσεις για να κερδίσει λίγη ώρα ακόμη στον υπολογιστή, με δικαιολογίες ότι μιλάει με φίλο του, να τελειώσει την πίστα στο παιχνίδι, προσπαθώντας να παρατείνει την ώρα που βρισκόταν στο διαδίκτυο. Στη συνέχεια, αδιαφορούσε στο μεγαλύτερο μέρος των συμβουλών, η συμπεριφορά του έδειχνε ότι δεν άκουγε, δεν ανταποκρινόταν στις συμβουλές των γονιών του, γεγονός το οποίο εκνεύριζε τους γονείς και έτσι προκαλούνταν εντάσεις. Τελικά έγινε επιθετικός και λεκτικά και σωματικά. Το παιδί σε μια αποστολή του παιχνιδιού που έπαιζε, χάνει τα όπλα του, που αυτό μεταφράζεται στο ότι πρέπει να παίξει ξανά άλλα δύο χρόνια. Μπροστά στο θυμό και την ανημποριά του, δηλώνει ότι αν δεν τον βοηθήσουν οι διαδικτυακοί του φίλοι, που ήταν και αντίπαλοι στο παιχνίδι, αυτός θα αυτοκτονήσει και μάλιστα είχε σχεδιάσει τον αυτοκτονικό ιδεασμό με συγκεκριμένο σχέδιο για το πώς θα γίνει, το οποίο ήταν και ιδιαίτερα ανησυχητικό. Την πρόθεση αυτοκτονίας την κοινοποίησε σε συνομιλία (chat) του διαδικτυακού αυτού παιχνιδιού. Η Υποδιεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος εντοπίζει την δήλωση της πρόθεσης αυτοκτονίας, εντοπίζει τον υπολογιστή, και οι αξιωματικοί του έρχονται σε επαφή με το «Χαμόγελο του Παιδιού», με το οποίο έχει 24ωρη επικοινωνία. Στη συνέχεια, το «χαμόγελο του παιδιού» μαζί με ψυχολόγο από τη γραμμή 1056, επικοινωνεί με τους γονείς, δίνοντάς τους στην αρχή ένα πρώτο πλάνο για το πώς να κινηθούν χωρίς πανικό και υπερβολές, προκειμένου να μπορέσουν να προσεγγίσουν το παιδί και αναλόγως αν θέλουν να μιλήσουν από κοντά και με κάποιον από εμάς. Όντως οι γονείς επιθυμούσαν να επισκεφτεί κάποιος την οικογένεια. Πηγαίνοντας εκεί, όπου το παιδί είχε προετοιμαστεί, ήταν αρχικά αρνητικός, αλλά με την πάροδο του χρόνου καταφέραμε να δημιουργήσουμε μια σχέση που θα μπορούσαμε να συζητήσουμε. Το παιδί ήταν δεκτικό, έτσι το φέραμε μπροστά στο πρόβλημά του, ενώ παράλληλα συνεργαζόμαστε και με παιδοψυχίατρο προκειμένου να ξεκινήσει η ψυχοθεραπευτική του παρέμβαση. Το ενδιαφέρον ήταν αυτό που κρυβόταν πίσω από τον εθισμό. Τα online παιχνίδια είναι εξαιρετικά εθιστικά από μόνα τους, πόσο μάλλον από ένα παιδί που κοινωνικά και οικογενειακά έχει και το υπόβαθρο για να εθιστεί. Το παιδί είχε πολύ κακή εικόνα για τον εαυτό του στα 15 του χρόνια όταν ξεκίνησε να παίζει αυτό το παιχνίδι, γιατί από τον αθλητισμό μεταπήδησε στον πρωταθλητισμό με πιέσεις του προπονητή του και της οικογένειάς του, ενώ ο ίδιος δεν ένοιωθε έτοιμος, και η πραγματικότητα δείχνει ότι μάλλον δεν ήταν έτοιμος. Μπροστά σε αυτές τις πιέσεις, όλη αυτή η εικόνα που είχε χτίσει όλα αυτά τα χρόνια ότι ήταν ένας πολύ καλός αθλητής, άρχισε να δέχεται πολύ σημαντικά πλήγματα, βίωνε πολύ μεγάλη ανασφάλεια και άγχος μέσα σε όλο αυτό που του συνέβαινε και επέλεξε να δημιουργήσει και μια δεύτερη ψηφιακή ζωή. Ο ήρωας του παιχνιδιού που είχε δημιουργήσει, από ένα σημείο και μετά ήταν κομμάτι δικό του, κομμάτι του εαυτού του, της ψυχής του, της σκέψης του και της καθημερινότητάς του. Μέσα σε όλο αυτό υπήρχαν και σοβαρά ενδοοικογενειακά προβλήματα, που προέκυψαν στην πορεία, αφού οι γονείς του είχαν αποφασίσει στην αρχή της εφηβείας του παιδιού να ζήσουν συμβατικά μέσα στο σπίτι, στα πλαίσια ενός λευκού γάμου και να χωρίσουν αφού ενηλικιωθεί το παιδί, για να μην

τον πληγώσουν. Αλλά αυτή η απομόνωση τελικά επικοινωνήθηκε στο παιδί, και ο ίδιος επέλεξε σαν μοντέλο την απομόνωση, στράφηκε στο διαδίκτυο στις πάρα πολλές επιλογές που του έδωσε, βρήκε αυτό το παιχνίδι, βίωσε όλα αυτά που βίωσε ενώ παράλληλα δέχθηκε πιέσεις από την πατρική φιγούρα για να είναι πολύ «μάγκας». Το παιδί δεν μπορούσε να ανταποκριθεί σε όλα αυτά, ενώ ο ήρωάς του ήταν πρωταγωνιστής σε όλο αυτό. Ο ίδιος βίωνε μέσα από τον ήρωα αυτές τις πατρικές συμβουλές.

3. Συμβουλές

Η επικοινωνία μεταξύ των γονιών και των παιδιών είναι ιδιαίτερα σημαντική, όχι μόνο στο διαδίκτυο αλλά σε οποιαδήποτε έκφραση της ζωής ενός παιδιού. Η παρατήρηση είναι ένα πάρα πολύ σημαντικό κομμάτι, πριν φτάσουμε να μιλήσουμε για κάτι ανοικτά, παρατηρούμε το παιδί πως συμπεριφέρεται. Οποιαδήποτε ξαφνική και χωρίς αιτία αλλαγή στη συμπεριφορά του παιδιού, στην όρεξη, στη διάθεση, στον ύπνο, στο λεξιλόγιο, πρέπει να προβληματίσει τους γονείς. Το «Χαμόγελο του Παιδιού» έχει αναπτύξει πάρα πολλές δράσεις, προκειμένου να προλάβει τέτοιου είδους διαδικασίες.

Το «Χαμόγελο του Παιδιού» προσπαθεί να ανοίξει ένα δίαυλο επικοινωνίας, με τους γονείς, τα παιδιά και με τους εκπαιδευτικούς, γιατί το θέμα αυτό χρειάζεται πολλές φορές να το πλαισιώσουμε από διαφορετικές πλευρές για να έχουμε το επιθυμητό αποτέλεσμα. Έτσι τα τελευταία χρόνια το τμήμα ενημέρωσης μαθητών, γονέων και εκπαιδευτικών πραγματοποιεί καθημερινές ομιλίες σε παιδιά όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων σε όλη την Ελλάδα για θέματα ασφάλειας του διαδικτύου, για θέματα cyberbullying και άλλα. Το ίδιο γίνεται σε γονείς και σε συλλόγους εκπαιδευτικών. Σκοπός των ομιλιών αυτών είναι να μιλήσουμε με μία γλώσσα απλή και κατανοητή στα παιδιά για θέματα που τα απασχολούν και κυρίως να τους πούμε αν κάτι τους ενοχλεί κάτι τους φοβίζει, αν έχουν μία απορία, να ξέρουν ότι αυτό δεν είναι κάτι που πρέπει να το κρατάνε μέσα σας. Πρέπει να μιλήσουν για αυτό, στην οικογένειά τους, στους εκπαιδευτικούς. Το «Χαμόγελο του Παιδιού» μέσω αυτών των ομιλιών, προσπαθεί να δημιουργήσει δίκτυο προστασίας για να κάνει τα παιδιά να εμπιστευθούν ανθρώπους και φορείς, που θα μπορούν να δώσουνε μία λύση στο πρόβλημά τους και κυρίως να τους ακούσουν. Για το λόγο αυτό η γραμμή SOS1056 είναι διαθέσιμη όλο το 24ωρο αλλά και στις εγκαταστάσεις μας δεχόμαστε επισκέψεις σχολείων όπου λέμε στα παιδιά να έρθουν να μας γνωρίσουν από κοντά, να δουν πως λειτουργεί η γραμμή 1056, η οποία λειτουργεί δωρεάν και ανώνυμα βρίσκεται οποιαδήποτε ώρα και στιγμή στη διάθεσή τους.

4. Συμπεράσματα

Μέσα από το διαδίκτυο το παιδί μπορεί να βρει πολλές ενασχολήσεις. Το παιχνίδι αποτελεί έναν από τους ελκυστικότερους πόλους έλξης του διαδικτύου. Ιδιαίτερα τα παιχνίδια ρόλων είναι ιδιαίτερα δημοφιλή στα παιδιά. Χρειάζεται οι γονείς να είναι δίπλα στα παιδιά, να τα ακούν και να επικοινωνούν μαζί τους. Μέσω της γραμμής SOS1056 το «Χαμόγελο του Παιδιού» είναι πάντα διαθέσιμο για τα παιδιά και όχι μόνο.

5. Αναφορές

- [1] ΕΘΝΙΚΗ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΗ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ SOS 1056, Τμήμα Κοινωνικής και ψυχολογικής στήριξης, email: sos1056@hamogelo.gr.
- [2] Τμήμα Ενημέρωσης Μαθητών, Γονέων και Εκπαιδευτικών, email: school@hamogelo.gr.

**ΘΕΤΙΚΑ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ**

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

Στην έναρξη του Συνεδρίου, ο **Υπουργός Προστασίας του Πολίτη, κ. Χρήστος Παπουτσής**, μεταξύ άλλων, τόνισε: «Το διαδίκτυο είναι στην πραγματικότητα ένα μέσο που μπορεί να βελτιώσει τη ζωή μας. Αλλά σε καμία περίπτωση δεν είναι η ζωή μας. Εμείς λοιπόν στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, λέμε ένα αποφασιστικό «ναι» στο διαδίκτυο. Λέμε «ναι» στην ασφαλή πλοήγηση. Λέμε όμως «όχι», βάζουμε ένα «stop» στους κινδύνους, στις απάτες, στον εθισμό. Η ασφαλής πλοήγηση είναι υπόθεση όλων μας. Ναι λοιπόν στο διαδίκτυο, αλλά με προϋποθέσεις. Προϋποθέσεις που διαμορφώνουν ένα σταθερό πλαίσιο δεοντολογίας και νομιμότητας. Και εδώ η Πολιτεία έχει επίσης να κάνει πολλά ακριβώς για να οικοδομήσει το καλύτερο και το ασφαλέστερο πλαίσιο της νομιμότητας».

Ο **Υφυπουργός Προστασίας του Πολίτη, κ. Μανώλης Όθωνας**, στην ομιλία του, μεταξύ άλλων, τόνισε: «Η σύγχρονη Ελληνική Αστυνομία, εκτός του κυρίως ή αμιγώς αποτρεπτικού και κατασταλτικού της ρόλου, έχει και έναν σύγχρονο κοινωνικό ρόλο πρόληψης και ενημέρωσης. Κορύφωση αυτής της διάστασης και αυτής της προσπάθειας είναι η σημερινή διαδικασία και είμαι βέβαιος ότι και οι τρεις επιμέρους θεματικές ενότητες θα παράξουν χρήσιμο υλικό για επανασχεδιασμό δράσεων και πρωτοβουλιών από την πλευρά της Υπηρεσίας. Κυρίως όμως, θέλω να τονίσω εμφατικά τη σημασία της τρίτης θεματικής ενότητας που θα αναπτυχθεί σε συνεργασία με εξαιρετικούς εκπροσώπους του Δικαστικού και Εισαγγελικού κλάδου. Με εκείνους δηλαδή που αποτελούν καθημερινούς, πολύτιμους συνεργάτες της Υποδιεύθυνσης και της Ελληνικής Αστυνομίας στη δίωξη ιδιαίτερης μορφής εγκλημάτων».

Στον χαιρετισμό που απηύθυνε ο **Αρχηγός της Ελληνικής Αστυνομίας, Αντιστράτηγος Νικόλαος Παπαγιαννόπουλος**, μεταξύ άλλων, τόνισε: «Πρέπει να επισημάνουμε την ιδιαίτερη σημασία και τη βαρύτητα που δίνουν το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη και η Ελληνική Αστυνομία, τόσο στην καταπολέμηση του ηλεκτρονικού εγκλήματος, όσο και στην μέριμνα για την ασφαλή χρήση του διαδικτύου. Η νομοθετική πρωτοβουλία, που εκδηλώθηκε με την αναβάθμιση του Τμήματος Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος των Διευθύνσεων Ασφάλειας Αττικής και Θεσσαλονίκης σε Υποδιεύθυνση και τη λειτουργία της στο πλαίσιο της νεοσύστατης Υπηρεσίας Οικονομικής Αστυνομίας και Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, αποδεικνύεται εξαιρετικά επιτυχής και τα αποτελέσματα από την επιχειρησιακή της δράση, έχουν τύχει όχι μόνο της υπηρεσιακής αξιολόγησης, αλλά κυρίως της κοινωνικής εκτίμησης και αποδοχής»

ΕΝΟΤΗΤΑ 1: ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΚΑΙ ΦΩΣ

Το Διαδίκτυο είναι μέλλον

ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ Εμμανουήλ,

Αστυνομικός Διευθυντής, Προϊστάμενος Υποδιεύθυνσης Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος

Περίληψη

Η επίδραση της τεχνολογίας στην καθημερινή μας ζωή είναι αναμφίβολα πολύ μεγάλη. Ηλεκτρονικές συσκευές, πολυμέσα, ηλεκτρονικοί υπολογιστές και κινητές συσκευές είναι πλέον κομμάτι της καθημερινότητας εκατομμυρίων ανθρώπων σε όλο τον πλανήτη. Το Διαδίκτυο αναπτύσσεται και ωριμάζει για περισσότερα από είκοσι χρόνια, και δεν μπορεί κανείς να αρνηθεί ότι έχει επηρεάσει σχεδόν κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα. Χωρίς να το αντιλαμβανόμαστε γίνεται όλο και πιο σημαντικό και αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής μας, καθώς είναι ένα από τα νεότερα και πιο μακρόχρονα μέσα ενημέρωσης, εργασίας, επικοινωνίας και διασκέδασης. Το Διαδίκτυο άλλαξε τη ζωή μας σημαντικά και σε εξαιρετικά μικρό χρονικό διάστημα, δεν υπάρχει καμία αμφιβολία για αυτό. Το ερώτημα είναι αν την άλλαξε προς το καλύτερο ή προς το χειρότερο.

*Η απάντηση είναι σαφής και καθολική παρά τις όποιες -μεμονωμένες- αντίθετες απόψεις που μπορούν να διατυπωθούν. **Το Internet άλλαξε τη ζωή μας με έναν τρόπο θετικό.***

Διαδίκτυο – Ιστορία Διαδικτύου

Διαδίκτυο (Internet) ονομάζουμε το μεγαλύτερο παγκόσμιο δίκτυο που διασυνδέει ηλεκτρονικούς υπολογιστές σε όλο τον κόσμο, παρέχοντας πληροφορίες και υπηρεσίες στους χρήστες.

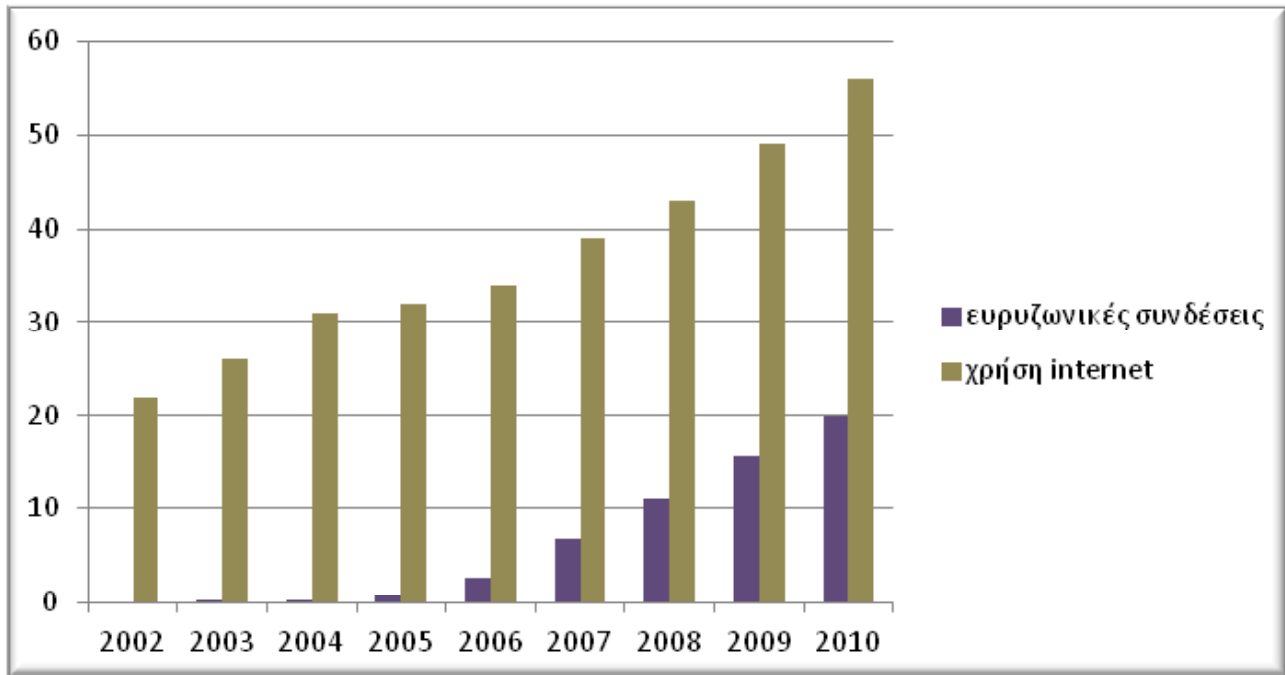
Σήμερα οι χρήστες του διαδικτύου ξεπερνούν τα 2 δις εκατομμύρια παγκοσμίως. Μάλιστα, 1 στους 3 παγκοσμίως είναι χρήστης του διαδικτύου (30,2%). Στην Ευρώπη το ποσοστό ανέρχεται σε 58,3% και στην Β.Αμερική σε 78,3%.

Είναι ίσως η μεγαλύτερη εφεύρεση όλων των εποχών γεγονός που υποδεικνύεται από την αύξηση των χρηστών παγκοσμίως τα τελευταία 10 χρόνια η οποία ξεπερνά το 450%.

Η ιστορία του Διαδικτύου ξεκινά το 1969 στο ερευνητικό ινστιτούτο του πανεπιστημίου του Stanford όπου δημιουργήθηκε το ARPA, ο πρόγονος του σημερινού Internet. 1969: Δημιουργείται το ARPA, ο πρόγονος του σημερινού Internet. Οι πιο σημαντικοί σταθμοί στην ιστορία του Διαδικτύου είναι οι ακόλουθοι:

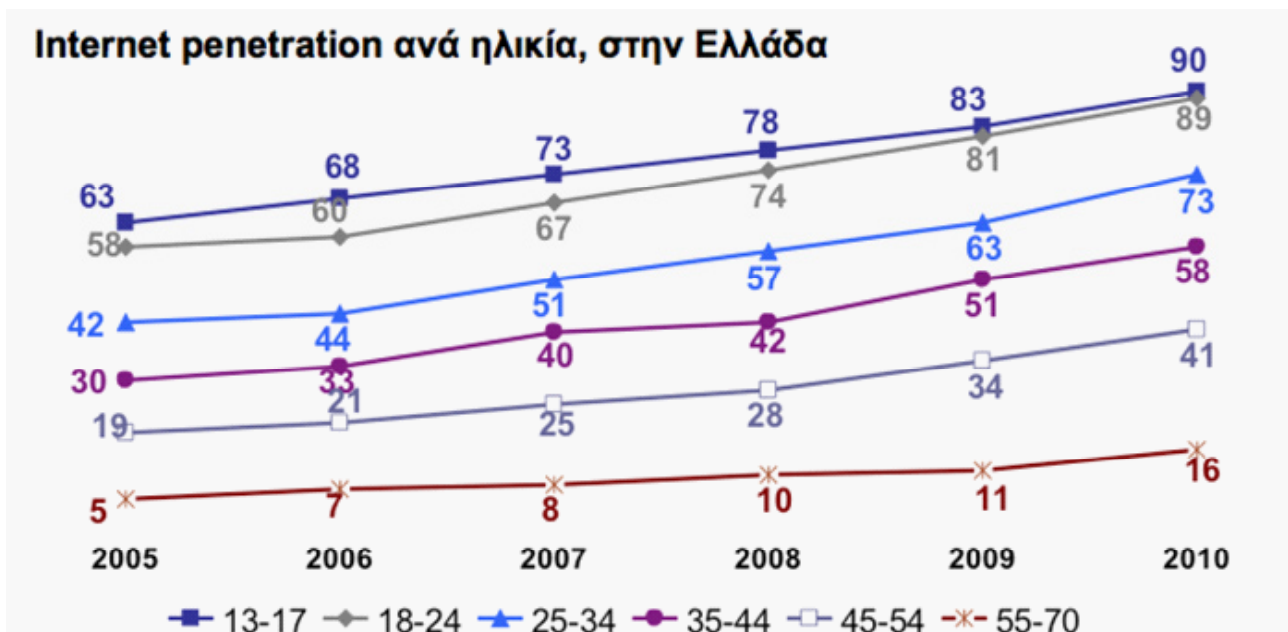
- 1972: Συστήνεται στο κοινό η ιδέα του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου
- 1973: Ξεκινά η ανάπτυξη του πρωτοκόλλου TCP/IP για τις διαδικτυακές επικοινωνίες
- 1982: Χρησιμοποιείται για πρώτη φορά ο όρος “internet”
- 1991: Το CERN παρουσιάζει το World Wide Web
- 1993: Παρουσιάζεται ο πρώτος web browser (Mosaic)
- 1994: Ιδρύεται η πρώτη τράπεζα στο διαδίκτυο

- 1996: Δημιουργούνται οι πρώτοι ISPs
 - 1996: Δημιουργείται το πρώτο κινητό με πρόσβαση στο διαδίκτυο
 - 2008: Το Google ανακοινώνει ότι ο κατάλογος του ξεπέρασε το 1 τρις εκατομμύριο URLs
- Στην Ελλάδα οι χρήστες του Διαδικτύου και οι ευρυζωνικές συνδέσεις έχουν αυξηθεί ραγδαία τα τελευταία χρόνια, όπως φαίνεται από το παρακάτω σχεδιάγραμμα.

Εικόνα 1:Χρήση Διαδικτύου – Ευρυζωνικές συνδέσεις κατά την περίοδο 2002-2010

Μάλιστα παρατηρείται ότι την τελευταία δεκαετία οι χρήστες του διαδικτύου αυξήθηκαν >250% (2002 →22%, 2010 → 56%) και οι ευρυζωνικές συνδέσεις έχουν ξεπεράσει τα 2.500.000.

Εικόνα 2:Χρήση Διαδικτύου ανά ηλικία

Από το παραπάνω σχεδιάγραμμα παρατηρείται ότι τα ποσοστά χρήσης είναι πολύ μεγαλύτερα στις νεαρές ηλικίες (> 90% για τους νέους 13-24 ετών).

Διευθύνσεις στο Διαδίκτυο

Κάθε συσκευή που ανήκει στο δίκτυο - όπως επίσης δρομολογητές (routers), υπολογιστές, time-servers, εκτυπωτές, μηχανές για fax μέσω Internet, και ορισμένα τηλέφωνα - πρέπει να έχει τη δική της μοναδική διεύθυνση. Η διεύθυνση αυτή, ονομάζεται διεύθυνση IP (Ip address - Internet Protocol address) και είναι ένας μοναδικός αριθμός που χρησιμοποιείται από συσκευές για τη μεταξύ τους αναγνώριση και συνεννόηση σε ένα δίκτυο υπολογιστών που χρησιμοποιεί το Internet Protocol standard. Μία διεύθυνση IP μπορεί να θεωρηθεί το αντίστοιχο μιας διεύθυνσης κατοικίας ή ενός αριθμού τηλεφώνου για έναν υπολογιστή ή άλλη συσκευή δικτύου στο Διαδίκτυο. Όπως κάθε διεύθυνση κατοικίας και αριθμός τηλεφώνου αντιστοιχούν σε ένα και μοναδικό κτίριο ή τηλέφωνο, μια IP address χρησιμοποιείται για τη μοναδική αναγνώριση ενός υπολογιστή ή άλλης συσκευής που συνδέεται στο δίκτυο.

Τα θετικά του Διαδικτύου

Τα θετικά του Διαδικτύου συνοψίζονται στα ακόλουθα:

Στις θετικές επιπτώσεις περιλαμβάνονται η ευκολότερη πρόσβαση στη γνώση, δυνατότητα εκπαίδευσης σε όλους ανεξαρτήτου τόπου και χρόνου, η διευκόλυνση στην επικοινωνία και η δημόσια και ελεύθερη έκθεση πληροφοριών που κατά το παρελθόν θα μπορούσαν να καταπιεστούν πιο εύκολα από ολοκληρωτικά καθεστώτα. Επιπλέον, η ενημέρωση και η ψυχαγωγία κάθε πολίτη είναι άμεση και πολύπλευρη. Πολλές φορές το Διαδίκτυο χρησιμοποιείται για τη διασκέδαση των ανθρώπων μέσα από Δικτυακά παιχνίδια και άλλες εφαρμογές που προσφέρονται μέσω αυτού. Πλέον, οι αγορές όλων των καταναλωτικών ειδών γίνονται γρήγορα, άμεσα και με μειωμένο κόστος.

Ηλεκτρονικό Έγκλημα

Η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας, η ανάπτυξη της πληροφορικής και η ευρύτατη χρήση του Διαδικτύου έχουν επιφέρει επαναστατικές αλλαγές στο σύνολο των καθημερινών δραστηριοτήτων. Μαζί με αυτές τις αλλαγές, οι οποίες κατά κανόνα βελτιώνουν την ποιότητα της ζωής μας, υπεισέρχονται και οι παράμετροι που ευνοούν την ανάπτυξη νέων μορφών εγκληματικότητας. Οι νέες αυτές μορφές εγκληματικότητας θεσμοθετούνται με τον όρο «Ηλεκτρονικό Έγκλημα».

Ως «Ηλεκτρονικό Έγκλημα», λοιπόν, θεωρούνται οι αξιόποινες εγκληματικές πράξεις που τελούνται με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών και συστημάτων επεξεργασίας δεδομένων. Οι εγκληματίες εντοπίζονται από την Ελληνική αστυνομία αξιοποιώντας τα ηλεκτρονικά ίχνη. Η διαδικασία του εντοπισμού των «ηλεκτρονικών ίχνών» είναι μια διαδικασία αρκετά επίπονη και χρονοβόρα. Πολλές φορές μάλιστα διακυβεύονται ανθρώπινες ζωές και ο χρόνος είναι πολύτιμος. Σε κάθε δικτυακή έρευνα γίνεται προσπάθεια εντοπισμού του «ηλεκτρονικού ίχνους» του δράστη, το οποίο για κάθε χρήστη του Διαδικτύου είναι μοναδικό.

Η Συνθήκη της Βουδαπέστης

Οι μορφές του Ηλεκτρονικού Εγκλήματος είναι ποικίλες και με τη συνεχή ανάπτυξη της τεχνολογίας και του Διαδικτύου πολλαπλασιάζονται. Για την αντιμετώπιση του κινδύνου αυτού ήταν απαραίτητη η διακρατική συνεννόηση και η εκπόνηση μιας αναλυτικής και αποτελεσματικής στρατηγικής. Αυτό προσπάθησε η πολιτεία να το επιτύχει με την υπογραφή της Συνθήκης της Βουδαπέστης η οποία όμως δεν έχει εφαρμοστεί ακόμη.

Υπηρεσίες του Διαδικτύου

Μέχρι σήμερα έχουν γνωρίσει ιδιαίτερη ανάπτυξη οι ακόλουθες υπηρεσίες μέσω του Διαδικτύου:

Social Media: Κοινωνική έκρηξη στην χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης από άτομα κάθε ηλικίας με χαρακτηριστική περίπτωση το facebook το οποίο αριθμεί πλέον περίπου 800 εκατομμύρια χρήστες.

Video sharing: Με το YouTube ως το βασικό μέσο και την ευρυζωνικότητα σε κάθε σπίτι το video sharing έγινε κομμάτι της καθημερινότητας

Mobile internet – 3G – smart phones: Δυνατότητα για πρόσβαση στο διαδίκτυο από κάθε μέρος και κάθε συσκευή

On Line gaming: Καθιέρωση των διαδικτυακών παιχνιδιών με κάποια από αυτά να ξεπερνούν τους 10 εκατομμύρια χρήστες.

Internet radio: Το ραδιόφωνο έγινε διαδικτυακό κερδίζοντας πολλούς θαυμαστές και καταλύοντας τα σύνορα της μετάδοσης παγκοσμίως

Blogs: Τα ιστολόγια αποτέλεσαν ένα από τα τελευταία trends της περασμένης δεκαετίας δίνοντας βήμα σε όλους για έκφραση

Ιδιαίτερη ανάπτυξη αρχίζουν να γνωρίζουν σήμερα και οι ακόλουθες υπηρεσίες:

Cloud: Το cloud έχει εισέλθει ήδη στην παγκόσμια αγορά. Την επόμενη δεκαετία περιμένουμε ολοένα και περισσότερες υπηρεσίες να μετακινηθούν στο «σύννεφο» με κυριότερες το online λειτουργικό σύστημα από την Google και το online Office από την Microsoft

3D internet: Με τις τεχνολογίες των monitors να υποστηρίζουν ήδη 3D προβολή αναμένεται σύντομα το διαδίκτυο να διαθέτει 3D ιστοσελίδες και εφαρμογές και τα 3D objects να αντικαθιστούν τα σημερινά video και φωτογραφίες

IPTV: Ακολουθώντας το ραδιόφωνο και έχοντας ήδη τα πρώτα δείγματα στην αγορά η τηλεόραση αναμένεται να μεταλλαχθεί ίσως και εξ ολοκλήρου σε internet TV

E-learning – τηλεργασία: Δύο εφαρμογές του διαδικτύου που βρίσκονται πολύ καιρό σε αναμονή αναμένεται να έλθουν στο προσκήνιο μειώνοντας τα κόστη μετακίνησης. Μέσω αυτού η εκπαίδευση γίνεται μέσω Διαδικτύου.

Συμπεράσματα

Αδιαμφισβήτητα το Διαδίκτυο εξελίσσεται και μαζί με αυτό και οι μορφές εγκληματικότητας αφού η πληροφορική κατέστησε δυνατή τη διάπραξη ενός ευρέως φάσματος εγκληματικών πράξεων. Παρολαυτά το Διαδίκτυο σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να δαιμονοποιείται αφού προσφέρει πολλά θετικά στους χρήστες. Για το λόγο αυτό η προσπάθεια για ενημέρωση για τους κινδύνους που ελλοχεύουν πρέπει να είναι συνεχής και αδιάκοπη.

VISA: Το μέλλον των πληρωμών

ΚΑΜΠΑΝΟΠΟΥΛΟΣ Νίκος,
Αντιπρόεδρος και Γενικός Διευθυντής Visa Europe.

Περίληψη

Η ανάπτυξη και η εξάπλωση των νέων τεχνολογιών, συμπεριλαμβανομένων και των σχετικών με το διαδίκτυο, φέρνουν νέες συνήθειες και απαιτήσεις στην αγορά, οι οποίες χρειάζονται πλέον μια νέα γενιά πληρωμών για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες του σήμερα αλλά και του αύριο. Οι πληρωμές του μέλλοντος της Visa είναι μια σειρά νέων υπηρεσιών που φέρνουν επανάσταση στη διαχείριση των οικονομικών των καταναλωτών και στην καθημερινή αγοραστική τους εμπειρία με συναλλαγές που είναι ανέπαφες, διαδικτυακές, ψηφιακές, μέσω φορητών συσκευών, και πάντα γρήγορες, εύκολες και ασφαλείς.

Η Visa Europe, ένας οργανισμός μελών που ανήκει και ελέγχεται από περισσότερες από 3.700 ευρωπαϊκές τράπεζες-μέλη, έχει βασικό στόχο της να αναδείξει τα πλεονεκτήματα των ηλεκτρονικών συναλλαγών και να αντικαταστήσει τις πληρωμές που γίνονται με μετρητά με τη χρήση καρτών Visa. Ήδη, μέσα σε 11 χρόνια, η διείσδυση της Visa στο σύνολο της καταναλωτικής δαπάνης στην Ευρώπη έχει σχεδόν τριπλασιαστεί: από 1€ στα 18€ της καταναλωτικής δαπάνης το 2000, στο 1€ στα 7€ το 2011.

Το μέλλον των πληρωμών

Για τη Visa το μέλλον των πληρωμών φαίνεται πιο συναρπαστικό από ποτέ:

- Με τη διείσδυση των καρτών Visa στο σύνολο της καταναλωτικής δαπάνης να αναμένεται ότι θα ξεπεράσει το 20% (δηλαδή 1€ στα 5€) μέχρι το 2016,
- με 30εκατ. κάρτες ανέπαφων πληρωμών που αντικαθιστούν τα μετρητά στις πληρωμές ακόμα και για αγορές μικρότερης αξίας
- με το ηλεκτρονικό εμπόριο που δεν υπήρχε πριν 10 χρόνια, να αποτελεί πλέον το 20% του συνόλου της δαπάνης με κάρτες Visa και να αυξάνεται με ρυθμούς της τάξης του 30% ετησίως
- με τις πληρωμές μέσω φορητών συσκευών να προβλέπεται ότι θα αποτελούν το 15% των συναλλαγών μέχρι το 2013,
- με τους καταναλωτές να απαιτούν και τις online επιχειρήσεις να παρέχουν πολλές επιλογές για τον τρόπο πληρωμής, ...

... είναι σαφές ότι οι αγορές χρειάζονται μια νέα γενιά πληρωμών.

Οι πληρωμές του μέλλοντος της Visa φέρνουν επανάσταση στη διαχείριση των οικονομικών των καταναλωτών και στην καθημερινή αγοραστική τους εμπειρία, ενώ παρέχουν οφέλη σε όλους τους ενδιαφερόμενους:

- α) στους καταναλωτές – ευκολία και ασφάλεια στην πληρωμή
- β) στις επιχειρήσεις – νέους τρόπους και κανάλια εμπορικών συναλλαγών
- γ) στις τράπεζες – ολοκληρωμένη εμπειρία συναλλαγών και πληρωμών για τους πελάτες τους.

Οι πληρωμές του μέλλοντος της Visa

Η νέα γενιά πληρωμών της Visa θα παρέχεται από τέσσερις πλατφόρμες μέσω πολλαπλών συσκευών, όπως κινητά τηλέφωνα, PC, Tablet, BB, κ.α.:

- α) ανέπαφες πληρωμές για γρήγορες και ασφαλείς συναλλαγές
- β) υπηρεσίες φορητών συσκευών για τη διαχείριση των χρημάτων
- γ) προγράμματα επιβράβευσης με εξατομικευμένες προσφορές
- δ) ψηφιακό πορτοφόλι για εύκολες και ασφαλείς αγορές online.

Τα προϊόντα που έχουν ήδη λανσαριστεί είναι:

- Ειδοποιήσεις. Οι καταναλωτές λαμβάνουν επιβεβαιώσεις πληρωμών που έχουν κάνει με χρεωστικές, πιστωτικές, προπληρωμένες και εταιρικές κάρτες Visa σε σχεδόν πραγματικό χρόνο.
- Προσωπικές Πληρωμές. Οι καταναλωτές έχουν τη δυνατότητα να μεταφέρουν χρήματα από την κάρτα τους μέσω του κινητού τους σε οποιαδήποτε άλλη κάρτα Visa, γνωρίζοντας μόνο τον αριθμό του κινητού του παραλήπτη ή τον αριθμό της κάρτας του.
- Ανέπαφες Πληρωμές μέσω Φορητών Συσκευών. Οι καταναλωτές μπορούν να χρησιμοποιούν τις φορητές συσκευές τους για τις αγορές τους στο φυσικό περιβάλλον εύκολα, γρήγορα και με ασφάλεια.

Τα προϊόντα που θα παρουσιαστούν εντός του 2012:

- Προγράμματα Επιβράβευσης. Οι καταναλωτές θα λαμβάνουν δωρεάν εξατομικευμένες προσφορές, «εν κινήσει».
- Υπηρεσία Ψηφιακού Πορτοφολιού για Αγορές στο Διαδίκτυο. Οι καταναλωτές θα μπορούν να κάνουν τις διαδικτυακές αγορές τους με έναν εύκολο και ασφαλή τρόπο, συνδυάζοντας την προστασία των στοιχείων των καρτών με μια μοντέρνα εμπειρία για τον χρήστη, ο οποίος θα έχει πρόσβαση στο ψηφιακό πορτοφόλι του μέσω του browser στο κινητό του, στον υπολογιστή του ή στο tablet του.

Συμπεράσματα

Όλα τα παραπάνω αλλάζουν τον τρόπο με τον οποίο βιώνουμε και αλληλεπιδρούμε με τις συναλλαγές μας: θα μπορούμε να πληρώνουμε χρησιμοποιώντας το κινητό για μικρές ή μεγαλύτερες αγορές όπως ένα εισιτήριο λεωφορείου, έναν καφέ ή ένα γεύμα σε εστιατόριο, θα μπορούμε να στέλνουμε χρήματα σε φίλους από το κινητό μας γνωρίζοντας μόνο τον αριθμό του δικού τους κινητού, θα μπορούμε να κάνουμε γρήγορα και με ασφάλεια οποιαδήποτε αγορά στο διαδίκτυο, θα ενημερωνόμαστε άμεσα για την οποιαδήποτε συναλλαγή, θα λαμβάνουμε προσφορές και ανταμοιβές ειδικά σχεδιασμένες για τα δικά μας ενδιαφέροντα και φυσικά θα έχουμε άμεση πρόσβαση στο ιστορικό των συναλλαγών της ημέρας.

Σήμερα, υπάρχουν συνολικά 445εκατ. κάρτες Visa (χρεωστικές, πιστωτικές, εταιρικές) στην Ευρώπη και 8,6εκατ. στην Ελλάδα, με τη χρήση των χρεωστικών να αντιπροσωπεύει το 80% της δαπάνης με κάρτες Visa στην Ευρώπη και να αυξάνεται κατά 10% και στην Ελλάδα. Για το μέλλον, αναγνωρίζοντας τη δύναμη των smart phones, την επέκταση των δικτύων κοινωνικής δικτύωσης

και την αυξανόμενη επιλογή του διαδικτύου από τους Ευρωπαίους καταναλωτές για τις αγορές τους, προβλέπεται ότι μέχρι το 2020, πάνω από τις μισές συναλλαγές Visa θα γίνονται μέσω φορητών συσκευών.

Το Δίκτυο ΣΥΖΕΥΞΙΣ και η συμβολή του στον εκσυγχρονισμό του Δημοσίου Τομέα.

ΜΟΣΧΟΝΑΣ Χρήστος.

Συντονιστής Τηλεπικοινωνιών στην ΚτΠ Α.Ε.

Το «ΣΥΖΕΥΞΙΣ» είναι ένα έργο με το οποίο επιδιώκεται η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός της τηλεπικοινωνιακής υποδομής του Δημόσιου Τομέα. Πρόκειται για ένα δίκτυο πρόσβασης και κορμού για τους φορείς του Δημοσίου, με σκοπό να καλύψει όλες τις ανάγκες για τη μεταξύ τους επικοινωνία με Τηλεφωνία (τηλεφωνική επικοινωνία ανάμεσα στους φορείς), Δεδομένα (επικοινωνία υπολογιστών - Internet) και Video (τηλεδιάσκεψη - τηλεεκπαίδευση).

Σκοπός του έργου είναι η βελτίωση της λειτουργίας των δημοσίων υπηρεσιών, με την αναβάθμιση της μεταξύ τους επικοινωνίας μέσω της παροχής προηγμένων τηλεματικών υπηρεσιών με χαμηλό κόστος, και η ενοποιημένη εξυπηρέτηση των πολιτών, με αυτοματοποιημένα και φιλικά προς τον χρήστη συστήματα πληροφόρησης και διεκπεραίωσης συναλλαγών με το Δημόσιο.

Οφέλη από το Δίκτυο «ΣΥΖΕΥΞΙΣ»

Το Έργο «ΣΥΖΕΥΞΙΣ» χρησιμοποιείται τόσο για την αποτελεσματικότερη επικοινωνία των δημόσιων φορέων, με μέγιστη ασφάλεια, όσο και για την αποτελεσματικότερη επικοινωνία του κράτους με τους πολίτες, ώστε οι υπηρεσίες του δημόσιου τομέα να γίνουν περισσότερο εξωστρεφείς και να υπάρχει διαφάνεια σε όλες τις συναλλαγές.

Το έργο έχει δύο φάσεις, το «ΣΥΖΕΥΞΙΣ Ι» το οποίο διασυνδέει περί τα 4.500 δημόσια κτίρια από όλη τη χώρα εδώ και 7 χρόνια και το «ΣΥΖΕΥΞΙΣ ΙΙ» το οποίο επεκτείνεται στο σύνολο σχεδόν των δημόσιων κτιρίων (τουλάχιστον 34.000 κτίρια) και αναβαθμίζεται στη διάσταση της ευρυζωνικότητας και των υπηρεσιών.

Έτσι, μέσω των ηλ. υπηρεσιών που εξυπηρετούνται από το έργο, όπως είναι τα ΚΕΠ, TAXISnet, ΑΜΚΑ, νέο εθνικό δημοτολόγιο, ηλεκτρονική συνταγογράφηση, κτλ., οι πολίτες απολαμβάνουν τα ακόλουθα οφέλη (G2C):

- ✓ Ο πολίτης διαθέτει πρόσβαση σε ενοποιημένες υπηρεσίες, μέσω αυτοματοποιημένων και φιλικών προς τον χρήστη συστημάτων πληροφόρησης και διεκπεραίωσης συναλλαγών με τις Ελληνικές Δημόσιες Υπηρεσίες.
- ✓ Η αναζήτηση πληροφοριών, οι οποίες έχουν ως πηγή Φορείς του Ελληνικού Δημόσιου Τομέα, από τον πολίτη γίνεται εύκολη και γρήγορη διαδικασία.
- ✓ Ο πολίτης εξυπηρετείται καλύτερα ιδιαίτερα για διαδικασίες οι οποίες απαιτούν εμπλοκή περισσοτέρων του ενός φορέα.

Αλλά και τα οφέλη που προκύπτουν για τον ίδιο το Δημόσιο Τομέα δεν είναι λίγα όπως φαίνεται παρακάτω (G2G):

- ✓ Η Ελληνική Δημόσια Διοίκηση εκσυγχρονίζεται με την υλοποίηση μοντέλου ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, μέσω προηγμένων τηλεματικών υπηρεσιών και υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας. Το έργο αναβαθμίζει την ασφάλεια και τη διαλειτουργικότητα στο πλαίσιο της ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.
- ✓ Εκμετάλλευση εναλλακτικών πηγών πληροφοριών και η αποφυγή επικαλύψεων - επαναλήψεων σε βάσεις δεδομένων και δικτυακές εγκαταστάσεις.
- ✓ Μείωση του κόστους τηλεπικοινωνιών του κράτους (το ΣΥΖΕΥΞΙΣ II θα εξοικονομεί τουλάχιστον 150€ εκ. το χρόνο στο κράτος), με ταυτόχρονη αύξηση της ταχύτητας και ασφάλειας διακίνησης των πληροφοριών.
- ✓ Κάθε σημαντική ηλεκτρονική υπηρεσία του κράτους χρησιμοποιεί και στηρίζεται από τις υποδομές του (ΤΑΧΙΣ – Ηλ. Συνταγογράφηση – ΑΜΚΑ – ΑΠΟΓΡΑΦΗ κ.λ.π.), καθιστώντας το ΣΥΖΕΥΞΙΣ απαραίτητο όχημα εξωστρέφειας του κράτους προς τον πολίτη.
- ✓ Υπάρχει πλέον εγγύηση δικτυακής και “ασφαλούς” διαλειτουργικότητας των δημοσίων υπηρεσιών.
- ✓ Εκτελείται “άθροιση της ζήτησης” τηλεματικών υπηρεσιών στο κράτος, ενώ ταυτόχρονα το ΣΥΖΕΥΞΙΣ, αποτελεί μοναδικό δίκτυο στο είδος του στην Ευρώπη και αναμφισβήτητα best practice δράση που τιμά τη χώρα.

Συμπεράσματα

Με το δίκτυο «ΣΥΖΕΥΞΙΣ» εξοικονομούνται χρήμα, χρόνος, και επιπλέον αναβαθμίζονται οι υπηρεσίες του Δημοσίου Τομέα προς την ίδια τη Δημόσια Διοίκηση αλλά και προς τους πολίτες με κύριο γνώμονα την ασφάλεια του Ελληνικού Δημοσίου.

Online επιχειρηματικότητα

ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΟΣ Μιχάλης,
Marketing Senior Manager Hellas Online.

Περίληψη

Είναι αποδεκτό από όλους ότι το Διαδίκτυο, στη σύγχρονη κοινωνία, έχει γίνει αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας των περισσότερων ανθρώπων και διαφόρων ηλικιών. Η «έκρηξη» αυτή που έχει σημειωθεί όσον αφορά τη χρήση του διαδικτύου δεν είναι καθόλου τυχαία. Παρακάτω θα εξετάσουμε τα πλεονεκτήματα και τις διευκολύνσεις που κρύβονται πίσω από την συστηματική ενασχόληση του ατόμου με το διαδίκτυο οι οποίες είναι πολλές.

Τα θετικά του Διαδικτύου

Επικοινωνία

Μεγάλη επίδραση έχει το διαδίκτυο στον τρόπο επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων. Πλέον μέσω του διαδικτύου δεν τίθεται περιορισμός στην επικοινωνία λόγω μεγάλης απόστασης. Αντιθέτως μπορεί ο καθένας να επικοινωνήσει είτε με τα αγαπημένα του πρόσωπα είτε για επαγγελματικούς σκοπούς οποιαδήποτε στιγμή το επιθυμεί.

Άμεσα

- ✓ Με αμφίδρομη ανταλλαγή γραπτών κειμένων (msn, sms)
- ✓ Συνομιλία με τη βοήθεια μικροφώνων (π.χ. skype)
- ✓ Μέσω εικόνας κάνοντας βίντεο κλήση (π.χ. skype, κινητό τηλέφωνο)

Έμμεσα

- ✓ Μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, γνωστό και ως e-mail, ανταλλάσσοντας γραπτό κείμενο, βίντεο και φωτογραφίες.

Κόστος συναλλαγών

Ένα από τα βασικά θέματα που απασχολούν τους καταναλωτές που θέλουν να αγοράσουν μέσω internet, είναι ο τρόπος πληρωμής αφού δεν έχει βρεθεί ακόμη ένα ενιαίο νόμισμα. Παρ' όλο που οι πιστωτικές κάρτες παρέχουν ικανοποιητική ασφάλεια, ο κόσμος φοβάται να τις χρησιμοποιήσει στο internet.

Αυτό το πρόβλημα έρχεται να λύσει – εκτός από τις άλλες ευκολίες που παρέχει, η υπηρεσία με το όνομα Payral. Το Payral είναι μια υπηρεσία ηλεκτρονικών πληρωμών. Με απλά λόγια, διαχει-

ρίζεται τις πληρωμές που κάνει κάποιος στο internet, πληρώνοντας τα ηλεκτρονικά καταστήματα για λογαριασμό του καταναλωτή, δηλαδή η πληρωμή δε γίνεται απ' ευθείας από τον καταναλωτή προς τον πωλητή, αλλά το Paypal αναλαμβάνει το ρόλο του διαμεσολαβητή.

Αυτό έχει σαφή πλεονεκτήματα:

- ✓ Τα ηλεκτρονικά καταστήματα δεν λαμβάνουν γνώση των στοιχείων της πιστωτικής κάρτας του καταναλωτή.
- ✓ Προστατεύει τους καταναλωτές από τις κακοτοπιές αφού διαθέτει εξειδικευμένο τμήμα κατά της απάτης.
- ✓ Δεν χρειάζεται να εισάγει ο καταναλωτής τα στοιχεία της κάρτας σε κάθε συναλλαγή. Απλά εισέρχεται στο λογαριασμό του στο **paypal**.

Χώρος/Χρόνος

Μέσω του Διαδικτύου οι αγορές γίνονται από οποιοδήποτε μέρος του κόσμου και οποιαδήποτε στιγμή.

Εκπαίδευση

Σημαντικό πλεονέκτημα του διαδικτύου είναι ότι αποτελεί μια ανεξάντλητη πηγή πληροφοριών για οποιοδήποτε θέμα επιθυμεί κανείς να βρει στοιχεία. Μπορεί ο καθένας να το πετύχει αυτό απλά με ένα κλικ από το σπίτι του και χωρίς να χρειαστεί, όπως συνέβαινε πριν τη δημιουργία του διαδικτύου, να ανατρέξει σε κατάλληλες πηγές ή βιβλία που ίσως να μην είχε άμεσα στη διάθεσή του. Όλο και περισσότερες βιβλιοθήκες-μικρές και μεγάλες- διαθέτουν on line τους καταλόγους των βιβλίων τους. Όσοι ενδιαφέρονται μπορούν με την βοήθεια αναζήτησης να βρουν που υπάρχει το βιβλίο που χρειάζονται. Ορισμένες μάλιστα βιβλιοθήκες επιτρέπουν ακόμα και να δανειζεται κάποιος βιβλία on line. Συνεχώς εφαρμόζονται πρωτοποριακές και αποτελεσματικές μέθοδοι διδασκαλίας που εμπεριέχουν τη χρήση του διαδικτύου και συντελούν στην καλύτερη δυνατή γνώση και μάθηση. Επιπροσθέτως, διευκολύνεται η εξ αποστάσεως εκπαίδευση και παρέχονται οι τεχνικές δυνατότητες για μια δια βίου εκπαίδευση. Η υπάρχουσα γνώση δεν παραμένει αμετάβλητη τόσο από πλευράς ποσότητας όσο και ταχύτητας. Οι γνώσεις διανέμονται πλέον αστραπιαία σε κάθε γωνιά του πλανήτη, με αποτέλεσμα να πολλαπλασιάζονται ετησίως.

Ενημέρωση

Η ενημέρωση που προσφέρουν οι διάφορες τοποθεσίες και ιστοσελίδες του παγκόσμιου ιστού είναι άμεση. Έτσι οι χρήστες μπορούν να επισκέπτονται τις τοποθεσίες αυτές και να ενημερώνονται για θέματα που τους ενδιαφέρουν, παρεχόμενες υπηρεσίες, προϊόντα τα οποία θέλουν να αγοράσουν, δραστηριότητες εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, νόμους και κανονισμούς κυβερνητικών υπηρεσιών και πολλά άλλα τη στιγμή που το έχουν ανάγκη.

Κοινωνίες – Communities

Ο διαδικτυακός χώρος προσφέρει ευκαιρίες επικοινωνίας και κοινωνικής δικτύωσης καθώς άνθρωποι από διαφορετικές χώρες μπορούν να συνομιλήσουν και να δημιουργήσουν γνωριμίες.

Ψυχαγωγία

Το Διαδίκτυο συμβάλλει επιπλέον και σε θέματα ψυχαγωγίας με ατομικά και ομαδικά παιχνίδια, δραστηριότητες και γενικά ενασχολήσεις για τον ελεύθερο χρόνο των χρηστών. Λόγω του ότι περιέχει συνδυασμούς εικόνας, ήχου, λόγου, το καθιστά σημαντικό μέσο ψυχαγωγίας.

Διασκέδαση

Οι χρήστες του Διαδικτύου, μικροί και μεγάλοι, μπορούν να βρουν διασκεδαστικές δραστηριότητες που να ανταποκρίνονται στις προτιμήσεις τους και μάλιστα με μικρό ή ακόμα και με μηδαμικό κόστος. Ειδικότερα για τα παιδιά και τους εφήβους, τα διαδραστικά μέσα και ιδιαίτερα οι online εφαρμογές αποτελούν ένα μεγάλο δέλεαρ και συχνά παραγκωνίζουν τους παραδοσιακούς τρόπους παιχνιδιού και διασκέδασης.

Επιχειρείν

Κάθε εταιρεία που έχει ηλεκτρονική παρουσία μπορεί να παρουσιάσει τα προϊόντα της ξεπερνώντας τα γεωγραφικά όριά της. Κάθε ηλεκτρονική επιχείρηση αποκτά πελάτες σε περιοχές που βρίσκονται πολύ μακριά από την έδρα της.

Συμπεράσματα

Αποτελεί πλέον κοινή διαπίστωση ακόμη και στους πιο παραδοσιακούς και επιφυλακτικούς, ότι ζούμε στην εποχή της τεχνολογικής επανάστασης. Κάθε δράση συναρτάται με τις νέες τεχνολογίες οι οποίες έχουν εισβάλλει δυναμικά στην εκπαίδευση, όλες τις Επιστήμες, την επικοινωνία, τις μεταφορές, την κοινωνική μας δικτύωση, την ίδια μας τη συμπεριφορά.

Δράσεις ενημέρωσης ΟΤΕ – COSMOTE για την ασφαλή χρήση του Διαδικτύου

Κική Ζαννιά,

Υποδιευθύντρια Εταιρικής Υπευθυνότητας & Δημοσίων Σχέσεων ΟΤΕ.

Περίληψη

Η νέα γενιά έχει δημιουργήσει και ζει σε έναν καινούργιο κόσμο, στον οποίο δεν επιτρέπεται να είναι κανείς θεατής. Σε κάποιες περιπτώσεις, η άγνοια ή τεchnοφοβία των μεγαλύτερων, αφήνει τα παιδιά να μπαίνουν σε έναν κόσμο ενηλίκων και να αποχωρίζονται την παιδικότητά τους, πολύ νωρίτερα από ότι θα έπρεπε. Αναγνωρίζοντας το ρόλο ως εταιρείες που κινούνται στην αιχμή της τεχνολογίας και ως υπεύθυνοι κοινωνικοί εταίροι, οι εταιρείες ΟΤΕ και COSMOTE αναπτύσσουν προϊόντα, υπηρεσίες αλλά και μια σειρά δράσεων και πρωτοβουλιών ενημέρωσης με την πεποίθηση ότι η πρόληψη και η γνώση μπορεί να διασφαλίσουν την ορθή χρήση των νέων τεχνολογιών.

Το Διαδίκτυο... ένα παράθυρο στον κόσμο

Με το μήνυμα «Στον παραμυθένιο κόσμο του Internet... θέλουμε να λείπει ο κακός» οι εταιρείες ΟΤΕ και COSMOTE ενημερώνουν τόσο το ευρύ κοινό όσο και τους εργαζόμενους του Ομίλου για την ασφαλή χρήση του Διαδικτύου και του κινητού τηλεφώνου.

Οι δύο εταιρείες, σε συνεργασία με φορείς του Ελληνικού Κέντρου Ασφαλούς Διαδικτύου, που τελεί υπό την Αιγίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, «Δράση Ενημέρωσης και Επαγρύπνησης Saferinternet.gr» και Γραμμή Βοηθείας «ΥποΣΤΗΡΙΖΩ 800 11 800 15» που διαχειρίζεται η Μονάδα Εφηβικής Υγείας (Μ.Ε.Υ.) της Β΄ Παιδιατρικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, Νοσοκομείο Παιδών «Π. & Α. Κυριακού» ενημερώνουν τους πολίτες για την ασφαλή χρήση του διαδικτύου, τους πιθανούς κινδύνους, αλλά και τον εθισμό των νέων.

Η στήριξη μας όμως, **δεν είναι μόνο οικονομική**, καθώς:

- διοργανώνουμε **ενημερωτικές συναντήσεις** σε ολόκληρη την Ελλάδα- ειδικά **στο Μουσείο Τηλεπικοινωνιών ΟΤΕ**, ενημερώνουμε μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που επισκέπτονται το Μουσείο, αλλά και ενήλικες.
- **αξιοποιούμε την τεχνολογία** αλλά και **ολόκληρο το εμπορικό δίκτυό μας**, με στόχο να συμβάλλουμε στην απαραίτητη **ενημέρωση & ευαισθητοποίηση των πελατών** μας, που είναι εκατομμύρια, αλλά και των χιλιάδων **εργαζομένων** μας σε ολόκληρη τη χώρα
- Μέσα από **4 ειδικά έντυπα**, που διανέμονται στα καταστήματα ΟΤΕ COSMOTE και ΓΕΡΜΑΝΟΣ όλης της χώρας, στο Μουσείο Τηλεπικοινωνιών ΟΤΕ, καθώς και σε χορηγίες του Ομίλου (εκδηλώσεις, εκθέσεις, κ.α.), τόσο στην Αθήνα, όσο και στην ελληνική Περιφέρεια. Ο ΟΤΕ και COSMOTE **απευθύνονται σε γονείς, παρέχοντας συμβουλές για την ασφαλή χρήση του διαδικτύου**

- **Οι εργαζόμενοι ΟΤΕ-COSMOTE-ΓΕΡΜΑΝΟΣ** μέσα από έντυπο και ηλεκτρονικό υλικό αλλά και **ένα ειδικό σεμινάριο** με ομιλητές ειδικούς επιστήμονες θα ενημερωθούν για θέματα που αφορούν στην Ασφαλή Χρήση του Διαδικτύου και της Κινητής Τηλεφωνίας.
- Ιδιαίτερα σημαντική είναι επίσης η **συμμετοχή του Ομίλου ΟΤΕ στην πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Coalition to make the Internet a better place for kids»** για την Ασφαλή Πλοήγηση των Παιδιών και των Νέων στο Διαδίκτυο.
- Ο ΟΤΕ και η COSMOTE έχουν αναπτύξει και παρέχουν στους πελάτες τους, **μια σειρά Υπηρεσιών Γονικού Ελέγχου (parental control)**, η οποία περιλαμβάνει anti-virus, firewall, anti-spm, καθώς και εξειδικευμένη λειτουργία parental control (υπηρεσία γονικού ελέγχου). Με τον τρόπο αυτό, οι γονείς μπορούν να ελέγχουν και να αποκλείουν -όποτε και όπως επιθυμούν- την πρόσβαση των παιδιών τους σε ιστοσελίδες με ακατάλληλο ή ανεπιθύμητο για τα παιδιά, περιεχόμενο.

Με αφορμή τον εορτασμό της Ημέρας Ασφαλούς Διαδικτύου και για την καλύτερη ενημέρωση του κοινού εγκαινιάζουμε μια νέα καμπάνια, που περιλαμβάνει καταχωρήσεις στον Τύπο, ραδιοφωνικά σποτ, internet banners, ενημερώσεις στο facebook και στο twitter, αλλά και εκδηλώσεις.

Την Παρασκευή 10 και το Σάββατο 11 Φεβρουαρίου, σε συνεργασία με το Saferinternet.gr και τη Μονάδα Εφηβικής Υγείας (Μ.Ε.Υ.) της Β΄ Παιδιατρικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, θα πραγματοποιηθεί διήμερη διαδραστική ενημερωτική ενέργεια στο The Mall Athens.

Συμπεράσματα

Η εταιρεία συμβάλλει στην ενημέρωση των πολιτών μέσα από ποικίλες δράσεις βλέποντας θετικά τις τεχνολογίες με παράλληλη διασφάλιση της ασφάλειας. Είναι σαφές πια ότι τίποτα και κανείς δε μπορεί να σταματήσει το Διαδίκτυο γι' αυτό θα πρέπει παράλληλα να υπάρχει ενημέρωση για όλους τους κινδύνους που εγκυμονεί η πλοήγηση σε αυτό.

CYTA Communicator: «Η επικοινωνία του μέλλοντος αξιοποιώντας τις δυνατότητες του Internet»

ΚΟΛΙΤΣΙΔΑΣ Χρήστος,
Τμηματάρχης Προϊοντικού Χαρτοφυλακίου.

Περίληψη

Οι νέες τεχνολογίες και η διάδοση της χρήσης του Διαδικτύου διευρύνουν σημαντικά τις δυνατότητες για επικοινωνία. Η Cyta Ελλάδος, απόλυτα εναρμονισμένη με τις νέες ανάγκες και αξιοποιώντας περαιτέρω την πλατφόρμα IMS του ιδιόκτητου δικτύου Νέας Γενιάς, παρουσίασε πρόσφατα στην ελληνική αγορά το “Communicator”. Πρόκειται για μία νέα, ολοκληρωμένη, πολυμεσική υπηρεσία, η οποία προσφέρει συνδυασμό σταθερής τηλεφωνίας, βίντεοκλήσεων και ανταλλαγής στιγμιαίων μηνυμάτων (chat) σε ένα προϊόν προορισμένο για χρήση από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή/laptop.

Τα θετικά του Διαδικτύου

Είναι σαφές ότι η ζωή των ανθρώπων έγινε πιο ευέλικτη, οικονομική, ποιοτική, εύκολη, ενδιαφέρουσα και ταχύτερη μέσω του Διαδικτύου.

Τέσσερις (4) τομείς, η επικοινωνία, η εργασία, η ψυχαγωγία και η εκπαίδευση έχουν επηρεαστεί ποικιλοτρόπως από τη ραγδαία ανάπτυξη που έχει γνωρίσει τα τελευταία χρόνια το Διαδίκτυο.

Επικοινωνία

Η επικοινωνία μέσω Διαδικτύου έγινε πιο ευέλικτη και οικονομική. Ειδικά με τις νέες μορφές επικοινωνίας, όπως είναι το βίντεο ή το chat, τονίζεται η διαδραστικότητα του Μέσου.

Εργασία

Πλέον, κάθε εργαζόμενος μπορεί να διεκδικήσει το δικαίωμα στην εργασία χωρίς να «σκοντάφτει» σε γεωγραφικούς περιορισμούς και κυρίως να έχει άμεση πρόσβαση στη διεκδίκηση μιας θέσης εργασίας. Επιπλέον, οι συναλλαγές έγιναν ευκολότερες αφού τα προϊόντα είναι μερικά «κλικς» μακριά από τους υποψήφιους αγοραστές, οποιαδήποτε ώρα της ημέρας. Ο καταναλωτής μπορεί να συγκρίνει τις τιμές των προϊόντων που επιθυμεί γρήγορα και εύκολα.

Ψυχαγωγία

Το Διαδίκτυο άνοιξε νέους δρόμους στη διασκέδαση και τη ψυχαγωγία. Η ακρόαση μουσικής (εκτός web ραδιοφώνου), η ακρόαση web ραδιοφώνου και/ή η παρακολούθηση web τηλεόρασης, καθώς και η παρακολούθηση ταινιών ή video clips από αρχεία (εκτός web τηλεόρασης) γνωρίζουν

ιδιαίτερη άνθιση και τείνουν να αντικαταστήσουν ακόμα και παραδοσιακούς τρόπους διασκέδασης. Επιπλέον, η ενημέρωση των πολιτών είναι άμεση και γρήγορη αλλά και περισσότερο αντικειμενική αφού γίνεται από πολλαπλά Μέσα πληροφόρησης.

Εκπαίδευση

Χάρη στο Διαδίκτυο εμφανίστηκαν καινούργιες μορφές εκπαίδευσης. Για παράδειγμα δημιουργήθηκαν on-line εγκυκλοπαίδειες, οι οποίες συμβάλλουν στην εύκολη και μεταφορά γνώσης ακόμα και στο πιο απομακρυσμένο σημείο. Επιπλέον, η ηλεκτρονική μάθηση (E-learning) σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να αντικαθιστά σχεδόν τελείως τις παλιές μορφές εκπαίδευσης. Εκπαιδευτικά παιχνίδια γίνονται όλο και πιο εξελιγμένα και δημοφιλή. Ηλεκτρονικά παιχνίδια προσαρμόζονται στο εκπαιδευτικό σύστημα. Έτσι συνδυάζονται η εκπαίδευση με τη διασκέδαση.

CYTA Communicator

Η υπηρεσία «Communicator» είναι μία νέα, ολοκληρωμένη πολυμεσική υπηρεσία η οποία προσφέρει συνδυασμό σταθερής τηλεφωνίας, βίντεοκλήσεων και ανταλλαγής στιγμιαίων μηνυμάτων (chat) σε ένα προϊόν προορισμένο για χρήση από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή/laptop. Με τον τρόπο αυτό, ο ηλεκτρονικός υπολογιστής μετατρέπεται εύκολα σε «σταθερό τηλέφωνο» και όχι μόνο, μέσω ενός απλού και πρωτοποριακού μενού χρήσης.

Με την ενεργοποίηση της υπηρεσίας ο Πελάτης αποκτά ένα νέο τηλεφωνικό αριθμό (πρόκειται για κανονικό, γεωγραφικό αριθμό με αριθμοδότηση Cyta π.χ. 215XXXXXXX), ώστε να πραγματοποιεί και να λαμβάνει τηλεφωνικές κλήσεις/βιντεοκλήσεις ή να ανταλλάσει στιγμιαία μηνύματα από τον υπολογιστή του στο χώρο του ή και κατά τις μετακινήσεις του. Μοναδική προϋπόθεση για τη λειτουργία της υπηρεσίας Communicator, αποτελεί η δυνατότητα σύνδεσης του υπολογιστή με το internet (π.χ. μέσω wi-fi).

Η ενεργοποίηση της υπηρεσίας γίνεται μέσω του Διαδικτύου. Ακολουθώντας πιστά τις οδηγίες που δίνονται από την εταιρεία, ο πελάτης λαμβάνει ένα μήνυμα sms ή μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email) που πιστοποιεί ότι πραγματοποιήθηκε η ενεργοποίηση.

Τα οφέλη για τους πελάτες οι οποίοι χρησιμοποιούν την υπηρεσία «Communicator» είναι πολλαπλά. Μερικά από αυτά αναφέρονται παρακάτω:

Οικονομία

- ✓ Δωρεάν επικοινωνία με άλλους χρήστες της υπηρεσίας
- ✓ Χρέωση ως τοπικό τηλεφώνημα για κλήσεις από το εξωτερικό

Ελευθερία κινήσεων

- ✓ Δυνατότητα στιγμιαίας χρήσης από κάθε σημείο του πλανήτη

Εντοπιότητα

- ✓ Ο γεωγραφικός τηλεφωνικός αριθμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί όπως ο τηλεφωνικός αριθμός που υπάρχει στο σπίτι.

Καινοτομία

- ✓ Συνδυασμός με νέων μορφών επικοινωνίας: εκτός από τηλεφωνία, βιντεοκλήση και στιγμιαία μηνύματα (chat)

Ποιότητα

- ✓ Χρήση του σύγχρονου τηλεπικοινωνιακού δικτύου για αξιόπιστη και αδιάλειπτη επικοινωνία

Ευκολία χρήσης

- ✓ Φιλικό μενού χρήσης που σε καθοδηγεί σε κάθε βήμα

Εκμηδενισμός αποστάσεων

- ✓ Δυνατότητα οπτικής επαφής με τον φίλο/συνεργάτη/συγγενή

Έλεγχος και διαχείριση

- ✓ Ένας λογαριασμός για όλες τις υπηρεσίες για να υπάρχει έλεγχος του τι πληρώνει κάθε πελάτης.

Συμπεράσματα

Η ανάπτυξη της τεχνολογίας συμβάλλει στη δυνατότητα επικοινωνίας του πολίτη από και προς κάθε σημείο του πλανήτη, παρέχει ελευθερία κινήσεων ενώ συνεισφέρει σημαντικά στην οικονομία. Απόλυτα εναρμονισμένο με τους έντονους ρυθμούς της καθημερινότητας και κατ' επέκταση και τις σημαντικά αυξημένες ανάγκες τηλεφωνικής Επικοινωνίας του οικιακού χρήστη ή του επαγγελματία, το «Communicator» από τη Cyta μπορεί να μετατρέψει εύκολα έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή σε «σταθερό τηλέφωνο», μέσω ενός απλού και πρωτοποριακού μενού χρήσης.

Από το INTERNET Banking στο INTERACTIVE Banking

ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ Αχιλλέας,
Διευθυντής Υπηρεσιών e-Business Ομίλου Eurobank EFG.

Περίληψη

Οι ηλεκτρονικές τραπεζικές υπηρεσίες έχουν πλέον εξελιχθεί προσφέροντας μία σειρά δυνατοτήτων άμεσης και αμφίδρομης επικοινωνίας του πελάτη με την τράπεζα μεταλλάσσοντας το παραδοσιακό **Internet Banking** σε πρωτοποριακό **Interactive Banking**.

Η τράπεζα μπορεί πλέον «**να επικοινωνεί**» με **αμεσότητα** στον πελάτη, όταν και όπου αυτός το χρειάζεται, για να τον **ενημερώνει**, να τον **ειδοποιεί** ή να τον **υποστηρίζει** στις συναλλαγές του.

Η **κοινή «εμπειρία»** σε όλα τα σημεία επαφής επιτρέπει αφενός την ανάπτυξη συνεργιών μεταξύ των καναλιών, αφετέρου βελτιώνει και κάνει πιο **ευχάριστη την σχέση του πελάτη με την Τράπεζα**.

Η σημασία των Ηλεκτρονικών Υπηρεσιών για τις Τράπεζες

Οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες είναι ιδιαίτερα σημαντικές και αποτελούν **στρατηγική επιλογή** για τις τράπεζες. Κι αυτό γιατί οι ίδιοι οι **πελάτες** των τραπεζών γίνονται πιο απαιτητικοί από τη συνολική τραπεζική τους εμπειρία, η πλειοψηφία συναλλάσσεται με περισσότερες από μία τράπεζες και ζητούν μεγαλύτερη «δύναμη», έλεγχο, διαφάνεια και ποιότητα υπηρεσιών.

Ειδικά σε μία περίοδο κρίσης που η ανάγκη για **διαφοροποίηση** είναι έντονη, οι **ηλεκτρονικές υπηρεσίες** είναι ικανές να δημιουργήσουν μία **φιλική, άνετη και ελκυστική τραπεζική εμπειρία**, συμβάλλοντας στην ικανοποίηση και πιστότητα των πελατών.

Τα καλά νέα είναι ότι η πλειοψηφία των καταναλωτών είναι έτοιμη να δεχθεί & να αξιοποιήσει τις ηλεκτρονικές τραπεζικές υπηρεσίες. Η αγορά των νέων τεχνολογιών αναπτύσσεται με γοργούς ρυθμούς και η διείσδυση είναι πλέον σε ικανοποιητικά επίπεδα. Το 63% του ελληνικού πληθυσμού χρησιμοποιεί πλέον το Internet, παρασύροντας και τη χρήση σε επιμέρους κατηγορίες, όπως στα Social Media που είναι στο 41% του e-Shopping και του e-Banking.

Στη Eurobank σήμερα 2 στις 3 συναλλαγές πραγματοποιούνται από τα εναλλακτικά δίκτυα. Στόχος της Τράπεζας είναι να είναι δίπλα στον πελάτη, όταν και όπου το χρειάζεται, με όποιον τρόπο το επιθυμεί. Από τον υπολογιστή, το κινητό του, ακόμη και από τα social media. Έτσι, πέρα από τα παραδοσιακά δίκτυα, αναπτύσσονται συνεχώς νέες υπηρεσίες που διανέμονται στον υπολογιστή και στο κινητό.

Η πολυκαναλική λογική επιτρέπει την ανάπτυξη συνεργιών μεταξύ των καναλιών, αλλά και τη δυνατότητα να προσφέρουμε κοινή εμπειρία για τον πελάτη σε όλα τα σημεία επαφής του με τη

τράπεζα. Τέλος, χτίζοντας τις υπηρεσίες μας με επίκεντρο τον καταναλωτή και έμφαση στη διαδραστικότητα, βελτιώνουμε και κάνουμε πιο ευχάριστη τη σχέση του πελάτη με την τράπεζα.

Παρακάτω θα δούμε κάποιες υπηρεσίες της Τράπεζας, που χαρακτηρίζονται από διαδραστικότητα.

Τραπεζικές Υπηρεσίες μέσω Internet / e-Banking

Online Τραπεζική

Καταρχήν το e-Banking της Eurobank, με περισσότερες από 30 βραβεύσεις εδώ και 12χρόνια, δίνει τη δυνατότητα στον πελάτη να πραγματοποιήσει σχεδόν το σύνολο των τραπεζικών και χρηματιστηριακών του συναλλαγών, σε ένα εύχρηστο & φιλικό περιβάλλον.

Γύρω από το e-Banking έχει χτιστεί μία σειρά δυνατοτήτων άμεσης και αμφίδρομης επικοινωνίας του πελάτη με την τράπεζα, με σκοπό να ενημερώνουν τον πελάτη, να τον ειδοποιούν και να τον υποστηρίζουν, όπως:

Online Ενημέρωση / e-Statements

Μέσα από την υπηρεσία e-statements οι πελάτες έχουν πρόσβαση ανά πάσα στιγμή στα ηλεκτρονικά αντίγραφα των κινήσεων των προϊόντων τους. Ενώ λαμβάνουν και άμεση ειδοποίηση μέσω email για κάθε νέο e-Statement. Επίσης, έχουν τη δυνατότητα να διακόψουν τη φυσική αποστολή των statements. Έτσι, μέσω της υπηρεσίας e-Statements οι πελάτες έχουν καλύτερη οργάνωση, μπορούν να συμβάλλουν στην προστασία του περιβάλλοντος, αλλά και να προστατέψουν και τα προσωπικά τους στοιχεία, αφού δεν έχουν πλέον τον κίνδυνο απώλειας ή υποκλοπής των φυσικών αντιγράφων που αποστέλλονται με το ταχυδρομείο.

Online Ενημέρωση / Ειδοποιήσεις (alerts)

Σημαντική υπηρεσία για την ενημέρωση των πελατών είναι και οι ειδοποιήσεις – τα sms alerts. Μέσω των sms alerts η τράπεζα φροντίζει να ενημερώνει άμεσα τον πελάτη για διάφορα γεγονότα που αφορούν στην τραπεζική του σχέση. όπως για παράδειγμα:

- ✓ Δραστηριότητα Λογαριασμών και Καρτών (π.χ. ανάληψη μετρητών από ATM, κατάθεση μισθοδοσίας, κατάθεση επιταγής, διακύμανση υπολοίπου)
- ✓ Αποτελέσματα Συναλλαγών (εμβάσματα, προγραμματισμένες συναλλαγές)
- ✓ Ασφάλεια στο e-Banking (π.χ. αλλαγή κωδικού πρόσβασης, έκδοση ψηφιακού πιστοποιητικού)

Η υπηρεσία προσφέρεται και αυτή δωρεάν και πραγματικά με τα alerts ο πελάτης είναι και νιώθει ασφαλής, γιατί ξέρει ότι θα λάβει μήνυμα αν κάτι συμβεί.

Online Ασφάλεια

Και στον τομέα της ασφάλειας, υπάρχουν διαδραστικές και προσωποποιημένες λύσεις που μπορούν να βελτιώσουν την εμπειρία του πελάτη:

- ✓ Η ασφάλεια των ηλεκτρονικών συναλλαγών διασφαλίζεται μέσω της αποστολής SMS κωδικών μίας χρήσης για πιστοποίηση των συναλλαγών, εναλλακτικά των προσωπικών ψηφιακών πιστοποιητικών.
- ✓ Οι πελάτες έχουν τη δυνατότητα για διαχείριση του προφίλ του λογαριασμού τους (όρια συναλλαγών, μπλοκάρισμα πρόσβασης κλπ) οποιαδήποτε στιγμή.
- ✓ Κάθε επιχείρηση μπορεί να προσαρμόζει την υπηρεσία στις διαδικασίες της, π.χ. την προσομοίωση εγκριτικών ροών, προσβάσεις χρηστών, όρια συναλλαγών κλπ.

Online Εξυπηρέτηση

Στον τομέα της εξυπηρέτησης, ο e-Banking χρήστης είναι σχετικά εξελιγμένος χρήστης του Internet και θέλει να συνομιλεί με την τράπεζα όπως έχει συνηθίσει να συνομιλεί στο internet. Έτσι έχουν αναπτυχθεί σύγχρονοι τρόποι επικοινωνίας, όπως:

- ✓ Οι πελάτες απολαμβάνουν εικοσιτετράωρη εξυπηρέτηση μέσω online συνομιλίας με εκπρόσωπο της τράπεζας (instant messaging - live chat).
- ✓ Επίσης, δίνεται η δυνατότητα για πραγματοποίηση τηλεφωνικής συνομιλίας χωρίς κόστος και αναμονή. Ο πελάτης εισάγει τον τηλεφωνικό του αριθμό στο πεδίο μιας φόρμας στον οποίο εκπρόσωπος της τράπεζας τον καλεί.

Τραπεζικές Υπηρεσίες μέσω κινητού τηλεφώνου / m-banking

Τα τελευταία 2 χρόνια σημαντική ανάπτυξη γνωρίζουν και οι mobile banking υπηρεσίες.

Η αγορά Κινητής Τηλεφωνίας στην Ελλάδα είναι πολύ ελκυστική και η χρήση του κινητού τηλεφώνου ήταν έτσι κι αλλιώς πολύ υψηλή στην Ελλάδα. Περίπου το 95% των Ελλήνων διαθέτει κινητό τηλέφωνο. Αυτό όμως που άλλαξε το τοπίο είναι η ανάπτυξη των smartphones, ειδικά με τη διάθεση του app store της apple. Το 24% χρησιμοποιεί πλέον κινητό 3ης γενιάς – smartphones. Το ποσοστό αυτό αυξάνει στις ηλικίες 13 με 34 ετών το οποίο φτάνει στο 35%. Νέες πλατφόρμες και τεχνολογίες καθιστούν πλέον τη χρήση Mobile τραπεζικών εφαρμογών μία ευχάριστη εμπειρία για τους καταναλωτές.

Οι πελάτες μπορούν να προμηθευτούν τις εφαρμογές κινητού τηλεφώνου κυρίως από Online Καταστήματα (application stores) καθιστώντας την πρόσβαση από τους χρήστες κινητής τηλεφωνίας πολύ εύκολη και γρήγορη. Επιπλέον και οι πάροχοι των εφαρμογών μπορούν να διαχειρίζονται και να αναβαθμίζουν πιο εύκολα τις εφαρμογές.

Εφαρμογή Eurobank m-Banking για SmartPhones: Η πιο σύγχρονη τραπεζική εμπειρία!

Στη Eurobank στόχος είναι να προσφέρει ολοκληρωμένες mobile υπηρεσίες, καλύπτοντας τις σημαντικότερες πλατφόρμες & κατηγορίες συσκευών κινητής τηλεφωνίας.

Από τα τέλη του 2009 έχει αναπτυχθεί μία εφαρμογή για τραπεζικές συναλλαγές μέσω κινητού τηλεφώνου, ειδικά για smartphones. Μέσω της εφαρμογής κινητού τηλεφώνου που παρέχει η τράπεζα προς τους πελάτες της προσφέρονται οι εξής δυνατότητες:

- ✓ Πληροφορίες για λογαριασμούς, κάρτες, δάνεια, επενδύσεις
- ✓ Μεταφορές χρημάτων και πληρωμές λογαριασμών
- ✓ Εύρεση του κοντινότερου ATM μέσω GPS
- ✓ Χρήσιμα εργαλεία και υπολογιστές
- ✓ Ενημέρωση για τα Νέα της τράπεζας μέσω RSS
- ✓ Δωρεάν και άμεση τηλεφωνική εξυπηρέτηση

Εφαρμογή Eurobank LivePay για SmartPhones

Μία ακόμη Mobile εφαρμογή σε κινητό τηλέφωνο αφορά την υπηρεσία LivePay. Το LivePay είναι ένα κέντρο πληρωμών, όπου ο χρήστης μπορεί να εξοφλήσει με χρήση πιστωτικής κάρτας, οποιασδήποτε τράπεζας, μία σειρά από υποχρεώσεις του όπως οφειλές προς το δημόσιο, λογ/σμούς τηλεφωνίας και internet, ασφαλιστικές υπηρεσίες, συνδρομές, ξενοδοχεία κλπ.

Μία καινοτομία της συγκεκριμένης εφαρμογής είναι η δυνατότητα πληρωμής λογ/σμού με Barcode Scanning, τοποθετώντας δηλαδή την κάμερα του κινητού πάνω από το barcode του λογαριασμού.

“Tablet Banking” Η υβριδική συσκευή...

Η τεχνολογία όμως και οι συσκευές συνεχώς εξελίσσονται. Μία νέα κατηγορία συσκευών που βρίσκεται σε ανάπτυξη, κυρίως λόγω του ipad, είναι αυτή των tablets. Αυτό δημιουργεί νέες ανάγκες στους καταναλωτές και την ανάγκη για προσφορά tablet banking από τις τράπεζες. Τα tablets έχουν και αυτά τις δικές τους ιδιαιτερότητες και ξεχωριστές δυνατότητες.

Συμπεράσματα

Οι διαδραστικές υπηρεσίες έχουν μπει πλέον στην καθημερινή ζωή. Οι τράπεζες προσπαθούν να καλύψουν τις ολοένα και αυξανόμενες και διαφορετικές ανάγκες των καταναλωτών αξιοποιώντας όλα τα ηλεκτρονικά μέσα που διατίθενται στην αγορά, από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή (e-banking), το κινητό τηλέφωνο (m-banking) και τώρα πρόσφατα τα tablet pcs (tablet banking). Αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι ότι καλά σχεδιασμένες υπηρεσίες, που δημιουργούν αξία και ευχάριστη εμπειρία στους πελάτες, αξιοποιούνται και εκτιμούνται ανάλογα.

Σε πρόσφατη έρευνα που διεξήχθη ανάμεσα στους πελάτες e-Banking της Eurobank, το 94% δήλωσε αρκετά έως πολύ ευχαριστημένο από την υπηρεσία και μόλις το 0,8% δυσαρεστημένο! Επίσης, οι χρήστες m-Banking της Τράπεζας αξιολογούν τις εφαρμογές της ιδιαίτερα θετικά στα app stores!

Bsafeonline: Μαθαίνουμε να χρησιμοποιούμε με ασφάλεια το διαδίκτυο

ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ Ελσα,
Υπεύθυνη κοινωνικής συνεισφοράς στη Vodafone

Περίληψη

Η εταιρεία Vodafone παρέχει μέσα από το πρόγραμμα bsafeonline την δυνατότητα ασφαλούς πλοήγησης των παιδιών στον κόσμο του διαδικτύου μέσα από το κινητό τους τηλέφωνο.

1. Εισαγωγή

Το πρόγραμμα bsafeonline δεν αποτελεί μια μεμονωμένη ενέργεια της Vodafone. Αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του ευρύτερου προγράμματος εταιρικής υπευθυνότητας που εφαρμόζει η Vodafone συστηματικά.

2. Εταιρική υπευθυνότητα

Από τη στιγμή που δίνεται η δυνατότητα μέσα από τα κινητά τηλέφωνα να υπάρχει πρόσβαση στο διαδίκτυο, η Vodafone οφείλει να ενημερώσει τους πελάτες της όχι μόνο για τις απεριόριστες δυνατότητες που αυτό προσφέρει αλλά και για τους κινδύνους που ενέχει. Το παραπάνω επιτυγχάνεται με το πρόγραμμα bsafeonline, το οποίο σχεδιάστηκε για να παρέχει ασφαλή πλοήγηση στο χώρο του διαδικτύου.

3. Vodafone bsafeonline

Στο πλαίσιο σχεδιασμού του προγράμματος bsafeonline δίνεται η δυνατότητα στους γονείς με διάφορους μηχανισμούς να αποκτούν τον έλεγχο στην πρόσβαση των παιδιών τους στο διαδίκτυο μέσα από το κινητό τηλέφωνο. Η ευθύνη κατοχής ή όχι κινητού από παιδιά εμπίπτει στους γονείς, ενώ η Vodafone φροντίζει για την όσο το δυνατό μεγαλύτερη ασφάλεια κατά την πλοήγησή τους στο διαδίκτυο. Συγκεκριμένα, η Vodafone παρέχει το μενού υπηρεσιών «My web», στο οποίο τηρείται η υποχρεωτική ηλικία του χρήστη πριν του παραχωρηθεί η άδεια να κάνει χρήση των προσφερόμενων υπηρεσιών που απευθύνονται μόνο σε ενήλικες. Αυτό όμως δεν αποτελεί δικλίδα ασφαλείας, καθώς τα παιδιά μπορούν να δώσουν μη πραγματικές πληροφορίες. Για αυτό το λόγο, δίνεται η δυνατότητα στους γονείς να ενεργοποιήσουν το προφίλ για ανηλίκους που απενεργοποιεί την πρόσβαση σε τέτοιου είδους υπηρεσίες στον συγκεκριμένο αριθμό κινητού τηλεφώνου. Παράλληλα, όταν ο χρήστης φύγει από την υπηρεσία «my web» που ελέγχεται από τη Vodafone και εισέλθει στον παγκόσμιο ιστό, υπάρχει προειδοποιητικό μήνυμα ότι φεύγει από τον ελεγχόμενο αυτό χώρο. Και εδώ, δίνεται στους γονείς η δυνατότητα, να ενεργοποιήσουν το προφίλ που απενεργοποιεί την πρόσβαση σε υπηρεσίες για ενήλικους. Πέρα από αυτούς τους μηχανισμούς, η Vodafone δημιούργησε μια νέα ιστοσελίδα όπου παρέχονται γνώσεις που χρειάζεται ένας γονιός

να γνωρίζει για τις απεριόριστες δυνατότητες του διαδικτύου αλλά και για την ασφαλή χρήση του. Η ιστοσελίδα εστιάζει στις ηλικίες των παιδιών και αυτό δίνει τη δυνατότητα στους γονείς ανάλογα με την ηλικία που έχει το παιδί τους, να ενημερωθεί για τις υπηρεσίες που τους προκαλούν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον και για τους κινδύνους που μπορεί η χρήση αυτών των υπηρεσιών να συμπεριλαμβάνουν. Παράλληλα, οι γονείς μπορούν να ενημερωθούν για τις καινούριες διαδικτυακές υπηρεσίες, και τις προκλήσεις του διαδικτύου.

4. Συμπεράσματα

Η εταιρεία Vodafone μέσω του προγράμματος bsafeonline προσφέρει τους κατάλληλους μηχανισμούς προστασίας για ασφαλή πλοήγηση στο διαδίκτυο μέσα από το κινητό τηλέφωνο. Η δράση όμως δε σταματά εκεί, οργανώνει ημερίδες σε όλη τη χώρα και μέσα από την ιστοσελίδα της εταιρείας προσφέρονται συμβουλές για γονείς και παιδιά.

**ΕΝΟΤΗΤΑ 2: ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ,
ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ**

Online. Ένας μικροοργανισμός μέσα σε κάθε οργανισμό τηλεπικοινωνιών

κ. Ηρακλής Δούμας,

Προϊστάμενος Ηλεκτρονικών Υπηρεσιών WIND Ελλάς.

Στην σημερινή παρουσίαση θα μιλήσουμε για τις δυνατότητες αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών στο online περιβάλλον μιας εταιρείας τηλεπικοινωνιών, όπως η WIND. Τέσσερις είναι οι βασικές δραστηριότητες μιας εταιρείας τηλεπικοινωνιών: α) η παροχή δικτύου (ασύρματου, αλλά και ενσύρματου) καθώς και η συναφή τεχνολογία, β) η επικοινωνία και ενημέρωση των πελατών, γ) η εμπορική δραστηριοποίηση και δ) η εξυπηρέτηση πελατών. Είναι σαφές ότι το δίκτυο λειτουργεί ανεξάρτητα από τα υπόλοιπα. Συνεπώς, το ηλεκτρονικό επιχειρείν εμπλέκεται ενεργά στις τρεις από τις τέσσερις προαναφερθείσες δραστηριότητες και περιλαμβάνει την εταιρική ιστοσελίδα μαζί με τα social media, το eshop και το ecare αντίστοιχα.

Ευκαιρίες

Οι ευκαιρίες που παρουσιάζονται από μια τόσο δυναμική εμπλοκή της online τεχνολογίας είναι ποικίλες. Χαρακτηριστικά μπορούμε να αναφερθούμε στην αδιάλειπτη πρόσβαση σε υπηρεσίες και προϊόντα, τη συνεχή ενημέρωση του περιεχομένου, την αμεσότητα στην επαφή, την πώληση και την εξυπηρέτηση, τη μεγιστοποίηση του τζίρου και ταυτόχρονα τη μείωση του διαχειριστικού κόστους, γεγονός που αναγάγει την Online τεχνολογία σε ένα ιδιαίτερα οικονομικό μέσο επικοινωνίας, πώλησης και εξυπηρέτησης σε σχέση με τα αντίστοιχα κλασικά μέσα όπως το κατάστημα ή το τηλεφωνικό κέντρο.

Προκλήσεις

Αρκετές όμως είναι και οι προκλήσεις που καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε για την σωστή λειτουργία ενός εταιρικού site των δυνατοτήτων της WIND. Οι βασικότερες από αυτές είναι ο φόβος, η εμπειρία πλοήγησης και τέλος αλλά πολύ σημαντικό **η ασφάλεια του χρήστη**.

Κίνδυνοι

Αντίστοιχα, υπάρχουν και κίνδυνοι όπως οι επιθέσεις hackers, η δυσφήμιση κυρίως από τα social media, η κλοπή στοιχείων, η χρήση πλαστών δικαιολογητικών ή ψευδών στοιχείων και η κλοπή προσωπικών δεδομένων.

Τα συστατικά για τη διενέργεια αποτελεσματικού & ασφαλούς ηλεκτρονικού επιχειρείν

Στην WIND έχουμε αναπτύξει και υλοποιούμε μια σειρά από διαδικασίες, επενδύοντας παράλληλα σε υποδομές που έλκουν τον πελάτη να κάνει χρήση των δυνατοτήτων του διαδικτύου. Συγκεκριμένα:

- Κάνουμε focus στον πελάτη προσφέροντας ένα φιλικό και ασφαλές περιβάλλον πλοήγησης, αλλά και εξατομικευμένο περιεχόμενο μέσα από ξεκάθαρα βήματα
- Προσφέρουμε σωστές και επαρκείς υποδομές με τακτικές αναβαθμίσεις

- Αναλύουμε τη συμπεριφορά των χρηστών και την επίδοση των συστημάτων
- Εξασφαλίζουμε το διαδραστικό χαρακτήρα του online περιβάλλοντός μας
- Δίνουμε προτεραιότητα στην άμεση απόκριση

Συμπέρασμα

Το online προφίλ των εταιριών και ιδιαίτερα των τηλεπικοινωνιακών οργανισμών είναι ένας μικροοργανισμός ο οποίος με τη σωστή αξιοποίηση μπορεί να αποτελέσει σημαντικό πλεονέκτημα στον ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων.

Ευφυείς τεχνικές αναζήτησης στο Διαδίκτυο

Παρασκευάς Ι. Δαλιάνης, Δρ.

Πτυχιούχος Επιστήμης Υπολογιστών Παν. Κρήτης, Διδακτορικό Ε.Μ.Π.
Υπεύθυνος Λύσεων Πληροφορικής, Τακτικό μέλος Ολομέλειας Ε.ΣΥ.Π.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους διοργανωτές του Συνεδρίου για την πρωτοβουλία, την πρόσκληση και την υλοποίηση του και Εσάς για την παρουσία σας.

Στην παρουσίασή μας θα αναφερθούμε σε ένα από τα πλέον σημαντικά χαρακτηριστικά που προσδίδουν πολλαπλασιαστική αξία στο Διαδίκτυο. Την **αναζήτηση**.

Ειδικότερα, η σύντομη παρουσίασή μας περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- Θα γίνει μια σύντομη ανασκόπηση του Διαδικτύου ως προς τον όγκο της πληροφορίας που διαχειρίζεται.
- Θα επισημανθεί ότι η τάξη στο χάος της πληροφορίας που διακινείται τηρείται ουσιαστικά από μηχανισμούς αναζήτησης κάθε μορφής.
- Θα γίνει σύντομη εισαγωγή στην Τεχνητή Νοημοσύνη και βασικές μεθοδολογίες της.
- Θα αναφερθούν ενδεικτικές ευφυείς μέθοδοι που χρησιμοποιούνται και στον τομέα της αναζήτησης και ανάκτησης πληροφορίας.
- Θα γίνει αναφορά στην κοινωνική διαδικτύωση (social networking) και τις συνέπειές της στον πολλαπλασιασμό και την περαιτέρω μεταμόρφωση της διαθέσιμης πληροφορίας.
- Θα κλείσουμε με μια σύντομη αναφορά σε υβριδικές προσεγγίσεις που θα αξιοποιήσουν με τον καιρό την πολύτιμη πληροφορία και εμπειρία των χρηστών από την όλο και πιο ενεργή συμμετοχή τους στην παραγωγή πληροφορίας, που τώρα ακόμη μένει αναξιοποίητη.

Σύμφωνα με γνωστό ακαδημαϊκό, «το διαδίκτυο αποτελεί τη μεγαλύτερη βιβλιοθήκη στον κόσμο. Με μία διαφορά: όλα τα βιβλία σε αυτή είναι σαν να είναι σκορπισμένα στο πάτωμα!» Η ποσότητα και η πολυμορφικότητα της πληροφορίας που καταλήγει στο Διαδίκτυο πολλαπλασιάζεται με εκθετικούς ρυθμούς. Ταυτοχρόνως, και οι απαιτήσεις των χρηστών αναπροσαρμόζονται με τάση σε πιο ευέλικτη αντιμετώπιση των αναγκών τους. Από την χασομική πληροφορία που κρύβεται στο διαδίκτυο, μόνο ένα μικρό ποσοστό αξιοποιείται ήδη από μηχανισμούς, όπως τις **μηχανές αναζήτησης**.

Οι μηχανές αναζήτησης αποτελούν τον κύριο μηχανισμό που προσπαθεί να βάλει τάξη σε αυτό το χάος. Και εξελίσσονται, όσο εξελίσσεται και το διαδίκτυο και πολλαπλασιάζονται οι χρήστες και οι απαιτήσεις τους. Σύνθετοι μηχανισμοί χρησιμοποιούνται αξιοποιώντας τεχνολογίες που πηγάζουν από την **Επιστήμη της Πληροφορικής**.

Ειδικότερα, μεθοδολογίες τεχνητής νοημοσύνης εφαρμόζονται σε πλήθος εφαρμογών γύρω μας. Και φυσικά το Διαδίκτυο δε μπορεί να αποτελεί εξαίρεση. Το αντίθετο. Αποτελεί τον κατεξοχήν χώρο εφαρμογής πλήθους τεχνικών και πεδίο διαρκούς εξέλιξής τους. Η **τεχνητή νοημοσύνη** αποτελεί επιστημονικό πεδίο που στοχεύει στη δημιουργία συστημάτων που θα «σκέφτονται» και

θα ενεργούν όπως ο άνθρωπος, αλλά και θα μπορούν να λειτουργήσουν ορθολογικά. Αποτελεί πεδίο με επιδράσεις από πολλά διαφορετικά πεδία άλλων Επιστημών, και με πλήθος εφαρμογών σε κάθε σχεδόν πτυχή της ανθρώπινης δραστηριότητας. Μεθοδολογίες, εκτός της αναζήτησης, όπως της αναπαράστασης γνώσης, πχ. με σημασιολογικές τεχνικές, της μηχανικής μάθησης, της επεξεργασίας φυσικής γλώσσας, του χρονοπρογραμματισμού, της αντίληψης, της ρομποτικής και των αυτόνομων συστημάτων, βρίσκουν εφαρμογή σε πλήθος δραστηριοτήτων με κυριότερη ίσως πλέον, αυτή του Διαδικτύου.

Ενδεικτικά, **τεχνικές εξόρυξης δεδομένων** συμβάλλουν στην ανάκτηση πληροφοριών που συσσωρεύονται και χρήζουν διαχείρισης, μέσω τεχνικών συσχέτισης και αναγνώρισης από σύνθετους μηχανισμούς αναγνώρισης προτύπων, αντιστοίχισης και ταξινόμησης. Τέτοιες σύνθετες τεχνικές χρησιμοποιούνται και από Υπηρεσίες, όπως αυτές της Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος ανά τον κόσμο, για την ανίχνευση Διαδικτυακών επιθέσεων. Σε όλο και περισσότερες εφαρμογές, χρησιμοποιούνται **τεχνικές ευφυών πρακτόρων**, για την αναζήτηση, ανίχνευση και ανάκτηση πληροφοριών από το Διαδίκτυο. Οι Ευφυείς πράκτορες είναι έμπειρα ή γνωσιακά συστήματα που επιχειρούν να προσδώσουν αυξημένη ευφυΐα σε κάποιο πληροφοριακό σύστημα. Διαθέτοντας εξελιγμένα χαρακτηριστικά, όπως αυτονόμησης, αυτενέργειας αλλά και προληπτικής αντίδρασης σε πολλαπλές συνθήκες και καταστάσεις, δυνατότητες κοινωνικοποίησης και λειτουργίας σε συνεργασία με άλλα συστήματα, μπορούν να λειτουργούν ανεξάρτητα ή να συνεργάζονται με άλλα αντίστοιχα συστήματα για να επιτελούν το σκοπό τους. Διάφοροι τύποι αυτών, όπως Software agents, Wizards, Software daemons και bots (από το “robots”) μπορούν να λειτουργούν ακόμα και κάτω από απρόβλεπτες καταστάσεις. Πολλαπλές μορφές αυτών, όπως πχ. knowbots (για αναζήτηση γνώσης), softbots ως ειδικές εφαρμογές λογισμικού και shorbots για αναζήτηση και προτάσεις αγορών, κλπ., μπορούν και διαχέονται μέσω Διαδικτύου, από μηχανές αναζήτησης, προκειμένου να «διερευνήσουν» τη διάχυτη σε αυτό πληροφορία και να επιστρέψουν την επιθυμητή στην «Υπηρεσία» τους.

Παρακολουθώντας τις τάσεις στο διαδίκτυο, τα **κοινωνικά δίκτυα** τα τελευταία χρόνια παρουσιάζουν μία αλματώδη ανάπτυξη, η οποία εκτός των άλλων, μεταλλάσει και τη μορφή της παραγόμενης πληροφορίας. Οι ίδιοι οι τελικοί χρήστες γίνονται παραγωγοί αυτής και ενεργοί πολίτες με απαιτήσεις. Ταυτόχρονα, καθώς τα διάφορα αυτά δίκτυα δεν είναι ενωμένα υπάρχει ακόμα μεγαλύτερη διάχυση πληροφορίας που χρήζει ειδικής αντιμετώπισης, διερεύνησης, συσχέτισης και αξιοποίησης. Το διαδίκτυο πραγματικού χρόνου έχει αλλάξει τα δεδομένα των μηχανών αναζήτησης, δεν περιοριζόμαστε πλέον μόνο σε αναζήτηση εγγράφων, αλλά υπάρχει ανάγκη για διερεύνηση των προθέσεων των χρηστών, συνδυασμό και «ερμηνεία» της πληροφορίας και διαφορετική αξιοποίησή της αναλόγως των ιδιομορφιών των τελικών χρηστών. Ως πεδίο έρευνας και εφαρμογής, το **Διαδίκτυο** ανανεώνεται συνεχώς παρουσιάζοντας νέες προκλήσεις, δημιουργώντας πρόσφορο έδαφος για τη διαρκή εξέλιξη ενός εκ των πλέον **Θετικών** του, αυτού της **Αναζήτησης και Ανάκτησης Πληροφορίας**.

Συμπερασματικά

Κλείνοντας θα τολμήσουμε να συμφωνήσουμε με μία πρόβλεψη που ενισχύεται καθημερινά από τις διαγραφόμενες τάσεις, ότι δηλ. τα κοινωνικά δίκτυα σύντομα θα αποτελούν ίσως ότι και ο αέρας που αναπνέουμε για τους πολίτες του κόσμου!

Ο άνθρωπος κοινωνικοποιείται μέσω αυτών, ανοίγει τους ορίζοντές του, συνεργάζεται, λειτουργεί, παράγει περιεχόμενο, κρίνει και αξιολογεί. Ταυτόχρονα απαιτεί καλύτερη αντιμετώπιση, προσωποποιημένες υπηρεσίες, και της ανάλογης προσοχής.

Όλα τα παραπάνω πολλαπλασιάζουν την αναγκαιότητα λειτουργίας εξελιγμένων μηχανισμών αναζήτησης. Ευφυείς υβριδικές τεχνικές αναζήτησης και αξιοποίησης της διάχυτης πληροφορίας, αξιοποιώντας τεχνικές όπως οι προαναφερόμενες, διερευνώνται και αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της εξέλιξης του Διαδικτύου.

Σε κάθε περίπτωση, όμως, κανείς δεν πρέπει ποτέ να ξεχνάει ότι κάθε εργαλείο πρέπει να χρησιμοποιείται με σύνεση και σεβασμό προς τους χρήστες, τα δικαιώματά και την ιδιωτικότητά (privacy) τους.

Η επίδραση του Internet στην καθημερινή μας ζωή

κ. Διονύσης Τσίτος,
Διευθυντής Τομέα «New Media» Ομίλου Forthnet

Περίληψη

Το διαδίκτυο έχει καταφέρει να αλλάξει τα δεδομένα της οικονομίας και της κοινωνίας. Μέσα σε ένα πολύ μικρό χρονικό διάστημα κατάφερε να αναδειχτεί ως ένα ιδιαίτερα ισχυρό μέσο. Έχει επιδράσει σχεδόν σ' όλους τους τομείς της ζωής μας.

Θετικά Διαδικτύου.

Σε αντίθεση με υπόλοιπα μέσα όπως το ραδιόφωνο ή την τηλεόραση το Internet κατάφερε μέσα σε τέσσερα χρόνια να αποκτήσει ένα πολύ σημαντικό ρόλο στην κοινωνία και την οικονομία. Ως βασικά θετικά του διαδικτύου σήμερα μπορούμε να αναφέρουμε τα παρακάτω.

- ✓ **Ενημέρωση:** Γρήγορη, εύκολη και διαρκής πρόσβαση στην πληροφορία. Διασταύρωση και αξιολόγηση της πληροφορίας μέσω της πρόσβασης σε πολλές πηγές
- ✓ **Επικοινωνία:** Οικονομική επικοινωνία χωρίς χρονικούς και τοπικούς περιορισμούς
- ✓ **Κοινωνία:** Διεύρυνση του κοινωνικού κύκλου και της κοινωνικότητας του ατόμου. Μείωση της γραφειοκρατίας λόγω της διάδοσης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Ταχύτερη και οικονομικότερη εξυπηρέτηση των πολιτών. Εμφάνιση νέων μοντέλων κοινωνικής δικτύωσης - ραγδαία εξάπλωση των social media.
- ✓ **Ψυχαγωγία:** Διαδραστική ψυχαγωγία με ποικίλους τρόπους. Επέκταση της οικιακής ψυχαγωγίας πέραν της TV .
- ✓ **Εκπαίδευση από απόσταση.** Πρόσβαση σε εκπαιδευτικά συγγράμματα από όλο τον κόσμο. Μάθηση με έμφαση στις ατομικές ανάγκες του μαθητή.
- ✓ **Οικονομία:** Δημιουργία νέων επαγγελμάτων και αύξηση των θέσεων εργασίας. Εμφάνιση και ραγδαία εξάπλωση νέων τρόπων διεξαγωγής οικονομικών συναλλαγών. Ευκολία στην αναζήτηση προϊόντων και υπηρεσιών και στην επιλογή αυτών που συμφέρουν περισσότερο.
- ✓ **Επιχειρείν:** Δημιουργία νέων επιχειρηματικών μοντέλων που αυξάνουν την παραγωγικότητα και το κέρδος. Μείωση του κόστους διανομής και κατ' επέκταση των τιμών πώλησης των

προϊόντων και υπηρεσιών. Εμφάνιση νέων δημιουργικών τρόπων προβολής των προϊόντων/ υπηρεσιών και προσέγγισης των καταναλωτών

Ο Ομιλος Forthnet από το 1995 που έφερε το Internet στην Ελλάδα, συμβάλλει στη βελτίωση της καθημερινής μας ζωής προσφέροντας υπηρεσίες γρήγορης πρόσβασης στο Internet, τηλεφωνί-ας και συνδρομητικής τηλεόρασης σε πάνω από 750.000 οικογένειες σε όλη την Ελλάδα.

Συμπεράσματα.

Κάθε δραστηριότητα του σύγχρονου ανθρώπου έχει επηρεαστεί από την τεχνολογία και την χρήση του διαδικτύου. Η τεχνολογία αν χρησιμοποιηθεί με τα κατάλληλα μέτρα προφύλαξης από τους κινδύνους που παραμονεύουν μπορεί να αποφέρει σημαντικά αποτελέσματα τόσο για τις εταιρείες όσο και για την κοινωνία.

Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας μέσω διαδικτύου: «Το παραμύθι που έγινε η ιστορία μιας εταιρείας»

κ. Δημήτριος Χατζηδάκης,

Πρόεδρος και Διευθύνων σύμβουλος της Phaistos Networks

Περίληψη

3 φίλοι από τις Μοίρες, μια μικρή και σχετικά άγνωστη κωμόπολη της νότιας Κρήτης, κατάφεραν να κάνουν το παραμύθι τους την ιστορία της εταιρείας τους. Η δραστηριότητα της Phaistos Networks μπορεί να είναι γνωστή ή λιγότερο γνωστή. Τα προϊόντα της - όπως το Pathfinder.gr, το Bestprice.gr, η πλατφόρμα ADMAN - μπορεί να είναι γνωστά ή λιγότερα γνωστά. Αυτό που σίγουρα δεν είναι γνωστό - παρά σε ελάχιστους - είναι ότι η έδρα της εταιρείας συνεχίζει να βρίσκεται στις Μοίρες, εκεί όπου γράφτηκαν οι πρώτες γραμμές κώδικα, εκεί που άρχισαν όλα. Αυτό το «επιχειρηματικό παραμύθι», που έγινε πραγματικότητα και ιστορία με τη βοήθεια της τεχνολογίας και του Internet, διηγήθηκε ένας εκ των ιδρυτών της, ο Διευθύνων Σύμβουλος της Phaistos Networks, κ. Δημήτρης Χατζηδάκης.

Χαιρετισμός

Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά, το τμήμα Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος και τον κ. Σφακιανάκη προσωπικά για την πρόσκληση. Είναι τιμή και χαρά μας, να βρισκόμαστε σήμερα ανάμεσα σε συνεργάτες, φίλους και επιτυχημένους στον κλάδο μας ανθρώπους.

Δυσκολεύτηκα πολύ να βρω τι θα πω σήμερα.

Δεν μπορούμε αυτή την εποχή να μιλάμε θεωρητικά για Ανάπτυξη, Επιχειρηματικότητα, καινοτομία. Νομίζω ότι σε αυτή τη φάση δεν αρκεί, δεν είναι χρήσιμο να μιλάμε με θεωρίες. Πρέπει να περάσουμε από την θεωρία στην πράξη και ιδανικά ...από την θεωρία στην δράση.

Νέοι άνθρωποι, εν δυνάμει επιχειρηματίες, που θέλουν να δραστηριοποιηθούν στο διαδίκτυο, μας ρωτούν καθημερινά πως να κάνουν τα πρώτα τους βήματα και ζητούν συγκεκριμένες πρακτικές απαντήσεις. Δεν ξέρω αν τις έχουμε και δεν ξέρω αν αυτές που έχουμε είναι οι σωστές.

Όμως μπορώ να σας πω, πως κάναμε εμείς τα πρώτα μας βήματα, πως ξεκίνησε η δική μας μικρή επιχειρηματική προσπάθεια.

Σαν ένα παραμύθι που τελικά έγινε η επιχειρηματική ιστορία μας.

Η αρχή του παραμυθιού

Ξεκινήσαμε 3 φίλοι, ο Μάρκος ο Γιώργος και εγώ, από τις Μοίρες Ηρακλείου Κρήτης, μια αγροτική περιοχή που δεν είχε γνωρίσει ακόμα την τεχνολογία. Οι τρεις μας ήμασταν από τους πρώτους στην περιοχή που είχαμε βάλει Internet στα σπίτια μας. Αυτό μας έδωσε τη δυνατότητα να γνωρί-

σουμε μια αγορά που μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν γνωρίζαμε ότι υπάρχει ή ότι μπορούμε να δημιουργήσουμε. Διαβάζαμε τι γίνεται στο εξωτερικό και την ίδια στιγμή δοκιμάζαμε να το φτιάξουμε, αρχικά σαν χόμπι.

Δεν είχαμε ούτε γνώσεις τεχνολογίας ή επιχειρήσεων ούτε τα κεφάλαια που θα μπορούσαν να μας εξασφαλίσουν εξειδικευμένους συνεργάτες στα πρώτα μας βήματα. Είχαμε στα χέρια μας μόνο την όρεξή μας να δημιουργήσουμε κάτι καινούριο, τη θέλησή μας, την εμπιστοσύνη ο ένας στον άλλο και ένα όραμα ότι η τεχνολογία είναι το μέλλον. Με αυτά σαν τα πρώτα μας εργαλεία και με σκληρή προσπάθεια, καταφέραμε να φύγουμε από τη σφαίρα του φανταστικού και του ουτοπικού σεναρίου και να κάνουμε το αρχικό παραμύθι την πραγματικότητα της εταιρείας μας, της Phaistos Networks.

Το παραμύθι που έγινε η ιστορία μιας εταιρείας

Από το 1997 που ξεκίνησε η πορεία της εταιρείας μέχρι και σήμερα, κάναμε πάντα σταθερά και προσεκτικά βήματα. Έτσι μεγαλώσαμε και από την αρχική «μαγιά» των 3 φίλων φτάσαμε σήμερα να είμαστε μια ομάδα από 33 ανθρώπους.

Μη έχοντας τους πόρους, χρειάστηκε μόνοι μας να παράξουμε την τεχνολογία που αποτελούσε το εργαλείο της δουλειάς μας. Πάντα με τη βοήθεια του Internet, κάνοντας έρευνα online, βλέποντας πως εξελίσσονται τα πράγματα σε περισσότερο προηγμένες τεχνολογικά από εμάς κοινωνίες, δοκιμάζοντας και εφαρμόζοντας αυτά που μαθαίναμε.

Το 2000 στη μετοχική σύνθεση της εταιρείας εισήλθε ο Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη, ως στρατηγικός επενδυτής, συνεργάτης και αρωγός στα πρώτα χρόνια της ανάπτυξής μας.

Στην πορεία των χρόνων, αποκτήσαμε μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στις δυνάμεις μας, νιώσαμε έτοιμοι να στηριχτούμε στα δικά μας χέρια. Έτσι, στα τέλη του 2010 επανεξαγοράσαμε το μερίδιο που κατείχε ο ΔΟΛ κι έκτοτε η εταιρεία είναι σε ποσοστό 100% στα χέρια των 3 ιδρυτών της.

Πως το παραμύθι έγινε πραγματικότητα για μας

Σίγουρα με τη βοήθεια της τεχνολογίας και του Internet. Απλά και μόνο η δυνατότητα να είμαστε Online και να ανοίξουμε ένα παράθυρο στον κόσμο μας βοήθησε, και ακόμα μας βοηθάει, να διδαχτούμε, να μάθουμε πώς να παράγουμε τεχνολογία και προϊόντα.

Δεν θα μπορούσαμε όμως να προχωρήσουμε αν δεν είχαμε μια δυνατή ομάδα. Στηριχτήκαμε εξ αρχής στους ανθρώπους μας, στα μέλη που απαρτίζουν την ομάδα μας. Σήμερα είμαστε 33 phaistonians (όπως μας αρέσει και έχει καθιερωθεί να αποκαλούμαστε). Η έδρα μας εξακολουθεί να βρίσκεται εκεί απ' όπου ξεκινήσαμε, στις Μοίρες, ενώ έχουμε γραφεία στο Τεχνολογικό Πάρκο στο Ηράκλειο και προσφάτως και στην Αθήνα. Αξιοσημείωτο είναι ότι η τεχνολογία μας έχει βοηθήσει σε πολλές περιπτώσεις να γνωρίσουμε ανθρώπους και τη δουλειά τους και να τους καλέσουμε να συνεργαστούμε. Στην ομάδα μας υπάρχουν σήμερα άτομα από Αθήνα και Θεσσαλονίκη που έχουν «μετοικήσει» πια στην Κρήτη και δουλεύουμε μαζί.

Πιστοί στις αρχές μας και με μεγάλη αγάπη γι αυτό που κάνουμε, η κινητήρια δυναμική μας είναι το πάθος μας, το όραμά μας για το μέλλον, η δέσμευσή μας απέναντι στο στόχο, η θέληση και η συνεχής προσπάθεια και κυρίως οι δυνατές μεταξύ μας σχέσεις, η εμπιστοσύνη μεταξύ μας αλλά και στον πελάτη/συνεργάτη μας. Πιστεύω ότι αυτούς τους καιρούς που ζούμε αυτό που έχει διαταραχτεί είναι η σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ ανθρώπων, τραπεζών, κρατών και όλο αυτό τελικά έχει δημιουργήσει την κατάσταση που ζούμε σήμερα.

Η Phaistos Networks σήμερα

Εξακολουθούμε να παράγουμε μόνοι μας τεχνολογικές εφαρμογές και προϊόντα, πρώτα-πρώτα για να καλύψουμε τις ανάγκες της εταιρείας μας ώστε να μην χρειαστεί να πληρώσουμε άδειες χρήσης για την αγορά εφαρμογών από άλλες εταιρείες. Έτσι, έχουμε δημιουργήσει συστήματα διαχείρισης περιεχομένου, File systems, πλατφόρμες online δημοσκοπήσεων, σύστημα διαχείρισης φόρτου δεδομένων κ.α. Πολλά από αυτά τα εγχειρήματά μας έχουν παράξει τελικά εμπορικά προϊόντα, που μεγάλο μέρος της ελληνικής αγοράς εμπιστεύεται και χρησιμοποιεί.

Μερικά από τα πιο γνωστά μας προϊόντα είναι το portal Pathfinder.gr, η πλατφόρμα διαχείρισης online διαφημίσεων ADMAN και η υπηρεσία αναζήτησης προϊόντων και σύγκρισης τιμής BestPrice.gr

Το Pathfinder.gr ξεκίνησε όταν ήμασταν ακόμα οι 3 μας, το 1997. Στο ξεκίνημά του αποτελούσε μόνο μια μηχανή αναζήτησης μαζί με μια υπηρεσία guestbook. Σιγά-σιγά δημιουργήσαμε το πρώτο social network, μια κοινότητα μελών όπου μπορούσαν να δημιουργήσουν τα προφίλ τους, τα clubs τους κ.α. Χρειαστήκαμε χέρια και μυαλά. Γίναμε περισσότεροι και χτίσαμε σταδιακά το Pathfinder.gr στη σημερινή του μορφή, προσθέτοντας/ανανεώνοντας διαρκώς το portal με νέες υπηρεσίες και περιεχόμενο. [Σήμερα το Pathfinder.gr: περισσότερα από 800.000 εγγεγραμμένα μέλη - 1,5 εκ. μοναδικοί επισκέπτες το μήνα – 464 μοναδικοί διαφημιζόμενοι την 3ετία 2009-2011]

Η δημιουργία του ADMAN προέκυψε απλά και μόνο από την ανάγκη μας να έχουμε έσοδα από διαφημίσεις στο Pathfinder.gr χωρίς να έχουμε έξοδα, χωρίς να αγοράσουμε κάποιο εργαλείο από το εξωτερικό για να προβάλλουμε τις διαφημίσεις. Έτσι, αρχικά, φτιάξαμε το δικό μας εργαλείο για να εξυπηρετήσουμε τους δικούς μας και μόνο πελάτες. Από εκεί και έπειτα, το εργαλείο έγινε αποδεκτό από την εγχώρια αγορά και σιγά-σιγά περισσότερα sites το χρησιμοποιούσαν για τις δικές τους διαφημίσεις. Ως κύριος ανταγωνιστής του δικού μας προϊόντος είναι το Google Dart και το γεγονός ότι το ανταγωνιζόμαστε επί ίσοις όροις, αν μη τι άλλο, μας ικανοποιεί. [Σήμερα ο ADMAN: 80% των ελληνικών δικτυακών τόπων και 70% των εγχώριων διαφημιστικών, χρησιμοποιούν ADMAN]

Η ανάπτυξη του Internet έφερε και τη σταδιακή άνθιση του ηλ. Εμπορίου. Τα ηλεκτρονικά καταστήματα, είχαν ανάγκη από έναν επιπλέον τρόπο προβολής τους και προσέλκυσης πελατών. Σκεφτήκαμε να «εκμεταλλεύουμε» του χρήστες του Pathfinder, αυτοί όντας ήδη Online μπορούσαν να αποτελέσουν τους πελάτες των νέων ηλεκτρονικών καταστημάτων. Το 2001 φτιάξαμε την πρώτη έκδοση της πλατφόρμας BestPrice και την ενσωματώσαμε στο portal ως υπηρεσία, το Pathfinder Shopping. Από τον περασμένο χρόνο, το BestPrice αποτελεί ξεχωριστή υπηρεσία, εξελίσσεται διαρκώς και έχει ήδη τη δική του κοινότητα χρηστών που αυξάνεται με εκθετικό ρυθμό. Εξακολουθεί να υπάρχει στο Pathfinder αλλά και σε 9 ακόμα δημοφιλείς δικτυακούς τόπους που διαμορφώνουν ένα, πρωτοποριακό για τα ελληνικά δεδομένα, shopping network. [Σήμερα το BestPrice: περισσότερα από 845 ηλ. Καταστήματα – περισσότερα από 4εκ. προϊόντα – περισσότερα από 50 πιστοποιημένα καταστήματα]

Το μέλλον

Η εταιρεία διευρύνει τις δραστηριότητες και το πελατολόγιο της ήδη προς την Κύπρο ενώ στα αμέσως επόμενα σχέδιά μας είναι να βγούμε και πέρα από τα σύνορά μας, ίσως αρχικά στα Βαλκάνια. Και σε αυτά τα μελλοντικά μας πλάνα, το διαδίκτυο στέκεται αρωγός μας καθώς διευκολύνει την επικοινωνία μας με τους συνεργάτες μας στο εξωτερικό, χωρίς να απαιτείται η φυσική μας παρουσία εκεί.

Το επιχειρείν στο Internet δεν είναι παραμύθι

Και με αυτή τη φράση θα ήθελα να κλείσω. Το επιχειρείν στο Internet δεν είναι παραμύθιείναι μια ιστορία για τον καθένα επιχειρηματία που μπορεί να βρίσκεται, ή όχι, σε αυτή την αίθουσα και κάνει το όραμά του πραγματικότητα. Σε αυτή του την καθημερινή προσπάθεια αρωγός είναι το δίκτυο και η τεχνολογία που του δίνει την δυνατότητα να:

- πάρει ιδέες και να τις εξελίξει στα μέτρα της επιχείρησής του
- να χρησιμοποιήσει τις ατέλειωτες πηγές στο διαδίκτυο για να ερευνήσει πως μπορεί να δημιουργήσει νέα, και ανταγωνιστικά για τη δική του αγορά προϊόντα
- να γνωρίσει τις βέλτιστες πρακτικές που ακολουθούν και άλλοι και να τις προσαρμόσει για τη δική του επιχείρηση
- να μειώσει λειτουργικά κόστη, να εξοικονομήσει χρόνο με αυτοματοποιημένες διαδικασίες
- να διευρύνει το πελατολόγιό του, δημιουργώντας ουσιαστικά «εικονικά» παραρτήματα ένα κλικ μακριά από τον πελάτη του
- να φέρει τον πελάτη κοντά με ευέλικτες μορφές επικοινωνίας, να συζητήσει μαζί του, να μάθει τις επιθυμίες, τα παράπονά του. Να δημιουργήσει σχέσεις αξιοπιστίας και εμπιστοσύνης
- να επικοινωνήσει και μελετήσει τις πρακτικές των ανταγωνιστών, στη νέα εποχή είναι περισσότερο συνεργάτες παρά αντίπαλοι

Με την τεχνολογία ως αρωγό και με σταθερά θεμέλια στους ανθρώπους, στην ομάδα, στις αρχές και τις αξίες της, μπορεί για τον καθένα μας να γίνει το όραμα πραγματικότητα. Να γίνει το παραμύθι, επιχειρηματική ιστορία. Με την ελπίδα οι ατομικές μας ιστορίες, να φέρουν κάποτε – σύντομα ελπίζω – τη συλλογική ανάπτυξη αυτού του τόπου.

Συμπεράσματα

Παρά τις σημαντικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν όσοι θέλουν να ασχοληθούν επιχειρηματικά με τις νέες τεχνολογίες, με την χρήση του Διαδικτύου είναι δυνατόν να αντιμετωπιστούν αρκετές από αυτές. Η θέληση, το όραμα, η εμπιστοσύνη μεταξύ των συνεργατών και το πάθος κάθε νέας προσπάθειας μπορεί να ξεπεράσει τις δυσκολίες και να κάνει το παραμύθι πραγματικότητα.

Υπηρεσίες ηλεκτρονικής μάθησης και κοινωνικής δικτύωσης στο Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο

Αθανάσιος Δουίτσας

Ηλεκτρολόγος Μηχανικός και Μηχ. Υπολογιστών ΕΜΠ,
εκπρόσωπος του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου

Περίληψη

Το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο είναι το μεγαλύτερο **δημόσιο δίκτυο** σε έκταση και πλήθος χρηστών, στη χώρα. Ως σήμερα διασυνδέει : **16.629** σχολεία, περισσότερα από **7.500** σχολικά τοπικά δίκτυα, **928** διοικητικές μονάδες, **594** βιβλιοθήκες κτ.λ. Παρέχει την δυνατότητα προσωποποιημένης πρόσβασης σε **77.230** εκπαιδευτικούς και **50.782** μαθητές.

Τα βασικά χαρακτηριστικά του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου είναι ότι είναι ένα «**Κλειστό**» εκπαιδευτικό ενδοδίκτυο καθώς η **ασφάλεια** των μαθητών είναι πρωταρχικός στόχος. Επιπλέον υποστηρίζει **135.000** γραμματοκιβώτια, **10.000** ιστολόγια, **100** κοινότητες, **8.500** ιστοσελίδες, **3.000** ψηφιακά μαθήματα και **200.000** επισκέπτες/μήνα. Παρέχει τον «**κοινωνικό**» χώρο και τα **μέσα** για τη δημιουργία **Ελληνικών Εκπαιδευτικών Διαδικτυακών Κοινοτήτων**

Η χρήση του Διαδικτύου έχει πολλά σημαντικά πλεονεκτήματα υπάρχει όμως και η κριτική. Η κριτική είναι ότι μαζί με τα πλεονεκτήματα της επικοινωνίας και του διαμοιρασμού αρχείων έρχονται και κάποιοι κίνδυνοι. Οι κίνδυνοι είναι γνωστοί, ενώ οι κυριότεροι είναι οι εξής:

- Απώλεια ιδιωτικότητας: Τα δεδομένα του χρήστη (κείμενα, φωτογραφίες, βίντεο) παύουν να του ανήκουν. Γίνονται δημόσια διαθέσιμα στο διαδίκτυο και ίσως να μην μπορεί να τα αφαιρέσει όταν το θελήσει.
- Αποπλάνηση ανηλίκων (grooming): ενήλικοι που θέλουν να προσεγγίσουν παιδιά, δημιουργούν ψεύτικο προφίλ και υποδύονται τον συνομήλικό ενός παιδιού, μέχρι να κερδίσουν την εμπιστοσύνη του με σκοπό να εξασφαλίσουν μία συνάντηση μαζί του.
- Παρενόχληση (cyber bullying): εξευτελισμός και περιθωριοποίηση του θύματος δημόσια, ενώπιον του δικτύου των φίλων του και όχι μόνο.
- Κλοπή ταυτότητας: δημιουργία ψεύτικου προφίλ από κάποιον τρίτο με σκοπό να εκθέσει άλλον χρήστη.
- Εφαρμογές τρίτων: Παιχνίδια, κουίζ, κλπ, μπορεί να έχουν διαφορετικούς όρους χρήσης ως προς τα προσωπικά δεδομένα του χρήστη.

Όλα αυτά τα προβλήματα απασχολούν το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο, ενώ μέλημά του είναι να καταφέρει χωρίς να κλείσει τις δυνατότητες επικοινωνίας να προστατεύσει τους χρήστες από τους κινδύνους. Το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο κάνει χρήση αποτρεπτικών μέσων για να προφυλάξει

τους χρήστες του από τους κινδύνους. Το ΠΣΔ το χρησιμοποιούν μόνο πιστοποιημένοι χρήστες , είναι ένα κλειστό δίκτυο στο οποίο γνωρίζουμε ποιό είναι συνδεδεμένος και από πού έχει συνδεθεί στο δίκτυο. Η πλοήγηση στο διαδίκτυο με την χρήση του ΠΣΔ περνάει μέσα από μία υπηρεσία ασφαλούς πρόσβασης στο παγκόσμιο ιστό η οποία έχει ως σκοπό να αποκόπτει την πρόσβαση σε ιστοσελίδες που περιέχουν :

- μηνύματα σχετικά με μίσος, βία και τα οποία προπαγανδίζουν την επιθετική συμπεριφορά,
- μηνύματα για την προώθηση ή τη χρήση ναρκωτικών ουσιών
- τυχερά παιχνίδια
- πορνογραφικό περιεχόμενο
- ρατσιστικά μηνύματα

Με τον τρόπο αυτό ελέγχουμε τυχόν περιεχόμενο που μπορεί να έχει επιβλαβή επίπτωση στους μαθητές. Αυτό επιτυγχάνεται με δύο τρόπους. Αρχικά κόβουμε όλες τις γνωστές ιστοσελίδες που περιέχουν ανάρμοστο υλικό και υπάρχουν σε καταλόγους. Επιπλέον γίνεται και με αναζήτηση με λέξεις κλειδιά μέσα στις ιστοσελίδες και αν υπάρχουν κάποιες συγκεκριμένες λέξεις απαγορεύεται η πρόσβαση στις συγκεκριμένες ιστοσελίδες. Αν κάποιος χρήστης πιστεύει ότι κακός έχουμε αποκλείσει κάποια ιστοσελίδα μπορεί να κάνει κάποια σχετική αναφορά.

Η υπηρεσία του Content Filtering έχει μεγάλη κλίμακα σήμερα και είναι ιδιαίτερα πολύπλοκη. Ο σκοπός του Π.Σ.Δ είναι να ενισχύσει την ενημέρωση όλων για θέματα που άπτονται του διαδικτύου και περισσότερο της ασφάλειας του Διαδικτύου. Ουσιαστικά μιλάμε για ένα μοντέλο ενδυνάμωσης ασφαλούς πλοήγησης προκειμένου να μάθουν όλοι τι σημαίνει ασφαλή πλοήγηση και πώς να την επιτύχουν.

Συμπεράσματα

Όλα αυτά έχουν καταλήξει στην δημιουργία του portal <http://internet-safety.sch.gr> το οποίο αποτελεί ένα κόμβο επικοινωνίας με τους χρήστες αλλά και με τους διαχειριστές. Υπάρχει πάρα πολύ μεγάλος αριθμός συμμετοχών και ιδιαίτερα εκπαιδευτικοί έχουν επισκεφτεί το portal και συμμετέχουν ενεργά.

ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΗΣ ΠΛΟΗΓΗΣΗ

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

Εισαγωγή από κ. Εμμανουήλ Σφακιανάκη, Αστυνομικό Διευθυντή, Προϊστάμενο Υποδιεύθυνσης Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος

Κύριε Γενικέ Γραμματέα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, κυρία Πρόεδρε του Αρείου Πάγου, κύριε Αντιεισαγγελέα του Αρείου Πάγου, κύριε Προϊστάμενε της Εισαγγελίας Εφετών, κύριοι Δικαστές, κύριοι Εισαγγελείς, κύριοι Συνήγοροι και Δικηγόροι από την Αθήνα και την επαρχία, σας ευχαριστώ πάρα πολύ, ειλικρινά, που σήμερα μας κάνατε την τιμή να παρευρίσκεστε στο 1^ο Συνέδριο που διοργανώνει η Υποδιεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος. Η Υπηρεσία της Οικονομικής Αστυνομίας και Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος έχει ιδρυθεί εδώ και ένα χρόνο. Σήμερα γιορτάζεται η Παγκόσμια Ημέρα του Internet. Ήταν χθες, αλλά επειδή χθες ήταν πάρα πολλές οι γιορτές, εμείς το κάνουμε σήμερα, την επόμενη ημέρα, για να μπορέσουμε να σας έχουμε κοντά μας. Ήθελα να σας ευχαριστήσω και ιδιαίτερα τον κ. Σανιδά, τον τέως Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, που μας έκανε την τιμή, δέχτηκε την πρόσκλησή μας, και βρίσκεται σήμερα μαζί μας. Τα συμπεράσματα που θα βγουν εδώ σήμερα θα μελετηθούν και θα συγκεντρωθούν σε βιβλίο. Θα ήθελα, λοιπόν, και πάλι όλους να σας ευχαριστήσω από καρδιάς, να σας πω ότι είμαστε κοντά σας και ότι στην Υπηρεσία μας μιλάμε καθημερινά με δεκάδες Συνηγόρους. Το Ηλεκτρονικό έγκλημα είναι μια απαιτητική μορφή εγκλήματος, έχει πάρα πολλά νομοθετικά κενά, και μέσα από αυτό το Συνέδριο πιστεύω πως θα οριοθετήσουμε κάποια πράγματα.

κ. Νικόλαος Κανελλόπουλος, Γενικός Γραμματέας Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Αξιότιμη κυρία Πρόεδρε του Αρείου Πάγου, αξιότιμε κε Αντιεισαγγελέα του Αρείου Πάγου, κε Προϊστάμενε της Εισαγγελίας Εφετών Αθηνών, κυρίες και κύριοι Δικαστές και Εισαγγελείς, κυρίες και κύριοι Σύεδροι, κύριε Σφακιανάκη, ήθελα καταρχήν να σας ευχαριστήσω για την τιμητική αυτή πρόσκληση στο πρόσωπό μου, να απευθύνω αυτόν το χαιρετισμό στην έναρξη του σημερινού συνεδρίου με αφορμή τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας Ασφαλούς Πλοήγησης στο Διαδίκτυο. Η επίκαιρη θεματολογία, με δεδομένη ιδιαίτερα την έξαρση της ηλεκτρονικής εγκληματικότητας αλλά και τη σημαντική πρόοδο στην καταπολέμησή της, επιβεβαιώνει τη σπουδαιότητα της σημερινής συνάντησης, και τη σημασία των απόψεων που θα παρουσιάσουν οι εκλεκτοί και εξειδικευμένοι εισηγητές. Το διαδίκτυο και ο αχανής κυβερνοχώρος του συνθέτουν το πλέον σύγχρονο πεδίο εφαρμογής της βασικής αρχής που θέλει την ανθρώπινη δραστηριότητα και την κοινωνική πραγματικότητα να προπορεύονται της νομικής τους ρύθμισης, πολλές φορές με ιδιαίτερα ταχείς ρυθμούς. Η αλματώδης τεχνολογική πρόοδος που ξεκίνησε τον προηγούμενο αιώνα και συνεχίζεται αμείωτη μέχρι τις μέρες μας, δημιουργεί πρωτόγνωρες τεχνικές δυνατότητες για κάθε άνθρωπο, ανεξάρτητα από οικονομικά ή κοινωνικά κριτήρια. Στη σύγχρονη παγκόσμια κοινωνία της πληροφορίας, το έδαφος για την ανάπτυξη μιας νέας, ανώνυμης, εύκολης, ανέξοδης και σχεδόν ανεξιχνίαστης εγκληματικότητας παραμένει πρόσφορο. Κατά συνέπεια, οι προκλήσεις και απαιτήσεις που ανακύπτουν για το νόμο και τους εφαρμοστές του γίνονται ακόμα πιο πιεστικές.

Σήμερα οι νέες τεχνολογίες είναι ελεύθερα προσβάσιμες. Ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής αρκεί για να διακινηθεί ανώνυμα και ανεύθυνα μεγάλος όγκος δεδομένων, εκμηδενίζοντας κάθε γεωγραφικό ή χρονικό εμπόδιο. Αν προσπαθήσουμε ωστόσο να διαβάσουμε πίσω από τις γραμμές της τεχνολογικής προόδου, θα διαπιστώσουμε ότι πέρα από τα προφανή οφέλη που κάθε εξέλιξη της πληροφορικής συνεπάγεται για την προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική μας ζωή, είναι πολλοί και σοβαροί οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν για τους χρήστες του Internet και τα δικαιώματά τους. Η αδιάκοπη και άμεση ροή πληροφοριών στο παγκόσμιο διαδικτυακό χώρο δε γνωρίζει σύνορα και σημεία ελέγχου. Ψηφιακά, άυλα δεδομένα και πολυμέσα διακινούνται με μεγάλη ευκολία και ταχύτητα. Πολλά από αυτά διαθέτουν χαρακτήρα ευαισθητων προσωπικών δεδομένων. Η γενετήσια ελευθερία, η ανηλικότητα, η τιμή, η περιουσία είναι μόνο τα σημαντικότερα από μια ευάριθμη ομάδα έννομων αγαθών που απειλούνται από ένα νέο μέχρι πρότινος άγνωστο είδος εγκληματικότητας, το οποίο πλέον, χωρίς υπερβολή, κατέχει τη μερίδα του λέοντος στα αστυνομικά και δικαστικά στατιστικά στοιχεία. Είναι αλήθεια ότι η αποτελεσματική νομοθετική προσέγγιση του Διαδικτύου και η κανονιστική οριοθέτηση της ανθρώπινης δραστηριότητας στο Internet απαιτεί στενή συνεργασία και συντονισμό των εργασιών πολλών φορέων. Η διακινδύνευση βασικών ανθρώπινων δικαιωμάτων και οικονομικών συμφερόντων μέσω της απρόσεκτης ή αφελούς χρήσης της τεχνολογίας προϋποθέτει τη διαρκή ενημέρωση των χρηστών του Διαδικτύου και τη συνεχή επιμόρφωση των αρχών, που είναι αρμόδιες για την καταπολέμηση της ηλεκτρονικής παραβατικότητας.

Η σημερινή ημέρα προωθεί αυτήν ακριβώς της ανάγκη για ευαισθητοποίηση της κοινωνίας προς το σκοπό δημιουργίας συνθηκών ασφαλούς πλοήγησης. Με απόλυτη επίγνωση των θετικών διαστάσεων του Διαδικτύου οφείλουμε να εξετάσουμε με μεγάλη σοβαρότητα και υπευθυνότητα τα φαινόμενα εκμετάλλευσης της ανικανότητας, της απειρίας ή του εθισμού του μέσου χρήστη, και να εντοπίσουμε τα ευρύτατα περιθώρια που η τεχνολογία αφήνει για αντικοινωνικές ή παραβατικές συμπεριφορές.

Στο πλαίσιο αυτό, η αγαστή συνεργασία των δικαστικών και διωκτικών αρχών αποτελεί μονόδρομο για την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση κάθε διαδικτυακής παθογένειας. Οι υποδειγματικές και διεθνούς ακτινοβολίας δράσεις της Ελληνικής Υποδιεύθυνσης Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος και της τεράστιας προσφοράς του κ. Σφακιανάκη αποδεικνύει με τον πλέον emphaticό τρόπο ότι η ασφάλεια του Διαδικτύου και η καταπολέμηση της νέας ηλεκτρονικής εγκληματικότητας αποτελεί βασική μέριμνα και φροντίδα της πολιτείας. Παράλληλα, η συνεχής επιμόρφωση και ενημέρωση των ελλήνων δικαστών και εισαγγελέων σε σχέση με τις νέες τεχνολογίες, έχει προ πολλού καταρρίψει το αρχέτυπο μοντέλο του δικαστή «παλιάς σχολής», στο γραφείο του οποίου η τεχνολογία δεν είχε καμία θέση. Με τα κατάλληλα τεχνικά εργαλεία, με ολοκληρωμένη, διαρκή κατάρτιση και έχοντας πάντα τη στερεή και αξιόπιστη βοήθεια των εξειδικευμένων αστυνομικών αρχών, το ελληνικό δικαστικό σύστημα αποκτά την ευελιξία, τη μεθοδικότητα και την εξωστρέφεια που απαιτείται για την άμεση διερεύνηση των αδικημάτων, την ολοκληρωμένη συγκέντρωση του απαραίτητου ανακριτικού υλικού, και την ορθή εν τέλει απονομή της δικαιοσύνης.

Είναι αυτονόητη η διαχρονική υποχρέωση της πολιτείας και του Υπουργείου Δικαιοσύνης, το οποίο έχω την τιμή να εκπροσωπώ, για συνδρομή και υποστήριξη του δικαστικού έργου σε ένα τόσο κρίσιμο και συνεχώς μεταβαλλόμενο χώρο, όπως το διαδίκτυο. Με σειρά διατάξεων μεριμνούμε για την ταχεία εκδίκαση των υποθέσεων ηλεκτρονικής εγκληματικότητας, διαφυλάσσοντας ένα ιδιαίτερα αυστηρό πλαίσιο ποινών. Παράλληλα, διατηρούμε ανοιχτό δίαυλο επικοινωνίας των δικαστικών υπηρεσιών και του Υπουργείου μας με την Ελληνική Αστυνομία, το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη και την Ανεξάρτητη Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών. Ο συντονισμός των ενεργειών και η συνεννόηση των εμπλεκόμενων φορέων αποδίδει ήδη καρπούς.

Οφείλουμε, ωστόσο, να συνεχίσουμε να αναζητούμε τρόπους για τη διατήρηση και τη βελτίωση της συλλογικής μας αυτής προσπάθειας με σκοπό τη διαμόρφωση ενός ασφαλούς διαδικτυακού περιβάλλοντος.

Καταλήγοντας, κυρίες και κύριοι, επιτρέψτε μου να εκφράσω την προσωπική μου βεβαιότητα ότι η συνεργασία των αρμοδίων αρχών θα εξακολουθήσει να εντείνεται και να αναβαθμίζεται. Ο αποτελεσματικός αστυνομικός έλεγχος του διαδικτύου και η ποιοτική και ταχεία απονομή της δικαιοσύνης καλούνται να λειτουργήσουν ως συγκοινωνούντα δοχεία για τον περιορισμό και τη ριζική αντιμετώπιση της ηλεκτρονικής εγκληματικότητας. Σε αυτό το πλαίσιο, εύχομαι το σημερινό συνέδριο να αποτελέσει απλώς την αρχή για μια σειρά ανάλογων ενεργειών επιμόρφωσης και μια εξαιρετική ευκαιρία για γόνιμη ανταλλαγή απόψεων. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ!

κ. Αθανάσιος Κατσιρώδης, Αντεισαγγελέας Αρείου Πάγου

Ο κος Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου, ο κος Τέντες, βρίσκεται στη Θεσσαλονίκη για υπηρεσιακούς λόγους και με έχει εξουσιοδοτήσει να απευθύνω στο συνέδριο σας τον ακόλουθο χαιρετισμό:

Κυρία Πρόεδρε του Αρείου Πάγου, κύριε Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, κύριε Προϊστάμενε της Εισαγγελίας Εφετών, κύριε πρώην Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, κύριοι δικαστές και εισαγγελείς, κυρίες και κύριοι:

Συγχαίρω την Υποδιεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος για την πρωτοβουλία να διοργανώσει το σημερινό συνέδριο με αφορμή τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας Ασφαλούς Πλοήγησης στο Διαδίκτυο, καθώς και για την ιδέα να περιλάβει στο πρόγραμμα την ειδική ενότητα της Νομικής Προσέγγισης με σκοπό την ενημέρωση των δικαστικών και εισαγγελικών αρχών. Είναι γνωστό ότι το διαδίκτυο, μέγα και θαυμαστό επίτευγμα της σύγχρονης τεχνολογίας, μπορεί να αποτελέσει πρόσφορο πεδίο εκδηλώσεως ποικίλων εγκληματικών συμπεριφορών. Αυτό οφείλεται αφενός στις απεριόριστες δυνατότητες που προσφέρει και, ιδίως, στη δυνατότητα ανωνυμίας και αφετέρου στα ρυθμιστικά κενά της νομοθεσίας, η οποία, όπως συνήθως, παρακολουθεί, αλλά, από απόσταση, τις τεχνολογικές εξελίξεις. Η καταπολέμηση της σχετικής εγκληματικότητας, εξάλλου, εμποδίζεται από παρανοήσεις, αγκυλώσεις και από την άκαμπτη προσήλωση σε θεσμούς προστατευτικούς των επικοινωνιών, που διαμορφώθηκαν ωστόσο ενόψει άλλων παραδοσιακών μέσων επικοινωνίας. Η Εισαγγελία του Αρείου Πάγου τα τελευταία χρόνια με σειρά γνωμοδοτήσεων της, προσπάθησε να διευκολύνει τη δίωξη του ηλεκτρονικού διαδικτυακού εγκλήματος, ξεκαθαρίζοντας σε ορισμένα θέματα το θολό νομοθετικό τοπίο, παραμερίζοντας εμμονές και καταρρίπτοντας μύθους σχετικά με την έκταση της συνταγματικής προστασίας του απορρήτου των επικοινωνιών. Ίσως εδώ θα πρέπει να τονίσω ότι μύθο αποτελεί και η συνταγματική προστασία της επικοινωνίας μέσω του διαδικτύου, όταν αυτή γίνεται κατά τρόπο που να επιτρέπει στον κάθε ένα χρήστη να λαμβάνει γνώση των διακινουμένων διανοημάτων και σκέψεων, π.χ. blogs, ηλεκτρονικές εφημερίδες. Στις περιπτώσεις αυτές δεν πρόκειται για επικοινωνία σε οικειότητα, που είναι η μόνη που εμπίπτει στο εμπιστευτικό πεδίο του άρθρου 19 του συντάγματος, αλλά για επικοινωνία σε δημοσιότητα, αφού κανείς από αυτούς που επικοινωνούν δεν επιθυμεί τη μυστικότητα.

Εύχομαι καλή επιτυχία στις εργασίες του συνεδρίου σας!

Συντονιστής: κ. Λεωνίδας Κοτσαλής, Καθηγητής Ποινικού Δικαίου Πανεπιστημίου Αθηνών, Μέλος της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Α.Π.Δ.Π.Χ.)

Πριν ξεκινήσουμε την ανάπτυξη της ενότητας «Νομική Προσέγγιση και Ασφαλής Πλοήγηση», θα ήθελα πρώτα από όλα, να συγχαρώ την Υποδιεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, το Διευθυντή κο Σφακιανάκη, και τα στελέχη, για τη σημερινή πρωτοβουλία, καθώς και το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη.

Θεωρώ ότι, ο χώρος αυτός είναι πάρα πολύ ευαίσθητος, ότι ακόμα δεν έχουμε καταφέρει να έχουμε ασφαλείς προσεγγίσεις και ασφαλείς διατάξεις, ότι βρισκόμαστε ακριβώς στην αρχή μιας νέας περιόδου, που για εμάς τους νομικούς, είτε σε επίπεδο νομοπαρασκευαστικό είτε σε επίπεδο εφαρμογής, θα δημιουργήσει ιδιαίτερα μεγάλες προκλήσεις. Θυμάμαι ότι πριν από περίπου πέντε - έξι χρόνια, όταν είχε γίνει η πολύ σοβαρή υπόθεση των υποκλοπών και είχε συγκροτηθεί από το Υπουργείο Δικαιοσύνης μια ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή για την ενίσχυση του υπάρχοντος νομοθετικού πλαισίου είχε λεχθεί από τους τεχνικούς, τους πληροφοριακούς κλπ, ότι είναι δύσκολο να σας δώσουμε ασφαλείς πληροφορίες για να μπορέσουμε να φτιάξουμε υποστάσεις, τη στιγμή που οι εξελίξεις τρέχουν από ημέρα σε ημέρα. Αυτήν την πρόκληση καλούμαστε εμείς οι νομικοί να αντιμετωπίσουμε και να προσπαθήσουμε με κάθε τρόπο, σε συνεργασία με τους τεχνικούς, να δώσουμε λύσεις. Η ενότητα περιλαμβάνει εισηγήσεις από εισηγητές που είναι ιδιαίτερα εξοικειωμένοι με το αντικείμενο και θα συμβάλλουν πάρα πολύ με τις εισηγήσεις τους στο συγκεκριμένο θέμα.

Τέλος, θα ήθελα προεισαγωγικά να πω ότι, από τις πέντε συνταγματικές αρχές που έχουμε βάλει συντάγματος, οι δύο που έχουν επαφή με αυτά τα ζητήματα, η Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών, και η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, καταβάλλουν μεγάλη προσπάθεια να βάλουν φραγμούς, είτε με οδηγίες είτε με αποφάσεις. Δείχνει, όμως, ότι οι συνταγματικές αρχές, και ειδικά οι προαναφερθείσες, έχουν λόγω αντικειμένου και εμβέλειας μια ξεχωριστή σημασία στη σημερινή κοινωνία. Συνεπώς, η πολιτεία, στο μέτρο που θέλει να αναμορφώσει το υφιστάμενο νομικό καθεστώς, αναφέρομαι στις πέντε συνταγματικές αρχές, θα πρέπει να είναι πολύ προσεκτική και με φειδώ να προχωρήσει στις όποιες κρίνει αναμορφώσεις και μεταρρυθμίσεις. Ευχαριστώ πολύ!

ΕΝΟΤΗΤΑ 1:
ΑΝΩΝΥΜΙΑ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Διαδίκτυο και νομικοί προβληματισμοί

κ. Εμμανουήλ Σφακιανάκης,

Αστυνομικός Διευθυντής, Προϊστάμενος Υποδιεύθυνσης Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος

Το Διαδίκτυο όπως όλοι γνωρίζουμε, είναι το μεγαλύτερο δίκτυο υπολογιστών στον κόσμο. Θα μπορούσε εύκολα να διεκδικήσει τον τίτλο ενός από τα θαύματα του σύγχρονου κόσμου. Οι ταχύτητες συνεχώς αυξάνονται, κάνοντας την πληροφορία ακόμη πιο προσβάσιμη.

Όμως, όσο αυξάνονται οι ταχύτητες, όσο ανεβαίνει η ευρυζωνικότητα, μεγαλώνει και η εγκληματικότητα. Ο παγκόσμιος ιστός δε διαφέρει σε τίποτα από μια παγκόσμια κοινωνία. Αυτή είναι μία μεγάλη παράμετρος που λίγοι τη βλέπουν, λίγοι βλέπουν ότι σιγά σιγά όπως πάμε δεν θα υπάρχει δικογραφία χωρίς ηλεκτρονικό έγκλημα, είτε είναι μέσα από τα δίκτυα είτε είναι μέσα από τα τηλέφωνα, είτε είναι μέσα από υπολογιστές, είτε είναι μέσα από το διαδίκτυο. **Το σύγχρονο έγκλημα μεταλλάσσεται συνεχώς από την κλασική του μορφή προς το ηλεκτρονικό έγκλημα.**

Ηλεκτρονικό έγκλημα είναι όλες οι αξιόποινες πράξεις που τελούνται με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών και συστημάτων επεξεργασίας δεδομένων. Ό,τι έχει μέσα ηλεκτρονικό υπολογιστή ή δίκτυο ή συνδέσεις είναι ηλεκτρονικό έγκλημα. Όποιος δηλαδή διαπράττει εγκληματικές πράξεις μέσω των δικτύων αυτών, διαπράττει ένα έγκλημα.

Είμαστε μια χώρα που έχουμε ετοιμάσει τη Συνθήκη της Βουδαπέστης αλλά την έχουμε στα συρτάρια. Οι εξειδικεύσεις του ηλεκτρονικού εγκλήματος αυτήν τη στιγμή που έπρεπε να υπάρχουν, υπάρχουν, είναι έτοιμες αλλά δεν ψηφίζονται. Έχουμε υπογράψει τη Συνθήκη της Βουδαπέστης, που αν υιοθετηθεί όλα τα θέματά μας θα λυθούν. Αυτήν τη στιγμή όμως, δεν εφαρμόζεται. Τα τρία-τέσσερα άρθρα του Ποινικού Κώδικα, δυστυχώς, δεν επαρκούν. Είμαστε καθημερινά οι άνθρωποι οι οποίοι δέχονται όλο το ψυχολογικό στρες του συμπολίτη μας, γιατί εμείς, κυρίες και κύριοι, τον πολίτη δεν τον βλέπουμε ως πελάτη, εκεί είναι η διαφορά μας. Τον πολίτη τον βλέπουμε ως θύμα, γι' αυτό τρελαινόμαστε και μας βλέπετε με αυτό το άγχος αυτήν τη στιγμή. Αισθανόμαστε αυτά που λέμε, γι' αυτό το λόγο είμαι διατεθειμένος να πω τα πράγματα ως έχουν. Έχω φτάσει εδώ που έχω φτάσει μόνο με αγώνα. Κανείς δεν μου χάρισε τίποτα, ούτε εμένα ούτε στους συνεργάτες μου. Γι αυτό το λόγο, το νομοθετικό πλαίσιο είναι ένα μεγάλο αγκάθι. Δυστυχώς, λίγοι έχουν καταλάβει ότι το έγκλημα στο διαδίκτυο έχει φουντώσει, και είναι πλέον ανεξέλεγκτο. Γιατί είναι ανεξέλεγκτο; Γιατί δεν υπάρχει νομοθετική τροχοπέδη, καθώς εμείς μπορούμε να το αντιμετωπίσουμε, τα χέρια μας όμως είναι δεμένα. Όταν έρχεται ο συμπολίτης μας κλαίγοντας και μου λέει «ΣΩΣΕ ΜΕ» και εγώ μπορώ να τον σώσω αλλά ο Νόμος δεν με αφήνει, τότε που πάμε; Τι κάνουμε; Προστατεύουμε τον κατηγορούμενο και όχι το θύμα; Εκεί έχουμε φτάσει, να προστατεύουμε τον κατηγορούμενο και όχι τον άνθρωπο που έχει υποστεί τη ζημιά! Εδώ είναι ένα μεγάλο θέμα! Πρέπει να βάλουμε αυτό το ερώτημα σήμερα στο Συνέδριο μας! Ποιος προστατεύεται; Ο κατηγορούμενος ή το θύμα; Να δοθεί μία απάντηση επιτέλους!

Έχουμε κάθε μέρα δεκάδες θύματα των οποίων μπορούμε να εξιχνιάσουμε τις υποθέσεις τους και λέμε εμείς μπορούμε, αλλά δε μας αφήνει ο Νόμος. Κυρίες και κύριοι, αυτή είναι η ανατριχιαστική πραγματικότητα, να έχει δικαιώματα ο κατηγορούμενος και όχι το θύμα! Εκεί έχουμε φτάσει! Προσωπικά εγώ σας λέω κάτι από την καρδιά μου, δεν πάει άλλο! Εάν δε νομοθετηθεί το κομμάτι αυτό, ο κόσμος θα φτάσει σε άλλα μέτρα! Δεν θέλω να πω το τι μου λένε κάθε μέρα οι άνθρωποι, γιατί όταν ο άνθρωπος έχει πρόβλημα, είναι πονεμένος! Και όταν διασύρεται- έχει πρόβλημα και όταν εκβιάζεται- έχει πρόβλημα, και όταν τα προσωπικά δεδομένα τους είναι εδώ και εκεί διάσπαρτα, υπάρχει πρόβλημα! Είναι πολλές οι εγκληματικές πράξεις, κυρίες και κύριοι, για τις οποίες δυστυχώς δεν μπορούμε να κάνουμε κάτι λόγω του νομοθετικού πλαισίου. Το κομμάτι αυτό είναι SOS για εμάς!

Ποιά είναι τα στατιστικά μας στο διαδίκτυο σαν χώρα; Την τελευταία δεκαετία, οι χρήστες του διαδικτύου έχουν αυξηθεί κατά 250%. Έχουμε 56% διείσδυση στα Ελληνικά νοικοκυριά! Το ευτύχημα είναι άλλο, ότι στους ανήλικους, η διείσδυση (penetration) ανά ηλικία είναι, από 13-17 ετών, 90%, με λίγα λόγια αυτή τη στιγμή 9 στους 10 ανήλικους είναι μέσα στο διαδίκτυο, μέσα στο φως, γιατί το διαδίκτυο για εμάς είναι φώς! Άρα με απλά λόγια, χωρίς το διαδίκτυο πλέον δεν θα μπορούμε να ζήσουμε, εκεί πάει, γιατί όταν κάποια στιγμή έλεγα εγώ, πριν δεκαπέντε χρόνια ότι μέσα από τα δίκτυα θα γίνονται εγκληματικές πράξεις, κάποιιοι μου έλεγαν: Μα είναι δυνατόν βρε Σφακιανάκη από τα καλώδια να σκοτώσεις, από τα καλώδια; Κι όμως έχουμε και φόνο από τα καλώδια, κάποιος άλλαξε το συνταγολόγιο σε μία κλινική, μπήκε μέσα από τα δίκτυα, άλλαξε τη συνταγή στη νοσοκόμα, η νοσοκόμα έδινε άλλα φάρμακα και πέθανε ο άνθρωπος μέσα από τα δίκτυα, ανθρωποκτονία- ηθική αυτουργία. Μέσα από το διαδίκτυο φόνος, ανθρωποκτονία. Έχουμε τη μετάλλαξη του εγκλήματος από παραδοσιακό σε ηλεκτρονικό, είτε θέλουν κάποιοι είτε δεν θέλουν να το παραδεχθούν, υπάρχει μετάλλαξη του εγκλήματος! Πρέπει όλοι μας να μεριμνήσουμε και οι νέοι δικαστές να εξειδικεύονται σε κομμάτια τέτοια έτσι ώστε ο νέος δικαστής να έχει μια εξειδίκευση στο ηλεκτρονικό έγκλημα, γιατί είναι μεγάλος ο όγκος των υποθέσεων που έχουμε και που ακολουθεί. Ένα θα σας πω, φέτος είχα 1200 δικογραφίες, μόνο εγώ, μόνο η Υπηρεσία μας, 1200 δικογραφίες, φανταστείτε η υπόλοιπη Ελλάδα. 1200 δικογραφίες με ηλεκτρονικό έγκλημα καθαρό.

Όσον αφορά τον ορισμό του ηλεκτρονικού εγκλήματος, είναι όλες οι εγκληματικές πράξεις, οι οποίες τελούνται με χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών. Η πληροφορική τεχνολογία κατέστησε δυνατή τη διάπραξη ενός φάσματος εγκληματικών πράξεων, οι οποίες απαιτούν εξειδίκευση και αυξημένη κατάρτιση. Ανάλογα με τον τρόπο τέλεσης αυτού διαχωρίζεται σε έγκλημα τελούμενο με την χρήση Ηλεκτρονικών Υπολογιστών (computer crime) και μόνο, χωρίς τη χρήση διαδικτύου, και σε κυβερνοέγκλημα (cyber crime) εάν τελέσθηκε μέσω του διαδικτύου. Έτσι λοιπόν, έχουμε δύο κατηγορίες στο ηλεκτρονικό έγκλημα, **cybercrime** και **computercrime**, αυτός είναι ο διαχωρισμός του εγκλήματος.

Ποια είναι τώρα τα χαρακτηριστικά του κυβερνοεγκλήματος.

- Το έγκλημα αυτό διαπράττεται σε χρόνο δευτερολέπτων από οποιοδήποτε μέρος του κόσμου και να είσαι. Δεν πρέπει να πας στην Αυστραλία για να κάνεις μία πράξη, την κάνεις από όπου θες και σε λίγα δευτερόλεπτα. Συνεπώς μπορεί να διαπραχθεί χωρίς την μετακίνηση του δράστη.
- Είναι έγκλημα χωρίς πατρίδα. Η νομοθεσία, δυστυχώς, που εφαρμόζεται, είναι διαφορετική σε κάθε κράτος και γι' αυτό εδώ έχουμε πάρα πολλά θέματα.
- Τα ίχνη του είναι ψηφιακά, οι εγκληματίες μπορεί να εμφανίζονται με πολλές διαφορετικές ταυτότητες. Στο διαδίκτυο είσαι ότι δηλώσεις.

- Απαιτούνται εξειδικευμένες γνώσεις από το δράστη. Η Αστυνομική διερεύνηση είναι πάρα πολύ δύσκολη και εδώ θέλω να ευχαριστήσω το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη και το Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας που τόλμησαν και πέτυχαν, παίρνοντας διακόσιους εξειδικευμένους Υπαστυνόμους από την ελεύθερη αγορά, δηλαδή πτυχιούχους με τουλάχιστον μεταπτυχιακό και διδακτορικό. Έτσι λοιπόν εμείς, αυτή τη στιγμή στη Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, έχουμε μόνο επιστήμονες με τουλάχιστον μεταπτυχιακό πάνω στην Πληροφορική επιστήμη, σε δίκτυα και σε άλλα θέματα. Έτσι λοιπόν μιλάμε για επιστημονική Αστυνομία πλέον και μόνο, καθώς το διαδίκτυο απαιτεί γνώση, και οι ερευνητές πρέπει να έχουν καλύτερη γνώση από τους δράστες. Και θα πρέπει να ξέρετε και κάτι άλλο, οι αστυνομικοί του ηλεκτρονικού εγκλήματος, είναι ένα κλικ πιο μπροστά από τον δράστη. Πάντα λέμε, πρώτα το κάνει ο δράστης και μετά το μαθαίνει η Αστυνομία. Στο δικό μας το κομμάτι, λόγω της Αστυνομικής Συνεργασίας, αν κάτι τώρα γίνει στην Αυστραλία, ένας νέος τρόπος εγκλήματος, εγώ θα ενημερωθώ σε λίγα δευτερόλεπτα από το συνάδερφο μου στην Αυστραλία, στην Αμερική, στη Γαλλία, στην Αγγλία. Έτσι λοιπόν, εγώ είμαι ενημερωμένος και το περιμένω, άρα είμαστε εμείς ένα κλικ πιο μπροστά στη χώρα μας, γιατί στην χώρα μας έρχεται πάντα τελευταίο. Είμαστε η τελευταία χώρα που επιδρούν αυτές οι συμπεριφορές. Με λίγα λόγια στην πάταξη του ηλεκτρονικού εγκλήματος, υπάρχει συνεργασία με INTERPOL και EUROPOL. Έτσι λοιπόν, μπορούμε, μπορούμε να είμαστε ON ALERT 24 ώρες το 24 ώρο και να περιμένουμε το χτύπημα.
- Ένα άλλο σημείο είναι ότι δίνει τη δυνατότητα στους εγκληματίες να επικοινωνούν γρήγορα και να υπάρχει μια εύκολη οργάνωση. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι τα ποσοστά της καταγραφής, δυστυχώς, δεν είναι σωστά. Γιατί αν ξέρει ο άλλος ότι θα πάει στην Αστυνομία και η αστυνομία ενώ μπορεί, δεν εξιχνιάζει λόγω του νομοθετικού θέματος, αμέσως – αμέσως, δεν έρχεται στην αστυνομία, άρα δεν καταγράφεται, άρα είναι μη έγκυρη η καταμέτρηση, με λίγα λόγια δεν έχουμε σωστά στατιστικά.

Ποιες είναι οι μορφές της εγκληματικότητας που έχουμε δει μέχρι σήμερα εδώ στην Ελλάδα; Πορνογραφία, εγκλήματα περί τα ήθη, απάτες μέσω Ίντερνετ, παράνομη διείσδυση σε υπολογιστικά συστήματα, διακίνηση πειρατείας λογισμικού, πιστωτικές κάρτες, διακίνηση ναρκωτικών, εγκλήματα σε chat rooms, προσωπικά δεδομένα και εγκλήματα κυβερνοεμπορίου.

Με απλά λόγια, θα σας βάλω στις ειδικές διαδικασίες έρευνας που ακολουθούμε. Το βασικό είναι ότι εντοπίζουμε τα ηλεκτρονικά ίχνη. Θα πρέπει όλοι σας να ξέρετε ότι, τη στιγμή που σας δίνει η εταιρεία Internet, εκείνη τη στιγμή που συνδέεστε για να μπείτε στο διαδίκτυο από το σπίτι σας ή το γραφείο σας, παίρνετε έναν αριθμό. Αυτός ο αριθμός σας κυνηγάει πάντα. Όπου και να πάτε, ότι και να κάνετε. Αυτό το νούμερο λέγεται IP address και είναι μοναδικό στον κόσμο. Δεν μπορεί δύο χρήστες του Internet να έχουν τον ίδιο αριθμό. Κάθε χρήστης έχει έναν αριθμό και είναι μοναδικός, την ταυτότητά του, και είναι μοναδική στον κόσμο, σε όλη την ανθρωπότητα.

Έτσι λοιπόν οι αστυνομικές Αρχές, με απλά λόγια σας τα λέω για να είμαι κατανοητός, κυνηγούν να βρουν αυτόν το μοναδικό αριθμό με τον οποίο μπαίνεις στο διαδίκτυο.

Άρα ο κάθε άνθρωπος που συνδέεται στο διαδίκτυο έχει έναν μοναδικό αριθμό όπως είναι το δακτυλικό του αποτύπωμα. Άρα έχουμε το ηλεκτρονικό αποτύπωμα, το οποίο είναι και αυτό μοναδικό, όπως και το δακτυλικό αποτύπωμα. Έτσι λοιπόν για εμάς, η πρώτη δουλειά είναι να βρούμε το site ή να βρούμε την φόρμα από όπου έγινε το έγκλημα, με λίγα λόγια μόλις γίνει η καταγγελία, την αναλύουμε, ερευνούμε τον τόπο να δούμε που είναι, στέλνουμε στην Εισαγγελία κατευθείαν τη δικογραφία για να πάρουμε τη παραγγελία, γιατί χωρίς την παραγγελία δεν μπορούμε να κάνουμε

τίποτα, και με αυτή και πάλι είναι δύσκολα, γιατί θέλουμε και Άρσεις, και οι Άρσεις δεν βγαίνουν. Με λίγα λόγια, εκεί υπάρχει ένα μεγάλο κενό νομοθετικό.

Ο Εισαγγελέας ο κος Σανιδάς με την 1^η του Γνωμοδότηση και στη συνέχεια ο κος Τέντες με την 2^η Γνωμοδότηση και ο κος Κατσιρώδης με την 3^η Γνωμοδότηση, λένε ότι δεν υπάρχει απόρρητο. Όμως έχουμε θέματα πολλά, έχουμε απειλές ζωής, για τις οποίες άλλοι μας δίνουν στοιχεία, ενώ άλλοι δε μας δίνουν, υπάρχει δηλαδή μία σύγχυση. Με λίγα λόγια απλά υπάρχει μεγάλο θέμα.

Η κυρίαρχη μορφή διεύθυνσης IP (IPv4) είναι ένας αριθμός 32-bit που αποτελείται από 4 τμήματα αριθμών δεκαδικής μορφής, που διαχωρίζονται από τελείες και έχουν την ακόλουθη μορφή:

XXX.XXX.XXX.XXX

όπου XXX είναι ένας αριθμός από 000 έως 255

π.χ. 128.32.0.24

Η IP address αποτελείται από δώδεκα (12) νούμερα, τρία επί τέσσερα.

Αξίζει να σημειώσουμε τα ακόλουθα:

- Η διεύθυνση IP υπάρχει ακόμα και όταν δεν γίνεται αντιληπτή. Έτσι μία διεύθυνση ιστοσελίδας (π.χ. www.astynomia.gr) αντιστοιχεί σε μία διεύθυνση IP.
- Οι διευθύνσεις IP διαμοιράζονται από διεθνείς οργανισμούς στους παρόχους υπηρεσιών Internet (Internet Service Providers – ISPs) οι οποίοι με τη σειρά τους, τους αποδίδουν στους χρήστες. Οι ISPs διαθέτουν πακέτα συνεχόμενων διευθύνσεων IP, γνωστά ως IP blocks. Π.χ. 66.249.64.0 – 66.249.95.255.

Με το που γίνεται η κλήση, γίνεται και η απόδοση της IP, του ηλεκτρονικού ίχνους, στο χρήστη του Διαδικτύου από τον ISP Provider, και στη συνέχεια υπάρχει μία αμφίδρομη επικοινωνία.

Προχωράμε στη νομοθεσία, όπου εδώ πέρα έχουμε κενά, πολλά κενά και τα εντοπίζω. Τα εγκλήματα μέσω διαδικτύου είναι η κυβερνοτρομοκρατία, απειλές ζωής, συκοφαντίες, εξυβρίσεις, κακόβουλες δημοσιεύσεις φωτογραφιών. Δηλαδή κάποιος, μπορεί για παράδειγμα να χρησιμοποιήσει το πρόσωπο σας και να σας κάνει όπως θέλει και δεν τιμωρείται. Γιατί να μην αποδοθεί τιμωρία, εάν κάποιος από εσάς, παντρεμένος ή με μία σχέση, δεχθεί στο σπίτι του μία φωτογραφία που περιλαμβάνει τον εαυτό του με σώμα γυμνό σε ερωτική πράξη και το δει η σύζυγος του ή ο σύντροφος του, τι θα προκαλέσει αυτή η φωτογραφία, σκεφτείτε το λίγο! Τι σύγχυση και πανικό σε μια οικογένεια! Σε αυτόν λοιπόν τον πανικό θα πρέπει να αποδείξεις ότι δεν είσαι ελέφαντας! Με άλλα λόγια πολλά σπίτια διαλύονται από τέτοιες φωτογραφίες. Ο κόσμος επέρχεται σε πανικό, δεν ξέρει τι να πιστέψει, τι να κάνει.

Με άλλα λόγια αυτά που σας εξηγώ, είναι νομοθετικά κενά.

Και ενώ ο Άρειος Πάγος γνωμοδότησε θετικά (9-12/2009 και 9/2011), η ΑΔΑΕ απάντησε αρνητικά στο κομμάτι που αφορά το Internet. Δεν μπορούμε να βγάλουμε άκρη...

Πώς μπορεί λοιπόν η νομοθεσία να βοηθήσει στη βελτίωση της καταπολέμησης του Κυβερνοεγκλήματος;

Σας ευχαριστώ πολύ.

Οι ποινικού ενδιαφέροντος αποφάσεις του Αρείου Πάγου για το διαδίκτυο

κ. Αθανάσιος Κατσιρώδης,
Αντεισαγγελέας Αρείου Πάγου

Η ποινική νομοθεσία σχετικά με τη χρήση του Διαδικτύου στην Ελλάδα είναι σημαντική και καλύπτει αρκετές εγκληματικές πράξεις που τελούνται μέσω αυτού. Μερικές από τις ρυθμίσεις αυτές, μαζί με τις σχετικές για αυτές ποινικές αποφάσεις του Αρείου Πάγου είναι οι ακόλουθες:

1. Σύμφωνα με το άρθρο 13, εδάφιο Γ του Ποινικού Κώδικα, στην έννοια του εγγράφου έχουν υπαχθεί όλα τα μέσα που χρησιμοποιούνται από ηλεκτρονικό υπολογιστή για εγγραφή, αποθήκευση, παραγωγή ή αναπαραγωγή πληροφοριών και στοιχείων. Τέτοια μέσα είναι, εκτός των άλλων, οι δισκέτες, οι σκληροί δίσκοι, καθώς και τα πάσης φύσης συστήματα αποθήκευσης ηλεκτρονικών πληροφοριών. Οι ενέργειες αυτές μπορούν να γίνουν και μέσω του Διαδικτύου. Η ολομέλεια του Αρείου Πάγου, με τη 2/2002 απόφασή της, έχει διευρύνει την παραπάνω έννοια του εγγράφου, υπάγοντας σε αυτήν και τα παραπάνω στοιχεία, καθώς και τις πάσης φύσεως φωτογραφικές, κινηματογραφικές παραστάσεις, φωνοληψίες, καθώς και κάθε άλλη μηχανική απεικόνιση. Έτσι, κάθε αυθαίρετη παρέμβαση σε τέτοια έγγραφα, είτε με τη μορφή της κατάρτισης είτε με τη μορφή της νόθευσης και μέσω του διαδικτύου, υπάγεται στις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα για την πλαστογραφία.
2. Σύμφωνα με το άρθρο 348 του Ποινικού Κώδικα τιμωρείται η πορνογραφία ανηλίκων. Το έγκλημα αυτό, δυστυχώς, έχει λάβει σοβαρές διαστάσεις και στη χώρα μας, ενώ η δραστηριότητα της Υπηρεσίας Ηλεκτρονικού Εγκλήματος της Ελληνικής Αστυνομίας που είναι αξιολόγητη, το έχει περιορίσει σημαντικά. Τόσο ο κος Σφακιανάκης όσο και οι υπόλοιποι σπουδαίοι συνεργάτες του χρησιμοποιούν με επιτυχία τις πλέον σύγχρονες μεθόδους εντοπισμού όσων παραβιάζουν τη διάταξη αυτή. Ο Αρειος Πάγος έχει κρίνει ότι, το έγκλημα αυτό τελούν όσοι, 1. Κατέχουν παιδικό πορνογραφικό υλικό, το οποίο έχουν λάβει από το διαδίκτυο, 2. Δημιουργούν τέτοιο υλικό και το διακινούν στο διαδίκτυο, και 3. Όσοι έχουν στο διαδίκτυο τέτοιο υλικό και επιτρέπουν την πρόσβαση σε αυτό με αμοιβή, δηλαδή τελούν το έγκλημα αυτό από κερδοσκοπία. Ακόμα ο Άρειος Πάγος έχει κρίνει ότι η παραβίαση της διατάξεως αυτής του Ποινικού Κώδικα δε συρρέει αληθώς με τη διάταξη του άρθρου 29 του ν. 5060/1931 για τα άσεμνα.
3. Σύμφωνα με το άρθρο 348B του Π.Κ. τιμωρείται η προσέλκυση παιδιών για γενετήσιους λόγους. Το έγκλημα αυτό τελεί και αυτός που μέσω του διαδικτύου προτείνει σε ενήλικο να συναντήσει ανήλικο που δε συμπλήρωσε τα 15 του χρόνια προκειμένου να τελέσει μαζί του τα εγκλήματα, είτε της αποπλάνησης, είτε της πορνογραφίας ανηλίκων. Για την ολοκλήρωση του εγκλήματος αυτού, πρέπει η σχετική πρόταση να ακολουθείται και από ουσιαστικές πράξεις που οδηγούν σε μια τέτοια συνάντηση. Με τη διάταξη αυτήν, επιδιώκεται η πάταξη της άγρας ανηλίκων για σεξουαλικούς λόγους, που τελείται και μέσω του διαδικτύου και

μέσω κινητών τηλεφώνων. Και στην περίπτωση αυτή, η Υποδιεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, δραστηριοποιείται με επιτυχία.

4. Σύμφωνα με το άρθρο 363 του Π.Κ. τιμωρείται η συκοφαντική δυσφήμιση. Το έγκλημα αυτό μπορεί να τελεστεί και μέσω του διαδικτύου, με ανακοινώσεις ή άλλο φωτογραφικό υλικό. Στις περιπτώσεις αυτές δεν εφαρμόζονται, όπως έχει κρίνει ο Άρειος Πάγος, οι διατάξεις περί τύπου. Έχει κριθεί ότι το έγκλημα αυτό τελεί: 1. Αυτός που δημοσιεύει σε έντυπο, π.χ. εφημερίδα, που είναι προσιτό στους αναγνώστες και μέσω του διαδικτύου για άλλον συκοφαντικά γεγονότα. 2. Αυτός που συντάσσει συκοφαντική ηλεκτρονική επιστολή για άλλον και την απευθύνει μέσω διαδικτύου σε μεγάλο αριθμό συνεργατών του. 3. Αυτός που αναρτά στο διαδίκτυο γυμνές φωτογραφίες γνωστής του γυναίκας με τα τηλέφωνα της και προτρέπει τους χρήστες του διαδικτύου να συναντηθούν ερωτικά μαζί της, γιατί αυτή εκδίδεται, παρά το ότι αυτός γνωρίζει ότι το περιστατικό αυτό δεν είναι αληθινό, προκειμένου να την εκδικηθεί, επειδή διέκοψε το δεσμό που είχε μαζί του. Βέβαια, στις περιπτώσεις αυτές, παραβιάζονται οι διατάξεις της νομοθεσίας για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, δηλαδή οι διατάξεις του ν. 2472/1997.
5. Σύμφωνα με το άρθρο 386 του Π.Κ. τιμωρείται η απάτη. Οι ψευδείς παραστάσεις που οδήγησαν στην παραπλάνηση του παθόντα ή την πρόκληση ζημίας σε αυτόν μπορούν να γίνουν και μέσω του διαδικτύου. Στις περιπτώσεις αυτές, έχει κριθεί με την απόφαση 1080/1995 του Αρείου Πάγου ότι τόπος τέλεσης δεν είναι μόνο ο τόπος των ψευδών παραστάσεων, αλλά και ο τόπος όπου επήλθε η ζημία την οποία επεδίωκε ο δράστης.
6. Σύμφωνα με το άρθρο 386^Α του Π.Κ. τιμωρείται η απάτη με υπολογιστή. Έχει κριθεί ότι το έγκλημα αυτό τελείται με τη διαδικτυακή παρέμβαση σε λογαριασμούς τραπεζών με συνέπεια να γίνει μεταφορά χρημάτων από το λογαριασμό του παθόντα στο λογαριασμό του δράστη. Βέβαια, στην περίπτωση αυτή, αν τυχόν από τη μεριά του παραπλανηθέντος, υπάρχει παρεμβολή φυσικού προσώπου, τότε τελείται το έγκλημα της αληθινής απάτης, και όχι αυτό της απάτης με υπολογιστή.

Το νομοθετικό πλαίσιο που υπάρχει στη χώρα μας για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας μέσω διαδικτύου είναι αξιόλογο, αλλά χρειάζεται συνεχή εμπλουτισμό και βελτίωση. Μια κοινή στάση στο θέμα αυτό της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα μπορούσε να επιλύσει πολλά από τα προβλήματα που έχουν ανακύψει και χρειάζονται νομοθετικές αποτελεσματικές παρεμβάσεις.

Το έγκλημα της παιδικής πορνογραφίας στο διαδίκτυο

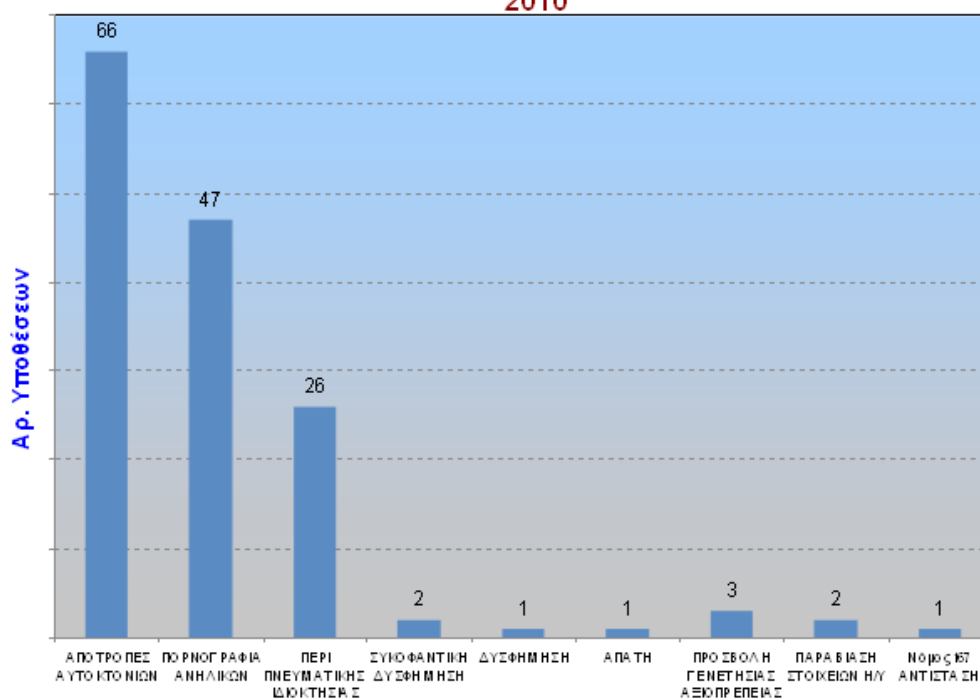
κ. Δημήτρης Κιούπης,

Επίκουρος Καθηγητής Ποινικού Δικαίου Πανεπιστημίου Αθηνών, Δικηγόρος

Θέμα της εισήγησής μου είναι η πορνογραφία ανηλίκων, έγκλημα που ο Ποινικός μας Κώδικας ρυθμίζει στο άρθρο 348 Α. Το έγκλημα της πορνογραφίας ανηλίκων δεν είναι ένα έγκλημα που συνδέεται απαραίτητα με το διαδίκτυο, καθώς μπορεί να τελεσθεί και με άλλους τρόπους, όπως μέσω εντύπων, διάδοσης φωτογραφικού ή βιντεοσκοπημένου υλικού κ.λπ. Παρουσιάζει, όμως, την ιδιαιτερότητα ότι, ενώ ανήκει στα παραδοσιακά εγκλήματα, έχει αποκτήσει πολύ μεγαλύτερες διαστάσεις και έχει μεταλλαχθεί ποιοτικά με τη χρήση του διαδικτύου.

Αξίζει να αναφερθούμε σε μερικά στοιχεία που έχουν ως πηγή την ελληνική αστυνομία.

Διάγραμμα 1 : Συγκεντρωτικό αυτόφωρων αδικημάτων 2010

Παρατηρούμε ότι στον σχετικό πίνακα το έγκλημα της παιδικής πορνογραφίας καταλαμβάνει πολύ υψηλή θέση και ακολουθούν άλλα εγκλήματα, όπως παραβάσεις του νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας, προσβολές της τιμής κ.λπ. Αυτή η εικόνα, βέβαια, μεταβάλλεται αν την αντιπαραβάλλουμε με στοιχεία που μπορεί να βρει κανείς στη Γερμανία την ίδια χρονιά (το νομοθετικό πλαί-

σιο της Γερμανίας έχει πολλές συγγένειες με το δικό μας και εκεί είναι πάρα πολλές οι περιπτώσεις ηλεκτρονικού εγκλήματος)¹. Εκεί, ένα ποσοστό 2,1% είναι οι υποθέσεις της παιδικής πορνογραφίας, ενώ η συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων που έχουν απασχολήσει τις γερμανικές αρχές είναι περιπτώσεις απάτης με υπολογιστή, αλλοίωσης δεδομένων, επέμβασης σε δεδομένα, εγκλήματα που ανήκουν στο σκληρό πυρήνα της διαδικτυακής εγκληματικότητας, στο ηλεκτρονικό έγκλημα με τη στενή έννοια. Επιπλέον, στα εγκλήματα της παιδικής πορνογραφίας στη Γερμανία με όλες τις ιδιαίτερες μορφές που γνωρίζουν στο διαδίκτυο, καταγράφεται ένα υψηλό ποσοστό εξιχνίασής τους από τις διωκτικές αρχές. Τέλος, παρατηρούμε μια διαχρονική μείωση του ποσοστού των περιπτώσεων αυτών, που πιθανώς οφείλεται και στο γεγονός ότι το υψηλό ποσοστό εξιχνίασής τους καθιστά πολύ δύσκολο και αποτρεπτικό για τους δράστες να επιχειρήσουν μια τέτοια πράξη.

Όσον αφορά τα σχετικά νομικά ζητήματα, παρατηρείται μια σημαντική διεθνής δραστηριότητα, που αποτυπώνεται σε διεθνή κείμενα που αφορούν την παιδική πορνογραφία. Αυτά είναι τα ακόλουθα:

- Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία (Νέα Υόρκη 25/5/2000) που κυρώθηκε με το Ν. 3625/2007.
- Άρθρο 9 της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τον Κυβερνοχώρο (Βουδάπεστη. 23/11/2001, αριθμ. σύμβασης 185)
- Απόφαση-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ της 22/12/2003 για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας.
- Σύμβαση Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των παιδιών κατά της γενετήσιας εκμετάλλευσης και κακοποίησης (αριθμ. σύμβασης 201) που κυρώθηκε με το Ν. 3727/2008

Αξίζει μάλιστα, προκειμένου να δούμε ανάγλυφα τον βαθμό που η εθνική νομοθεσία έχει επηρεασθεί από τα διεθνή κείμενα, να αναφέρουμε αναλυτικά ορισμένες διατάξεις της απόφασης-πλαισίου της ΕΕ.

ΑΠΟΦΑΣΗ-ΠΛΑΙΣΙΟ 2004/68/ΔΕΥ

Άρθρο 1

Ορισμοί

Για τους σκοπούς της παρούσας απόφασης-πλαίσιο, νοούνται ως:

α) «παιδί»: κάθε πρόσωπο κάτω των 18 ετών·

β) «παιδική πορνογραφία»: το πορνογραφικό υλικό στο οποίο απεικονίζεται ή παριστάνεται:

- πραγματικό παιδί που συμμετέχει ή επιδίδεται σε πράξη με σαφή σεξουαλικό χαρακτήρα, συμπεριλαμβανομένης της άσεμνης επίδειξης των γεννητικών οργάνων ή της ηβικής χώρας παιδιού, ή
- πραγματικό πρόσωπο που εμφανίζεται ως παιδί το οποίο συμμετέχει ή επιδίδεται στις αναφερόμενες στο σημείο i) πράξεις, ή
- ρεαλιστικές εικόνες μη πραγματικού παιδιού που συμμετέχει ή επιδίδεται στις αναφερόμενες στο σημείο i) πράξεις·

γ) «ηλεκτρονικό σύστημα»: κάθε μέσο ή ομάδα διασυνδεδεμένων ή συναφών μέσων εκ των οποίων ένα ή περισσότερα, προβαίνουν σε αυτόματη επεξεργασία δεδομένων, σύμφωνα με συγκεκριμένο πρόγραμμα·.....

Άρθρο 3

Αδικήματα παιδικής πορνογραφίας

1. Βλ. την σχετική έκθεση για το έτος 2010 (σελ. 15), που δημοσιεύεται στον δικτυακό τόπο της γερμανικής ομοσπονδιακής υπηρεσίας www.bka.de

1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσουν ότι τιμωρούνται οι ακόλουθες εκ προθέσεως πράξεις, είτε εάν πραγματοποιούνται με τη βοήθεια ηλεκτρονικού συστήματος είτε όχι, όταν τελούνται χωρίς να υπάρχει σχετικό δικαίωμα:

- α) παραγωγή παιδικής πορνογραφίας·
- β) διανομή, διάδοση ή μετάδοση παιδικής πορνογραφίας·
- γ) προσφορά ή με άλλο τρόπο διάθεση παιδικής πορνογραφίας·
- δ) απόκτηση ή κατοχή παιδικής πορνογραφίας.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν περιπτώσεις **εξαιρέσης** από την ποινική ευθύνη για τις πράξεις παιδικής πορνογραφίας:

α) που προβλέπονται από το άρθρο 1 στοιχείο β) σημείο ii), όταν το πραγματικό πρόσωπο που εμφανίζεται ως παιδί είναι στην πραγματικότητα ηλικίας 18 ετών ή άνω κατά τη στιγμή της απεικόνισης·

β) που προβλέπονται από το άρθρο 1 στοιχείο β) σημεία i) και ii), όταν η παραγωγή και κατοχή εικόνων παιδιών που έχουν φθάσει την ηλικία της σεξουαλικής συναίνεσης γίνεται με τη συγκατάθεσή τους και αποκλειστικά προς ιδία χρήση. Ακόμη και όταν η ύπαρξη συγκατάθεσης είναι αποδεδειγμένη, δεν θεωρείται έγκυρη εάν για την επίτευξή της έχει γίνει δολία χρήση επί παραδείγματι της μεγαλύτερης ηλικίας, της ωριμότητας, της θέσης, της κοινωνικής κατάστασης, της πείρας ή της εξάρτησης του θύματος από τον δράστη·

γ) που προβλέπονται από το άρθρο 1 στοιχείο β) σημείο iii), όταν αποδεικνύεται ότι πρόκειται για παραγωγή, και κατοχή πορνογραφικού υλικού μόνον προς ιδία χρήση, στο βαθμό που δεν έχει χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή του πορνογραφικού υλικού όπως ορίζεται στο άρθρο 1 στοιχείο β) σημεία i) και ii), και εφόσον η πράξη δεν συνεπάγεται κίνδυνο διάδοσης του υλικού.

Στην Ελλάδα, το έγκλημα της πορνογραφίας ανηλίκων ρυθμίζεται με το άρθρο 348 Α Π.Κ. το οποίο εισήχθη με το Ν. 3064/2002 και τροποποιήθηκε με τους Ν.3625/2007 και Ν. 3727/2008.

Περιεχόμενο ρύθμισης:

1. Όποιος με πρόθεση παράγει, διανέμει, δημοσιεύει, επιδεικνύει, εισάγει στην Επικράτεια ή εξάγει από αυτήν, μεταφέρει, προσφέρει, πωλεί ή με άλλον τρόπο δια θέτει, αγοράζει, προμηθεύεται, αποκτά ή κατέχει υλικό παιδικής πορνογραφίας ή διαδίδει ή μεταδίδει πληροφορίες σχετικά με την τέλεση των παραπάνω πράξεων, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή δέκα χιλιάδων έως εκατό χιλιάδων ευρώ.

2. Όποιος με πρόθεση παράγει, προσφέρει, πωλεί ή με οποιονδήποτε τρόπο διαθέτει, διανέμει, διαβιβάζει, αγοράζει, προμηθεύεται ή κατέχει υλικό παιδικής πορνογραφίας ή διαδίδει πληροφορίες σχετικά με την τέλεση των παραπάνω πράξεων δια συστήματος ηλεκτρονικού υπολογιστή ή με τη χρήση διαδικτύου, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή πενήντα χιλιάδων έως τριακοσίων χιλιάδων ευρώ.

3. Υλικό παιδικής πορνογραφίας, κατά την έννοια των προηγούμενων παραγράφων, συνιστά η αναπαράσταση ή η πραγματική ή εικονική αποτύπωση σε ηλεκτρονικό ή άλλο υλικό φορέα του σώματος ή μέρους του σώματος ανηλίκου, κατά τρόπο που προδήλως προκαλεί γενετήσια διέγερση, καθώς και πραγματικής ή εικονικής ασελγούς πράξης που διενεργείται από ή με ανήλικο.

4. Οι πράξεις της πρώτης και δεύτερης παραγράφου τιμωρούνται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και χρηματική ποινή πενήντα χιλιάδων έως εκατό χιλιάδων ευρώ: α. αν τελέσθηκαν κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια. β. αν η παραγωγή του υλικού της παιδικής πορνογραφίας συνδέεται με την εκμετάλλευση της ανάγκης, της ψυχικής ή της διανοητικής ασθένειας ή σωματικής δυσλειτουργίας λόγω οργανικής νόσου ανηλίκου ή με την άσκηση ή απειλή χρήσης βίας ανηλίκου ή με τη χρησιμο-

ποίηση ανηλίκου που δεν έχει συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο έτος». Αν η πράξη της περίπτωσης β' είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη του παθόντος, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή εκατό χιλιάδων έως πεντακοσίων χιλιάδων ευρώ αν δε αυτή είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο, επιβάλλεται ισόβια κάθειρξη.

Ορισμένα σημεία της διάταξης, που θα πρέπει να επισημάνουμε στον περιορισμένο χρόνο που διαθέτουμε, είναι τα ακόλουθα:

Πρώτον, σε σχέση με τον ορισμό της παραγράφου 3 για το «υλικό παιδικής πορνογραφίας» ανακύπτει το ζήτημα της εικονικότητας, δηλαδή οι περιπτώσεις όπου δεν έχουμε πραγματικούς ανηλικούς που συμμετέχουν σε αυτές τις ασελγείς πράξεις ή των οποίων το σώμα αποτυπώνεται, αλλά έχουμε είτε ενήλικους που εμφανίζονται ως ανήλικοι, ή ανύπαρκτα πρόσωπα σχεδιασμένα ηλεκτρονικά, είτε εξολοκλήρου είτε με τη μορφή ψηφιακού μοντάζ.

Δεύτερον, αν συγκρίνει κάποιος την παράγραφο 1 με την παράγραφο 2, θα δει ότι οι ίδιοι περίπου τρόποι τέλεσης του εγκλήματος αντιμετωπίζονται αυστηρότερα στην παράγραφο 2, επειδή τελούνται δια συστήματος ηλεκτρονικού υπολογιστή ή με τη χρήση του διαδικτύου. Με την διαφοροποίηση της ποινικής κύρωσης ο νομοθέτης αναδεικνύει την διαδικτυακή διάσταση του εγκλήματος

Ένα τρίτο στοιχείο που θα πρέπει να σημειώσουμε είναι ότι στην παράγραφο 1 και αντίστοιχα στην παράγραφο 2 προστέθηκε ως τρόπος τέλεσης, πέρα από τους βασικούς τρόπους, και η διάδοση πληροφοριών σχετικά με την τέλεση των παραπάνω πράξεων. Ο νομοθέτης δηλ. επεκτείνει το αξιόποιο και σε όσους παρέχουν πληροφορίες για την παραγωγή, διάθεση, προμήθεια κ.λπ του πορνογραφικού υλικού ως αυτοτελή μορφή αυτουργικής δράσης και πέρα από τα γενικώς ισχύοντα περί συμμετοχής στην κύρια αξιόποινη πράξη. Ενόψει της ευρείας και αόριστης διατύπωσης, απαιτείται πάντως ιδιαίτερη προσοχή, ώστε εδώ να περιληφθούν όσοι πράγματι με τις πληροφορίες που παρέχουν οδηγούν στην τέλεση πράξεων προμήθειας, αγοράς, πώλησης κ.λπ. του πορνογραφικού υλικού

Τέλος, στην παράγραφο 4, περίπτωση β, πρέπει να επισημάνουμε ότι τιμωρούνται αυστηρότερα (σε βαθμό κακουργήματος) όλες αυτές οι συμπεριφορές αν η παραγωγή του υλικού έγινε με τη συμμετοχή ανηλίκου που δεν έχει συμπληρώσει το 15^ο έτος. Αυτή τη διαφοροποίηση σχετικά με την ηλικία του ανηλίκου αποτυπώνεται και σε αλλοδαπές νομοθεσίες, καθώς το θύμα που είναι νεαρότερης ηλικίας θεωρείται ιδιαίτερα ευάλωτο και συνεπώς άξιο μεγαλύτερης προστασίας.

Επιπροσθέτως, πρέπει να σημειωθεί ότι η ποινική προστασία του θύματος της πορνογραφίας ανηλίκων επεκτείνεται και σε άλλες διατάξεις του Π.Κ.

Ας τις δούμε συνοπτικά:

ΑΡΘΡΟ 8 Π.Κ

Οι ελληνικοί ποινικοί νόμοι εφαρμόζονται σε ημεδαπούς και αλλοδαπούς, ανεξάρτητα από τους νόμους του τόπου της τέλεσης, για τις εξής πράξεις που τελέστηκαν στην αλλοδαπή:«η) πράξη δουλεμπορίου, εμπορίας ανθρώπων, σωματεμπορίας ή ασελγείας με ανήλικο έναντι αμοιβής, διενέργειας ταξιδιών με σκοπό την τέλεση συνουσίας ή άλλων ασελγών πράξεων σε βάρος ανηλίκου ή πορνογραφίας ανηλίκου».

Με την διάταξη αυτή καθιερώνεται για την πορνογραφία ανηλίκων η αρχή της «παγκόσμιας δικαιοσύνης», αφού θεωρείται ότι το συγκεκριμένο έγκλημα παρουσιάζει τέτοια κοινωνικοηθική απαξία, ώστε οι ελληνικοί νόμοι να εφαρμόζονται πάντοτε.

ΑΡΘΡΟ 113

Η προθεσμία παραγραφής των εγκλημάτων που προβλέπονται στα άρθρα 323Α, 324, 336, 338, 339, 342, 343, 345, 346, 347, 348, 348Α, 349, 351, 351 Α, όταν αυτά στρέφονται κατά ανηλίκων,

αναστέλλεται μέχρι την ενηλικίωση του θύματος και για ένα έτος μετά, εφόσον πρόκειται για πλημμέλημα, και για τρία έτη μετά, εφόσον πρόκειται για κακούργημα.

Με την συγκεκριμένη διάταξη λαμβάνεται πρόσθετη μέριμνα έτσι ώστε το ανήλικο θύμα να μπορεί να επιδιώξει την τιμωρία του δράστη μετά την ενηλικίωσή του.

ΑΡΘΡΟ 187

Με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών τιμωρείται όποιος συγκροτεί ή εντάσσεται ως μέλος σε δομημένη και με διαρκή δράση ομάδα από τρία ή περισσότερα πρόσωπα (οργάνωση) «που επιδιώκει» τη διάπραξη περισσότερων κακουργημάτων που προβλέπονται στα άρθρα 348Α (πορνογραφία ανηλίκων).

Η πορνογραφία ανηλίκων περιλαμβάνεται στον κατάλογο των πράξεων που εντάσσονται στον σχεδιασμό εγκληματικών οργανώσεων. Έτσι επιτυγχάνεται η αυτοτελής ποινική αξιολόγηση του μέλους της αντίστοιχης εγκληματικής οργάνωσης για μόνη την συμμετοχή του σε αυτήν.

ΑΡΘΡΟ 348 Β

Όποιος με πρόθεση, μέσω της τεχνολογίας πληροφόρησης και επικοινωνίας, προτείνει σε ενήλικο να συναντήσει ανήλικο, που δεν συμπλήρωσε τα δεκαπέντε έτη, με σκοπό τη διάπραξη σε βάρος του των αδικημάτων των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 339 και 348Α, όταν η πρόταση αυτή ακολουθείται από περαιτέρω πράξεις που οδηγούν στη διάπραξη των αδικημάτων αυτών, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή πενήντα χιλιάδων έως διακοσίων χιλιάδων ευρώ.

Εδώ αξίζει να σημειώσουμε μια αβλεψία του νομοθέτη, που οδήγησε σε εσφαλμένη διατύπωση της διάταξης του άρθρου 348Β : Τιμωρείται δηλ. ο δράστης ο οποίος προτείνει σε ενήλικο να συναντήσει ανήλικο (έμμεση, τριγωνική σχέση). Αντίθετα, η διάταξη του άρθρου 23 της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης αναφέρεται ρητά στην περίπτωση που ο ενήλικος αμέσως προτείνει στον ανήλικο τη συνάντηση. Σκοπός της ρύθμισης είναι να επεκτείνει την προστασία του ποινικού δικαίου σε διαδικτυακές συμπεριφορές ανηλίκων, που κατατείνουν στην διάπραξη του εγκλήματος της πορνογραφίας ανηλίκων (πρόκειται για συμπεριφορά δηλ. που είναι γνωστή στην διεθνή βιβλιογραφία ως grooming).

Συμπέρασμα

Κλείνοντας, θα έλεγα ότι, πέρα από τη νομική προσέγγιση του θέματος στο συγκεκριμένο έγκλημα, είναι πολύ σημαντικός ο ρόλος της πρόληψης, δηλαδή της έγκαιρης προστασίας των ανηλίκων.

Όταν η διείσδυση του διαδικτύου είναι τόσο μεγάλη σε τόσο μικρές ηλικίες, είναι καθήκον των γονέων να ασκούν έλεγχο σε ποιο υλικό έχει πρόσβαση ένας ανήλικος με τη χρήση κατάλληλων προγραμμάτων, φίλτρων κλπ. Σημαντική επίσης είναι η ανάπτυξη επιμορφωτικών προγραμμάτων από το σχολείο, την τοπική κοινωνία, κοινωνικές οργανώσεις και δημόσιες υπηρεσίες, που θα επισημαίνουν τους ενδεχόμενους κινδύνους για τους ανηλικούς και θα τους παρέχουν τεχνική και ψυχολογική υποστήριξη.

Ανωνυμία στο διαδίκτυο, τεχνικά και νομικά ζητήματα

κ. Γρηγόρης Τσόλιας,

ΜΔ Ποινικών Επιστημών Πανεπιστημίου Αθηνών, Δικηγόρος

I. Εισαγωγή

A. Η ανωνυμία στο διαδίκτυο αποτελεί ένα επίκαιρο ζήτημα προς συζήτηση, τόσο στα Ελληνικά, όσο και στα διεθνή fora αναφορικά με το ζήτημα των ιστολογίων (blogs), την ανώνυμη περιήγηση και χρήση των υπηρεσιών του διαδικτύου (ιδίως του λεγόμενου WEB.2.) χωρίς να εντοπισθεί η ταυτότητά του χρήστη, αλλά και στο πλαίσιο των προσβολών της πνευματικής ιδιοκτησίας με το κατέβασμα ταινιών ή τραγουδιών.

Κάνοντας λόγο για ανωνυμία στο διαδίκτυο, αναφερόμαστε στις εξής περιπτώσεις:

1. Την περίπτωση των ιστολογίων ή υπηρεσιών κοινωνικής δικτύωσης όπου ο χρήστης μπορεί ανώνυμα ή ψευδεπώνυμα [κατ' αρχήν] να εκφράζει την γνώμη του από τη μια ή να απειλεί, εξυβρίζει, συκοφαντεί ή διαδίδει ψευδείς ειδήσεις, από την άλλη. Σε αρκετές βέβαια από τις περιπτώσεις αυτές υπάρχει η δυνατότητα εντοπισμού των ηλεκτρονικών ιχνών με βάση την Ip address.
2. Την περίπτωση της χρήσης εργαλείων που επιτρέπουν την ανώνυμη χρήση και περιήγηση στο διαδίκτυο, υπό την έννοια της αδυναμίας εντοπισμού του ηλεκτρονικού ίχνους, της ip address όπως είναι οι Proxies servers ή ο Anonymizer, εργαλεία τα οποία εξαφανίζουν την ip address και καθιστούν ιδιαίτερα δυσχερή τον εντοπισμό του χρήστη.
3. Την περίπτωση της χρήσης ανοικτών στο κοινό δικτύων, όπως π.χ. ξενοδοχείων, internet café, αεροδρομίων κλπ. **που είτε διαθέτουν Η/Υ** για την πρόσβαση στο διαδίκτυο χωρίς να υπάρχει προϋπόθεση ταυτοποίησης του χρήστη [αντίθετα στην Ιταλία ο κάθε πελάτης Internet café χορηγεί τα στοιχεία της ταυτότητάς ή διαβατηρίου του], **είτε δίνουν την δυνατότητα σύνδεσης του Η/Υ του καθενός** στο διαδίκτυο.

B. Η δυνατότητά ανώνυμης περιήγησης στο διαδίκτυο και χρήσης των συναφών υπηρεσιών αποτελεί κατ' αρχήν ένα μέσο άμυνας του πολίτη ώστε να αποκρούσει τις επιθέσεις που δέχεται, κατ' αρχήν, από τους ιδιώτες που προσπαθούν να συλλέξουν όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες, περισσότερα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ώστε να δημιουργηθεί ένα προφίλ, συνήθως προφίλ καταναλωτή. Ας μην ξεχνάμε την πρόσφατη παραπομπή του Η.Β. στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για την υπόθεση Rhoim που αφορά την συμπεριφορική διαφήμιση.

Αντίστοιχες επιθέσεις προς συλλογή πληροφοριών για την δημιουργία προφίλ μπορεί να γίνονται και από Κρατικές Αρχές στο όνομα της καταπολέμησης της π.χ. τρομοκρατίας.

Γ. Από την άλλη, δεν μπορεί κανείς να κρύβεται πίσω από την ανωνυμία προκειμένου να παραιομήσει, να εξυβρίσει, να δυσφημίσει μέσω του διαδικτύου καθώς η άσκηση των δικαιωμάτων αυτών δεν μπορεί να οδηγεί στην καταστρατήγηση άλλων ατομικών δικαιωμάτων και δεν μπορεί βεβαίως να ασκείται καταχρηστικά.

Δ. Το ζήτημα των αντιτιθέμενων συμφερόντων και των συγκρουόμενων δικαιωμάτων μεταξύ του δικαιώματος της ανωνυμίας από την μια και της προστασίας του πολίτη από την εγκληματικότητα από την άλλη, απασχόλησε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην υπόθεση **Κ.Υ. κατά Φινλανδίας** της 02/12/2008 όπου στην συγκεκριμένη περίπτωση (της εν αγνοία του ανήλικου προσφεύγοντος δημοσίευσης προσωπικών του δεδομένων σε ιστοσελίδα γνωριμιών – συγκεκριμένων σεξουαλικών προτιμήσεων) το Κράτος είχε παραβιάσει την υποχρέωση του να λάβει τα αναγκαία μέτρα για τον εντοπισμό των ηλεκτρονικών ίχνων των δραστών εξαιτίας της κείμενης νομοθεσίας η οποία απαγόρευε για το συγκεκριμένο έγκλημα την άρση του απορρήτου.

Παραγρ. 49 της απόφασης ΕΔΔΑ, δέχθηκε το ΕΔΔΑ: *“Παρά το γεγονός ότι η ελευθερία της έκφρασης και το απόρρητο (εμπιστευτικότητα) της επικοινωνίας αποτελούν πρωταρχικό μέλημα και οι χρήστες των τηλεπικοινωνιών και του διαδικτύου πρέπει να έχουν τις εγγυήσεις ότι το απόρρητο (privacy) και η ελευθερία της έκφρασης θα τύχουν σεβασμού, τέτοιου είδους εγγυήσεις δεν μπορεί να είναι απόλυτες και πρέπει να υποχωρούν κατά περίπτωση σε σχέση με άλλες νόμιμες επιταγές, όπως η πρόληψη των εγκλημάτων ή η ασφάλεια ή η προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των υπολοίπων. ...αποτελεί έργο του νομοθέτη η δημιουργία του νομικού πλαισίου...για την προστασία στο πλαίσιο αυτό. Τέτοιο νομικό πλαίσιο δεν υπήρχε κατά το επίδικο χρονικό διάστημα, με αποτέλεσμα η θετική υποχρέωση του Φινλανδικού κράτους απέναντι στον προσφεύγοντα να μην μπορεί [να υλοποιηθεί]”*.

Ε. Η συζήτηση στην χώρα μας για την ανωνυμία στο διαδίκτυο συνδέθηκε εξ’ αρχής και επί τη βάσει 3 Γνωμοδοτήσεων της Εισαγγελίας του ΑΠ (9/09 Σανιδά, 12/09/Τέντε, 9/11 Κατσιρώδη) με το κατά πόσον τα λεγόμενα **εξωτερικά στοιχεία της επικοινωνίας** (δεδομένα κίνησης και θέσης των ηλεκτρονικών επικοινωνιών σύμφωνα με τον Ν. 3471/06 – στην προκειμένη περίπτωση τα ηλεκτρονικά ίχνη των χρηστών – ip addresses) υπάγονται στην συνταγματική προστασία του απορρήτου των επικοινωνιών και επομένως τίθεται το ζήτημα κατά πόσον χρειάζεται η διαδικασία άρσης του απορρήτου Ν. 2225/94.

Έτσι λοιπόν, εγκλήματα που κατ’ εξοχήν τελούνται ανωνύμως στο διαδίκτυο όπως η εξύβριση, η συκοφαντική ή απλή δυσφήμιση, η απειλή κλπ. αποτελούν πλημμελήματα τα οποία δεν περιλαμβάνονται στον κατάλογο του Ν. 2225/94 με αποτέλεσμα να απαγορεύεται η άρση του απορρήτου των επικοινωνιών και η χορήγηση τους στις Αρχές.

Αντίθετη άποψη υιοθετήθηκε κατ’ αρχήν με την υπ’ άρ. 9/09 Γνωμοδότηση του ΕισΑπ κ. Σανιδά, όπου σύμφωνα με την εκεί αναφερόμενη επιχειρηματολογία, ιδίως σε περιπτώσεις όπως της ανάρτησης σε ιστοσελίδα ή ιστολόγιο κάποιας γνώμης, αυτή δεν συνιστά επικοινωνία διαδραστικού χαρακτήρα, υπό την έννοια της ανταλλαγής απόψεων – λέξεων – δεν υπάρχει διάλογος τον οποίο τα 2 μέρη επιθυμούν να διατηρήσουν μυστικό. Είναι σαν να αναρτά κανείς στον δρόμο μια αφίσα.

Από την άλλη η **νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης** (Οδηγία 2002/58=N. 3471/06 και Οδηγία 24/06= N. 3917/11) **διευρύνει** την έννοια της απόρρητης και προστατευόμενης επικοινωνίας, αφού ο ορισμός που δίνεται κατ' αρχήν στην επικοινωνία είναι **ευρύτερος** του άρθρου 19. Σ., επιπλέον δε το άρθρο 4 Ν. 3471/06 κάνει λόγο για «**οποιαδήποτε χρήση** των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών». Αποσυνδέει δηλαδή το γεγονός της επικοινωνίας από τα εξωτερικά στοιχεία και επιτάσσει το απόρρητο παντού και πάντα.

Επιχείρημα μπορεί να λάβει κανείς και από την Οδηγία 24/06 και τον Ν. 3917/2011 και ιδίως την υπαγωγή των **ανεπιτυχών κλήσεων** στα δεδομένα που διατηρούνται υποχρεωτικά από τους Παρόχους για 1 έτος και χορηγούνται υπό τους όρους της διαδικασίας άρσης του απορρήτου.

Επιτάσσει δηλαδή ο νομοθέτης την διατήρηση των δεδομένων μιας κλήσης όπου **τελικά τα 2 μέρη δεν συνομίλησαν, δεν υπήρξε επικοινωνία** κατά την έννοια του άρ. 19 Σ. και παρά ταύτα επιτάσσει την πρόσβαση στα στοιχεία αυτά σύμφωνα με το αρ. 4 εφόσον τηρηθεί ο νόμος 2225/94.

ΣΤ. Προκειμένου επομένως να είμαστε συμβατοί με την νομοθεσία της ΕΕ θα πρέπει από ότι φαίνεται να οδηγηθούμε σε μια **διεύρυνση του καταλόγου** άρσης του απορρήτου, προσθέτοντας σειρά και άλλων εγκλημάτων και να εξακολουθήσει να υπάρχει η εγγυητική λειτουργία της δικαστικής αρχής.

Στον κατάλογο δεν πρέπει να προστεθεί το άρθρο 370^Α, το 292^Α, Ν. 2472/97 ή η απάτη στο διαδίκτυο ; Εγκλήματα που κατ' εξοχήν τελούνται στο διαδίκτυο.

II. Ακόμη όμως και εάν διευρύνουμε τον κατάλογο, θα είναι δυνατή η διακρίβωση των εγκλημάτων;

Σε περίπτωση δημοσιεύσεων σε ιστοσελίδες και ιστολόγια, θα είναι δυνατός ο εντοπισμός των δραστών;

Το 90-95% των περιπτώσεων καθίσταται συνήθως αδύνατη η ταυτοποίηση των στοιχείων του χρήστη καθώς οι υπηρεσίες αυτές παρέχονται κατά βάση από εταιρίες των Η.Π.Α. οι οποίες όχι μόνο δεν δέχονται να χορηγήσουν στοιχεία και ηλεκτρονικά ίχνη χρηστών υπηρεσιών τους σε περιπτώσεις συκοφαντικής δυσφήμισης, αλλά η λειτουργία τους διέπεται από το Αμερικανικό και όχι το Ελληνικό δίκαιο.

Αποτελεί λύση η εισαγωγή υποχρέωσης ταυτοποίησης των χρηστών του διαδικτύου, όπως π.χ. των διαχειριστών ή χρηστών ιστολογίων ή δημιουργών profiles στις υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης ή ακόμη και των χρηστών ;

1. Σε νομικό επίπεδο, μια τέτοιου είδους πρόβλεψη θα ερχόταν ως συνέχεια του **v. 3783/2009** με τον οποίο είχε προχωρήσει η Πολιτεία στην **κατάργηση της δυνατότητας ανώνυμης χρήσης των κινητών τηλεφώνων** και εισήγαγε την υποχρεωτική ταυτοποίησή τους με τα στοιχεία ταυτότητάς των χρηστών προς διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας και για την προστασία της δημόσιας τάξης από τη διάπραξη αξιόποινων πράξεων.

Επίσης θα βρισκόταν στην ίδια κατεύθυνση ή τουλάχιστον στην ίδια λογική με τον **N. 3917/11** για την διατήρηση των δεδομένων.

Βέβαια, η περίπτωση της **προληπτικής ταυτοποίησης** κάθε είδους διαχειριστή ή χρήστη του διαδικτύου θα μπορούσε να εγείρει τους ίδιους νομικούς προβληματισμούς που έχουν κατά καιρούς τεθεί αναφορικά με την υποχρεωτική διατήρηση των δεδομένων των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (data retention Οδηγία 24 06 ΕΚ όπως εισήχθη με τον ν. 3917/11), ήτοι μήπως μια τέτοια προληπτική καταγραφή μας καθιστά όλους «οιονεί υπόπτους»- ή αλλιώς εν δυνάμει – μελλοντικούς υπόπτους εγκληματίες;

2. Ακόμη όμως και εάν υπήρχε σχετική νομική πρόβλεψη, αναρωτιέται κανείς, σε τεχνικό επίπεδο πως θα γινόταν αυτή η ονομαστικοποίηση των διαχειριστών ή χρηστών των ιστολογίων ή και άλλων ιστοσελίδων ή υπηρεσιών κοινωνικής δικτύωσης την στιγμή κατά την οποία κατά βάση λειτουργούν στις ΗΠΑ και επομένως η όποια υποχρέωση κατά το Ελληνικό δίκαιο δεν θα δεσμεύει τις εταιρίες στις ΗΠΑ.

Περαιτέρω, πάλι σε τεχνικό επίπεδο αναρωτιέται κανείς με ποιο τρόπο θα μπορούσαν να ελεγχθούν όλες οι ιστοσελίδες ή τα ιστολόγια που είναι χιλιάδες εάν όχι εκατομμύρια και με ποιο τρόπο θα μπορούσε η Πολιτεία να διακόψει τη λειτουργία μιας τέτοιας υπηρεσίας όταν ο χρήστης δεν έχει προβεί σε δήλωση των στοιχείων του, την στιγμή κατά την οποία η υπηρεσία παρέχεται εκτός Ελλάδας; Π.χ. εάν έχω ήδη Blog στο wordpress ή profile στο facebook με ψευδώνυμο, με ποιο τρόπο η Πολιτεία θα επιβεβαιώσει το πραγματικό ή μη αυτού; Και εάν διαπιστώσει ότι είναι ψευδές το όνομα ή ότι δεν προσέρχομαι να δηλώσω τα στοιχεία μου, με ποιο τρόπο θα υποχρεώσει στις ΗΠΑ το Facebook να σταματήσει να μου παρέχει την υπηρεσία;

Ας μην ξεχνάμε ότι στην περίπτωση των ανώνυμων καρτοκινητών τηλεφώνων τα πράγματα ήταν διαφορετικά, ήτοι ο Πάροχος μπορούσε να διακόψει την σύνδεση εάν δεν υπήρχε δήλωση των στοιχείων. Εδώ, ο Πάροχος δεν έχει κανένα τέτοιο δικαίωμα και η Πολιτεία θα πρέπει να απευθυνθεί στις εταιρίες του εξωτερικού.

3. Στην περίπτωση μας λοιπόν προκύπτουν και άλλα τεχνικά ζητήματα. Πώς θα ταυτοποιηθούν εκατομμύρια ιστοσελίδες; Πώς γνωρίζει κανείς ότι η συγκεκριμένη ιστοσελίδα έχει Έλληνα διαχειριστή, εάν δημιουργηθεί εκτός Ελλάδας ή στην Αγγλική γλώσσα;

Πώς θα ταυτοποιηθεί ο χρήστης που εισέρχεται σε μια ξένη ιστοσελίδα ή σε ένα ιστολόγιο και δημοσιεύει ένα σχόλιο του, όσο συκοφαντικό, δυσφημιστικό ή εξυβριστικό και εάν είναι.

Και ακόμη δυσκολότερα: Πώς θα γίνει ταυτοποίηση της ip address του χρήστη του διαδικτύου εάν εισέρχεται στο διαδίκτυο μέσω σύνδεσης σε **Internet café**, σε ασύρματο δίκτυο **Wi Fi** όπως αυτό που υπάρχει στη Πλατεία Συντάγματος, στο Ελ Βενιζέλος, σε Ξενοδοχεία και αλλού;

Πώς θα αντιμετωπισθεί το ζήτημα των **anonymisers proxy services** ;

Σε αυτά θα πρέπει να προσθέσουμε και τις δυσκολίες που εγείρονται στην περίπτωση ταυτοποίησης στο λεγόμενο «υπολογιστικό νέφος» **Cloud computing** ή στα **εικονικά δίκτυα VPN** (Virtual Private Network) – Internet VPN – Virtual Internet- Virtual Access Providers.

Συμπερασματικά καταλήγουμε στο ότι προκειμένου να διαμορφωθεί ένα νομικό πλαίσιο που θα μας επιτρέπει την άρση της ανωνυμίας ώστε να μην κρύβονται πίσω από αυτή οι δράστες εγκλημάτων, θα πρέπει να λύσουμε πρωτίστως σε τεχνικό επίπεδο το ζήτημα της ανωνυμίας και της πρόσβασης στα συναφή στοιχεία, θα πρέπει να υπάρξει πραγματική δυνατότητα πρόσβασης σε στοιχεία που οδηγούν στην ταυτοποίηση των δραστών. Αλλιώς, ακόμη και το πληρέστερο σε νομικές προβλέψεις πλαίσιο, καθιστά το ήδη τεθέν γράμμα το νόμου, κενό.

Η ασφαλής πλοήγηση από την σκοπιά της ελευθερίας

κ. Πάσχος Μανδραβέλης,

Αρθρογράφος εφημερίδας Καθημερινή και μέλος της «Ειδικής Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής για τον εξορθολογισμό των διατάξεων που αφορούν το ηλεκτρονικό έγκλημα και την αποτελεσματική προστασία των θυμάτων»

Ευχαριστώ τους διοργανωτές και ειδικά το κ. Σφακιανάκη για αυτή τη πρόσκληση. Έχοντας την ιδιότητα του οικονομολόγου, είμαι ο μοναδικός μη νομικός σε αυτό το τραπέζι, οπότε το μόνο που μπορώ να χρησιμοποιήσω σ' αυτή την νομική κατά βάση συζήτηση είναι η κοινή λογική.

Οι ομιλητές που προηγήθηκαν με έβαλαν σε σκέψεις κι ειδικά ο Γενικός Γραμματέας του υπουργείου Δικαιοσύνης κ. Κανελλόπουλος. Η φράση «ο αποτελεσματικός αστυνομικός έλεγχος του διαδικτύου» που χρησιμοποίησε δεν με τρόμαξε τόσο. Μάλλον ήταν μια αστοχία εν τη ρύμη του λόγου του.

Περισσότερο με τρομάζει εκείνη η φράση που συχνά χρησιμοποιούν πολιτικοί, δικαστές, αστυνομικοί και δημοσιογράφοι: «η πολιτεία πρέπει να έχει τη βασική φροντίδα και μέριμνα» για δεκάδες πράγματα: ανωνυμία, εθισμός στο διαδίκτυο, κτλ... Αυτή η λογική επικρατεί παντού. Είναι «βασική φροντίδα της πολιτείας» για το περιβάλλον, τα επικουρικά ταμεία και τα αποτελέσματα είναι εμφανή... Όμως η βασική φροντίδα και μέριμνα της πολιτείας είναι άλλη: να μη χρεοκοπήσει. Και δυστυχώς φροντίζοντας όλα τα άλλα δεν φρόντισε το κύριο. Και επτώχευσε.

Διαπίστωσα την επέκταση αυτής της μέριμνας στα λόγια του κ. Σφακιανάκη ο οποίος αναφέρθηκε μεταξύ άλλων και στο αδίκημα των «κακόβουλων δημοσιεύσεων φωτογραφιών». Μάλιστα ανέφερε ένα παράδειγμα όπου ο ίδιος έτρεξε να σώσει το γάμο ζευγαριού τα πρόσωπα των οποίων υπήρξαν σε μονταρισμένες φωτογραφίες πάνω σε ερωτικές στιγμές. Όμως εδώ τίθεται ένα ερώτημα: Μήπως αυτό το ζευγάρι έπρεπε να χωρίσει; Δηλαδή, αν ένα ζευγάρι κινδυνεύει να χωρίσει για μονταρισμένες φωτογραφίες, τότε σίγουρα θα χωρίσει στο επόμενο μπαρ που θα πάει· κάποια θα κοιτάξει αυτός, θα ζηλέψει αυτή, θα βγει το διαζύγιο και ορίστε: άδικος ο κόπος του κ. Σφακιανάκη.

Αυτό στο οποίο θέλω να πω είναι ότι σε αυτή τη κοινωνία, πέρα από τη «μέριμνα και τη φροντίδα» της πολιτείας, των δικαστικών, των πολιτικών, ημών των δημοσιογράφων κ.λπ., υπάρχει κι αυτό που λέγεται προσωπική ευθύνη. Αυτή έχει να κάνει και με τις σχέσεις που αναπτύσσουμε μέσα στο διαδίκτυο. Για παράδειγμα, αναφέρθηκε και το συχνό αδίκημα της εξύβρισης που διαπράττουν στο διαδίκτυο. Να σας πω την εμπειρία μου: διατηρώ λογαριασμό στο twitter και το facebook, όπου δέχομαι δεκάδες υβριστικά σχόλια. Αν ζητούσα από τον κ. Σφακιανάκη να ταυτοποιήσει όλους όσους με βρίζουν για να υποβάλω μηνύσεις θα προσλάβει το διπλάσιο προσωπικό στην Υπηρεσία του και όλοι οι νεοπροσλαμβανόμενοι να ασχολούνται με εμένα.

Εγώ έχω ένα μικρό κομμάτι δημοσιότητας που μου αναλογεί ως αρθρογράφος μεγάλης εφημερίδας. Η αντίδραση στα άρθρα μου είναι δύο τύπων. Υπάρχουν εκείνοι που αντιδρούν θετικά και εκείνοι που τα αποδοκιμάζουν. Όταν εγώ ζητώ την ποινικοποίηση της εξύβρισης διατηρώ το

όφελος των καλών σχολίων αλλά παράλληλα ζητώ από εσάς, τους φορολογούμενους, να πληρώσετε για να βρείτε αυτούς που με βρίζουν. Μην μπαίνετε στη διαδικασία να σκεφτείτε ότι όλα αυτά αφορούν τον απλό μέσο πολίτη. Αφορούν κυρίως τους πολιτικούς και δημοσιογράφους, αυτούς οι οποίοι έχοντας πρόσβαση στα ΜΜΕ μπορούμε να προστατευτούμε μόνοι μας.

Έτσι στη προσπάθεια να προστατεύσω τάχαμου τον απλό πολίτη, έχω το όφελος των καλών σχολίων και μεταφέρω το κόστος της ποινικοποίησης στη κοινωνία. Διότι όλη αυτή η αμέριστη «μέριμνα και φροντίδα» του κράτους πρέπει κάπως να πιστοποιείται. Κι αυτή η πιστοποίηση απαιτεί πολλές σφραγίδες, πολλά χαρτιά, πολλούς υπαλλήλους, ανεξάρτητες αρχές και νέα δικαστήρια (ας σημειώσουμε στο σημείο αυτό ότι έχουμε τους περισσότερους κατά κεφαλήν δικαστικούς στο κόσμο). Η κοινωνία επωμίζεται ένα κόστος για να προστατεύομαι εγώ από κάποιον που αποδοκιμάζει τα άρθρα μου και τους λόγους μου.

Δεν είναι λοιπόν μόνο ζήτημα ελευθερίας. Θα πρέπει ως πολίτες να μπορούμε και στη λογική της ατομικής ευθύνης. Διάφορα εγκλήματα μπορούν να τελεστούν στο διαδίκτυο και για όλα αυτά υπάρχει ο κ. Σφακιανάκης. Δεν πρέπει ως κοινωνία να μπαίνουμε σε λογικές οριζόντιας περικοπής των ελευθεριών μας διότι δεν θέλουμε να κάνουμε χειρουργικές επεμβάσεις στα πραγματικά εγκλήματα τα οποία μπορούν να γίνουν με τη χρήση του διαδικτύου.

Σήμερα η ελληνική κοινωνία βρίσκεται σε ένα σοκ όσον αφορά στην ανωνυμία στο διαδίκτυο, τις ύβρεις και τις συκοφαντίες. Όμως ας πάμε λίγο πίσω. Στις ανασκαφές της Πομπηίας, βρέθηκαν κάποια γκράφιτι στους τοίχους. Κάποια ήταν πολιτικά, όμως τα περισσότερα αναφέρονταν στις γυναίκες των αυτοκρατόρων. Επομένως η ανωνυμία δεν είναι ένα νέο φαινόμενο που προέκυψε με το διαδίκτυο. Απλώς τώρα μπορεί κάποιος από το σπίτι του ανωνύμως να προβεί σε τέτοιες πράξεις.

Αυτό που δεν πρέπει να ξεχνάμε είναι ότι ανάμεσα στα μυστήρια της ιστορίας υπάρχει κι ένα μεγάλο στην πολιτική. Ποτέ δεν θα μάθουμε με ακρίβεια ποιος υπέγραφε ως Cato, Publius, Caesar, Brutus κ.ά. την περίοδο 1787 - 1788, αλλά ολόκληρη η συζήτηση για το σύνταγμα των υπό σύσταση Ηνωμένων Πολιτειών, σε εφημερίδες κυρίως της Νέας Υόρκης, έγινε χωρίς πραγματικά ονόματα. Βεβαίως, 200 χρόνια μετά και κατόπιν ενδελεχούς επιστημονικής μελέτης γνωρίζουμε ότι τα Federalist και Antifederalist Papers γράφτηκαν από τους πατέρες του αμερικανικού έθνους, Alexander Hamilton, James Madison, John Jay, George Clinton κ.ά. Ακόμη δεν είμαστε σίγουροι ποιός έγραψε τί, αλλά είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι η πιο σημαντική ίσως συζήτηση πολιτικής θεωρίας, μια συζήτηση που γέννησε ένα μεγάλο και πανίσχυρο έθνος, έγινε ψευδωνύμως.

Από την άλλη πλευρά, στη Βρετανία υπήρχε ο νόμος του λεγόμενου copyright. Ξεκίνησε ως πνευματική ιδιοκτησία αλλά κατ' ουσίαν ήταν μια προσπάθεια του βασιλιά να ελέγξει την μαζική εκτύπωση «αιρετικών» κειμένων. Έτσι έδωσε αποκλειστικά δικαιώματα εκτύπωσης (copy rights) σε κάποιους επιλεγμένους τυπογράφους, ορίζοντάς τους μάλιστα χωροφύλακες του χώρου. Οι έχοντες το βασιλικό προνόμιο μπορούσαν να μπουκάρουν στα «παράνομα τυπογραφεία» να κατασχέσουν τα μηχανήματα και να στείλουν τους «αιρετικούς» στην φυλακή. Σταμάτησε αυτός ο νόμος την επανάσταση της τυπογραφίας; Όχι, απλώς αυτός ο νόμος προστέθηκε στο μακρύ κατάλογο των αστείων της ιστορίας, το πρώτο από τα οποία είναι η προσπάθεια του Ξέρξη να δαμάσει την θάλασσα μαστιγώνοντας την.

Η συνθήκη της Βουδαπέστης, στην οποία αναφέρθηκε ο κ. Σφακιανάκης, τότε ήταν ο νόμος της μεγάλης βρετανικής αυτοκρατορίας περί copyright. Μην ξεχνάμε ότι η Βρετανία ήταν η ηγέτιδα δύναμη της εποχής, κάτι αναλογικά μεγαλύτερο από αυτό που είναι σήμερα οι ΗΠΑ. Κι όμως παρά τον νόμο και συζητώντας ανώνυμα και «ψευδώνυμα» οι αμερικανοί δημιούργησαν ένα καινούργιο έθνος το οποίο διατηρείται ισχυρό έως σήμερα.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε επίσης ότι ένα από τα μεγαλύτερα και καλύτερα έργα πολιτικής φιλοσοφίας στην ιστορία της ανθρωπότητας που γράφτηκε ποτέ, «Οι δύο πραγματείες περί κυβερνήσεως» του Τζον Λοκ πρωτοκυκλοφόρησε ανώνυμα.

Στα ελληνικά δεδομένα υπάρχει η «Ελληνική Νομαρχία, ήτοι λόγος περί ελευθερίας» που υπογράφει κάποιος ανώνυμος Έλληνας που δεν θα μάθουμε ποτέ, αν και πολύ θα ήθελαν να μάθουν οι τότε Οθωμανικές αρχές.

Η ανωνυμία ιστορικά παρήγαγε πολύ βούρκο, παράλληλα όμως και διαμάντια. Εάν δει κανείς τις παμφλέτες που κυκλοφορούσαν τον 18^ο αιώνα εναντίον πολιτικών προσώπων, θα δει ότι χωριούν μπροστά σε αυτά που γράφονται σήμερα στο διαδίκτυο. Ο βούρκος είναι το κόστος για να παραχθούν τα διαμάντια. Όπως διαμάντια παράγονται από το κάρβουνο, έτσι και τα διαμάντια στο λόγο παράγονται μέσα από το βούρκο της ανωνυμίας.

Υπάρχουν όμως κι άλλα εργαλεία για να εξασφαλιστεί η ανωνυμία. Ένα είναι οι «anonymous remailers». Αυτοί είναι υπολογιστές διάσπαρτοι σε ολόκληρο τον κόσμο οι οποίοι σβήνουν από τα μηνύματα τα ηλεκτρονικά ίχνη του αποστολέα. Άρα, ακόμη κι αν μπορούσαν να βρεθούν τα ίχνη εκείνων που ανωνύμως χυδαιολογούσαν στα σχόλια του press-gr, θα ήταν αδύνατο αν αυτά περνούσαν από κάποιους «anonymous» ή «pseudonymous remailers».

Ισχυρότερο όμως εργαλείο στην υπηρεσία της ανωνυμίας είναι η κρυπτογραφία. Στη δεκαετία του 1990 έγινε μια ιδιότυπη όσο και άγνωστη επανάσταση. Μερικοί ιδεαλιστές πληροφορικοί χρησιμοποίησαν την γνώση της κρυπτογραφίας (που σημειωτέον υπήρχε και υπάρχει στις βιβλιοθήκες των μαθηματικών τμημάτων των πανεπιστημίων) για να φτιάξουν ισχυρά κρυπτογραφικά εργαλεία για τον κάθε πολίτη. Τα εργαλεία αυτά, προς έκπληξη και τρόμο όλων των διωκτικών αρχών του κόσμου μοιράστηκαν και μοιράζονται ευρέως μέσω του Διαδικτύου.

Η ποινικοποίηση αδικημάτων γνώμης έχει περίεργα αποτελέσματα. Στο σημείο αυτό θα αναφερθώ στην εξής περίπτωση: Πριν από τρία χρόνια ο γνωστός από τις τηλεπωλήσεις των βιβλίων του (κάποια αναφέρονται στην εξωγήινη προέλευση των Ελλήνων!) κ. Δημοσθένης Λιακόπουλος υπέβαλε μήνυση κατά αγνώστων οι οποίοι διακωμωδούσαν μέσω blogs τη δημόσια παρουσία του. Η πιο σκληρή (αλλά και πιο διασκεδαστική) σάτιρα γινόταν από το funel.blogspot.com. Η Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος απευθύνθηκε στην «εκδότρια» εταιρεία του blog (δηλαδή σε εκείνη που το φιλοξενεί), ζητώντας να μάθει ποιος κάνει την σάτιρα για να προσωποποιηθεί η μήνυση. Φυσικά οι Αμερικανοί αρνήθηκαν να αποκαλύψουν τα ίχνη του χρήστη και τελικά οι αρχές ξέσπασαν σε έναν άσχετο χρήστη, ο οποίος είχε μια χρήσιμη σε όλους υπηρεσία: ο επώνυμος υπολογιστής του κ. Αντώνη Τσιπρόπουλου αυτόματα αποδελτίωνε τα ελληνικά blogs, λειτουργούσε δηλαδή σαν τις πρωινές εκπομπές της τηλεόρασης που λένε τι γράφουν οι εφημερίδες. Δηλαδή στον κόσμο των ΜΜΕ θα ήταν σαν να διώκεται ο κ. Δημήτρης Οικονόμου του Σκάι που διαβάζει το πρωί τις εφημερίδες, για κάτι που έγραψε η «Αυριανή». Ανόητο, αλλά και η γελοιότητα έχει πραγματικά αποτελέσματα.

Η διακωμώδηση του κ. Λιακόπουλου παραμένει στο Διαδίκτυο -και γι' αυτό, πρέπει εμείς όπως και οι Σύριοι, οι Αιγύπτιοι, οι Λίβυοι να ευχαριστούμε την φιλελεύθερη αμερικανική νομοθεσία- αλλά η υπηρεσία «blogme» κατέβασε ρολά και η υπόθεση του κ. Τσιπρόπουλου ακόμη δεν έχει τελεσιδικήσει. Κι όλα αυτά σε μια χώρα που ομνύει στην πληροφορική εποχή και βλέπει οικονομικές ευκαιρίες στο Διαδίκτυο. Τώρα οποιοσδήποτε θέλει να επενδύσει στο χώρο αποδελτίωσης των blog (υπάρχουν επενδυτικές ευκαιρίες εκεί) δεν θα το κάνει γιατί θα φοβηθεί ότι μπορεί να τραβιέται στα δικαστήρια. Και με την άνεση χρόνου που δίνει η δικαιοσύνη στον εαυτό της, μπορεί να τραβήξει καμιά εικοσαριά χρόνια για να ξεμπερδέψει.

Επομένως η αποδελτίωση γίνεται τώρα από την yahoo ή την Google και δύο-τρεις μικρές εταιρίες που θα μπορούσαν να δραστηριοποιηθούν στην Ελλάδα, δεν θα το κάνουν. Θα ρωτήσει κάποιος

«αυτό είναι το πρόβλημα της άπνοιας επενδύσεων στην χώρα»; Όχι. Το οικονομικό πρόβλημα της χώρας είναι πολλές τέτοιες μικρές -και κατά την άποψή μου ανόητες- παρεμβάσεις της πολιτείας που δεν αφήνουν τον κόσμο να δουλέψει. Όπως θα έλεγε και ο κ. Πάγκαλος, εμείς εδώ όλοι μαζί πνίξαμε κάθε αναπτυξιακή προοπτική της χώρας.

Συμπέρασμα: Έχουμε φτάσει στο σημείο που θα πρέπει να καταλάβουμε ότι η ελευθερία έχει κόστος, αλλά κυρίως έχει κέρδος. Πρέπει να γίνει αντιληπτό από όλους τους Έλληνες δεν χρειάζεται άλλη «φροντίδα και μέριμνα». Χρειάζεται ελευθερία για να μπορέσουν οι νέοι άνθρωποι να δημιουργήσουν για να προκόψει η χώρα.

Παρέμβαση από τον κο Σανιδά Γεώργιο, πρώην Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου

Σας ευχαριστώ, γιατί μου δώσατε τον λόγο. Κατ'αρχάς, θα πρέπει να εκφράσω τα συγχαρητήρια στον κ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ, τον άνθρωπο ο οποίος διοργάνωσε αυτό το συνέδριο, και ο οποίος δίνει την ψυχή του κυριολεκτικά για αυτό που κάνει. Έχω την αίσθηση ότι, αν όλοι στην δημόσια διοίκηση ασχολούνταν κατά το μισό από όσο ασχολείται ο κ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ, η Ελλάδα θα ήταν γη της Επαγγελίας. Τώρα στο θέμα, θα ήθελα να θέσω με τον κ.ΤΣΙΟΛΙΑ ένα θέμα, είπε οτι θα πρέπει να προηγηθεί η λύση του τεχνικού θέματος του πώς θα μπαίνουμε μέσα στο Internet και θα βρίσκουμε εκείνον, ο οποίος έχει δράσει εγκληματικά, και εν συνεχεία να δούμε αν θα πρέπει να είναι ανώνυμα ή όχι τα blogs. Η αίσθησή μου είναι ότι, μάλλον αντίστροφα πρέπει να αρχίσουμε. Θα πρέπει να δεχθούμε ή να μην δεχθούμε, αν θα πρέπει να είναι ανώνυμα ή επώνυμα τα blogs, και στη συνέχεια να προχωρήσουμε για το πώς θα βρίσκουμε αυτούς οι οποίοι δρούν εγκληματικά μέσω των blogs.

Και το λέω αυτό, διότι το Internet μάλλον ακριβέστερα είναι ένα μέσο ενημέρωσης. Όταν αυτό το μέσο επικοινωνίας χρησιμοποιείται για ενημέρωση, για πληροφόρηση ή για κριτική, καλόπιστη ή κακόπιστη, κάνει αυτό το οποίο κάνουν τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας, έντυπα ή ηλεκτρονικά. Είναι νοητό λοιπόν, να υπάρχει ανώνυμη εφημερίδα, να κυκλοφορεί χωρίς να είναι επώνυμη ή να υπάρχει ηλεκτρονικό μέσο μαζικής ενημέρωσης, το οποίο να είναι ανώνυμο; Θα πρέπει κατά το ίδιο λόγο να ισχύει αυτό και για το Internet, τουλάχιστον όταν χρησιμοποιείται ως μέσο ενημέρωσης ή ως μέσω κριτικής.

Τα λέγω αυτά, γιατί ξέρετε ότι οι θεωρίες είναι καλές. Δεκαπέντε μέρες πριν αποχωρήσω από την Υπηρεσία ξεκίνησε η έκδοση της Γνωμοδότησης, εκείνης την οποία εισήγαγα μία μέρα πριν φύγω από την Υπηρεσία. Είχε έρθει και ο κ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ, αλλά είχαν έρθει και δύο βουλευτές τότε, οι οποίοι μέσω blogs υφίσταντο τα πάνδεινα! Και είπαν, θέλουμε προστασία! Λέω γιατί δεν φροντίζετε; Βουλευτές είστε, αλλάζτε το νομοθετικό πλαίσιο για να φτιάξετε αυτά τα οποία πρέπει, για να μπορείτε να προστατεύεστε! Κάντε ερώτημα, τους είπα, και από κει και πέρα θα δούμε πως θα λυθεί το θέμα και έτσι εκδόθηκε αυτή η περίφημη Γνωμοδότηση, η 9 νομίζω του 2008, η οποία πιστεύω έλυσε το θέμα και το έλυσε και ως προς ποια άποψη; Αν το Internet καλύπτεται από το απόρρητο και ως προς το θέμα τί καλύπτει το απόρρητο, αν καλύπτει τα δεδομένα κίνησης και θέσης ή, αν θέλετε, τα εξωτερικά στοιχεία της επικοινωνίας ή όχι. Η θέση μου ήταν ότι το απόρρητο δεν καλύπτει ούτε το ένα ούτε το άλλο, αλλά από την άλλη μεριά υπάρχει βεβαίως και η Αρχή! Η Αρχή η οποία κυριολεκτικά έφραζε τη δυνατότητα στον κ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ, για να μπορέσει να προχωρήσει και να ερευνήσει ποιοί δρούν και ποιοί εγκληματούν μέσω του Internet, και εκεί είναι το πρόβλημα και εκεί είναι ο σταυρός αυτή την στιγμή, και αν θέλετε υπάρχει ακόμα σταυρός, κατά πόσο, οι Αρχές θα είναι υπεράνω της Δικαιοσύνης ή όχι. Βγάλαμε γνωμοδότησεις Εισαγγελίας Αρείου Πάγου και έλειπαν αυτά τα οποία είπαν. Και μάλιστα η δευτερη Γνωμοδότηση του κ. ΤΕΝΤΕ η οποία ακο-

λούθησε τη δική μου. Ο κ. ΤΕΝΤΕΣ συμπλήρωσε με δικές του σκέψεις την 1^η Γνωμοδότηση. Η Γνωμοδότηση αυτή εκδόθηκε κατόπιν ερωτήματος της ΑΔΑΕ και αφού εκδόθηκε, κατόπιν ερωτήματος της Α.Δ.Α.Ε., εξακολούθησε η ΑΔΑΕ να αρνείται να τηρεί εκείνα τα οποία έλεγε ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου. Και αυτό θα πρέπει κάποια στιγμή να ρυθμιστεί κατά την άποψή μου.

Επάνερχομαι λοιπόν και λέγω ότι η Δημοκρατία είναι φως! Εφόσον η Δημοκρατία είναι φως, δεν μπορεί κανείς να κινείται στο σκοτάδι και να εγκληματεί χωρίς να είναι δυνατόν να πιαστεί και να μπορεί να ανιχνευτεί η εγκληματικότητα του. Η θέση μου είναι ότι θα πρέπει η πολιτεία να λάβει θέση, εάν πρέπει να υπάρχει ανωνυμία ή όχι και, εν συνεχεία, να δούμε κατά πόσον θα μπορούμε και με ποιά τεχνικά μέσα, να προχωρούμε για να βρίσκουμε τους δράστες των εγκληματικών πράξεων. Περιττό να πω, βεβαίως, ότι η εγκληματική συμπεριφορά δεν είναι προσωπικά δεδομένα και αυτά τα αντίθετα τα οποία λέγονταν, κατά την άποψή μου, είναι αβάσιμα. Δεν μπορεί η εγκληματική συμπεριφορά να θεωρηθεί ποτέ προσωπικό δεδομένο και η εγκληματική συμπεριφορά να καλύπτεται από τα προσωπικά δεδομένα. Αυτες τις σκέψεις ήθελα να εκφράσω.

Ευχαριστώ πολύ

ΕΝΟΤΗΤΑ 2:
ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Συνεισφορά της Α.Δ.Α.Ε. στα θέματα ασφάλειας του διαδικτύου

κ. Δημήτρης Βαρουτάς,

Επίκουρος Καθηγητής του Τμήματος Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών
του Πανεπιστημίου Αθηνών, Μέλος της Αρχής Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών
(Α.Δ.Α.Ε.)

Ιδιαίτερη τιμή να εκπροσωπώ την ΑΔΑΕ και τον Πρόεδρό της και μεγάλη χαρά να παρευρίσκομαι σήμερα σε αυτό το 1^ο συνέδριο ασφαλούς πλοήγησης, το οποίο είναι μια θετική εξέλιξη στην κατεύθυνση διαλόγου και προβληματισμού στα σημαντικά θέματα που αφορούν το διαδίκτυο και την ασφαλή πλοήγηση σε αυτό.

Η παρουσίαση μου αφορά στις προκλήσεις που έχουμε να αντιμετωπίσουμε, στην αποστολή και τη συνεισφορά της ΑΔΑΕ και το νομοθετικό, κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία της, την τρέχουσα κατάσταση, τις απαραίτητες μελλοντικές δράσεις και τέλος τα απαραίτητα συμπεράσματα.

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε όλοι μας στο χώρο των τηλεπικοινωνιών θα μπορούσαν να συνοψισθούν τα παρακάτω:

- Οι **ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις** που παρατηρούνται στο χώρο των τηλεπικοινωνιών και δικτύων
- Η ανάγκη να βρούμε πολλές φορές νέους **ορισμούς και μετρικές** ειδικά για το διαδίκτυο
- Η **σύγκλιση των τεχνολογιών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών** που παρατηρούνται τόσο σε τεχνολογικό επίπεδο όσο και σε επιχειρηματικό
- Η **σύγκλιση όλων των τεχνολογιών επικοινωνίας στη κοινή βάση του Internet** με κυριαρχία των πρωτοκόλλων επικοινωνίας του Internet
- Οι **παγκοσμιοποιημένες υπηρεσίες** και οι παγκοσμιοποιημένες επιχειρήσεις που τις προσφέρουν θέτοντας θέματα αρμοδιοτήτων
- Η **ρύθμιση** στην αγορά των τηλεπικοινωνιών μέσω κανονιστικών διατάξεων και αντίστοιχων ανεξάρτητων αρχών και τέλος
- Η **αλλαγή παραδείγματος επικοινωνίας** από το κλασσικό τηλέφωνο σε νέες μορφές επικοινωνίας μέσω SMS, VoIP και social networks

Στις προκλήσεις αυτές η ΑΔΑΕ έχει ως **αποστολή** την «*Προστασία του απορρήτου και της ελεύθερης ανταπόκρισης ή επικοινωνίας με οποιονδήποτε άλλο τρόπο*» όπως ορίζεται από τον ιδρυτικό της νόμο (Ν. 3115/2003) κατά επιταγή του Συντάγματος (άρθρο 19, παρ.2) με ρητή αποστολή τον έλεγχο της τήρησης των όρων της διαδικασίας άρσης του απορρήτου

Θα ήθελα να υπογραμμίσω τα **βασικά χαρακτηριστικά λειτουργίας** της ΑΔΑΕ, η οποία ως Ανεξάρτητη Αρχή απολαμβάνει διοικητικής αυτοτέλειας, με υποχρέωση κοινοποίησης των αποφάσεων με μέριμνά της στον Υπουργό Δικαιοσύνης και της έκθεσης των πεπραγμένων της στον Πρόεδρο της Βουλής, στον Υπουργό Δικαιοσύνης και στους αρχηγούς των κομμάτων που εκπροσωπούνται

στη Βουλή και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Σημειώνω ιδιαίτερα ότι η ΑΔΑΕ υπόκειται σε κοινοβουλευτικό έλεγχο σύμφωνα με τον Κανονισμό της Βουλής

Η ΑΔΑΕ έχει ως **αρμοδιότητες** να:

- Διενεργεί τακτικούς και έκτακτους ελέγχους αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν καταγγελίας, σε
 - Ιδιωτικές επιχειρήσεις
 - δημοσίες υπηρεσίες, οργανισμούς, επιχειρήσεις του ευρύτερου δημόσιου τομέα, που ασχολούνται με ταχυδρομικές, τηλεπικοινωνιακές ή άλλες υπηρεσίες σχετικές με την ανταπόκριση και την επικοινωνία.
 - Διενεργεί ακροάσεις.
 - Προβαίνει στην κατάσχεση μέσω παραβίασης του απορρήτου, που υποπίπτουν στην αντίληψή της.
 - Γνωμοδοτεί και απευθύνει συστάσεις και υποδείξεις για τη λήψη μέτρων διασφάλισης του απορρήτου των επικοινωνιών, καθώς και για τη διαδικασία άρσης.
 - Να εκδίδει κανονιστικές πράξεις
 - Να δημοσιοποιεί την Έκθεση πεπραγμένων της με παρατηρήσεις, παραλήψεις και πιθανές προτάσεις νομοθετικών μεταβολών
 - Να συνεργάζεται με άλλες εθνικές και ευρωπαϊκές Αρχές και υπερεθνικούς οργανισμούς
- Το **νομοθετικό πλαίσιο** με το οποίο κινείται η ΑΔΑΕ αποτελείται από τους κάτωθι νόμους και Προεδρικά Διατάγματα:

- Ν.3115 (ΦΕΚ 47/Α/27-02-2003)
 - Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών
- Ν 2225/1994
 - Για την προστασία της ελευθερίας και ανταπόκρισης και επικοινωνίας και άλλες διατάξεις.
 - Άρθρο 3 - Άρση του απορρήτου για λόγους εθνικής ασφάλειας.
 - Άρθρο 4 - Άρση του απορρήτου για διακρίβωση εγκλημάτων
 - Άρθρο 5 - Διαδικασία άρσης του απορρήτου
- Ν.3471 (ΦΕΚ 133/Α/28-06-2006)
 - Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τροποποίηση του ν.2472/1997
- Ν.3674 (ΦΕΚ 136/10-07-2008)
 - Ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου διασφάλισης του απορρήτου της τηλεφωνικής επικοινωνίας και άλλες διατάξεις
- Ν. 3917 (ΦΕΚ 22/Α/ 21.02.2011)
 - Διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημόσιων δικτύων επικοινωνιών, χρήση συστημάτων επιτήρησης με τη λήψη ή καταγραφή ήχου ή εικόνας σε δημόσιους χώρους και άλλες διατάξεις.
- Ν.3431 (ΦΕΚ 13/Α/3-2-2006)
 - Περί Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και άλλες διατάξεις
- ΠΔ 47/2005 (ΦΕΚ 64/Α/10-03-2005)
 - Διαδικασίες καθώς και τεχνικές και οργανωτικές εγγυήσεις για την άρση του απορρήτου των επικοινωνιών και για τη διασφάλιση του

Δεν θα ήθελα να εστιάσω στις επιμέρους νομικές πτυχές του παραπάνω νομικού πλαισίου αλλά να υπογραμμίσω τις νομοθετικές παρεμβάσεις σχεδόν κάθε δύο χρόνια, ως μια προσπάθεια να παρακολουθήσουμε τις εξελίξεις και τα προβλήματα που θέτουν αυτές οι εξελίξεις.

Σε αυτήν την κατεύθυνση η ΑΔΑΕ έχει εκδώσει ένα **νέο κανονισμό**, που ενσωματώνει την εμπειρία και τις τεχνολογικές αλλαγές που ζούμε αυτά τα χρόνια, είναι αποτέλεσμα διαβούλευσης με τους παρόχους και ενιαίας προσέγγισης των θεμάτων του Internet και των τηλεπικοινωνιών. Ο νέος κανονισμός δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Β' 2715/17-11-2011 με τον τίτλο «Κανονισμός για τη Διασφάλιση του Απορρήτου των Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών», τίθεται σε ισχύ από το Μάιο 2012, αντικαθιστά τους προισχύσαντες κανονισμούς, ενσωματώνει τις εμπειρίες και την τεχνογνωσία της ΑΔΑΕ και του προσωπικού της καθώς και τις τεχνολογικές αλλαγές. Σημειώνω ιδιαίτερα την φάση της διαβούλευσης που προηγήθηκε καθώς και την ενιαία προσέγγιση διαδικτύου και τηλεπικοινωνιών, επιβάλλοντας οργανωτικά, διαδικαστικά και τεχνικά μέτρα

Αυτό το πλαίσιο πολιτικών ασφαλείας συντίθεται από τις επιμέρους πολιτικές που αναφέρονται παρακάτω:

- Πολιτική Αποδεκτής Χρήσης
- -//- Φυσικής Ασφάλειας
- -//- Λογικής Πρόσβασης
- -//- Απομακρυσμένης Λογικής Πρόσβασης
- -//- Διαχείρισης και Εγκατάστασης ΠΕΣ
- -//- Διαχείρισης Περιστατικών Ασφάλειας
- -//- Ασφάλειας Δικτύου.
- -//- Ελέγχου Εφαρμογής της Π.Α.
- -//- Προστασίας και Αντιμετώπισης Κακόβουλου Λογισμικού.
- -//- Χρήσης Κρυπτογραφίας.

Η ΑΔΑΕ στοχεύει με όλες τις δυνάμεις της να βοηθήσει όσο το δυνατόν περισσότερο στον **κύκλο ζωής Πολιτικής Ασφάλειας για την διασφάλιση του Απορρήτου των Επικοινωνιών**, όπως φαίνεται στο συγκεκριμένο διάγραμμα

Η ΑΔΑΕ να συνεισφέρει σε αυτή την προσπάθεια, κάνοντας τακτικούς ελέγχους και έκτακτους ελέγχους σε παρόχους ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Όσον αφορά στη **συμμετοχή της ΑΔΑΕ στο νομοθετικό έργο**, θα ήθελα να αναφέρω τη συμμετοχή μας σε νομοπαρασκευαστικές επιτροπές για:

- Την ενσωμάτωση Οδηγίας 2009/136/ΕΚ, κατά το μέρος που αφορά την τροποποίηση της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών
- Τον εξορθολογισμό των διατάξεων που αφορούν το ηλεκτρονικό έγκλημα και την αποτελεσματική προστασία των θυμάτων, καθώς και των διατάξεων που αφορούν τις περιπτώσεις αναγκασίας άρσης του απορρήτου (ν. 2225/1994).

Εκτός των ανωτέρω, στοχεύουμε σε μια σειρά από **μελλοντικές δράσεις** όπως:

- Η Ενδυνάμωση κανονιστικού και νομοθετικού πλαισίου
- Η Ενίσχυση της Αρχής και ενδυνάμωση του ρόλου της
- Η Συνεχής παρακολούθηση εξελίξεων και εμπάθυνση των χαρακτηριστικών εμπειρογνομosύννης που έχουν αποκτήσει τα μέλη της και το προσωπικό της και
- Η Εμπέδωση αντίληψης ασφάλειας

Ως προς τις μελλοντικές νομοθετικές παρεμβάσεις θα ήθελα να αναφέρω τους κάτωθι κανονισμούς που πρέπει να εκπονηθούν:

- Άρθρο 7 παρ.2 ν.3917/2011
 - «... με κοινή πράξη της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και της Α.Δ.Α.Ε. καθορίζεται κάθε θέμα σχετικό με τη διαδικασία και τον τρόπο εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου αναφορικά με τις υποχρεώσεις των παρόχων για την προστασία και ασφάλεια των διατηρούμενων δεδομένων»
- Άρθρο 8 παρ.2 ν.3917/2011
 - «... με κανονισμό της Α.Δ.Α.Ε. καθορίζεται κάθε θέμα σχετικό με τις ειδικότερες αρχές ασφάλειας, τη διαδικασία και τον τρόπο εφαρμογής των διατάξεων που αφορούν στον τρόπο διατήρησης και διαβίβασης των διατηρούμενων δεδομένων.

Κλείνοντας **αντί των απαραίτητων συμπερασμάτων**, θα ήθελα να επανέλθω σε μερικούς προβληματισμούς με βάση την εμπειρία μου κυρίως από τα τεχνικά ζητήματα. Στο διαδίκτυο, υπάρχει δυσκολία μέτρησης και κατανόησης αυτού που σήμερα ονομάζουμε διαδίκτυο. Καθημερινά διακινείται μεγάλος όγκος δεδομένων. Αρκεί να παραθέσουμε τα παρακάτω στοιχεία:

- 1,8 Zettabyte (τρεις GB) είναι σύμφωνα με εκτιμήσεις ο συνολικός όγκος και προφανώς ήδη αυτό το μέγεθος θα πρέπει να έχει ξεπεραστεί ήδη
- Η ίδια η Google δια μέσω του Δντος Συμβούλου δηλώνει ότι λιγότερο από το 0,004% αυτών των δεδομένων μπορεί να καταλογογραφηθεί (indexing)
- Χαρακτηριστικά αναφέρω ότι μας πήρε 200 χρόνια να «γεμίσουμε» με βιβλία της Βιβλιοθήκη του Κονγκρέσου με περίπου 60 εκατ. Αρχεία και 30 εκατ. Βιβλία. Αντίθετα στο Διαδίκτυο τα παραπάνω μεγέθη δεδομένων παράγονται και διακινούνται περισσότερο από 100 φορές την ημέρα
- Το Youtube σήμερα καταναλώνει περισσότερο δίκτυο από όλο το Internet το 2001
- Μόνο για το 1/3 της πληροφορίας μπορεί να ειπωθεί ότι είναι στοιχειωδώς διασφαλισμένο και...
- Μόνο το 1/2 από αυτό είναι όντως διασφαλισμένο

Συμπέρασμα:

Απέναντι σε αυτούς τους προβληματισμούς τι πρέπει εμείς να κάνουμε:

- Στις **συνεχείς τεχνολογικές αλλαγές** θα πρέπει να απαντήσουμε με **συνεχή παρακολούθηση τεχνολογικών ρυθμιστικών και κανονιστικών εξελίξεων**
- Στην **αλλαγή τρόπου επικοινωνίας** θα πρέπει να απαντήσουμε με **συνεχή ενημέρωση κοινού** για αυτοπροστασία και εμπέδωση της αντίληψης περί διασφάλισης απορρήτου, ασφάλειας και λήψης μέτρων για την ασφάλεια στο διαδίκτυο
- Στην **ανάγκη για νέες νομικές παρεμβάσεις** θα πρέπει να απαντήσουμε με την εμπέδωση της “κουλτούρας” ασφάλειας στους παρόχους και την συνακόλουθη υποστήριξη τους και τέλος
- Στα **Ανοικτά Θέματα** πολλά από τα οποία τέθηκαν και σήμερα, θα πρέπει να απαντήσουμε με περισσότερη συνεργασία μεταξύ των αρχών

Ευχαριστώ για την προσοχή σας και παραμένω στη διάθεσή σας για πιθανές ερωτήσεις και διάλογο.

«Η χρήση του Διαδικτύου από το Κράτος: Προβλήματα και σκέψεις με αφορμή την πρόσφατη νομολογία της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα».

Η χρήση του διαδικτύου απο το κράτος: προβλήματα και σκέψεις με αφορμή την πρόσφατη νομολογία της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

κ. Γρηγόρης Λαζαράκος,

Δικηγόρος, Δ.Ν., Αναπληρωματικό Μέλος

της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Α.Π.Δ.Π.Χ.)

Εισαγωγή

Η διαβίβαση δεδομένων από τους πολίτες προς τις δημόσιες υπηρεσίες ήταν ανέκαθεν σημαντικό στοιχείο της καθημερινότητας μας και εξυπηρετούσε το Κράτος στην εκπλήρωση της αποστολής του, γινόταν δηλαδή για την εκτέλεση έργων δημόσιου συμφέροντος ή έργων που εμπíπτουν στην άσκηση δημόσιας εξουσίας και εκτελούνται από δημόσιες αρχές (όπως π.χ. από ασφαλιστικά ταμεία, αστυνομικές ή φορολογικές αρχές, δημόσιες υπηρεσίες εν γένει). Τον τελευταίο καιρό, και υπό την πίεση της δυσμενούς οικονομικής καταστάσεως και της ανάγκης του Κράτους να πολεμήσει τη φοροδιαφυγή και να εισπράξει χρήματα, το Κράτος υπήρξε αρκετά ευρηματικό. Ευρηματικό ως προς τα μέσα και ειδικότερα τις τεχνολογικές εφαρμογές που προτίθεται να χρησιμοποιήσει, προκειμένου αφενός να συλλέξει το μεγαλύτερο δυνατό όγκο προσωπικών πληροφοριών και, αφετέρου, να διασταυρώσει και συσχετίσει τις συλλεγείσες πληροφορίες για την εκπλήρωση της αποστολής του, πάντοτε βεβαίως με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον.

Στην προσπάθειά του όμως το Κράτος να πετύχει τους στόχους του, πρότεινε την εισαγωγή νέων μέτρων, τα οποία ήταν – ή θα μπορούσαν να αποδειχθούν ότι είναι – προβληματικά αφενός λόγω του έντονου περιορισμού του δικαιώματος προστασίας των προσωπικών δεδομένων, που επέβαλε η εφαρμογή των μέτρων αυτών και αφετέρου του γεγονότος ότι τα μέτρα αυτά παρουσιάζονταν μάλλον απρόσφορα για την επίτευξη του εκάστοτε επιδιωκόμενου από τον νομοθέτη σκοπού δημόσιου ή κοινωνικού συμφέροντος. Τα μέτρα αυτά κρίθηκαν ως προς τη νομιμότητά τους από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, η οποία εξέδωσε σχετικές Γνωμοδοτήσεις, η παρουσίαση και ανάλυση των οποίων αποτελούν αντικείμενο της σημερινής εισήγησής μου.

Συγκεκριμένα, θα αναφερθώ σε τέσσερις (4) Αποφάσεις της Αρχής οι οποίες απασχόλησαν την κοινή γνώμη και επηρεάζουν την καθημερινότητα όλων μας:

1. Γνωμοδότηση για την ηλεκτρονική κάρτα αποδείξεων (4/2010).
2. Γνωμοδότηση για τη δημοσιοποίηση προσωπικών δεδομένων στο Διαδίκτυο από το Υπουργείο Οικονομικών(1/2011).
3. Γνωμοδότηση δημοσιοποίησης από το Υπουργείο Οικονομικών των στοιχείων των οφειλών ληξιπρόθεσμων οφειλών προς το δημόσιο (4/2011).

4. Γνωμοδότηση για τη δημοσιοποίηση των οικονομικών στοιχείων των πολιτικών προσώπων (7/2011).

1) Ηλεκτρονική κάρτα αποδείξεων (Γνωμοδότηση 4/2010)

Αφορμή της Γνωμοδότησης της Αρχής υπήρξε ερώτημα του Γενικού Γραμματέα Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών σχετικά με το σχεδιασμό και την υλοποίηση εναλλακτικού συστήματος καταγραφής αποδείξεων δαπανών των φορολογούμενων φυσικών προσώπων μέσω μαγνητικής κάρτας. Η μαγνητική κάρτα θα λειτουργούσε ως εξής:

1. Οι τράπεζες εκδίδουν κάρτες με μαγνητική ταινία, κάθε μία από τις οποίες θα διαθέτει μοναδικό 19ψήφιο αριθμό. Η τράπεζα δεν τηρεί κανένα στοιχείο του προσώπου, στο οποίο χορηγεί μία τέτοια κάρτα. Ένας πολίτης μπορεί να προμηθευτεί περισσότερες από μία κάρτες, έτσι ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν και από άλλα μέλη της οικογένειάς του, ενώ σε περίπτωση απώλειας της κάρτας ο πολίτης θα μπορεί με την ίδια διαδικασία, να προμηθευτεί καινούργια.
2. Ο λήπτης της κάρτας υποχρεούται να δηλώσει, μέσω του Διαδικτύου ή με SMS, στη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων τον αριθμό της κάρτας που του χορηγήθηκε.
3. Κατά τη συναλλαγή σε επιχείρηση που διαθέτει τερματικό POS (σύστημα για την εξυπηρέτηση συναλλαγών με χρεωστικές ή πιστωτικές κάρτες) καταγράφεται η συναλλαγή και πιο συγκεκριμένα **το ποσό** της απόδειξης. Η συναλλαγή αποστέλλεται στο κέντρο επεξεργασίας της τράπεζας που παρέχει το συγκεκριμένο τερματικό POS και διαχωρίζεται από τις λοιπές συναλλαγές με πιστωτικές κάρτες.
4. Κάθε ημέρα αποστέλλεται στη Γενική Γραμματεία από κάθε τράπεζα το αρχείο των καταγεγραμμένων αποδείξεων, στο οποίο αναφέρεται **ο κωδικός της κάρτας αποδείξεων του πολίτη, ο ΑΦΜ του εμπόρου, η ημερομηνία και ώρα συναλλαγής, καθώς και το ποσό της συναλλαγής. Με τον τρόπο αυτό η Γενική Γραμματεία θα είναι σε θέση να διενεργεί διασταυρώσεις που αφορούν στις επιχειρήσεις που εξέδωσαν αποδείξεις για τον έλεγχο της φορολογικής συμμόρφωσής τους, όπως για παράδειγμα για τον έλεγχο της απόδοσης ΦΠΑ.**
5. Στη συνέχεια, η Γενική Γραμματεία ενημερώνει τη μερίδα αποδείξεων του πολίτη, στην οποία αυτός μπορεί να έχει πρόσβαση **μέσω της υπηρεσίας Taxisnet κατόπιν ταυτοποίησής του.**
6. Με την ολοκλήρωση του ημερολογιακού έτους, η Γενική Γραμματεία ανακεφαλαιώνει όλες τις αποδείξεις και διατηρεί τα συνολικά ποσά ανά φορολογούμενο φυσικό πρόσωπο και ανά επιχείρηση έκδοσης αποδείξεων, **με στόχο την αξιοποίησή τους στην εκκαθάριση της φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων του οικείου οικονομικού έτους.**

Ως νομική βάση του νέου αυτού συστήματος χρησιμοποιήθηκε το άρθρο 9 του ΚΦΕ (ν. 2238/1994), το οποίο όριζε ότι το αφορολόγητο τότε (καθώς σήμερα έχει δυστυχώς αλλάξει) των €12.000 ισχύει, εφόσον ο φορολογούμενος προσκομίσει αποδείξεις που έχουν εκδοθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων για δαπάνες αγοράς αγαθών και λήψης υπηρεσιών, τις οποίες πραγματοποιεί ο ίδιος, η σύζυγός του και τα τέκνα που τους βαρύνουν.

Η Αρχή έκρινε ότι το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως επαρκής νομική βάση για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων μέσω της κάρτας αποδείξεων, καθώς πρόκειται για μία διαφορετικής «έντασης» επεξεργασία από αυτήν που συνεπάγεται η προσκόμιση των αποδείξεων στην αρμόδια φορολογική αρχή. Και τούτο διότι δημιουργείται μία κεντρική βάση

δεδομένων, προβλέπεται μεγαλύτερος χρόνος τήρησης των δεδομένων, υπάρχει διαμεσολάβηση τρίτων μερών – των τραπεζών κ.ο.κ.. Το θέμα έχρηζε λοιπό νομοθετικής ρυθμίσεως, όπερ βεβαίως και εγένετο.

Επιπλέον, η Αρχή έκρινε ότι εν λόγω επεξεργασία επιτρέπει, λόγω της δημιουργίας διαρθρωμένου αρχείου με πληροφορίες σχετικές με ποσά που δαπανήθηκαν σε συγκεκριμένους προμηθευτές αγαθών ή παρόχους υπηρεσιών, την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τις καταναλωτικές συνήθειες των χρηστών της κάρτας αποδείξεων, τη δημιουργία δηλαδή καταναλωτικού «προφίλ» των φορολογουμένων.

Περαιτέρω, το εν λόγω σύστημα καταγραφής στοιχείων αποδείξεων δεν απέκλειε τη δυνατότητα ταυτοποίησης των κατόχων των καρτών αποδείξεων από τις τράπεζες, καθώς οι τελευταίες, στο πλαίσιο των δικών τους νόμιμων σκοπών επεξεργασίας, τηρούν ήδη διαρθρωμένα αρχεία των πελατών τους. Ειδικότερα, η Αρχή έκρινε ότι πιθανός συνδυασμός εκ μέρους των Τραπεζών πληροφοριών των αρχείων που αφορούν στις αγορές/δαπάνες μέσω πιστωτικών καρτών των πελατών τους και του αρχείου που αφορά στις αγορές/δαπάνες μέσω της κάρτας αποδείξεων θα μπορούσε να οδηγήσει στην ταυτοποίηση του φυσικού προσώπου που κατέχει μία συγκεκριμένη κάρτα αποδείξεων.

Η Αρχή πρότεινε εναλλακτικώς τη χρήση μίας κατάλληλης «έξυπνης» κάρτας (smart card), στην οποία θα καταγράφονταν αυτοματοποιημένα οι ανωτέρω πληροφορίες (με χρήση κατάλληλου τερματικού/εξοπλισμού) και η οποία θα ήταν υπό την αποκλειστική ευθύνη του κατόχου της (ήτοι αυστηρά προσωπική). Το σύστημα αυτό θα μπορούσε να συμβάλει στη διευκόλυνση των φορολογουμένων (καθώς δεν συνέλλεγαν πλέον αποδείξεις) και επιπλέον θα εξασφαλιζέτο ότι τα δεδομένα των αγορών/δαπανών των φυσικών προσώπων θα τηρούνται από τους ίδιους τους καταναλωτές και οι οποίοι αντιστοίχως θα τα υπέβαλαν στο Υπουργείο Οικονομικών κατά την υποβολή της φορολογικής τους δήλωσης. Για τον έλεγχο δε της απόδειξης του ΦΠΑ, που αποτελούσε το δεύτερο σκοπό του προταθέντος συστήματος, προτάθηκε από την Αρχή η σύνδεση (on line) των ταμειακών μηχανών των επιχειρήσεων με ηλεκτρονικούς υπολογιστές του Υπουργείου Οικονομικών. Με αυτόν τον τρόπο, κάθε έκδοση απόδειξης θα καταγράφετο αυτομάτως στο Υπουργείο, ενώ το αρχείο που θα τηρείτο στο τελευταίο δεν θα περιείχε προσωπικά δεδομένα των καταναλωτών, τα οποία ούτως ή άλλως δεν είναι αναγκαία για την επίτευξη του συγκεκριμένου σκοπού επεξεργασίας. Έτσι θα μηδενίζονταν οι κίνδυνοι δημιουργίας καταναλωτικού προφίλ και θα καθίστατο αποτελεσματικός ο έλεγχος της απόδοσης ΦΠΑ.

Δυστυχώς, η πρόταση αυτή της Αρχής δεν έγινε δεκτή από το Υπουργείο Οικονομικών, το οποίο ανέλαβε απλώς την πρωτοβουλία να θεραπεύσει την έλλειψη νόμου και να εφαρμόσει το σύστημα αυτό σε προαιρετική καταρχάς βάση.

2) Δημοσιοποίηση φορολογικών δεδομένων στο διαδίκτυο από το Υπουργείο Οικονομικών (Γνωμοδότηση 1/2011).

Στο επίκεντρο της Γνωμοδότησης 1/2011 της Αρχής υπήρξε η πρόβλεψη του ν. 3842/2010 - και των κατ' εξουσιοδότησή του εκδοθησομένων Υπουργικών Αποφάσεων - να δημοσιοποιείται στον διαδικτυακό τόπο του Υπουργείου Οικονομικών κατάλογος φορολογουμένων, που θα περιείχε πέραν των σχετικών στοιχείων ταυτοποίησης κάθε φορολογουμένου (όνομα, επώνυμο και πατρώ-

νυμο, ΑΦΜ, διεύθυνση κατοικίας), το καθαρό εισόδημα από τις κατηγορίες Δ' και Ζ' (δηλαδή τις κατηγορίες Εισόδημα από Εμπορικές Επιχειρήσεις και Εισόδημα από υπηρεσίες ελευθέρων επαγγελματιών και από κάθε άλλη πηγή), το συνολικό καθαρό εισόδημα το οποίο υπόκειται σε φορολογία, καθώς και το φόρο που αναλογεί σε αυτό. Με την Γνωμοδότηση αντιμετωπίστηκε συνολικά το θέμα, καθώς μέχρι τότε ο νόμος (ΚΦΕ) προέβλεπε ότι ο κατάλογος αυτός τοποθετείτο, με ευθύνη του προϊσταμένου κάθε ΔΟΥ, σε πρόσφορη θέση στο κατάστημα της ΔΟΥ, ώστε να μπορεί να λαμβάνει γνώση αυτού οποιοσδήποτε, ενώ επιτρεπόταν και η δημοσίευση των καταλόγων στον Τύπο.

Σχετικά με τη διαδικασία πρόσβασης στα εν λόγω στοιχεία στο Διαδίκτυο, το σχέδιο της Υπουργικής Απόφασης προέβλεπε ότι τα στοιχεία θα είναι προσβάσιμα από όλους τους ταυτοποιημένους χρήστες του πληροφοριακού συστήματος TAXISNET, δηλαδή όποιον έχει πάρει τον ειδικό κωδικό. **Η αναζήτηση** θα γίνεται: α) βάσει ΑΦΜ και μέρους του επωνύμου και ονόματος του φυσικού προσώπου ή της επωνυμίας ή τίτλου μιας επιχείρησης ή β) βάσει διεύθυνσης και μέρους του επωνύμου και ονόματος του φυσικού προσώπου ή της επωνυμίας ή τίτλου μιας επιχείρησης. Τέλος, κάθε χρήστης θα μπορεί να διενεργεί είκοσι ανακτήσεις πληροφοριών μηνιαίως.

Σύμφωνα με την επίσημη θέση του Υπουργείου Οικονομικών, **ο σκοπός**, που επιδιώκεται με τη δημοσιοποίηση των καταλόγων φορολογουμένων στο Διαδίκτυο, είναι η αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής με την καλλιέργεια κλίματος φορολογικής συμμόρφωσης, καθόσον θα είναι πλέον προσβάσιμη η πληροφορία για το σύνολο των εισοδημάτων των φορολογουμένων. **Συγκεκριμένα, μέσω της δημοσίευσης των δηλουμένων εισοδημάτων θα ασκείται κοινωνική πίεση σε φορολογουμένους που φοροδιαφεύγουν προκλητικά, προκειμένου να δηλώνουν εισοδήματα ανάλογα με τα προφανή έσοδα τους ή τον τρόπο ζωής τους, μέτρο το οποίο σύμφωνα με το Υπουργείο Οικονομικών, λειτουργεί με επιτυχία στη Νορβηγία και στη Φινλανδία.**

Η Αρχή στην υπ' αριθμ. 1/2011 Γνωμοδότησή της έκρινε ότι το μέτρο της δημοσιοποίησης καταλόγων φορολογουμένων δια της αναρτήσεώς τους στα καταστήματα των κατά τόπους ΔΟΥ, καθώς, επίσης, και δια του Τύπου και στο Διαδίκτυο **συνιστά έντονο περιορισμό του δικαιώματος του ατόμου για την προστασία του από την επεξεργασία, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των δεδομένων του προσωπικού χαρακτήρα.**

Περαιτέρω, η Αρχή έκρινε ότι, παρά τα όσα υποστηρίζει το Υπουργείο Οικονομικών – ΓΓΠΣ, το μέτρο της δημοσιοποίησης, και μάλιστα στο Διαδίκτυο, καταλόγων φορολογουμένων, δεν είναι ένα μέτρο ανώδυνο για τους ειλικρινείς φορολογούμενους, αλλά αντίθετα ενέχει σοβαρούς κινδύνους γι' αυτούς. Ειδικότερα, το μέτρο της δημοσιοποίησης των καταλόγων φορολογουμένων ενέχει για κατηγορίες ολόκληρες ειλικρινών φορολογουμένων όχι μόνο τον κίνδυνο της αναίτιας έκθεσης των φορολογικών τους δεδομένων στη βόρα της απλής περιέργειας τρίτων, αλλά, πολύ περισσότερο, στον κίνδυνο τα φορολογικά δεδομένα τους να τύχουν επεξεργασίας για σκοπούς ξένους προς εκείνους, για τους οποίους τα δεδομένα αυτά έχουν συλλεγεί από τις αρμόδιες φορολογικές αρχές. Για παράδειγμα, θα μπορεί να γίνει χρήση των δεδομένων αυτών για τον καθορισμό τιμήματος σε αμφοτεροβαρείς συμβάσεις όπως είναι οι πωλήσεις, για τον καθορισμό του ύψους ενοικίου κατοικίας, για τη διαπραγμάτευση του ύψους της αμοιβής σε σχέσεις εργασίας, για την επιλογή προσώπων προς απόλυση στο πλαίσιο της διενέργειας ατομικών ή ομαδικών απολύσεων προσωπικού, κλπ. Εξάλλου, το μέτρο της δημοσιοποίησης καταλόγων φορολογουμένων ενέχει και σοβαρούς κινδύνους εγκληματικών ενεργειών (πχ. εκβιασμούς, κλοπές, ληστείες, απαγωγές) σε

βάρος μερίδας, τουλάχιστον, των φορολογουμένων. Οι κίνδυνοι αυτοί δεν είναι απλά θεωρητικοί, αλλά, αντίθετα, είναι πολύ πιθανοί, καθόσον, όπως προκύπτει και από τα στοιχεία που υποβλήθηκαν στην Αρχή, στην επίσημη απάντησή τους προς το Υπουργείο Οικονομικών – ΓΓΠΣ οι νορβηγικές αρχές παραδέχονται ότι η νορβηγική αστυνομία έχει αποκαλύψει περιπτώσεις εγκληματικών ενεργειών, όπου είναι αποδεδειγμένο ότι στοιχεία από τους εκεί δημοσιευμένους καταλόγους φορολογουμένων χρησιμοποιήθηκαν από δράστες εγκληματικών ενεργειών για την επιλογή θυμάτων με βάση το εισόδημά τους.

Επίσης, το μέτρο της δημοσιοποίησης στο Διαδίκτυο των καταλόγων των φορολογουμένων κρίθηκε από την Αρχή ως αλυσιτελές για την αποκάλυψη και τον περιορισμό μη δηλούμενων εισοδημάτων, καθώς αυτό μπορεί να συμβεί μόνον με τη διενέργεια πρόσφορων και ενδεδειγμένων ελέγχων από τις φορολογικές αρχές και με τη διασταύρωση των πληροφοριών που συλλέγονται σχετικά με την πραγματική φορολογική κατάσταση των φορολογουμένων.

Τέλος, το μέτρο της δημοσιοποίησης είναι ιδιαιτέρως αμφίβολο κατά πόσο μπορεί να συνεισφέρει στην αύξηση του αισθήματος ευθύνης των πολιτών μέσω της αυτό-συμμόρφωσης, όπως υποστηρίζει το Υπουργείο Οικονομικών. Και τούτο διότι για την αυτό-συμμόρφωση των φορολογουμένων αρκεί πλήρως η ύπαρξη νομικής υποχρέωσης και οι προβλεπόμενες διοικητικές και ποινικές κυρώσεις σε περίπτωση διαπίστωσης φοροδιαφυγής. Ο κατά σύστημα ανειλικρινής φορολογούμενος, που δεν υπολογίζει τις αυστηρές διοικητικές και ποινικές κυρώσεις, δεν αναμένεται με τη δημοσιοποίηση των ετήσιων φορολογικών καταλόγων ότι θα «αυτό-συμμορφωθεί» προς τη φορολογική του υποχρέωση υπό το βάρος της ενδεχόμενης προσωπικής ηθικής αποδοκιμασίας από τους συμπολίτες του.

Με βάση τα προαναφερόμενα η Αρχή έκρινε ότι η δημοσιοποίηση καταλόγων φορολογουμένων δια της αναρτήσεώς του στις αρμόδιες ΔΟΥ, καθώς και δια του Τύπου και στο Διαδίκτυο δεν τηρεί την αρχή της αναλογικότητας για τον επιδιωκόμενο σκοπό της φοροδιαφυγής.

3) Δημοσιοποίηση στο Διαδίκτυο από το Υπουργείο Οικονομικών καταλόγου οφειλετών ληξιπρόθεσμων οφειλών προς το Δημόσιο (Γνωμοδότηση 4/2011)

Στο επίκεντρο της Γνωμοδότησης της Αρχής ήταν οι διατάξεις του άρθρου 9 του ν. 3943/2011 για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της κατ' εξουσιοδότηση της ανωτέρω διάταξης εκδοθείσας απόφασης του Υπουργού Οικονομικών. Οι παραπάνω διατάξεις προέβλεπαν την ηλεκτρονική δημοσιοποίηση σε δικτυακό τόπο του Υπουργείου Οικονομικών των στοιχείων των συνολικών ληξιπρόθεσμων οφειλών προς το Δημόσιο από κάθε αιτία, όταν αυτές υπερβαίνουν το ποσό των 150.000 ευρώ (υπολογιζομένου όχι μόνον του αρχικού κεφαλαίου, αλλά και των τυχόν προσαυξήσεων) ανά φυσικό ή νομικό πρόσωπο και εφόσον η καταβολή τους καθυστερεί για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο του έτους. Από τη ρύθμιση εξαιρούνται α) οι οφειλές για τις οποίες έχει χορηγηθεί διευκόλυνση τμηματικής καταβολής ή έχουν υπαχθεί σε νομοθετική ρύθμιση τμηματικής καταβολής ληξιπρόθεσμων οφειλών, για όσο χρόνο διαρκεί η διευκόλυνση ή η ρύθμιση και εφόσον ο οφειλέτης είναι συνεπής με τους όρους ισχύος τους, β) οι οφειλές για την καταβολή των οποίων έχει διαταχθεί αναστολή με δικαστική απόφαση. Στα στοιχεία δημοσιοποίησης περιλαμβάνονται: ΑΦΜ, επώνυμο, όνομα, όνομα πατέρα, όνομα μητέρας, βασική οφειλή (Δ.Ο.Υ. / ΤΕΛΩΝΕΙΑ), συνεισπραττόμενα, σύνολο οφειλόμενου ποσού και Παρατηρήσεις.

Ο πρωταρχικός σκοπός των ρυθμίσεων αυτών συνίστατο, όπως και στην περίπτωση της δημοσιοποίησης των φορολογικών καταλόγων, στην ανάγκη καταπολέμησης της φοροδιαφυγής. **Ειδικότερα, στην αιτιολογική έκθεση του ν. 3943/2011 αναφέρεται ότι το εν λόγω μέτρο θεσπίζεται για πρώτη φορά για λόγους πληροφόρησης και ενημέρωσης των πολιτών, φορολογικής δικαιοσύνης έναντι των συνεπών φορολογουμένων, αλλά και για λόγους φορολογικής συμμόρφωσης.**

Η Αρχή στην υπ' αριθμ. 4/2011 Γνωμοδότησή της έκρινε ότι η μη εκπλήρωση των φορολογικών υποχρεώσεων, σε όλες τις μορφές της, αποτελεί μια συμπεριφορά με ιδιαίτερη συνταγματική απαξία, καθόσον παραβιάζει πολλαπλώς το Σύνταγμα.

Στον αντίποδα, η Αρχή αναγνωρίζει ότι το μέτρο της δημοσιοποίησης και μάλιστα στο Διαδίκτυο από το Υπουργείο Οικονομικών – ΓΓΠΣ καταλόγων οφειλετών ληξιπρόθεσμων οφειλών προς το Δημόσιο συνιστά σοβαρό περιορισμό του δικαιώματος του ατόμου για την προστασία του από την επεξεργασία, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των δεδομένων του προσωπικού χαρακτήρα.

Στο πλαίσιο αυτό η Αρχή έκρινε ότι το μέτρο της δημοσιοποίησης καταλόγου οφειλετών ληξιπρόθεσμων οφειλών προς το Δημόσιο, **συνιστά μία συνταγματικώς ανεκτή επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των αναφερομένων προσώπων, η οποία δεν εξέρχεται των ορίων της προσφορότητας και της αναγκαιότητας και, συνεπώς, δεν έρχεται σε αντίθεση προς κανόνες υπέρτερης τυπικής ισχύος, οι οποίοι κατοχυρώνουν το δικαίωμα του ατόμου στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων του προσωπικού χαρακτήρα**, και, ειδικότερα, προς τα άρθρα 2 παρ. 1, 9Α και 25 παρ. 1 του Συν/τος, 8 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 8 της ΕΣΔΑ, 6 παρ. 1 στοιχ. (γ') της Οδηγίας 95/46/ΕΚ και 9 παρ. 2 της Σύμβασης 108 (1981) του Συμβουλίου της Ευρώπης, **εφόσον τηρούνται συγκεκριμένοι όροι**. Ως σημαντικότεροι δε εξ αυτών αναφέρονται οι εξής:

(1) Θα πρέπει να υπάρχει οριστικοποίηση της φορολογικής ενοχής η οποία επέρχεται είτε (α) με την παρέλευση άπρακτης της προθεσμίας για την άσκηση προσφυγής κατά της πράξης καταλογισμού φόρου, είτε (β) με την έκδοση τελεσίδικης δικαστικής απόφασης, σχετικά με την ύπαρξη και το ύψος της οφειλής.

(2) Θα πρέπει να υπάρχει προηγούμενη έγκαιρη έγγραφη ενημέρωση του εκάστοτε ενδιαφερόμενου οφειλέτη για τη σκοπούμενη δημοσιοποίηση, Επίσης, θα πρέπει να έχει χορηγηθεί στον ενδιαφερόμενο οφειλέτη προθεσμία τουλάχιστον δεκαπέντε (15) ημερών, προκειμένου είτε να προβεί στην τακτοποίηση της οφειλής του, με βάση τις κείμενες διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας, είτε να προβάλει τις αντιρρήσεις του, λαμβανομένων υπόψη και των διατάξεων του άρθρου 13 του Ν. 2472/1997.

(3) Θα πρέπει να ταυτοποιείται προσηκόντως και επαρκώς ο εκάστοτε αναφερόμενος οφειλέτης, με τη δημοσιοποίηση του επωνύμου του, του ονόματός του, του ΑΦΜ του και του ονόματος του πατέρα του, αποκλεισμένης της χρήσης οποιουδήποτε άλλου προσδιοριστικού της ταυτότητάς του στοιχείου.

(4) Δεν θα πρέπει να δημοσιεύονται στοιχεία ανηλικών οφειλετών, καθόσον η πρόβλεψη της δημοσιοποίησής τους, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 3 της ΠΟΛ 1185 / 01-09-2011, κρίνεται παντελώς απρόσφορη, εφόσον τη διαχείριση της περιουσίας έχουν οι γονείς ή άλλα πρόσωπα (επίτροποι, κλπ.).

(5) Δεν θα πρέπει να γίνεται δημοσιοποίηση των στοιχείων αποβιωσάντων οφειλετών, καθόσον

ενδέχεται μετά το θάνατο του κληρονομούμενου οφειλέτη το χρέος του να έχει διαιρεθεί κατά τρόπο ώστε στον καθέναν από τους κληρονόμους του να αναλογεί, σύμφωνα με τα άρθρα 1885 και 480 ΑΚ, χρέος μικρότερο των 150.000 Ευρώ. Στην περίπτωση αυτή δεν πληρούται η θεμελιώδης προϋπόθεση της ακρίβειας των δεδομένων που θέτει για τη νομιμότητα κάθε επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα η διάταξη του άρθρου 4 παρ. 1 στοιχ. (γ') του Ν. 2472/1997.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να παραθέσω ορισμένες κριτικές σκέψεις ως προς την απόφαση αυτή:

Η εν λόγω απόφαση στηρίζει το σκεπτικό της στην ηθική και νομική απαξία των διαπιστωθέντων παραβάσεων, δεν εξηγεί όμως πως η αποκάλυψη των φορολογικών αυτών παραβάσεων μπορεί να συνεισφέρει στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, δεν παίρνει θέση δηλαδή ως προς την προσφορότητα του εν λόγω μέτρου. Υπενθυμίζω ότι ως προς τη δημοσιοποίηση των φορολογικών καταλόγων στο Διαδίκτυο η Αρχή είχε δεχθεί ότι «**ο κατά σύστημα ανειλικρινής φορολογούμενος, που δεν υπολογίζει τις αυστηρές διοικητικές και ποινικές κυρώσεις, δεν αναμένεται με τη δημοσιοποίηση των φορολογικών στοιχείων ότι θα αυτό-συμμορφωθεί προς τη φορολογική υποχρέωση**». Σ' αυτή την Γνωμοδότηση όμως (για τους μεγαλοοφειλέτες του Δημοσίου) αποφεύγει επιμελώς να τοποθετηθεί επί του θέματος. Ομοίως δεν χρησιμοποιούνται ορισμένα εκ των επιχειρημάτων της προηγούμενης Γνωμοδότησης σχετικά με την αποτελεσματικότητα του μέτρου της αυτό-συμμόρφωσης, για το οποίο στη Γνωμοδότηση 1/2011 είχε κρίνει ότι «**λειτούργησε μάλλον ως μέσο ενστάλαξης φόβου και ψυχολογικού καταναγκασμού των φορολογουμένων, το οποίο υπερέβαινε προδήλως το αναγκαίο μέτρο για τη συμμόρφωσή τους**».

4) Ανάρτηση στο Διαδίκτυο των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης πολιτικών προσώπων (Γνωμοδότηση 7/2011)

Σήμερα, η υποχρέωση υποβολής ετήσιας δήλωσης περιουσιακής κατάστασης προβλέπεται από τις διατάξεις του ν. 3213/2003 (Α' 309), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Ο τρόπος της αναλυτικής παράθεσης σε ειδικό έντυπο των περιουσιακών στοιχείων των προσώπων που αναφέρονται στις περιπτώσεις α' έως και ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του ίδιου νόμου, δηλαδή, **του Πρωθυπουργού, των αρχηγών των πολιτικών κομμάτων, των υπουργών, αναπληρωτών υπουργών και υφυπουργών, των βουλευτών και των ευρωβουλευτών, καθώς και όσων διαχειρίζονται τα οικονομικά των πολιτικών κομμάτων** καθορίζεται με απόφαση του Προέδρου της Βουλής. Το άρθρο 2 παρ. 3 του ν. 3213/2003 κατά την αρχική του διατύπωση όριζε ότι η δημοσίευση των εν λόγω δηλώσεων στον Τύπο επιτρέπεται υπό την προϋπόθεση ότι δημοσιεύεται ολόκληρο το κείμενό τους. Με το άρθρο 56 του ν. 3979/2011 προβλέφθηκε για πρώτη φορά η υποχρέωση ανάρτησης των εν λόγω δηλώσεων στο διαδικτυακό τόπο της Βουλής με μέριμνα του Προέδρου της Επιτροπής του άρθρου 21 του ν. 3023/2002, ο οποίος καθορίζει τη μορφή, τον τύπο, τη χρονική διάρκεια της ανάρτησης και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.

Στο πλαίσιο αυτό ο Πρόεδρος της Επιτροπής Ελέγχου του άρθρου 21 του ν. 3023/2002 ζήτησε τη γνωμοδότηση της Αρχής σχετικά με την ανάρτηση στο διαδικτυακό τόπο της Βουλής των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης των παραπάνω πολιτικών προσώπων και συγκεκριμένα τη γνώμη της Αρχής

α) για το κατά πόσον θα έπρεπε να δημοσιεύεται ολόκληρο το κείμενο των ετήσιων δηλώσεων ή μόνον οι μεταβολές από έτος σε έτος

- β) της επιλογής ως ευλόγου χρόνου ανάρτησης στο διαδίκτυο του χρονικού διαστήματος του ενός μηνός,
 γ) των απαραίτητων μέτρων ασφαλείας.

Η Αρχή έκρινε ότι ο περιορισμός του ατομικού δικαιώματος προβλέπεται σε νομοθετική διάταξη, δικαιολογείται από αποχρώντες λόγους δημοσίου συμφέροντος, καθώς εξυπηρετεί τη διαφάνεια του πολιτικού και δημόσιου βίου, και είναι εντός των ορίων της αναλογικότητας, καθώς υπηρετεί υπέρτερο έννομο συμφέρον. Ειδικότερα, ο περιορισμός αυτός αφορά σε δημόσια πρόσωπα, δηλαδή σε πρόσωπα που κατέχουν δημόσια θέση ή διαχειρίζονται δημόσιο χρήμα ή ακόμα διαδραματίζουν ρόλο στη δημόσια πολιτική και οικονομική ζωή, για τα οποία είναι ανεκτός ένας εντονότερος περιορισμός του δικαιώματος στην προστασία των προσωπικών τους δεδομένων. Εξάλλου τα πρόσωπα αυτά εκουσίως ανέλαβαν την άσκηση δημοσίων αξιωμάτων και έτσι συναίνεσαν στο να εκτεθούν σε ένα ευρύτερο έλεγχο της ιδιωτικής και οικονομικής τους ζωής.

Έκρινε επίσης κατά πλειοψηφία ότι στο Διαδίκτυο θα πρέπει να αναρτάται ολόκληρο το κείμενο των ετήσιων δηλώσεων, όπως ακριβώς αυτό δημοσιεύεται στον Τύπο και δεν είναι δυνατό να γίνει οποιαδήποτε διάκριση μεταξύ αρχικής δημοσίευσης των δηλώσεων και μεταγενέστερης, η οποία θα περιλαμβάνει μόνον τις επελθούσες μεταβολές με σχετική αιτιολόγηση. Άλλωστε η δημοσίευση ολόκληρου του κειμένου στον Τύπο, τα περισσότερα έντυπα του οποίου έχουν και ηλεκτρονική έκδοση και η σχετική ειδησεογραφία έχουν ήδη επιφέρει την οποιαδήποτε ενδεχόμενη «προσβολή» στην ιδιωτικότητα των ανωτέρω προσώπων.

Ως προς το άλλο ερώτημα της επιλογής ως εύλογου χρόνου ανάρτησης στο Διαδίκτυο των δηλώσεων του ενός μηνός, η Αρχή δέχθηκε κατά πλειοψηφία ότι η διατήρηση στο διαδίκτυο των ανωτέρω δηλώσεων για ένα μήνα αποτελεί εύλογο χρόνο και δεν έρχεται σε αντίθεση προς το δίκαιο προστασίας των προσωπικών δεδομένων.

Ωστόσο διατυπώθηκε και η άποψη ότι από τη διατύπωση της διάταξης του άρθρου 4 παρ. 1 στοιχ. δ' του ν. 2472/1997, καθώς και από αυτή της αντίστοιχης διάταξης του άρθρου 6 παρ. 1 στοιχ. ε' της Οδηγίας 95/46/ΕΚ συνάγεται ότι με το ν. 2472/1997 δεν θεσπίζεται το *minimum*, αλλά το *maximum* του εύλογου χρόνου της ανάρτησης των εν λόγω στοιχείων στο διαδίκτυο. Αυτό σημαίνει ότι αποδοχή του χρονικού διαστήματος του ενός μηνός ως ευλόγου χρόνου, αναιρεί στην πράξη τη δυνατότητα εκπλήρωσης του σκοπού της δημόσιας λογοδοσίας και, συνακόλουθα, της διαφάνειας του δημόσιου βίου, **καθώς είναι πιθανό η ανάγκη ελέγχου να προκύψει σε χρόνο μεταγενέστερο**. Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι ο σκοπός της δημοσιοποίησης είναι η διαφάνεια του δημόσιου βίου των αναφερόμενων πολιτικών προσώπων και η δυνατότητα κάθε πολίτη να ελέγχει και **μάλιστα ανά πάσα στιγμή** τα πολιτικά πρόσωπα, ως εύλογος χρόνος αναρτήσεως των εν λόγω δηλώσεων θα πρέπει να κριθεί ο χρόνος εκείνος, που δεν θα υπερβαίνει την περίοδο που είναι αναγκαία για την επίτευξη του ανωτέρω σκοπού, δηλαδή την περίοδο του ενός έτους από την εκάστοτε προηγούμενη ανάρτηση.

Συμπεράσματα

Αν έπρεπε να συνοψίσει κανείς τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την αναδρομή που προηγήθηκε, νομίζω ότι θα κατέληγε στα ακόλουθα:

Σε όλες τις περιπτώσεις τέθηκε επιτακτικά το ζήτημα του αναγκαίου συγκερασμού μεταξύ, αφενός, του δημοσίου συμφέροντος για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και την εμπέδωση της φορολογικής δικαιοσύνης, καθώς και της διαφάνειας στο δημόσιο βίο και, αφετέρου, των επιταγών της ουσιαστικής κατοχύρωσης του θεμελιώδους δικαιώματος του ατόμου στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν. Αυτό που εξετάστηκε σε κάθε περίπτωση [η ορθή εφαρμογή της συνταγματικής αρχής της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 του Συν/τος εδ. δ΄)] και αυτό που οφείλει η Αρχή να εξετάζει **είναι αν οι επιβαλλόμενοι από το νόμο περιορισμοί σε συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα** (και αναμφισβήτητα όλα τα μέτρα δημοσιοποίησης προσωπικών πληροφοριών στο Διαδίκτυο, που εξετάσαμε λειτουργούν περιοριστικά στο ατομικό δικαίωμα) **είναι πρόσφοροι και αναγκαίοι για την επίτευξη του επιδιωκόμενου από το νομοθέτη σκοπού δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος και δεν είναι δυσανάλογοι σε σχέση προς αυτόν.**

Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να καταβάλλεται προσπάθεια οι νέες αυτές ηλεκτρονικές εφαρμογές να εξετάζονται υπό το πρίσμα των τεράστιων δυνατοτήτων που προσφέρουν, αλλά και των κινδύνων που περικλείουν. Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα βρίσκεται ασφαλώς στην εμπροσθοφυλακή αυτής της προσπάθειας, η δε συμβολή της στον κατά το δυνατό ακριβοδίκαιο προσδιορισμό του περιεχομένου συνταγματικών δικαιωμάτων υπήρξε κατά το παρελθόν και εξακολουθεί και σήμερα να είναι καθοριστικής σημασίας.

Σας ευχαριστώ πολύ!

Προβλήματα και λύσεις για την επιβολή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας στο Διαδίκτυο

κ. Ευαγγελία Βαγενά,
ΔΝ, DEA Droit et Informatique
Δικηγόρος, Επιστημονική Συνεργάτης ΟΠΙ²

Σκοπός της παρουσίασης είναι να δοθεί σε μια συνοπτική αλλά όσο το δυνατόν πιο πλήρης εικόνα των προβλημάτων και των πιθανών λύσεων για την επιβολή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας στο διαδίκτυο.

Θα πρέπει καταρχήν να υπενθυμίσουμε ορισμένα βασικά στοιχεία του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας πριν να παρουσιάσουμε τους κύριους νέους τρόπους προσβολής του δικαιώματος. Θα ακολουθήσει η ανάλυση των προτεινόμενων λύσεων και των προβλημάτων εφαρμογής τους με παράθεση σχετικής νομολογίας αλλά και σχετικών νομοθετικών πρωτοβουλιών. Στο τέλος θα επιχειρήσουμε τη σκιαγράφηση των κυρίαρχων μελλοντικών τάσεων για την διαμόρφωση του δικαίου της πνευματικής.

Περί πνευματικής ιδιοκτησίας

Από τον Γουτεμβέργιο ως τον Bill Gates, η ιστορία του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας υπήρξε πάντοτε μια ιστορία αντίδρασης της νομικής επιστήμης ενάντια στις τεχνολογικές εξελίξεις³. Αποτελεί κοινό τόπο ότι η εφεύρεση της τυπογραφίας αποτέλεσε ορόσημο για το δίκαιο της

2. Ο ΟΠΙ, Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και εποπτεύεται από το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού. Κύριος σκοπός του ΟΠΙ είναι η προστασία των δημιουργών και των δικαιούχων συγγενικών δικαιωμάτων, η μέριμνα για την εφαρμογή του Ν.2121/1993 και των διεθνών συμβάσεων, η εποπτεία των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης και η νομοπαρασκευαστική εργασία σε θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων. Ο ΟΠΙ στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του ασχολείται γενικά με κάθε πρόβλημα που εμφανίζεται στο χώρο της πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων, εκπροσωπεί την Ελλάδα στους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς καθώς και στα Όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διοργανώνει επίσης σεμινάρια για την επιμόρφωση και ενημέρωση των δικαστών, δικηγόρων, διοικητικών υπαλλήλων, δημιουργών, δικαιούχων συγγενικών δικαιωμάτων, φοιτητών και σπουδαστών για θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων και παρέχει πληροφορίες σχετικά με τα θέματα αυτά. Βλ. λεπτομέρειες στην ιστοσελίδα του www.opi.gr

3. Το 1995 ο καθηγητής Dreier T. αναρωτιόταν αν οι εξουσίες του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας όπως είχαν συλληφθεί την εποχή του Γουτεμβέργιου, θα ήταν σε θέση να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της εποχής του Stephen Jobbs (συνιδρυτή της εταιρείας Apple) και του Bill Gates (ιδρυτή της εταιρείας Microsoft) στη μελέτη του *L'analogie, le digital et le droit d'auteur, Mélanges en l'honneur de A. Françon*, εκδόσεις Dalloz, 1995, σελ.119. Πρβλ. και *Ramsauer T., Germany's copyright law on the verge of the information age, e-copyright bulletin, December 2003*, σελ.1. Γενικότερα, η τεχνολογική πρόοδος συνέβαλε τόσο στη θέσπιση του δικαίου πνευματικής ιδιοκτησίας, όσο και στη διαμόρφωση του. Οι τεχνικές εξελίξεις κατέστησαν δυνατή την αναπαραγωγή των έργων χωρίς τη διαμεσολάβηση και αμοιβή του αρχικού δημιουργού τους με αποτέλεσμα την άμεση ανάγκη παροχής προστασίας στους δημιουργούς απέναντι στον κίνδυνο να μην αμείβονται για τη δουλειά τους. Ταυτόχρονα, λόγω της τεχνολογικής εξέλιξης δημιουργήθηκαν νέες

πνευματικής ιδιοκτησίας, σε συνδυασμό με το πολιτιστικό και φιλοσοφικό ρεύμα το οποίο ακολούθησε⁴. Έκτοτε, το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας εξελίσσεται παράλληλα με την πρόοδο της τεχνικής: προστατεύει νέες κατηγορίες έργων - προϊόντων της τεχνολογικής προόδου- όπως οι ταινίες ή τα προγράμματα Η/Υ-επεκτείνει τις αποκλειστικές εξουσίες των δικαιούχων ώστε να καλύπτονται οι νέες χρήσεις των έργων- όπως η ραδιοτηλεοπτική μετάδοση- και δημιουργεί αντίστοιχα νέες εξαιρέσεις από τις αποκλειστικές αυτές εξουσίες⁵.

Ο αείμνηστος Καθηγητής Γιώργος Κουμάντος δίδασκε ότι η πνευματική ιδιοκτησία είναι παραδοσιακά το πιο παραδεκτό σύστημα χρηματοδότησης της πνευματικής δημιουργίας⁶.

Ο νόμος για την πνευματική ιδιοκτησία αναγνωρίζει το απόλυτο και αποκλειστικό δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας στους δημιουργούς (συγγραφείς, συνθέτες, σκηνοθέτες, φωτογράφοι κ.ο.κ.). Από το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας απορρέουν περιουσιακές και ηθικές εξουσίες: οι πρώτες αποσκοπούν στην εξασφάλιση της οικονομικής εκμετάλλευσης του έργου και οι δεύτερες στη διατήρηση του προσωπικού δεσμού του δημιουργού ή καλλιτέχνη με το έργο του. Παράλληλα αναγνωρίζει δικαιώματα και στους δικαιούχους συγγενικού δικαίωματος που με τη συμβολή τους διευκολύνουν τη διακίνηση του έργου (ερμηνευτές, εκτελεστές, τραγουδιστές, ηθοποιοί, μουσικοί, εκδότες, κανάλια, παραγωγοί) και οι οποίοι έχουν πιο περιορισμένες απόλυτες εξουσίες και κυρίως ενοχικές αξιώσεις αμοιβής.

Στο ψηφιακό περιβάλλον μπορούν να διακριθούν δυο κύριες απειλές για την πνευματική ιδιοκτησία: η ευκολία αναπαραγωγής των έργων λόγω της ευκολίας ψηφιοποίησης τους και η ευκολία ανταλλαγής τους και παρουσίασής τους στο κοινό μέσω κυρίως της διαδικτυακής επικοινωνίας.

Η τεχνολογία σε αρωγή του δικαίου⁷

Κατά τη γνωστή ρήση του Clark⁸, «η απάντηση στη μηχανή, είναι η μηχανή». Στην ίδια κατεύθυνση, η απάντηση στα προβλήματα προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας που επέφερε η ανάπτυξη της τεχνολογίας, προβάλλεται στις μέρες μας ότι είναι ένα άλλο προϊόν της προόδου της τεχνολογίας, τα τεχνολογικά μέτρα προστασίας (Technical Measures of Protection-TMP) και τα τεχνολογικά μέτρα διαχείρισης της πνευματικής ιδιοκτησίας γνωστά και ως Digital Rights Management (DRM). Επειδή είναι γνωστό πως «ο,τι κλειδώνει, ξεκλειδώνει» και δεδομένου ότι η αποκρυπτογράφηση και το σπάσιμο κωδικών αποτελεί πεδίο μεγάλου ανταγωνισμού ανάμεσα στους γνωστούς ως «hackers», ο νομοθέτης θέλησε να μεταφέρει το πεδίο μάχης ανάμεσα σε κρυπτογραφία και πειρατεία από την τεχνολογική αρένα στην αρένα του δικαίου.

Ως θεμελιώδη τεχνολογικά μέτρα χαρακτηρίζονται η κρυπτογραφία, η αναγνωριστική ετικέτα και το υδατογράφημα. Άλλα χαρακτηριστικά παραδείγματα τεχνολογικών μέτρων που ελέγχουν ή παρεμποδίζουν την πρόσβαση σε ένα αρχείο ή υπηρεσία, είναι η χρήση κωδικού πρόσβασης (password)

μορφές προστατευόμενων έργων (π.χ φωτογραφία, κινηματογραφικά έργα) αλλά και νέα μέσα δημοσιοποίησης- διανομής όλων των έργων (π.χ ραδιόφωνο, τηλεόραση και το διαδίκτυο).

4. Καλλινίκου Δ., Πνευματική Ιδιοκτησία & Συγγενικά Δικαιώματα, εκδόσεις Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν Σάκκουλας, 2005, σελ.3-7, Κουμάντος Γ., Πνευματική Ιδιοκτησία 8^η εκδ., εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2002, σελ.10-16, Κοτσίρης Λ., Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας, εκδόσεις Σάκκουλα/ Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2005, σελ.3-7.

5. Βλ. ιδίως Κουμάντος Γ., Πνευματική ιδιοκτησία και τεχνικές εξελίξεις, ανάπτυπο από τον τιμητικό τόμο «Προσφορά στον Γεώργιο - Μιχαηλίδη Νουάρδο», τόμος Β, εκδόσεις Αντ, Ν. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή 1987, σελ.01 και Μαρίνος Μ.-Θ., Πνευματική Ιδιοκτησία, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2004, σελ.14.

6. Κουμάντος Γ., Πνευματική Ιδιοκτησία 8^η εκδ, ό.π., σελ.7.

7. Η ανάλυση που έπεται στηρίζεται στην δημοσιευμένη διατριβή Βαγενά Ε., Η τεχνολογική προστασία και η ψηφιακή διαχείριση της πνευματικής ιδιοκτησίας, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2011

8. Clark Ch., The answer to the machine, is the machine, σελ. 139

ή αριθμού πιστοποίησης (identification number) και η χρήση τοπικών κωδικών στα DVD βίντεο που εμποδίζουν τη χρήση του συγκεκριμένου υλικού φορέα όταν βρίσκεται εκτός της οριζόμενης γεωγραφικής ζώνης. Υφίστανται παράλληλα τεχνολογικά μέτρα που ελέγχουν ή περιορίζουν τη χρήση ή την αναπαραγωγή του έργου τα οποία συνήθως ενώ επιτρέπουν την εφήμερη αναπαραγωγή στην προσωρινή μνήμη του υπολογιστή για να εμφανιστεί η πληροφορία που ενδιαφέρει τον χρήστη στην οθόνη του, δεν του επιτρέπουν τη μόνιμη αναπαραγωγή (αποθήκευση σε δίσκο) ή την εκτύπωση ή αν την επιτρέπουν θα πρόκειται για περιορισμένο αριθμό αντιγράφων, όπως συμβαίνει στην περίπτωση των συστημάτων που ρυθμίζουν τη δυνατότητα δημιουργίας αντιγράφων CGMS (copy generation management system). Με βάση την λειτουργία που επιτελούν τα τεχνολογικά μέτρα θα μπορούσαν να διακριθούν σε: α) τεχνολογικά μέτρα ελέγχου πρόσβασης σε ένα έργο β) τεχνολογικά μέτρα ελέγχου χρήσης γ) τεχνολογικά μέτρα πληροφόρησης και ταυτοποίησης ενός έργου.

Η εμφάνιση των τεχνολογικών μέτρων προστασίας οδήγησε στη δημιουργία περίπλοκων πληροφοριακών συστημάτων που έχουν ως αντικείμενο τους την ψηφιακή διαχείριση των δικαιωμάτων τα οποία αναγνωρίζει το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας. Τα συστήματα αυτά είναι ευρέως γνωστά ως DRM systems από τα λατινικά αρχικά των λέξεων Digital Rights Management Systems. Τα συστήματα ψηφιακής διαχείρισης χρησιμοποιούν τις αποκαλούμενες «πληροφορίες για το καθεστώς των δικαιωμάτων» (rights management information) ή «μεταδεδομένα» για να περιγράψουν το ψηφιακό περιεχόμενο και τις παραμέτρους χρήσης του. Μέσω των συστημάτων ψηφιακής διαχείρισης οι δικαιούχοι είναι σε θέση να ελέγξουν τη χρήση και τον προορισμό των έργων τους και να ανακτήσουν εν δυνάμει τον απόλυτο έλεγχο των έργων τους στο ψηφιακό περιβάλλον καθιστώντας εφικτή ενδεχομένως την ατομική διαχείριση του έργου. Οι πληροφορίες αυτές γίνονται στόχος κακόβουλων τρίτων που επιδιώκουν είτε την αφαίρεση, είτε την αλλοίωση τους ώστε να καταστεί αδύνατος ο έλεγχος της προέλευσης και του προορισμού του έργου και συνεπώς η άνευ αδείας εκμετάλλευσή του.

Κρίσιμα ζητήματα για την επιβολή των δικαιωμάτων

Δυο είναι τα πλέον φλέγοντα ζητήματα σε ότι αφορά στην επιβολή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας στις μέρες μας:

α) ο ρόλος των παρόχων καθώς για την αντιμετώπιση των προσβολών στο διαδίκτυο προτείνεται η διακοπή της παροχής πρόσβασης στις επίμαχες διαδικτυακές τοποθεσίες ή η διακοπή σύνδεσης του ύποπτου χρήστη στο διαδίκτυο και

β) η ανίχνευση της ταυτότητας του προσβολέα μέσα από την ταυτοποίηση της ip address μιας σύνδεσης η/υ στο διαδίκτυο ιδίως στην περίπτωση της παράνομης ανταλλαγής αρχείων μέσω συστημάτων P2P .

α) Ρόλος των ενδιαμέσων⁹

Με τον όρο διαμεσολαβητές ή ενδιάμεσοι (απόδοση του στην ελληνική του αγγλικού όρου «intermediaries») νοούνται οι φορείς παροχής υπηρεσιών διαδικτύου. Ο όρος χρησιμοποιήθηκε για να καταδείξει όλους τους φορείς παροχής υπηρεσιών που μεσολαβούν ανάμεσα στον αποστολέα και τον παραλήπτη των δεδομένων του διαδικτύου, όπως ο φορέας παροχής υπηρεσιών φιλοξενίας μιας ιστοσελίδας (web host) και ο φορέας παροχής υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο (internet access provider).

9. Η ανάλυση που ακολουθεί βασίζεται στο άρθρο Βαγενά, Ζητήματα προστασίας και επιβολής των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας στο περιβάλλον του διαδικτύου, ΝοΒ, 2007, (55), σελ. 1058-1077 και ίδιας ανάλυση άρθρου 64 Α σε Κατ'άρθρο ερμηνεία ν.2121/1993, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2009.

Η «ουδετερότητα» που επικαλέστηκαν στην αρχή της διάδοσης του διαδικτύου οι ενδιαμέσοι, λόγω του καθαρά τεχνικού ρόλου τους, δεν έπεισε το νομοθέτη, ο οποίος αρκετά νωρίς προσπάθησε να οριοθετήσει το πλαίσιο, τις προϋποθέσεις και τις περιπτώσεις αποκλεισμού της ευθύνης τους. Μετά από πολλές διακυμάνσεις της ευρωπαϊκής νομολογίας, ο κοινοτικός νομοθέτης ρύθμισε το ζήτημα της ευθύνης των φορέων παροχής διαδικτυακών υπηρεσιών το 2001 με τις σχετικές ρυθμίσεις που συμπεριέλαβε στην οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο. Στην οδηγία αυτή αντιμετωπίστηκε το θέμα της ευθύνης των ενδιαμέσων με οριζόντια ή πλάγια (αντί για εξειδικευμένη, «κάθετη») προσέγγιση, δηλαδή υπάρχει όμοια αντιμετώπιση για όλους τους ενδεχόμενους λόγους ευθύνης τους, είτε για παράδειγμα λόγω προσβολής της ιδιωτικής ζωής και της προσωπικότητας, είτε λόγω προσβολής των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας (Βαγενά, 1059). Η οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο, ενσωματώθηκε στη χώρα μας με το πδ 131/2003, στο οποίο ουσιαστικά μεταφέρθηκαν σχεδόν αυτούσιες οι κοινοτικές προβλέψεις.

Τα άρθρα 11, 12 και 13 του πδ 131/2003 περιγράφουν τις προϋποθέσεις που οφείλει να πληροί ένας διαμεσολαβητής προκειμένου να απαλλαγεί κάθε είδους ευθύνης, τόσο αστικής όσο και ποινικής για το περιεχόμενο το οποίο φιλοξενεί ή/και διακινεί ή/και στο οποίο παρέχει πρόσβαση.

Συγκεκριμένα, ο φορέας παροχής φιλοξενίας θα πρέπει να μην γνωρίζει πραγματικά ότι πρόκειται για παράνομη δραστηριότητα, ούτε τα γεγονότα ή τις περιστάσεις από τις οποίες προκύπτει η παράνομη δραστηριότητα και εφόσον αντιληφθεί τα προαναφερθέντα να αποσύρει ταχέως τις πληροφορίες ή να καταστήσει την πρόσβαση σε αυτές αδύνατη (α. 13 πδ 131/2003).

Αντιθέτως, ο φορέας παροχής σύνδεσης δεν ευθύνεται για το περιεχόμενο στο οποίο δίδει πρόσβαση εφόσον αποδείξει ότι δεν αποτελεί την αφετηρία της μετάδοσης των πληροφοριών, δεν επιλέγει τον αποδέκτη της μετάδοσης και δεν επιλέγει ούτε τροποποιεί τις μεταδιδόμενες πληροφορίες (α. 11 πδ 131/2003).

Το άρθρο 14 του πδ 131/2003 θέτει την αρχή της απουσίας γενικής υποχρέωσης ελέγχου των περιεχομένων που μεταδίδουν μολοντί όταν παρέχουν φιλοξενία έχουν την υποχρέωση «να ενημερώνουν πάραυτα τις αρμόδιες κρατικές αρχές για τυχόν υπόνοιες περί χορηγούμενων παράνομων πληροφοριών ή δραστηριοτήτων που επιχειρούν αποδέκτες των υπηρεσιών τους, και να ανακοινώνουν στις αρμόδιες αρχές κατ' αίτηση τους πληροφορίες που διευκολύνουν την εντόπιση αποδεκτών των υπηρεσιών τους με τους οποίους έχουν συμφωνίες αποθήκευσης», υπό την προϋπόθεση όμως να μην «παραβιάζονται οι διατάξεις περί προστασίας του απορρήτου και των προσωπικών δεδομένων».

Σε κάθε περίπτωση, οι ρυθμίσεις του πδ 131/2003 δεν θίγουν τη δυνατότητα να επιβληθεί δικαστικά ή διοικητικά στον φορέα παροχής διαδικτυακών υπηρεσιών η παύση ή η πρόληψη της παράβασης (α. 11 παρ. 3, α. 12 παρ. 3, α. 13 παρ. 3). Συνεπώς, ανεξάρτητα από την διάγνωση αποζημιωτικής ή ποινικής ευθύνης του διαμεσολαβητή, μπορεί να εγερθεί εναντίων του αξίωση για παράλειψη ακόμα και αν ο ίδιος δεν ευθύνεται για την προσβολή που λαμβάνει χώρα μέσω των υπηρεσιών του. Σε αυτή την κατεύθυνση, υπ' αριθμ. 45 αιτιολογική σκέψη της Οδ. 2000/31/ΕΚ, προβλέπει ότι «Οι εκ της παρούσας οδηγίας περιορισμοί της ευθύνης των ενδιαμέσων φορέων παροχής υπηρεσιών δεν θίγουν τη δυνατότητα επιβολής μέτρων ποικίλης φύσεως που μπορούν να συνίστανται ιδίως σε αποφάσεις δικαστηρίων ή διοικητικών αρχών, οι οποίες διατάσσουν την παύση ή πρόληψη τυχόν παραβάσεων, συμπεριλαμβανομένης της απομάκρυνσης παράνομων πληροφοριών ή της απενεργοποίησης της πρόσβασης σε αυτές».

Στο νόμο για την πνευματική ιδιοκτησία και σε εναρμόνιση με το άρθρο 8 παρ. 3 της Οδ. 2001/29 έχει υιοθετηθεί το άρθρο 64Α του Ν.2121/1993¹⁰ το οποίο παρέχει τη δυνατότητα ασφαλιστικών

10. Ενώ ταυτόχρονα καλύπτει τις επιταγές του α. 9 παρ. 1 και α. 11 εδ. β' της Οδ. 2004/48

μέτρων κατά των διαμεσολαβητών προβλέποντας ότι: «Οι δικαιούχοι μπορούν να ζητήσουν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων κατά των διαμεσολαβητών, οι υπηρεσίες των οποίων χρησιμοποιούνται από τρίτο για την προσβολή του δικαιώματος του δημιουργού ή συγγενικού δικαιώματος.[...]»

Τα ασφαλιστικά μέτρα εναντίων του διαμεσολαβητή θα αφορούν κυρίως:

- τη συντηρητική κατάσχεση αντικειμένων, όπως οι διακομιστές (servers) και κάθε είδους τεχνικός εξοπλισμός στον οποίο μπορεί να υπάρχουν στοιχεία αποδεικτικά της προσβολής,
- την απογραφή του αποθηκευμένου περιεχομένου στους διακομιστές και στον εν γένει τεχνικό εξοπλισμό,
- την παροχή πληροφοριών σχετικά με την ταυτότητα του αντισυμβαλλόμενου χρήστη των υπηρεσιών συνήθως με την επίδειξη σχετικών εγγράφων όπως η σύμβαση παροχής της επίμαχης υπηρεσίας ή των σχετικών αρχείων καταγραφής (log files),
- την προσωρινή απομάκρυνση του επίμαχου περιεχομένου από τους διακομιστές του διαμεσολαβητή,
- την προσωρινή διακοπή παροχής πρόσβασης των χρηστών στο επίμαχο περιεχόμενο,
- τη διακοπή σύνδεσης του ύποπτου χρήστη,
- την προσωρινή θέση φίλτρων εκ μέρους των διαμεσολαβητών ώστε να καθίσταται αδύνατη η πρόσβαση στο επίδικο περιεχόμενο ή υπηρεσία.

Στις 7.11.2011 συζητήθηκε αίτηση ασφαλιστικών μέτρων των ελληνικών Οργανισμών Συλλογικής Διαχείρισης (ΟΣΔ) έναντι των ελληνικών φορέων παροχής διαδικτυακών υπηρεσιών ISPs από τους οποίους ζητήθηκε :

- Να λάβουν τα κατάλληλα, αναλογικά και πρόσφορα, κατά την κρίση του Δικαστηρίου, τεχνολογικά ή άλλης φύσεως μέτρα, η εφαρμογή των οποίων θα καταστήσει αδύνατη στους συνδρομητές των καθ' ών τη δυνατότητα πρόσβασης – επισκέψεως στην ιστοσελίδα υπό το domain name XXXXXXXXXXXX
- Να απενεργοποιήσουν την πρόσβαση των συνδρομητών τους στα αναφερόμενα στην αίτηση προσωρινώς αποθηκευμένα φωνογραφήματα
- Να απομακρύνουν από τους διακομιστές τους τα υφιστάμενα σε αυτούς προσωρινώς αποθηκευμένα φωνογραφήματα
- να λάβουν τα κατάλληλα, αναλογικά και πρόσφορα, κατά την κρίση του Δικαστηρίου Σας, τεχνολογικά ή άλλης φύσεως μέτρα, η εφαρμογή των οποίων θα έχει ως συνέπεια την αποτελεσματική αφ' ενός μεν άρση των εκτεθεισών προσβολών που λαμβάνουν χώρα στην ιστοσελίδα
- Να υποχρεωθεί έκαστη των καθ' ών να γνωστοποιήσει εγγράφως, μέσω της επίδειξης των αρχείων καταγραφής πρόσβασης στο διαδίκτυο από το εύρος ζώνης που διαθέτει: Ποιά συγκεκριμένα φωνογραφήματα, καθιστάμενα προσιτά στο κοινό από την ιστοσελίδα υπό το domain name: XXXXXX και την IP address: XXXXXX έχει μεταδώσει στους συνδρομητές της και πόσες φορές έχει μεταδώσει έκαστο εξ αυτών, για το χρονικό διάστημα από 1ης Ιανουαρίου 2008 [...]

Σε άλλα κράτη μέλη έχουν κριθεί υποθέσεις στις οποίες ετέθησαν σε εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 8 παρ. 3 της Οδ. 2001/29 και του άρθρου 9 παρ. 1 και α. 11 εδ. β' της Οδ. 2004/48 (όπως είχαν ενσωματωθεί στο εκάστοτε εθνικό δίκαιο) σε εφαρμογή των οποίων έχει υιοθετηθεί η διάταξη του άρθρου 64 Α ν.2121/1993. Στις αποφάσεις αυτές οι διαμεσολαβητές ως πάροχοι πρόσβασης στο διαδίκτυο υποχρεώθηκαν στη λήψη ασφαλιστικών μέτρων προκειμένου να παύσει η τελούμενη με τη βοήθεια των υπηρεσιών τους προσβολή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας στο διαδίκτυο. Οι πλέον πρόσφατες είναι οι ακόλουθες.

Το Βελγικό Εφετείο στην Αμβέρσα υποχρέωσε δια της από 26 Σεπτεμβρίου 2011 υπ' αριθμ. 3399 απόφασής του (VZW Belgian Anti piracy Federation, abbreviated as VZW BAF κατά NV Telnet και NV Van Publiek Recht Belgacom), δυο φορείς παροχής πρόσβασης στο διαδίκτυο, να εμποδίσουν την πρόσβαση των συνδρομητών τους σε μια σειρά ιστοσελίδων (Pirate bay) χρησιμοποιώντας κατάλληλα τεχνολογικά μέτρα τον οποίων το κόστος θα επωμίζονταν οι ίδιοι. Το δικαστήριο αφού έλαβε υπόψη του τις διατάξεις της οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο σχετικά με την ευθύνη των διαμεσολαβητών αλλά και της Οδηγίας 2001/29 σχετικά με τη δυνατότητα λήψης ασφαλιστικών μέτρων εναντίων τους για προσβολές πνευματικής ιδιοκτησίας, τόνισε ότι αν και οι καθών δεν είναι οι ίδιοι προσβολείς δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας είναι εκ της θέσης τους οι πιο κατάλληλοι να θέσουν τέρμα στις προσβολές που τελούνται από τους συνδρομητές των υπηρεσιών τους

Επίσης το Βρετανικό Ανώτατο Δικαστήριο, στην απόφαση High Court [2011], EWHC 1981, Case No: HC10C04385, η οποία δημοσιεύθηκε στις 28 Ιουλίου 2011 υποχρέωσε τον φορέα παροχής πρόσβασης στο διαδίκτυο BT να θέσει ιδίους εξόδοις τεχνολογικά μέτρα προκειμένου να παρεμποδίσει την πρόσβαση των συνδρομητών του σε διαδικτυακή τοποθεσία (Newzbin2) στην οποία διατίθεντο παρανόμως αναπαραχθέντα έργα. Αντίγραφο της υπόθεσης είναι ελεύθερα προσβάσιμο στο διαδίκτυο στην επίσημη ιστοσελίδα των Βρετανικών δικαστηρίων και συγκεκριμένα στη διεύθυνση <http://www.judiciary.gov.uk/Resources/JCO/Documents/Judgments/twentieth-century-fox-film-corp-others-v-bt.pdf>. Αξίζει να επισημανθεί ότι στο σκεπτικό της απόφασής του ο Βρετανός Δικαστής επικαλέσθηκε και μνημονεύει μια σειρά από αποφάσεις άλλων κρατών μελών με όμοιο περιεχόμενο.

Πρέπει να προστεθεί ότι πρόσφατα το ΔΕΕ με απόφαση του στις 24 Νοεμβρίου 2011- (υπόθεση **C-70/10**) απεφάνθη ότι οι οδηγίες της ΕΕ «είναι αντίθετες προς την επιβολή υποχρέωσης σε φορέα παροχής υπηρεσιών προσβάσεως στο διαδίκτυο **να θέσει σε λειτουργία σύστημα χρήσεως φίλτρου:** α) για το **σύνολο** των επικοινωνιών μέσω διαδικτύου οι οποίες πραγματοποιούνται μέσω των υπηρεσιών του, ιδίως με τη χρήση προγραμμάτων «peer-to-peer» β) όσον αφορά το σύνολο **αδιακρίτως της πελατείας** του γ) προληπτικά δ) με δικά του αποκλειστικώς έξοδα, και ε) για **απεριόριστο χρονικό διάστημα**, ικανό να εντοπίσει εντός του δικτύου του φορέα αυτού τη διακίνηση ηλεκτρονικών αρχείων που περιλαμβάνουν μουσικά, κινηματογραφικά ή ραδιοτηλεοπτικά έργα...».

β) Peer to peer- IP address

β1) Peer to peer

Στις μέρες μας μεγάλο ποσοστό προσβολών ιδίως των περιουσιακών δικαιωμάτων των δικαιούχων λαμβάνει χώρα μέσα από τις ανταλλαγές αρχείων που είναι διεθνώς γνωστές ως peer to peer file sharing systems (η απλούστερα P2P). Οι Peer to peer File sharing ανταλλαγές αρχείων συνιστούν μια μορφή επικοινωνίας περιεχομένου ανάμεσα σε χρήστες ατομικά, μέσω του διαδικτύου, με την βοήθεια ενός ειδικού προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή. Το βασικό χαρακτηριστικό όλων αυτών των συστημάτων ανταλλαγής αρχείων είναι ότι τα αρχεία (πχ μουσική, ταινίες) δεν αποθηκεύονται σε έναν κεντρικό διακομιστή (server), όπως γίνεται στις παραδοσιακές κατ' αίτηση (on demand) διαδικτυακές υπηρεσίες, αλλά σε διαφορετικούς υπολογιστές των συμμετεχόντων και είναι διαθέσιμα μόνο εφόσον ο συμμετέχων συνδέεται με το διαδίκτυο. Τα συστήματα αυτά είθισται να διακρίνονται σε τρεις γενικότερες κατηγορίες: τα «κεντρικά» ή πρώτης γενιάς συστήματα, τα «αποκεντρωμένα» ή δεύτερης γενιάς συστήματα και τα συστήματα P2P τρίτης γενιά¹¹. Η

11. Την διάκριση αυτή ακολουθεί και ο ΟΟΣΑ στη μελέτη του «OECD INFORMATION TECHNOLOGY OUTLOOK 2004, PEER TO PEER NETWORKS IN OECD COUNTRIES, (Pre-release of Section from Chapter 5 of the Information Technology Outlook), η οποία είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα www.oecd.org/dataoecd/55/57/32927686.pdf (πρόσβαση στις 17.10.2006)

πρώτη γενιά είχε ως βασικό χαρακτηριστικό της τον έλεγχο του ανταλλασσόμενου περιεχομένου από έναν κεντρικό διακομιστή (server) ο οποίος διαδραμάτιζε ρόλο «τροχονόμου» (πχ. Napster). Στη συνέχεια όμως, μετά τις νομικές ενέργειες των δικαιούχων εναντίων του Napster για προσβολή δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, εμφανίστηκε η δεύτερη γενιά P2P, η οποία δεν απαιτούσε κεντρικό διακομιστή. Στα αποκεντρωμένα συστήματα το περιεχόμενο είναι τοποθετημένο μόνο στους ατομικούς υπολογιστές των ίδιων των χρηστών (πχ. edonkey2000). Τα αποκαλούμενα συστήματα peer to peer τρίτης γενιάς συνδυάζουν τα τεχνικά πλεονεκτήματα των κεντρικών και των αποκεντρωμένων συστημάτων. Μόνιμα συνδεδεμένοι υπολογιστές στο δίκτυο, οι αποκαλούμενοι «super peers», διαχειρίζονται τα ανταλλασσόμενα δεδομένα (πχ. Grokster). Βελτιωμένες εκδόσεις των συστημάτων αυτών αναπτύσσονται διαρκώς.

Στο πλαίσιο του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας τρία στάδια στη διαδικασία της ανταλλαγής αρχείων μέσω των συστημάτων P2P ενδιαφέρουν: η αναπαραγωγή ενός αντιγράφου από τον «δότη» χρήστη στον Η/Υ του (uploading) ώστε να μπορεί να εντοπισθεί από τους άλλους χρήστες, η διάθεση του έργου στους υπόλοιπους χρήστες (making available) και η αναπαραγωγή από τον έτερο χρήστη του συστήματος, τον «λήπτη», που θα εντοπίσει το έργο στον Η/Υ του «δότη» που αρχικά το αναπαρήγαγε και με τη σειρά του θα το αναπαράγει στον δικό του Η/Υ (downloading).

Η ενέργεια της αντιγραφής του έργου στο σκληρό δίσκο ενός Η/Υ εμπίπτει στην έννοια της αναπαραγωγής του α. 3§1,α ν.2121/1993, δηλαδή καλύπτεται από το απόλυτο και αποκλειστικό δικαίωμα του δημιουργού ή δικαιούχου συγγενικού δικαιώματος σύμφωνα με την κείμενη εθνική και διεθνή νομοθεσία. Σύμφωνα με αυτό οι δημιουργοί αλλά και οι δικαιούχοι συγγενικών δικαιωμάτων έχουν το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την άμεση ή έμμεση, προσωρινή ή νόμιμη **αναπαραγωγή** των έργων τους με οποιοδήποτε μέσο και μορφή εν όλω ή εν μέρει. Εφόσον, προκειμένου το έργο να είναι διαθέσιμο στους άλλους συνδεδεμένους χρήστες, δημιουργείται ψηφιακό αντίγραφο στο σκληρό δίσκο του Η/Υ, υφίσταται αναπαραγωγή, η οποία καλύπτεται από το αποκλειστικό δικαίωμα του δημιουργού¹².

Έπειτα στα περισσότερα Peer to Peer file sharing systems το αντίγραφο του έργου είναι στη διάθεση κάθε χρήστη εφόσον ο χρήστης που αρχικά το έχει αντιγράψει στον Η/Υ του είναι συνδεδεμένος στο διαδίκτυο. Κατ' αυτόν τον τρόπο το έργο καθίσταται προσιτό στο κοινό, ενέργεια η οποία επίσης εμπίπτει στη σφαίρα εξουσίας του δικαιούχου πνευματικής ιδιοκτησίας (**δικαίωμα παρουσίασης και δικαίωμα διάθεσης**) και συνεπώς είναι παράνομη εφόσον γίνεται χωρίς την άδεια του (α. 3§1, η ν.2121/1993)¹³. Ως κοινό μπορεί να θεωρηθεί το σύνολο των διαδικτυακών πλοηγών οι

12. Θα μπορούσε ωστόσο ο χρήστης να επικαλεστεί ότι αρχικά αναπαρήγαγε το έργο στον Η/Υ του για ιδιωτική του χρήση και συνεπώς δεν υφίσταται ανάγκη λήψης της άδειας του δικαιούχου, ούτε η καταβολή άμεσης αμοιβής σε αυτόν (βλ. παρακάτω σχετικά με άρθρο 18 ν.2121/1993). Η κρίση επί παρόμοιων ισχυρισμών δεν μπορεί να είναι ενιαία και θα εξαρτηθεί από τα πραγματικά περιστατικά της κάθε υπόθεσης. Αποφασιστικό ρόλο σε κάθε περίπτωση διαδραματίζει η μεταγενέστερη διάθεση στο κοινό του έργου μέσω του συστήματος peer to peer.

13. Το αποκλειστικό αυτό δικαίωμα της παρουσίασης των έργων στο κοινό προβλέπεται επίσης ειδικά στο α.3 της οδηγίας 2001/29. Στο προοίμιο της ίδιας οδηγίας (27) βεβαίως ορίζεται ότι «Η απλή παροχή των υλικών μέσων για τη διευκόλυνση ή την πραγματοποίηση της παρουσίασης δεν αποτελεί καθαυτή παρουσίαση κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας.». Το λεκτικό του σημείου αυτού μπορεί να δημιουργήσει πρόβλημα στη στοιχειοθέτηση παράβασης του νόμου για την πνευματική ιδιοκτησία εκ μέρους της εταιρίας/ ενδιάμεσου παρόχου του λογισμικού που χρησιμοποιείται για την ανταλλαγή των αρχείων γιατί θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι με βάση αυτή την κατευθυντήρια σκέψη η εταιρία πάροχος δεν προσβάλλει το συγκεκριμένο δικαίωμα αλλά μόνο ο χρήστης. Για τους δημιουργούς το δικαίωμα παρουσίασης των έργων τους στο κοινό προβλέπεται και στη Συνθήκη WIPO για την πνευματική ιδιοκτησία (α.8), ενώ παρόμοια διάταξη περιλαμβάνεται υπέρ των συγγενικών δικαιούχων στο α. 10 της συνθήκη WIPO για τις ερμηνείες εκτελέσεις και φωνογραφήματα.

οποίοι δύνανται να αποκτήσουν πρόσβαση στο έργο μέσω του χρησιμοποιούμενου συστήματος ανταλλαγής αρχείων¹⁴.

Περισσότερο προβληματικός εμφανίζεται ο νομικός χαρακτηρισμός της αναπαραγωγής του έργου στον Η/Υ του χρήστη που το εντοπίζει διαθέσιμο μέσω της χρήσης ενός συστήματος Peer to Peer (**downloading**). Κάποιοι ισχυρίζονται ότι η αναπαραγωγή αυτή καλύπτεται από τον θεσμοθετημένο περιορισμό στο περιουσιακό δικαίωμα του δικαιούχου βάσει του οποίου δεν απαιτείται άδεια του δημιουργού και η καταβολή αμοιβής σε αυτόν για την αναπαραγωγή ενός έργου που έχει νομίμως δημοσιευθεί, εφόσον γίνεται για την ιδιωτική χρήση εκείνου που το αναπαράγει¹⁵.

Σε περίπτωση που ο χρήστης σκοπεύει με τη σειρά του περαιτέρω να διαθέσει αυτό το αρχείο στους υπόλοιπους χρήστες δεν θα μπορεί να ισχύσει αυτός ο περιορισμός, διότι θα ελλείπει η προϋπόθεση της «ιδιωτικής» χρήσης και όταν το πράξει θα προσβάλλει το αποκλειστικό δικαίωμα του δημιουργού να παρουσιάζει ή να διαθέτει το έργο του στο κοινό, όπως ήδη αναλύθηκε.

Ακόμα όμως και αν ο χρήστης «τηλεφόρτωσε» το συγκεκριμένο αρχείο αποκλειστικά και μόνον για προσωπική του χρήση, παραμένει το ερώτημα εάν μπορεί να επωφεληθεί από την εξαίρεση της ιδιωτικής αναπαραγωγής ενόψει της παράνομης προέλευσης του.

Ο νόμος¹⁶ προβλέπει μια γενική ερμηνευτική ρήτρα για όλους τους περιορισμούς των περιουσιακών δικαιωμάτων των δικαιούχων. Η ρήτρα είναι γνωστή ως «τεστ των τριών σταδίων» και προβλέπει ότι: (α) οι περιορισμοί των περιουσιακών δικαιωμάτων των δικαιούχων εφαρμόζονται μόνο σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις, (β) οι οποίες δεν αντίκεινται στην κανονική εκμετάλλευση του έργου και (γ) δεν θίγουν αδικαιολόγητα τα έννομα συμφέροντα τους. Υπό το πρίσμα του τεστ των τριών σταδίων, δεν θα μπορούσε να εφαρμοστεί ο περιορισμός της ιδιωτικής αναπαραγωγής, όταν η αντιγραφή γίνεται από παράνομη πηγή καθώς, δεν θα συνέτρεχαν οι ως άνω προϋποθέσεις. Ωστόσο, υφίσταται διχογνωμία ως προς το αν μπορεί ο εθνικός δικαστής να την εφαρμόσει επ' ευκαιρίας μιας υπόθεσης και να γνωμοδοτήσει σχετικά με το αν πρέπει ή όχι ένας περιορισμός να εφαρμοστεί με βάση τα εκάστοτε συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά, ή αν αυτή αποτελεί καθοδηγήτρια γραμμή για τον νομοθέτη κατά τη νομοπαρασκευαστική διαδικασία ή/και τον κοινοτικό δικαστή όταν καλείται να ερμηνεύσει διατάξεις κοινοτικού δικαίου¹⁷. Οι δικαστές υποθέσεων peer to peer μπορεί να την επικαλούνται γενικά, χωρίς όμως να την εφαρμόζουν στην πράξη.

Συμπερασματικά θα μπορούσαμε να συνοψίσουμε ως εξής: η ενέργεια του uploading και της παρουσίασης/ διάθεσης στο κοινό ενός έργου αντιβαίνει κατά κανόνα στη νομοθεσία για την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων, ενώ η ενέργεια του downloading από ορισμένους υποστηρίζεται ότι ενδέχεται να καλύπτεται από την εξαίρεση για την ιδιωτική αναπαραγωγή.

14. Σύμφωνα εξάλλου με τον ελληνικό νόμο δημόσια είναι η παρουσίαση «που κάνει το έργο προσιτό σε κύκλο προσώπων ευρύτερο από το στενό κύκλο της οικογένειας και το άμεσο κοινωνικό περιβάλλον, ανεξαρτήτως από το αν τα πρόσωπα αυτού του ευρύτερου κύκλου βρίσκονται στον ίδιο ή σε διαφορετικούς χώρους.

15. Βλ. άρθρο 18 ν.2121/1993. Ως αποζημιωτικό αντιστάθμισμα υπέρ των δημιουργών για την ελεύθερη αυτή αναπαραγωγή του έργου τους, εισπράττεται βάσει του ελληνικού νόμου ένα ποσοστό της αξίας κάθε τεχνικού μέσου αναπαραγωγής, η *εύλογη αμοιβή*, η οποία καταβάλλεται από τον εισαγωγέα ή από τον παραγωγό. Η εύλογη αμοιβή εισπράττεται από τους Οργανισμούς Συλλογικής Διαχείρισης (ΟΣΔ).

16. Α. 28Γ ν.2121/1993. Η ρήτρα αυτή περιελήφθηκε αρχικά στη σύμβαση της Βέρνης (α.9), ενώ και η κοινοτική οδηγία για την κοινωνία της πληροφορίας 2001/29 την μνημονεύει (α. 5§5)

17. Βλ. σχετικές αναφορές σε Vivant M., Vercken G. "Mesures techniques de protection sur des DVD: le test des trois étapes met en échec l'exception de copie privée", Legipresse No 214, Septembre 2004

Σε κάθε περίπτωση η ανίχνευση της προσβολής των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας μέσω της χρήσης συστημάτων peer to peer προϋποθέτει τη δυνατότητα ταυτοποίησης του χρήστη που προβαίνει στις επίμαχες ενέργειες.

β2) IP address

Οι χρήστες των συστημάτων ανταλλαγής αρχείων peer to peer που παραβαίνουν τη νομοθεσία για την πνευματική ιδιοκτησία μπορούν να εντοπισθούν πρωτίστως μέσω της αποκαλούμενης διεύθυνσης IP.

Ως διεύθυνση IP¹⁸ (Internet Protocol address) ορίζεται ο αναγνωριστικός αριθμός (ταυτότητα) που λαμβάνει κάθε υπολογιστής, ιστοσελίδα ή εν γένει σύνολο δεδομένων με πρόσβαση στο διαδίκτυο. Όταν ένας χρήστης αποκτά πρόσβαση στο διαδίκτυο, η σύνδεσή του λαμβάνει έναν αριθμό διεύθυνσης IP.

Οι χρήστες μίας υπηρεσίας ανταλλαγής αρχείων αναγνωρίζονται μεταξύ τους μέσω του σχετικού προγράμματος που χρησιμοποιούν (bittorrent, eDonkey, κλπ) και καθιστούν διαθέσιμα στους υπόλοιπους χρήστες της υπηρεσίας τα αρχεία που έχουν αποθηκεύσει στο σκληρό τους δίσκο. Προηγουμένως οι χρήστες αυτοί έχουν αποκτήσει μία διεύθυνση IP μέσω του παρόχου υπηρεσιών διαδικτύου (ISP) που τους εξυπηρετεί προκειμένου να συνδεθούν στο Διαδίκτυο.

Οι δικαιούχοι ισχυρίζονται ότι χρησιμοποιώντας τα ίδια προγράμματα με τους χρήστες αυτούς, μπορεί κανείς να σχηματίσει μία εικόνα του αριθμού των χρηστών που είναι συνδεδεμένοι σε μια συγκεκριμένη υπηρεσία καθώς και των διαθέσιμων από αυτούς αρχείων. Αν αναγνωρισθούν προστατευόμενα αρχεία, μπορούν να γίνουν δοκιμαστικές αποθηκεύσεις (downloads) στο σκληρό δίσκο του ενδιαφερόμενου έτσι ώστε να συγκεντρωθεί το αποδεικτικό υλικό. Στο υλικό αυτό περιλαμβάνεται και η διεύθυνση IP του χρήστη που παρανόμως καθιστά προσβάσιμα τα προστατευόμενα αρχεία στα δισεκατομμύρια χρήστες του διαδικτύου, την οποία καταγράφει ο ενδιαφερόμενος.

Δεδομένου ότι οι φορείς παροχής διαδικτυακών υπηρεσιών (ISPs) διατηρούν για λόγους ασφαλείας αρχεία καταγραφής των χρηστών τους και των διευθύνσεων IP που τους έχουν αποδώσει, είναι τεχνικά εφικτό, ακόμα και μετά την αποσύνδεση του χρήστη από την υπηρεσία ή από το Διαδίκτυο, με βάση το συγκεντρωμένο αποδεικτικό υλικό να εντοπισθεί ο χρήστης που προέβη στις παράνομες ενέργειες, με βάση τα αρχεία καταγραφής των ISPs.

Η ταυτοποίηση της διεύθυνσης IP με έναν χρήστη δεν αποτελεί βεβαίως αμάχητο τεκμήριο για την ενοχή κάποιου. Πρώτον, μπορεί να οδηγήσει στην ένδειξη του Η/Υ που ήταν συνδεδεμένος την επίμαχη χρονική στιγμή, όχι όμως απαραίτητα και του φυσικού προσώπου που τον χρησιμοποιούσε¹⁹. Για παράδειγμα δεν αποδεικνύει εάν χρησιμοποιούταν από κάποιο μέλος της οικογένειας και ποιο ή από κάποιον φίλο ή επισκέπτη. Επίσης, σε περιπτώσεις που υφίσταται τοπικό δίκτυο το σύνηθες είναι να εμφανίζεται προς τα έξω μια κοινή για όλους IP διεύθυνση με αποτέλεσμα να μην είναι επίσης εφικτή η άμεση ταυτοποίηση του χρήστη που προέβη στις παράνομες ενέργειες. Έπειτα, όταν χρησιμοποιούνται ασύρματα δίκτυα είναι εξίσου δυσχερής η ταυτοποίηση του προσβολέα

18. Η τεχνική περιγραφή που ακολουθεί σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας της διεύθυνσης IP και του τρόπου εντοπισμού των προσβολέων των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας βασίζεται σε παρουσίαση που ετοίμασε ο κ. Νίκος Στεφανάκης, υπεύθυνος πειρατείας Internet της IFPI στην Ελλάδα για τον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας τον Ιούνιο του 2006.

19. Στις χαρακτηριστικές υποθέσεις Capitol Records v. Foster και Virgin v. Marson, η Ένωση της Φωνογραφικής Βιομηχανίας Αμερικής, (RIAA- Recording Industry Association of America) αναγκάστηκε να παραιτηθεί από τις μηνύσεις που είχε ασκήσει κατά των μανάδων οι οποίες πλήρωναν για τη σύνδεση στο δίκτυο και συνεπώς σε αυτές οδηγούσε η διεύθυνση IP, όταν αποκαλύφθηκε ότι τα παιδιά τους προέβαιναν στις παράνομες δραστηριότητες. Βλ. σχετικό δημοσίευμα <http://www.digitalmusicnews.com/results?title=RIAA>.

λόγω της δυνατότητας ταυτόχρονης πρόσβασης στο δίκτυο από την ίδια IP address διαφορετικών ατόμων. Στην περίπτωση των αφύλακτων ασύρματων δικτύων μάλιστα υπάρχει περίπτωση πρόσβασης στο διαδίκτυο από κάποιον τρίτο-ξένο μέσω της μεθόδου πρόσβασης σε ασύρματα δίκτυα Internet, με την κωδική ονομασία «Wardriving».²⁰

Σε κάθε περίπτωση όμως η διεύθυνση IP αποτελεί τη μοναδική ένδειξη που μπορεί να οδηγήσει στην αποκάλυψη της ταυτότητας του προσβολέα καθώς περιορίζει σημαντικά το πεδίο αναζήτησης του δράστη. Μπορεί να μην ταυτίζεται με την ταυτότητα ενός προσώπου, ταυτίζεται όμως υπό μια έννοια με τον αριθμό τηλεφώνου του. Για αυτό οι Οργανισμοί Συλλογικής Διαχείρισης ή/ και Προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων και όλοι οι σχετικοί φορείς, ζητούν να τους δοθεί η δυνατότητα πρόσβασης στα στοιχεία ταυτοποίησης των χρηστών, ιδίως με τη μορφή της γνωστοποίησης της ταυτότητας του χρήστη στον οποίο οδηγεί η IP address.

Παρά την ύπαρξη διατάξεων βάσει των οποίων θα μπορούσε να αιτηθεί κανείς τη χορήγηση των στοιχείων ταυτοποίησης των υπόπτων χρηστών του διαδικτύου από τους φορείς παροχής διαδικτυακών υπηρεσιών²¹, υφίσταται στο ελληνικό δίκαιο περιορισμός εφαρμογής των σχετικών προβλέψεων λόγω του υφιστάμενου νομικού πλαισίου σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων και ιδίως την τήρηση των διαδικασιών για την άρση του απορρήτου των επικοινωνιών και τη διασφάλιση του.

Ειδικότερα, η επεξεργασία των ως άνω στοιχείων εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ν.3471/2006 «προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τροποποίηση του ν.2472/1997», **καθώς τα δεδομένα αυτά εμπίπτουν βάσει του άρθρου 2 στην έννοια των «δεδομένων κίνησης»**²². Σύμφωνα με το άρθρο 4 του ίδιου νομοθετήματος «*οποιαδήποτε χρήση των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών που παρέχονται μέσω δημοσίου δικτύου επικοινωνιών και των διαθεσίμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, καθώς και των συναφών δεδομένων κίνησης και θέσης, όπως ορίζονται στις διατάξεις του άρθρου 2 του παρόντος νόμου, προστατεύεται από το απόρρητο των επικοινωνιών.*»

Οι διαδικασίες και οι οργανωτικές εγγυήσεις για την άρση του απορρήτου των επικοινωνιών και για τη διασφάλιση του προβλέπονται στο ΠΔ 47/2005. Βάσει του α.4 του ΠΔ 47/2005 «*ο πάροχος υπηρεσιών διαδικτύου, ο οποίος διαθέτει εγκαταστάσεις διαδικτύου (ISP, Internet Service Provider), υποχρεούται να διαθέτει τα πλήρη στοιχεία ταυτότητας των χρηστών-πελατών του (ονοματεπώνυμο, διεύθυνση, ιστοσελίδα) καθώς και τον τρόπο πρόσβασης τους*» ενώ «*κάθε πρόσβαση του χρήστη στο διαδίκτυο καταγράφεται στις εγκαταστάσεις του ISP στο επίπεδο του δικτύου (πακέτα IP)*». Ωστόσο, βάσει του α. 1 του ίδιου νομοθετήματος η άρση του απορρήτου της επικοινωνίας στην οποία εμπίπτει η σύνδεση του χρήστη στο διαδίκτυο επιτρέπεται «*μόνο στο μέτρο και για όσο χρονικό διάστημα*

20. Βλ. άρθρο Σουλιώτη Γ. Στην Καθημερινή με τίτλο «Εκτεθειμένοι στο Διαδίκτυο...» στις 17.3.2006 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_ell_278313_17/03/2006_177586

21.

22. Βλ. άρθρο 2 οδ. 2002/58 «β) «δεδομένα κίνησης», τα δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία για τους σκοπούς της διαβίβασης μιας επικοινωνίας σε δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή της χρέωσής της.» και αντίστοιχο άρθρο 2παρ.3 ν.3471/2006: «δεδομένα κίνησης»: τα δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία για τους σκοπούς της διαβίβασης μιας επικοινωνίας σε δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή της χρέωσής της. Στα δεδομένα κίνησης μπορεί να περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, ο αριθμός, η διεύθυνση, η ταυτότητα της σύνδεσης ή του τερματικού εξοπλισμού του συνδρομητή ή και χρήστη, οι κωδικοί πρόσβασης, τα δεδομένα θέσης, η ημερομηνία και ώρα έναρξης και λήξης και η διάρκεια της επικοινωνίας, ο όγκος των διαβιβασθέντων δεδομένων, πληροφορίες σχετικά με το πρωτόκολλο, τη μορφοποίηση, τη δρομολόγηση της επικοινωνίας καθώς και το δίκτυο από το οποίο προέρχεται ή στο οποίο καταλήγει η επικοινωνία».

είναι απολύτως αναγκαίο, χάριν της προστασίας της εθνικής ασφάλειας, της διακρίβωσης των εγκλημάτων που προβλέπονται στο άρθρο 4 του Ν. 2225/1994 (Α'-121)». Στο δε άρθρο 4 του ν.2225/1994 προβλέπεται ότι η άρση του απορρήτου είναι επιτρεπτή για τη διακρίβωση ορισμένων εγκλημάτων όπως οι προσβολές του πολιτεύματος, η βία κατά πολιτικού σώματος ή της Κυβέρνησης, κατόπιν αιτήσεως δημόσιας αρχής (πχ αστυνομία) μόνο αν αιτιολογημένα το αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο διαπιστώσει ότι η διερεύνηση της υπόθεσης ή η εξακρίβωση του τόπου διαμονής του κατηγορουμένου είναι αδύνατη ή ουσιαδώς δυσχερής χωρίς αυτήν. Στα αναφερόμενα εγκλήματα στο οικείο άρθρο **δεν περιλαμβάνονται οι προσβολές των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.**

Αξίζει να σημειωθεί ότι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με διάταξη του στις 19 Φεβρουαρίου 2009 στο πλαίσιο της υπόθεσης (C -557/07) αποσαφήνισε ότι «το κοινοτικό δίκαιο, και ιδίως το άρθρο 8, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, σε συνδυασμό με το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών [...], δεν απαγορεύει στα κράτη μέλη να προβλέπουν υποχρέωση γνωστοποίησης σε τρίτους ιδιώτες προσωπικών δεδομένων κινήσεως προκειμένου αυτοί να ασκήσουν ενώπιον των αστικών δικαστηρίων αγωγές κατά προσβολών του δικαιώματος του δημιουργού».

Νομοθετικές ρυθμίσεις Άλλων κρατών μελών ΕΕ

Πολλά κράτη μέλη έχουν ήδη προσπαθήσει να ρυθμίσουν νομοθετικά το ζήτημα της αποτελεσματικής προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας στο διαδίκτυο.

Η πρώτη και πιο δραστική νομοθετική πρωτοβουλία προήλθε από τη Γαλλία με τον γνωστό νόμο HADOPI²³. Οι συζητήσεις για την ανάγκη νομοθετικής ρύθμισης είχαν ήδη ξεκινήσει από το 2005 ενώ ο νόμος έλαβε την οριστική του μορφή και ενεργοποιήθηκε το 2010. Τα βασικά του χαρακτηριστικά είναι τα ακόλουθα: α) εξουσιοδοτεί την Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή Hadopi να διαπιστώνει τις παραβιάσεις της νομοθεσίας για την πνευματική ιδιοκτησία στο διαδίκτυο και να περισυλλέγει τις απόψεις των εμπλεκόμενων προσώπων, β) επιτρέπει στη δικαιοσύνη να ακολουθεί απλοποιημένες διαδικασίες προκειμένου να απαγγέλλονται κατηγορίες ενάντια σε όσους προβαίνουν σε παράνομες τηλεφορτώσεις έργων, και γ) προβλέπει την κύρωση της διακοπής της σύνδεσης στο διαδίκτυο σε περίπτωση παράνομης τηλεφόρτωσης και την τάχιση και απλοποιημένη εκδίκαση των σχετικών υποθέσεων.

Στην ίδια κατεύθυνση κινείται ο βρετανικός νόμος Digital Economy Act²⁴. Βάσει των διατάξεων του μπορούν να διαταχθούν οι ISPs να εμποδίσουν την πρόσβαση σε μια διαδικτυακή τοποθεσία από την οποία έχει διατεθεί ή πρόκειται ή είναι πιθανόν να διατεθεί υλικό προστατευόμενο με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας κατά παράβαση του νόμου ή σε μια τοποθεσία η οποία «διευκολύνει» παρόμοιες δραστηριότητες.

Νομοθετικές πρωτοβουλίες ΕΕ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δραστηριοποιηθεί προκειμένου για τη νόμιμη διάθεση έργων στο διαδίκτυο. Υιοθέτησε καταρχήν την πολιτική στρατηγική για την ανάπτυξη και νόμιμη διανομή δημιουργικού «επιγραμμικού» (δηλ. στο διαδίκτυο) περιεχομένου (strategy «Creative Content Online»²⁵).

23. Βλ. <http://hadopi.fr/>

24. Βλ. <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/24/contents>

25. Βλ. http://ec.europa.eu/avpolicy/other_actions/content_online/index_en.htm

Στη συνέχεια εκδόθηκε στις 18.10.2005, σύσταση της Επιτροπής σχετικά με τη συλλογική διασυνοριακή διαχείριση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων για τις νόμιμες επιγραμμικές (online) μουσικές υπηρεσίες. Η σύσταση στοχεύει εκτός άλλων στην ανάπτυξη υπηρεσιών «μίας στάσης»²⁶ οι οποίες θα μπορούν να χορηγούν άδειες πανευρωπαϊκής ισχύος με αντικείμενο τα μουσικά έργα στο διαδίκτυο.

Έπειτα, στο πλαίσιο του κοινοτικού κεκτημένου πρόβλεψε την αναγνώριση δικαιωμάτων στους δικαιούχους για την αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων τους.

Το ιδιαίτερο ζήτημα της διακοπής της σύνδεσης ενός χρήστη στο διαδίκτυο για την αντιμετώπιση των προσβολών των δικαιωμάτων στο διαδίκτυο τέθηκε στο πλαίσιο της αναθεώρησης της κοινοτικής πολιτικής για τις τηλεπικοινωνίες (telecom package review 2007-2009). Τελικά, υιοθετήθηκε η ακόλουθη ρύθμιση στο άρθρο 1 της οδηγίας 2009/140 το οποίο τροποποιεί το Άρθρο 1 της οδηγίας 2002/21/ΕΚ τροποποιείται ως εξής: «Τα μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη μέλη όσον αφορά την πρόσβαση των τελικών χρηστών σε υπηρεσίες και εφαρμογές ή την εκ μέρους των τελικών χρηστών χρήση τέτοιων υπηρεσιών και εφαρμογών μέσω δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις βασικές ελευθερίες των πολιτών, όπως κατοχυρώνονται από την ευρωπαϊκή σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών και τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου. Τα μέτρα αυτά, όσον αφορά την πρόσβαση των τελικών χρηστών ή τη χρήση τέτοιων υπηρεσιών και εφαρμογών από τους τελικούς χρήστες μέσω δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών τα οποία ενδέχεται να περιορίζουν τα θεμελιώδη δικαιώματα ή ελευθερίες, είναι δυνατό να επιβάλλονται μόνον εφόσον είναι κατάλληλα, αναλογικά και απαραίτητα στο πλαίσιο της δημοκρατικής κοινωνίας, και η εφαρμογή τους υπόκειται σε επαρκείς διαδικαστικές διασφαλίσεις σύμφωνα με την ευρωπαϊκή σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών και τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου, περιλαμβανομένης της αποτελεσματικής νομικής προστασίας και των διαδικαστικών εγγυήσεων. Συνεπώς, τα εν λόγω μέτρα μπορούν να ληφθούν μόνον εφόσον τηρείται η αρχή του “τεκμηρίου αθωότητας” και υπάρχει σεβασμός του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή. Εξασφαλίζεται δίκαιη και αμερόληπτη προκαταρκτική διαδικασία, περιλαμβανομένου και του δικαιώματος ακρόασης του ενδιαφερομένου ή των ενδιαφερομένων, εφόσον συντρέχουν οι απαιτούμενες προϋποθέσεις και διαδικασίες σε αποδεδειγμένως επείγουσες περιπτώσεις σύμφωνα με την ευρωπαϊκή σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών. Εξασφαλίζεται το δικαίωμα αποτελεσματικού και έγκαιρου ελέγχου της νομιμότητας».

Αμερική

Στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, στις ΗΠΑ είχαν ήδη από το 2000 θεσμοθετηθεί στο νόμο Digital Millennium Copyright Act (DMCA) διαδικασίες γνωστοποίησης και απόσυρσης παράνομου περιεχομένου («notice and take down» και «notice and put back» procedures) προκειμένου να απαλλαχθεί της ευθύνης του ο web host. τα άρθρα 14-3 και 17-1²⁷ σε συνδυασμό με το σημείο 40²⁸ της εισηγητικής έκθεσης της οδηγίας 2000/31 (για το ηλεκτρονικό εμπόριο) η οποία όπως

26. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32005H0737:EL:NOT>

27. «... Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, σε περιπτώσεις διαφωνίας μεταξύ ενός φορέα παροχής και ενός αποδέκτη μιας υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας, η νομοθεσία τους να μην εμποδίζει τη χρήση των υπαρχόντων βάσει του εθνικού δικαίου μηχανισμών εξώδικης επίλυσης των διαφορών, συμπεριλαμβανομένων των κατάλληλων ηλεκτρονικών μέσων.»

28. «Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας θα πρέπει να συνιστούν ικανή βάση για τη δημιουργία ταχέων και αξιόπιστων μηχανισμών με τους οποίους να μπορούν να αποσύρονται οι παράνομες πληροφορίες και να καθίστανται απρόσιτες. Καλό θα ήταν οι μηχανισμοί αυτοί να εκπονούνται βάσει εθελοντικών συμφωνιών μετά από διαπραγματεύσεις μεταξύ

ήδη αναφέρθηκε ρυθμίζει καταρχήν το ζήτημα της ευθύνης των ενδιαμέσων στην κοινωνία της πληροφορίας, καλούν τα κράτη μέλη να υιοθετήσουν ειδικές διαδικασίες για την γνωστοποίηση, απόσυρση και ενδεχομένως επαναφορά των αμφισβητούμενων ιστοσελίδων κατά το παράδειγμα του αμερικανικού νόμου.

Πρόσφατα στις ΗΠΑ δημοσιεύθηκαν δυο νομοσχέδια το PIPA (Preventing Real Online Threats to Economic Creativity and Theft of Intellectual Property Act)²⁹ και το SOPA (Stop Online Piracy Act)³⁰ τα οποία περιελάμβαναν προβλέψεις για τη διακοπή παροχής πρόσβασης σε επίμαχες ιστοσελίδες ως κύρωση για τις προσβολές της πνευματικής ιδιοκτησίας. Αμφότερα όμως προκάλεσαν έντονες αντιδράσεις και επικρίσεις και δεν προχώρησαν.

Διεθνείς πρωτοβουλίες

Σε διεθνές επίπεδο υπογράφηκε η πολυμερής εμπορική συμφωνία³¹ Anti-Counterfeiting Trade Agreement ή άλλως γνωστή με τα αρχικά ACTA. Η ACTA υπήρξε αποτέλεσμα διαπραγματεύσεων που ξεκίνησαν το 2007, εκτός διεθνών οργανισμών όπως ΠΟΔΙ (WIPO), ΠΟΕ (WTO), μετά από πρόταση της Ιαπωνίας. Η συμφωνία έχει ήδη υπογραφεί από Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα περισσότερα κράτη μέλη και προβλέπει στο άρθρο 27 παρ. 4: Ένα συμβαλλόμενο μέρος μπορεί, σύμφωνα με τους νόμους και τους κανονισμούς του, να εξασφαλίζει στις αρμόδιες αρχές του την εξουσία να διατάσσουν έναν πάροχο υπηρεσιών διαδικτύου να αποκαλύπτει, χωρίς χρονοτριβή, στον κάτοχο δικαιώματος πληροφορίες επαρκείς για τον εντοπισμό συνδρομητή του οποίου ο λογαριασμός φέρεται ότι χρησιμοποιήθηκε για παρανομία, όταν ο εν λόγω κάτοχος δικαιώματος έχει καταθέσει νομικά επαρκή ισχυρισμό παραβίασης εμπορικού σήματος ή δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας ή σχετικών δικαιωμάτων και όταν οι πληροφορίες αυτές ζητούνται με σκοπό την προστασία ή την επιβολή αυτών των δικαιωμάτων. Οι διαδικασίες αυτές εφαρμόζονται κατά τρόπο που να αποφεύγεται η δημιουργία εμποδίων για νόμιμες δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένου του ηλεκτρονικού εμπορίου, και, σύμφωνα με τη νομοθεσία του συμβαλλόμενου μέρους, να τηρούνται θεμελιώδεις αρχές, όπως η ελευθερία της έκφρασης, η διεξαγωγή δίκαιης δίκης και η ιδιωτικότητα»

Το μέλλον

Το περιεχόμενο που κυκλοφορεί στο διαδίκτυο και πληροί τις προϋποθέσεις προστασίας με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας μπορεί να διακριθεί είτε σε ανοιχτό είτε σε ελεγχόμενο. Ως «ανοιχτό» χαρακτηρίζεται το περιεχόμενο το οποίο αν και μπορεί να προστατευθεί με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, ο δημιουργός του έχει επιλέξει να το θέσει σε κυκλοφορία και να το παρουσιάσει στο κοινό με μια μορφή άδειας ανοιχτού περιεχομένου όπως είναι οι άδειες creative commons³² ή οι άδειες ανοιχτού λογισμικού GPL, open software³³. Συνήθως αυτές τις άδειες θα επιλέξουν να τις

όλων των ενδιαφερόμενων μερών και να ενθαρρύνονται από τα κράτη μέλη. Είναι προς το συμφέρον όλων των μερών που συμμετέχουν στην παροχή υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας να υιοθετήσουν και να εφαρμόσουν τέτοιους μηχανισμούς»

29. Βλ. <http://www.govtrack.us/congress/billtext.xpd?bill=s112-968&version=rs&nid=t0%3Ars%3A209>

30. Βλ. <http://judiciary.house.gov/hearings/pdf/112%20HR%203261.pdf>

31 Ο επίσημος τίτλος της στα ελληνικά είναι «Εμπορική συμφωνία για την καταπολέμηση της παραποίησης/απομίμησης μεταξύ, αφενός, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της και, αφετέρου, της Αυστραλίας, του Καναδά, της Ιαπωνίας, της Δημοκρατίας της Κορέας, των Ηνωμένων Πολιτειών του Μεξικού, του Βασιλείου του Μαρόκου, της Νέας Ζηλανδίας, της Δημοκρατίας της Σιγκαπούρης, της Ελβετικής Συνομοσπονδίας και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής».

32. Βλ. <http://www.creativecommons.gr/>

33. Βλ. <http://opensource.gr/gr/index.html>

χρησιμοποιήσουν άνθρωποι που δεν περιμένουν να ζήσουν από την τέχνη τους, από την δημιουργία των έργων τους.

Οι υπόλοιποι θα πρέπει να έχουν τον έλεγχο των έργων τους προκειμένου να μπορούν να ασκούν τις περιουσιακές και ηθικές εξουσίες που απορρέουν από το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας που τους αναγνωρίζει ο νόμος γιατί, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, η πνευματική ιδιοκτησία παραδοσιακά εμφανίζεται ως το πιο παραδεκτό σύστημα χρηματοδότησης της πνευματικής δημιουργίας³⁴ καθώς εξασφαλίζει στον δημιουργό και στους δικαιούχους τη δυνατότητα δημιουργίας έργων μακριά από εξωτερικές πιέσεις και καταναγκασμούς,³⁵ παρέχοντάς τους την απαραίτητη οικονομική και ηθική αναγνώριση.

Προς την κατεύθυνση αυτή, δύο είναι οι κυρίαρχες σκιαγραφούμενες προοπτικές στις μέρες μας: είτε θα κυριαρχήσει ο απόλυτος τεχνολογικός έλεγχος των έργων και θα καταστέλλονται με την αρωγή της τεχνολογίας οι προσβολές των δικαιωμάτων είτε θα αναγνωρισθεί ενός είδους αναγκαστική άδεια για τη χρήση των έργων μέσω διαδικτύου και η τεχνολογία θα χρησιμεύει στην ανίχνευση της χρήσης των έργων και την αντίστοιχη τιμολόγηση της.

Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να μην «απαλλοτριωθεί» το δικαίωμα του καλλιτέχνη δημιουργού να αποφασίζει ο ίδιος για τον τρόπο προβολής του έργου του και αμοιβής του.

34 Κουμάντος Γ., Πνευματική Ιδιοκτησία 8^η εκδ, ό.π., σελ.7.

35 Καλλινίκου Δ., ό.π., σελ.1.

Νομική προσέγγιση και Ασφαλής Πλοήγηση και ο ρόλος της εξωδικαστικής επίλυσης καταναλωτικών διαφορών

κ. Δημήτρης Μάρκου,

Αναπληρωτής Συνήγορος του Καταναλωτή, Ανεξάρτητη Αρχή “Συνήγορος του Καταναλωτή”

Προστασία των σύγχρονων καταναλωτών από μορφές ηλεκτρονικής εγκληματικότητας στην ψηφιακή εποχή

*Ομιλία Αναπληρωτή Συνηγόρου του Καταναλωτή, **κ. Δημήτρη Μάρκου,**
σε Συνέδριο της Υποδ/σης Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος*

8 Φεβρουαρίου 2012

Η ψηφιακή επανάσταση που συντελείται στην εποχή μας χάρη στη ραγδαία πρόοδο της τεχνολογίας ευνοεί τη διεύθυνση των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και της πληροφορικής στην καθημερινότητα των πολιτών.

Το νέο ψηφιακό περιβάλλον διευκολύνει την εξ αποστάσεως σύναψη συναλλαγών και συνεπάγεται πολλαπλά οφέλη για κάθε πολίτη ατομικά, όπως εξοικονόμηση χρόνου και χρήματος, αλλά και για την Εθνική Οικονομία συνολικά, αφού συμβάλει στην τόνωση της επιχειρηματικότητας και της ανταγωνιστικότητας.

Ωστόσο, δύο από τα κυριότερα χαρακτηριστικά του διαδικτύου, η παγκοσμιότητα και η ανωνυμία των συναλλασσομένων, καλλιεργούν συνθήκες ανάπτυξης άγνωστων έως σήμερα και ιδιαίτερα απειλητικών μορφών εγκληματικότητας.

Σε αυτές, για παράδειγμα, ανήκει η εκβίαση προσώπων μέσω παρανόμως κτηθέντων προσωπικών τους δεδομένων, η διασπορά κακόβουλου λογισμικού, η κατοχή και διακίνηση απαγορευμένου υλικού παιδικής πορνογραφίας, η υποκλοπή στοιχείων πιστωτικών καρτών, η προσβολή πνευματικών δικαιωμάτων, καθώς επίσης η πειρατεία λογισμικού και οπτικοακουστικού υλικού.

Γενικά, το ηλεκτρονικό έγκλημα είναι μία παράνομη πράξη προσβολής περιουσιακών ή άλλων δικαιωμάτων, χωρίς να αποκλείονται περαιτέρω κίνδυνοι για την υγεία, την ασφάλεια, ακόμα και για την ίδια τη ζωή των ατόμων, ιδιαίτερα των πιο ευάλωτων ανηλίκων. Η τέλεση του εγκλήματος επιτυγχάνεται μέσω συσκευών ηλεκτρονικής επεξεργασίας δεδομένων, που είναι συνδεδεμένες σε δίκτυα επικοινωνιών, και προϋποθέτει την αθέμιτη παράκαμψη των μέτρων ασφαλείας τους.

Οι μορφές του ηλεκτρονικού εγκλήματος ποικίλουν και η αντικειμενική υπόστασή του πληρούται με διάφορους τρόπους, ανάλογα με το περιβάλλον στο οποίο εκδηλώνεται και τα τεχνικά μέσα που χρησιμοποιούνται για τη διάπραξή του. Μία συσκευή, όπως ο υπολογιστής ή το κινητό τηλέφωνο, μπορεί κατά περίπτωση να είναι μέσο διάπραξης ενός αδικήματος ή να γίνεται η ίδια η συσκευή στόχος της εγκληματικής επίθεσης.

Εδώ θα μιλήσουμε συγκεκριμένα για τις μορφές ηλεκτρονικής εγκληματικότητας, που βρίσκουν πρόσφορο έδαφος να εκδηλωθούν στον χώρο του διαδικτύου και θίγουν κατά βάση τον απλό οικιακό καταναλωτή.

Πράγματι, ο σύγχρονος “δικτυωμένος” καταναλωτής αφήνει πίσω του πλήθος από ηλεκτρονικά ίχνη, όπως διευθύνσεις ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, αριθμούς μητρώων κοινωνικής ασφάλισης, στοιχεία αγορών, πιστωτικών καρτών, κ.λπ. Τα προσωπικά αυτά δεδομένα είναι δυνατόν να συλλέγονται επιμελώς με διάφορες μεθόδους από τους προμηθευτές, να ομαδοποιούνται ανάλογα με τις διαδικτυακές συνήθειες των καταναλωτών και τις επισκέψεις που πραγματοποιούν σε ιστοσελίδες και, εν συνεχεία, να αξιοποιούνται για εμπορικούς σκοπούς.

Σύνηθες είναι το φαινόμενο οι καταναλωτές να βομβαρδίζονται κυριολεκτικά από δεκάδες ανεπιθύμητα ηλεκτρονικά μηνύματα με διαφημιστικό περιεχόμενο για κάθε είδους αγαθά. Πολύ συχνά, οι καταναλωτές λαμβάνουν προσκλήσεις για συμμετοχή σε διαγωνισμούς και στοιχηματισμό σε ηλεκτρονικά καζίνο, ενώ δέχονται αναγγελίες δήθεν κέρδους χρηματικών ποσών σε λοταρίες.

Εδραιωμένη μορφή ηλεκτρονικής απάτης, με πολλά μάλιστα ανυποψίαστα θύματα, είναι και η αποστολή μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από άτομα που εμφανίζονται ως κρατικοί αξιωματούχοι ξένων χωρών. Τα άτομα αυτά ζητούν στοιχεία τραπεζικών λογαριασμών δήθεν προς διευκόλυνση της παράνομης εξαγωγής χρημάτων, υποσχόμενα σε αντάλλαγμα την καταβολή ποσοστού. Στην ουσία, πρόκειται για κακοποιούς που καταφέρνουν δολίως να αποκτούν πρόσβαση και να αδειάζουν τραπεζικούς λογαριασμούς με συνοπτικές διαδικασίες.

Συναφής μορφή απάτης είναι το “ψάρεμα” κωδικών τραπεζικών λογαριασμών. Η απάτη αρχίζει με την αποστολή μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή σύντομων γραπτών μηνυμάτων SMS. Τα μηνύματα αυτά παραπέμπουν τους αποδέκτες σε ιστοσελίδες που μοιάζουν με επίσημες ιστοσελίδες τραπεζών και τους παρακινούν δήθεν να ενημερώσουν τα στοιχεία των τραπεζικών λογαριασμών τους. Με τον τρόπο αυτό, όμως, οι καταναλωτές αποκαλύπτουν άθελά τους αριθμούς τηρουμένων λογαριασμών και κωδικούς πρόσβασης.

Οι δυσμενείς κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες του ηλεκτρονικού εγκλήματος είναι πολλές και προφανείς για τους πολίτες. Ανάλογα με τη μορφή που κάθε φορά λαμβάνει η ηλεκτρονική εγκληματικότητα, στο Ελληνικό Δίκαιο υπάρχουν διάσπαρτες νομοθετικές διατάξεις, οι οποίες συνδυαζόμενες μπορούν να συμβάλλουν στην αντιμετώπισή της. Σε αυτές ανήκουν:

- Οι διατάξεις του Ποινικού Κώδικα περί απάτης με τη χρήση υπολογιστή, περί αθέμιτης πρόσβασης σε συστήματα πληροφοριών, υποκλοπής και παραβίασης απορρήτων.
- Η ειδική νομοθεσία περί προστασίας προσωπικών δεδομένων.
- Η νομοθεσία περί διασφάλισης του απορρήτου των επικοινωνιών.
- Η νομοθεσία περί προστασίας καταναλωτή, σε ό,τι αφορά ειδικότερα τις εξ αποστάσεως συμβάσεις και την απαγόρευση αθέμιτων και παραπλανητικών εμπορικών πρακτικών.
- Οι κανονιστικές Αποφάσεις και οι Συστάσεις Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών

Πρόβλημα, πάντως, συνιστά το γεγονός ότι στις περισσότερες περιπτώσεις εγκλημάτων του κυβερνοχώρου, η ταυτότητα και η χώρα εγκατάστασης των δραστών είναι στοιχεία άγνωστα ή, εν πάση περιπτώσει, πολύ δύσκολο να προσδιοριστούν με ακρίβεια.

Επίσης, ο τόπος διάπραξης του ηλεκτρονικού εγκλήματος είναι συχνά αμφισβητούμενος, αφού η τεχνική υποδομή τέλεσης του εγκλήματος μπορεί να είναι εγκατεστημένη σε χώρα διαφορετική από του θύματος, με αποτέλεσμα να μην είναι πάντοτε ξεκάθαρο ποιο Δίκαιο κάθε φορά είναι εφαρμοστέο.

Λόγω ακριβώς της διεθνούς διάστασης των εγκλημάτων του κυβερνοχώρου, τα τελευταία χρόνια υπάρχει έντονη κινητοποίηση σε επίπεδο διακρατικών συνεργασιών για την αντιμετώπισή τους.

Ωστόσο, η ταχύτητα ενεργοποίησης των μηχανισμών δίωξης παραμένει ακόμα σχετικά μικρή, ενώ το κόστος απονομής της δικαιοσύνης μεγάλο, γεγονός που λειτουργεί αποτρεπτικά για τη διεκδίκηση της αποκατάστασης της βλάβης από τους ζημιωθέντες.

Υπό αυτές τις συνθήκες, η πρόληψη και η ευαισθητοποίηση των συνειδητοποιημένων καταναλωτών συνιστούν προτιμότερους και ενδεχομένως αποτελεσματικότερους τρόπους αποφυγής των δυσάρεστων συνεπειών του ηλεκτρονικού εγκλήματος. Με δεδομένη τη δυσκολία εντοπισμού και τιμωρίας των δραστών από τις εκάστοτε αρμόδιες Αρχές, οι καταναλωτές μπορούν οι ίδιοι να λαμβάνουν στοιχειώδη μέτρα αυτοπροστασίας κατά την πλοήγηση στο διαδίκτυο και τη διενέργεια ηλεκτρονικών συναλλαγών.

Μια γενική αρχή είναι η χρήση υπηρεσιών ανωνυμοποιημένης πρόσβασης, ώστε τα ίχνη της διαδικτυακής παρουσίας των καταναλωτών να μη μπορούν να χρησιμοποιηθούν για σκοπό που δεν έχουν επιλέξει ενσυνείδητα. Σήμερα, οι περισσότεροι έγκυροι δικτυακοί τόποι παρέχουν ενημέρωση σχετικά με τα προσωπικά δεδομένα που συλλέγουν και επεξεργάζονται, επιτρέποντας στους καταναλωτές να γνωρίζουν πώς και με ποιους συναλλάσσονται.

Επίσης, οι ενημερωμένοι καταναλωτές οφείλουν να προτιμούν αναγνωρισμένα και επώνυμα ηλεκτρονικά καταστήματα, αντί να συνδέεται με άγνωστες και ύποπτης προέλευσης ιστοσελίδες, ακόμα κι αν προσφέρουν ελκυστικές τιμές.

Παράλληλα, συνιστάται στους καταναλωτές να εγκαθιστούν στις ηλεκτρονικές τους συσκευές που συνδέονται στο διαδίκτυο επικαιροποιημένα λογισμικά προστασίας από ιούς, όπως και να προτιμούν ασφαλείς και κρυπτογραφημένες συνδέσεις πιστοποιημένων προμηθευτών, ιδιαίτερα όταν χορηγούν δεδομένα πληρωμών. Σε κάθε περίπτωση, συνιστάται οι καταναλωτές να μην απαντούν σε μηνύματα άγνωστης προέλευσης, καθώς και να αποφεύγουν να ανοίγουν συνημμένα αρχεία.

Ακόμη, στις αγορές μέσω διαδικτύου είναι συνετό οι καταναλωτές να χρησιμοποιούν ως μέσο πληρωμών προπληρωμένες πιστωτικές κάρτες, οι οποίες παρέχουν την ασφάλεια ενός ανωτάτου ορίου χρέωσης, αντί της θεωρητικά απεριόριστης χρέωσης, που μπορεί να προκύψει σε περίπτωση υποκλοπής στοιχείων.

Κλείνοντας, ιδιαίτερη μνεία χρειάζεται να γίνει στους κινδύνους που εγκυμονεί το σύγχρονο ψηφιακό περιβάλλον για την ευάλωτη ομάδα των ανηλίκων.

Τα σημερινά παιδιά έρχονται σε επαφή με την τεχνολογία από πολύ νωρίς στη ζωή τους και συμμετέχουν ενεργά στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Διαθέτοντας έξυπνα κινητά τηλέφωνα νέας γενιάς και φορητούς υπολογιστές με άμεση πρόσβαση στο ίντερνετ, επικοινωνούν μεταξύ τους, ανταλλάσσουν πληροφορίες και δεδομένα και μέσα από αυτή τη διαδικασία, διαμορφώνουν σύγχρονα καταναλωτικά πρότυπα και συμπεριφορές.

Την ίδια στιγμή, η συμβολή των δικτύων κοινωνικής δικτύωσης στην Κοινωνία της Πληροφορίας είναι τεράστια, καθώς εξαπλώνονται διαρκώς και αποτελούν εικονικό τόπο συνάντησης οποιαδήποτε ώρα της ημέρας και από οποιοδήποτε μέρος του κόσμου.

Τα νεαρά άτομα λαμβάνουν μέρος σε συζητήσεις σε φόρουμ, σε γραπτές και ηχητικές συνομιλίες, είναι μέλη διαφόρων ηλεκτρονικών κοινοτήτων, κοινοποιούν και μοιράζονται ερασιτεχνικά βίντεο με δραστηριότητες της καθημερινότητάς τους και γενικά βρίσκονται σε μια κατάσταση συνεχούς, αμφίδρομης επικοινωνίας.

Είναι γνωστό, βεβαίως, ότι οι ανήλικοι χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό ευπιστίας, ευαισθησίας και έλλειψης εμπειριών. Επίσης, λόγω της αθωότητάς τους, τείνουν να εμπιστεύονται εύκολα τους ανθρώπους και να αναπτύσσουν μαζί τους σχέσεις πίστης, αφοσίωσης και αγάπης.

Όλα αυτά, σε συνδυασμό με την ανωνυμία που προσφέρει το αχανές διαδίκτυο, δημιουργούν πρόσφορες συνθήκες εκμετάλλευσης από άτομα κακόβουλων προθέσεων, προκειμένου να έλθουν σε ύποπτες επαφές με ανήλικους χρήστες για άνομους σκοπούς παιδικής πορνογραφίας, εμπορίας οργάνων, σατανισμού ή διάδοσης εξτρεμιστικού πολιτικού υλικού.

Υπάρχει πάντοτε και ο κίνδυνος της διατάραξης της ιδιωτικής ζωής των νεαρών ατόμων, αφού προσωπικά τους στοιχεία που κοινοποιούνται μέσω ιστοσελίδων κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να χρησιμοποιηθούν για απρεπείς εις βάρος τους ενέργειες, όπως εκβιασμούς, εκφοβισμούς ή παρενοχλήσεις.

Συμπέρασμα:

Οι γονείς έχουν την υποχρέωση εποπτείας και επιμέλειας των παιδιών τους, στα οποία πρέπει να εμφυσηθεί και μέσω του εκπαιδευτικού συστήματος η άποψη ότι για τη βέλτιστη αξιοποίηση των ευκαιριών που αναμφισβήτητα προσφέρει το διαδίκτυο, η χρήση του πρέπει να υπάγεται πάντοτε σε κανόνες και να μην είναι ανεξέλεγκτη.

Το νομικό πλαίσιο για την προστασία του χρήστη των υπηρεσιών πολυμεσικής πληροφόρησης και η πρακτική εφαρμογή τους από τα ελληνικά δικαστήρια

κ. Ελίνα Παπαδάκη,

Δικηγόρος,

Νομικός Συνεργάτης της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ)

Έννοια και Λειτουργία των Υπηρεσιών Πολυμεσικής Πληροφόρησης (ΥΠΠ)

Οι ΥΠΠ είναι οι υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών που αφορούν τη μετάδοση πληροφορίας/περιεχομένου σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών, των οποίων η τιμολόγηση πραγματοποιείται μέσω της χρέωσης των κλήσεων προς αριθμοδοτικούς πόρους του Εθνικού Σχεδίου Αριθμοδότησης.

Οι αριθμοδοτικοί πόροι που χρησιμοποιούνται για την παροχή ΥΠΠ ενδεικτικά είναι : 901,909, 806, 812,14, 54

Οι υπηρεσίες αυτές περιλαμβάνουν:

- τις Υπηρεσίες τηλεηχοπληροφόρησης (Audiotext)
- τις Υπηρεσίες οπτικής τηλεπληροφόρησης (Videotext)
- τις Υπηρεσίες σύντομων μηνυμάτων προστιθέμενης αξίας (PSM)
- τις Υπηρεσίες πολυμεσικών μηνυμάτων προστιθέμενης αξίας (PMMS)

Η παροχή ΥΠΠ δύναται να πραγματοποιείται και μέσω του Διαδικτύου.

Παραδείγματα χρήσης ΥΠΠ είναι: η συμμετοχή σε παιχνίδια που διεξάγονται από την τηλεόραση στα οποία συμμετέχουν οι χρήστες μέσω τηλεφώνου, οι υπηρεσίες πληροφόρησης (πχ. ανακοίνωσης ώρας, καιρός, αστρολογία), οι ψηφοφορίες (πχ. ψηφοφορία για την Eurovision), η αγορά (downloading) ringtone, logo, video, παιχνιδιών μέσω sms, οι συνομιλίες μέσω τηλεφώνου ή sms (chat), οι υπηρεσίες ενηλίκων μέσω των αριθμών 090 (chat, φλερτ, ραντεβού) κλπ.

Καταγγελίες καταναλωτών

Ήδη από το 2006 μέχρι σήμερα, η ΕΕΤΤ κλήθηκε να επιληφθεί πληθώρας καταγγελιών καταναλωτών, οι οποίοι κατήγγειλαν:

- ότι εντόπισαν στον τηλεφωνικό τους λογαριασμό κλήσεις προς αριθμούς υψηλής χρέωσης (0901 XXX XXXX, 909 XXX XXXX), μέσω των οποίων παρέχονται υπηρεσίες ενηλίκων, τις οποίες ουδέποτε πραγματοποίησαν (εγκατάσταση κακόβουλου λογισμικού dialer),
- ότι εντόπισαν στον τηλεφωνικό τους λογαριασμό κλήσεις προς αριθμούς υψηλής χρέωσης προς διεθνείς προορισμούς, τις οποίες ουδέποτε πραγματοποίησαν,
- ότι έλαβαν μέρος σε διαγωνισμό/ή παιχνίδι μέσω του διαδικτύου και συνέπεια αυτού βρέθηκαν εγγεγραμμένοι σε συνδρομητική υπηρεσία χωρίς να έχουν ενημερωθεί ότι η συμμετοχή τους στο διαγωνισμό/παιχνίδι θα οδηγήσει στην εγγραφή τους,

- ότι λαμβάνουν μηνύματα στο κινητό τους τηλέφωνο, τα οποία χρεώνονται και τα οποία δεν ζήτησαν οι ίδιοι να τους αποστέλλονται,
- ότι «κατέβασαν» ένα wallpaper και από τότε τους αποστέλλονται μηνύματα στο κινητό τους με χρέωση,
- ότι δέχονται χρεώσιμα μηνύματα για υπηρεσία που δεν έχουν ενεργοποιήσει και χρησιμοποιήσει..... κλπ

Το ποσοστό των καταγγελιών που υποβλήθηκαν στην ΕΕΤΤ για θέματα ΥΠΠ ανέρχεται περίπου στο 6% του συνόλου των καταγγελιών. Υπήρξε μια μικρή αύξηση των καταγγελιών για τις ΥΠΠ σε σχέση με το 2010, όπου το ποσοστό ήταν 5,8%, ενώ το αντίστοιχο ποσό το 2011 για την κινητή τηλεφωνία είναι 19 % και την σταθερή τηλεφωνία 20%.

Ισχύον Νομοθετικό και Κανονιστικό Πλαίσιο

- Υπό το πρίσμα των φαινομένων αυτών και της ανάγκης διασφάλισης της εύρυθμής λειτουργίας της αγοράς ΥΠΠ με γνώμονα την προάσπιση των συμφερόντων των καταναλωτών, η ΕΕΤΤ αξιοποίησε τις ανωτέρω καταγγελίες εντοπίζοντας μέσω αυτών τα θέματα που απαιτούσαν την δραστική ρυθμιστική και ελεγκτική της παρέμβαση. Ως εκ τούτου, προέβη στην θέσπιση συγκεκριμένων κανόνων για την παροχή ΥΠΠ εκδίδοντας έναν πλήρη Κώδικα Δεοντολογίας για την παροχή των ΥΠΠ.
- Ν. 3431/2006 «Περί Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και άλλες Διατάξεις» (ΦΕΚ 13/Α/2006)
 - Δίδεται η νομοθετική εξουσιοδότηση στην ΕΕΤΤ να εκδίδει κανονιστικές και ατομικές πράξεις σε θέματα προστασίας του καταναλωτή στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.
 - Κώδικας Δεοντολογίας για την παροχή Υπηρεσιών Πολυμεσικής Πληροφόρησης (Απόφαση ΕΕΤΤ 578/29/15-10-2010, ΦΕΚ 1651/Β/15-10-2010)
 - Θέτει τους Κανόνες που διέπουν την παροχή των υπηρεσιών πολυμεσικής πληροφόρησης (ΥΠΠ).
- Κανονισμός Γενικών Αδειών της ΕΕΤΤ (Απόφαση ΕΕΤΤ 390/03/13-06-2010, ΦΕΚ 748/Β/21-6-2006) όπως ισχύει τροποποιηθείσα με τις Αποφάσεις της ΕΕΤΤ ΑΠ 442/68/28-6-2007, ΑΠ 513/014/3-3-2009 (ΦΕΚ 492/Β/18.3.2009) και ΑΠ 570/032/8-07-2010 (ΦΕΚ 1148/Β/30-7-2010), ιδίως παρ. 3.5 παραρτήματος Β
- Κώδικας Δεοντολογίας για την παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών στους καταναλωτές» (Απόφαση της ΕΕΤΤ 488/82/2008, ΦΕΚ 1505/Β/30-7-2008)

Ο Ρόλος της ΕΕΤΤ

- Η ΕΕΤΤ είναι αρμόδια για την επιβολή κυρώσεων σε ζητήματα καταναλωτών στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.
- Μέχρι σήμερα, η ΕΕΤΤ έχει επιβάλλει πρόστιμα συνολικού ύψους 4 εκ ευρώ σε εταιρείες παροχής ΥΠΠ, για παράβαση του Κώδικα Δεοντολογίας της ΕΕΤΤ.
- Για τα θέματα αυτά συνεργάζεται και ανταλλάσει πληροφορίες με κάθε δημόσια αρμόδια αρχή, ιδιαιτέρως δε με τη Γενική Γραμματεία Προστασίας Καταναλωτή, την Αρχή Προστασίας Δεδομένων, την αρχή Διασφάλισης Απορρήτου Επικοινωνιών, την Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος.

Κακόβουλοι Dialers

- Το δεύτερο τετράμηνο του 2006, η ΕΕΤΤ έγινε αποδέκτης πληθώρας καταγγελιών καταναλωτών, οι οποίοι κατήγγειλαν υπέρογκες χρεώσεις που οφείλονταν σε ακούσιες κλήσεις προς αριθμούς υψηλής χρέωσης 901XXXXXXX, οι οποίοι είχαν εκχωρηθεί σε συγκεκριμένη εταιρεία.
- Επρόκειτο για εγκατάσταση παράνομων προγραμμάτων dialers. Τα προγράμματα dialers είναι λογισμικό το οποίο μπορεί να μεταδοθεί μέσω του διαδικτύου και να εγκατασταθεί εν αγνοία των χρηστών στον ηλεκτρονικό υπολογιστή τους.
- Οι dialers, αφού εγκατασταθούν στον υπολογιστή των χρηστών αλλάζουν τις ρυθμίσεις (settings) του modem από μία συγκεκριμένη σύνδεση στο διαδίκτυο σε μία άλλη. Δηλαδή επέρχεται αλλαγή από τον συνήθη αριθμό του παροχέα Internet (ISP) που χρησιμοποιείται, στον συγκεκριμένο αριθμό αυξημένης χρέωσης.
- Στις περιπτώσεις αυτές, δεν καθίσταται σαφές στους χρήστες ότι γίνεται εγκατάσταση λογισμικού στον ηλεκτρονικό τους υπολογιστή ή ότι η σύνδεσή τους στο διαδίκτυο θα αλλάξει σε πιο συχνή ή/και μόνιμη βάση. Επίσης δεν ενημερώνονται οι καταναλωτές κατά την είσοδο σε ιστοσελίδα παροχής υπηρεσιών τηλεχοπληροφόρησης για το ύψος της συγκεκριμένης χρέωσης.
- Η εγκατάσταση προγραμμάτων dialers είναι νόμιμη εφόσον πληρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος που σκοπό έχουν κυρίως την προστασία του χρήστη-καταναλωτή.

Ενέργειες ΕΕΤΤ

- Η ΕΕΤΤ προέβη καθ' όλη τη διάρκεια της υπόθεσης, σε εκτεταμένους ελέγχους των αριθμών της συγκεκριμένης εταιρείας, προκειμένου να διαπιστώσει εάν οι αριθμοί απαντούν σε ηχητική υπηρεσία ή modem.
- Η καταγγελλόμενη εταιρεία παρείχε ΥΠΠ μέσω διαδικτύου.
- Κάλεσε σε ακρόαση την καταγγελλόμενη εταιρεία.
- Διαδικασία ασφαλιστικών μέτρων την 3η Αυγούστου 2006 - προσωρινή διαταγή με την οποία απενεργοποιήθηκαν οι αριθμοί 901XXXXXXX της εταιρείας.
- Επειδή, συνεχίστηκε η υποβολή καταγγελιών για άλλους αριθμούς της ίδιας εταιρείας, η ΕΕΤΤ την 17η Ιανουαρίου 2007 έλαβε νέα ασφαλιστικά μέτρα και προσωρινή διαταγή με την οποία απενεργοποιήθηκαν όλοι οι αριθμοί 901XXXXXXX της συγκεκριμένης εταιρείας.
- Δόθηκε εντολή στην εταιρεία ΟΤΕ να απέχει προσωρινά από την είσπραξη του μέρους του ποσού των λογαριασμών συνδρομητών του που αντιστοιχούσε σε χρήσεις των συγκεκριμένων αριθμών, εφόσον οι συνδρομητές αυτοί είχαν καταγγείλει στον ΟΤΕ αυθαίρετη ενεργοποίηση dialer.
- Η ΕΕΤΤ επέβαλλε πρόστιμο συνολικού ύψους 1 εκ. ευρώ στην εν λόγω εταιρεία.
- Με αφορμή, την υπόθεση αυτή, η ΕΕΤΤ θέσπισε πιο αυστηρούς κανόνες για την παροχή ΥΠΠ. Ειδικότερα:
 - τροποποίησε τον Κανονισμό Γενικών Αδειών (άρθρο 3.5 Παράρτημα Β αυτού)
 - τροποποίησε τον κώδικα Δεοντολογίας για την παροχή ΥΠΠ
 - Ο γενικός κανόνας : Οι πάροχοι ΥΠΠ είναι υποχρεωμένοι να ενημερώνουν επαρκώς και με τρόπο αποτελεσματικό τους χρήστες σχετικά με το ύψος της χρέωσης των κλήσεων προς όλες εν γένει τις ΥΠΠ. Ενδεικτικά, οι νέες ρυθμίσεις της ΕΕΤΤ, προβλέπουν τα εξής :
 - Πριν την παροχή της υπηρεσίας, κατά την έναρξη της κλήσης, οι παροχοί οφείλουν να πα-

ρέχουν με ηχογραφημένο μήνυμα, ατελώς για τον χρήστη, σαφή περιγραφή της χρέωσης και, ειδικότερα, ανά περίπτωση, είτε την εφάπαξ συνολική χρέωση ανεξαρτήτως χρόνου κλήσης, είτε τη χρέωση ανά χρονική μονάδα καθώς και την αναγωγή αυτής σε ευρώ ανά λεπτό,

- Επιπλέον, λόγω του υψηλού κόστους των υπηρεσιών τηλεχοπληροφόρησης και προκείμενου ο χρήστης να μπορεί να ελέγχει τις δαπάνες του, προβλέπεται ως μέγιστη επιτρεπτή διάρκεια κλήσεως τα 20 λεπτά. Στις περιπτώσεις που πραγματοποιείται αλλαγή σύνδεσης σε γραμμές υψηλής χρέωσης της σειράς 90 που ανήκουν σε εταιρείες παροχής υπηρεσιών τηλεχοπληροφόρησης πρέπει να εμφανίζεται προειδοποιητικό μήνυμα με την νέα χρέωση ανά λεπτό και η σύνδεση να πραγματοποιείται μετά από ενέργεια του συνδρομητή (πχ πάτημα softkey "OK", «σύνδεση» κτλ).
- Ο Τελικός Χρήστης δύναται με αίτησή του προς τον Πάροχο του Δικτύου Εκκίνησης Κλήσης να ζητήσει τη φραγή της πρόσβασής του σε όλες τις ΥΠΠ.

Κακόβουλοι dialers σε διεθνείς προορισμούς

- Το 2006 και το 2007, η ΕΕΤΤ έλαβε καταγγελίες καταναλωτών περί ύπαρξης κακόβουλων προς συγκεκριμένους διεθνείς προορισμούς Nauru (00674), Solomon Islands (00677) και Wallis and Futuna (00681), Sao Tome & Principle (00239).
- Κατόπιν τούτου, αποφάσισε την προσωρινή φραγή της απευθείας κλήσης προς τους εν λόγω διεθνείς προορισμούς και υποχρέωσε τους παρόχους :
- 1) Να προβούν σε συστηματική και επισταμένη ενημέρωση όλων των χρηστών για τους κινδύνους του διαδικτύου από κακόβουλους dialers σε διεθνείς προορισμούς και για τους τρόπους προστασίας.
- 2) Να υποβάλλουν στην ΕΕΤΤ κάθε δύο εβδομάδες αναλυτική κίνηση προς τους ανωτέρω διεθνείς προορισμούς.

Το συγκεκριμένο πρόβλημα έχει περιοριστεί καθώς δεν έχουν υποβληθεί στην ΕΕΤΤ σχετικές καταγγελίες καταναλωτών από την ημερομηνία των τελευταίων μέτρων φραγής (2008), ενώ παράλληλα οι δεκαπενθήμερες αναφορές των παρόχων προς την ΕΕΤΤ δεν ανέδειξαν κάποια ασυνήθιστη αύξηση κίνησης.

Παράνομες χρεώσεις σύντομων μηνυμάτων SMS -Ενέργειες της ΕΕΤΤ

- Το 2009 ξεκίνησαν οι καταγγελίες κατά συγκεκριμένων εταιρειών, με τις οποίες οι καταναλωτές κατήγγειλαν ότι εγγραφήκαν χωρίς την συγκατάθεσή τους σε συνδρομητική υπηρεσία και ως αποτέλεσμα της εγγραφής αυτής ελάμβαναν κάθε εβδομάδα χρεώσιμα sms.
- Οι καταγγελίες επικεντρώθηκαν σε 4 συγκεκριμένες εταιρείες παροχής ΥΠΠ.
- Κατόπιν όλων των ανωτέρω, το αρμόδιο Τμήμα Εποπτείας και Ελέγχου Τηλεπικοινωνιακού Τομέα της ΕΕΤΤ προέβη στην διεξαγωγή τεχνικών ελέγχων με αντικείμενο την παροχή ΥΠΠ μέσω των καταγγελλόμενων σύντομων κωδικών 54XXX.
- Σε πολλές από τις περιπτώσεις που εξετάστηκαν διαπιστώθηκε ότι οι επίδικες συνδρομητικές ΥΠΠ προωθούνται μέσω συγκεκριμένων ιστοσελίδων με υψηλή επισκεψιμότητα.
- Στις σχετικές προωθητικές ιστοσελίδες, η εταιρεία προτρέπει τον καταναλωτή να λάβει την υπηρεσία της, ως εξής: *ο χρήστης καλείται*
- πχ. να απαντήσει σε ερωτηματολόγιο, προκειμένου να μάθει το ιδανικό του βάρος/ να μάθει τον ιδανικό ερωτικό σύντροφο/ ή να πραγματοποιήσει on line test όρασης, για να μάθει

τον βαθμό μυωπίας του/ ή καλείται να απαντήσει σε ερωτήσεις γνώσεων, ώστε να μάθει τον δείκτη νοημοσύνης του ή να λάβει ένα δώρο.

- «ONLINE ΤΕΣΤ ΟΡΑΣΗΣ – ΠΟΣΟ ΚΑΛΗ ΕΙΝΑΙ Η ΟΡΑΣΗ ΣΟΥ;» και
- «Υπολόγισε το ιδανικό σου βάρος! Απάντησε στις ερωτήσεις και ανακάλυψε το ιδανικό σου βάρος»
- ΟΙ ΕΡΩΤΕΣ ΚΑΙ Η ΜΟΙΡΑ ΣΟΥ ΓΙΑ ΤΟ 2010! ΑΝΑΚΑΛΥΨΕ ΤΙ ΕΠΙΦΥΛΑΣΣΕΙ Η ΜΟΙΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΩΤΙΚΗ ΣΟΥ ΖΩΗ ΤΟ 2010!»
- «Κάνε το τεστ δείκτη νοημοσύνης!»

Στο μεγαλύτερο μέρος τους, οι προωθητικές αυτές ιστοσελίδες δημιουργούν στον καταναλωτή την εντύπωση ότι η πραγματοποίηση π.χ. του συγκεκριμένου τεστ και η εισαγωγή του αριθμού του στην ιστοσελίδα, θα οδηγήσει στην απόκτηση ενός συγκεκριμένου προϊόντος (όπως απόκτηση δώρου) ή αποτελέσματος (όπως η ενημέρωση για τον δείκτη νοημοσύνης του) και όχι σε εγγραφή σε συνδρομητική υπηρεσία.

Μάλιστα, η συνδρομητική υπηρεσία στην οποία τελικώς εγγράφεται ο χρήστης, δεν έχει καμία σχέση με το αντικείμενο των συγκεκριμένων προωθητικών σελίδων. Συνήθως, οι συνδρομητικές υπηρεσίες που λαμβάνει είναι τραγούδια, videos, ringtones, εφαρμογές, gadgets κλπ.

- Ευλόγως δύναται να υποτεθεί ότι η διαπιστωθείσα παράνομη συμπεριφορά δεν αφορά μόνο στους καταναλωτές που υπέβαλαν καταγγελία στην ΕΕΤΤ. Ο πραγματικός αριθμός των καταναλωτών που ζημιώθηκαν είναι κατά πολύ μεγαλύτερος του αριθμού των καταγγελιών που εξετάστηκαν στο πλαίσιο της ακρόασης, δεδομένου ότι:
 - η χρέωση των Υπηρεσιών Πολυμεσικής Πληροφόρησης (ΥΠΠ) είναι σχετικά χαμηλή, οπότε μπορεί να μη γίνει άμεσα αντιληπτή από τους καταναλωτές.
 - καταναλωτές ενημερώνονται για τη χρέωσή τους για ΥΠΠ, μόνον εάν και εφόσον λάβουν το λογαριασμό τους, ενώ στις περιπτώσεις καρτοκινητών, δεν υπάρχει καμία ενημέρωση.

Η ΕΕΤΤ προέβη το 2009-2010 σε μια σειρά δράσεων για την αντιμετώπιση θεμάτων σχετικά με τη χρέωση συνδρομητών για Σύντομα Γραπτά Μηνύματα Αυξημένης Χρέωσης (PSMS) σε σύντομους κωδικούς της σειράς 54XXX:

1. Διεξήγαγε ακρόασεις και επέβαλλε πρόστιμα ύψους περίπου 3 εκ ευρώ.
2. Δημοσίευσε συστάσεις προς τους καταναλωτές να είναι προσεκτικοί κατά την εισαγωγή του αριθμού του κινητού τηλεφώνου τους σε δικτυακούς τόπους.
3. Αποφάσισε την τροποποίηση του Κώδικα Δεοντολογίας για τις ΥΠΠ,

Η τροποποίηση αφορά κυρίως την επιβολή ειδικών υποχρεώσεων στους παρόχους ΥΠΠ σχετικά με την ορθή και πλήρη ενημέρωση των καταναλωτών για τις ΥΠΠ με συνδρομή, ιδίως μέσω PSMS. Ειδικότερα, οι νέες υποχρεώσεις που επιβάλλονται στους παρόχους, είναι μεταξύ άλλων, οι ακόλουθες:

Σαφής και πλήρη ενημέρωση των καταναλωτών, μέσω κάθε προωθητικής ενέργειας που πραγματοποιούν οι πάροχοι, σχετικά με το γεγονός ότι αφορά υπηρεσία με συνδρομή, καθώς και ότι η λήψη PSMS πιθανώς θα επιφέρει χρέωση του καταναλωτή.

- Χαρακτηρισμό της εγγραφής του καταναλωτή σε κάποια ΥΠΠ με συνδρομή ως ανεξάρτητης και διακριτής συναλλαγής, η οποία δεν θα πρέπει να ταυτίζεται και να συγχέεται με αίτημα του καταναλωτή με άλλο περιεχόμενο ή υπηρεσία (π.χ. παιχνίδι ερωτημάτων), που δεν έχει σχέση με τη συγκεκριμένη ΥΠΠ με συνδρομή.
- Αποστολή προς τον καταναλωτή SMS πριν και μετά την εγγραφή του, τα οποία θα τον πληροφορούν σαφώς για την ενέργεια της εγγραφής, αλλά και για τη χρέωση, την ταυτότητα του παρόχου και τον τρόπο διαγραφής

- Αποστολή στον καταναλωτή που είναι εγγεγραμμένος σε ΥΠΠ με συνδρομή, μηνιαίας υπενθύμισης σχετικά με την εγγραφή του.
- Ο Τελικός Χρήστης δύναται με αίτησή του προς τον Πάροχο του Δικτύου Εκκίνησης Κλήσης να ζητήσει τη φραγή της πρόσβασής του σε όλες τις ΥΠΠ ή σε συγκεκριμένες αριθμοδοτικές σειρές. Η φραγή αυτή μπορεί να αφορά και τη λήψη όλων των σύντομων μηνυμάτων ΥΠΠ ή των σύντομων μηνυμάτων ΥΠΠ από συγκεκριμένες αριθμοδοτικές σειρές.
- Το μηνιαίο κόστος μίας συγκεκριμένης ΥΠΠ με συνδρομή για ένα συγκεκριμένο συνδρομητή (MSISDN), δεν μπορεί να ξεπερνά τα 20 ευρώ.
- Σε περίπτωση που με την εγγραφή του χρήστη (MSISDN) σε μία νέα ΥΠΠ με συνδρομή, η συνολική μηνιαία αξία των συνδρομών του στον Πάροχο ΥΠΠ πρόκειται να υπερβεί τα 20 ευρώ, θα αποστέλλεται ατελές ενημερωτικό μήνυμα και θα ζητείται η ρητή συγκατάθεσή του.
- Η ιστοσελίδα, μέσω της οποίας πραγματοποιείται η εγγραφή του χρήστη σε υπηρεσία με συνδρομή, πρέπει να περιέχει τη δυνατότητα επιλογής (κενό tick box), δίπλα στην οποία θα αναγράφεται «Έχω λάβει γνώση των όρων χρήσης και αποδέχομαι να ενεργοποιήσω τη συνδρομητική υπηρεσία <όνομα υπηρεσίας> <χρέωση ανά μονάδα χρόνου>» και την οποία υποχρεωτικά ο τελικός χρήστης θα πρέπει να επιλέγει πριν του επιτραπεί να προχωρήσει στην εγγραφή

Δικαστικές Αποφάσεις

- Σήμερα εκκρεμούν στο Διοικητικό Εφετείο Αθηνών 4 υποθέσεις που σχετίζονται με τις παράνομες χρεώσεις σύντομων μηνυμάτων SMS.
- Σε μια μόνο από αυτές, η εταιρεία άσκησε αίτηση αναστολής ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, η οποία όμως απορρίφθηκε.
- Σχετικά με 2 υποθέσεις που αφορούσαν την εγκατάσταση κακόβουλου λογισμικού dialer, το Διοικητικό Εφετείο απέρριψε στο σύνολο τους τις προσφυγές της εταιρείας ως αβάσιμες και επικύρωσε το πρόστιμο της ΕΕΤΤ συνολικού ύψους 1 εκ ευρώ. (ΔεφΑθ 2471/2009, ΔεφΑθ 2472/2009)

Συμβουλές για τους γονείς!

- Προτιμήστε να τοποθετήσετε τον υπολογιστή σας σε χώρους όπως είναι το σαλόνι, και όχι στο υπνοδωμάτιο του παιδιού. Έτσι, θα έχετε τη δυνατότητα να επιβλέπετε το παιδί σας, χωρίς το ίδιο να αισθάνεται ότι ελέγχεται.
- Κάντε την πλοήγηση στο Διαδίκτυο οικογενειακή δραστηριότητα. Χρησιμοποιήστε τον υπολογιστή μαζί με τα παιδιά σας.
- Ενημερώστε τα παιδιά σας για τους κινδύνους που ελλοχεύουν όταν συνομιλούν με αγνώστους μέσω chatrooms.
- Συζητήστε με τα παιδιά σας για θέματα ασφάλειας (επικοινωνία με επικίνδυνα άτομα, πρόσβαση σε sites με βλαβερό περιεχόμενο) που προκύπτουν από την πλοήγηση στο Διαδίκτυο.
- Διδάξτε τα να μη δίνουν προσωπικές πληροφορίες χωρίς την άδειά σας (επίθετο, όνομα, ηλικία, διεύθυνση κατοικίας, αριθμό τηλεφώνου, οικογενειακό εισόδημα, ωράρια σχολείου, ονόματα φίλων κ.λπ.).
- Μη δίνετε στα παιδιά την πιστωτική σας κάρτα για να τη χρησιμοποιήσουν σε διαδικτυακές συναλλαγές.
- Μην επιτρέπετε ποτέ στα παιδιά σας να συναντηθούν με άτομα που γνώρισαν μέσω Διαδικτύου. Διδάξτε τα να αρνούνται από μόνα τους να συναντηθούν προσωπικά με άτομα που έχουν γνωρίσει στο Διαδίκτυο. Εξηγήστε τους ότι οι άγνωστοι με τους οποίους θέλουν να συναντηθούν μπορεί, να είναι επικίνδυνοι.
- Χρησιμοποιήστε τα λεγόμενα «φίλτρα», που είναι ειδικά προϊόντα λογισμικού με σκοπό την παρεμπόδιση της πρόσβασης σε μη επιθυμητά sites (βία, πορνογραφία).
- Ελέγξτε το περιεχόμενο οπτικοακουστικού υλικού, όπως CDs, δισκέτες κ.ά., που αγοράζουν τα παιδιά σας ή ανταλλάσσουν με τους φίλους τους.
- Μείνετε κοντά στα παιδιά σας και εμπλεκείτε σε κάθε δική τους διαδικτυακή δραστηριότητα, με τον ίδιο τρόπο που κάνετε για τις δραστηριότητες του σχολείου.
- Μιλήστε με το παιδί σας και κάντε το να συνειδητοποιήσει ότι, αν προκύψει κάτι ξαφνικό ή ενοχλητικό στο Διαδίκτυο, πρέπει να κλείσει την ηλεκτρονική σελίδα.

Διαδίκτυο! Ένα παγκόσμιο θαύμα!

Το Διαδίκτυο είναι ένα παγκόσμιο δίκτυο διασύνδεσης ηλεκτρονικών υπολογιστών και αποτελεί ένα από τα σύγχρονα θαύματα του κόσμου, καθώς είναι από τα πλέον βασικά εργαλεία στην καθημερινή ζωή του ανθρώπου, και σιγά σιγά επηρεάζει κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα. Είναι ένα παράθυρο στον κόσμο που προσφέρει άπειρες υπηρεσίες με πολύ μικρό κόστος! Ας δούμε, όμως, μαζί τα θετικά του Διαδικτύου!

Το Διαδίκτυο έφερε την επανάσταση στην επικοινωνία, μειώνοντας στο ελάχιστο το κόστος της και αυξάνοντας την ταχύτητά της. Οι αποστάσεις εκμηδενίζονται και οι άνθρωποι μπορούν να μιλήσουν με τους φίλους και τους παλιούς τους σύμμαχους παγκοσμίως, άμεσα και αμφίδρομα, με το πάτημα ενός κουμπιού! Επιπλέον, μπορούν να δημοσιεύσουν ελεύθερα και δωρεάν τα κείμενά τους, ανταλλάσσοντας απόψεις πάνω σε κάθε είδους θέμα!

Η πιο εντυπωσιακή, ωστόσο, δυνατότητα που προσφέρει το Διαδίκτυο είναι η περιήγηση στον παγκόσμιο ιστό (WEB), η άντληση πληροφοριών και η ενημέρωση που προσφέρουν οι διάφοροι ιστότοποι. Έτσι, οι χρήστες μπορούν να επισκέπτονται τους ιστοτόπους αυτούς και να ενημερώνονται για θέματα που τους ενδιαφέρουν, για παρεχόμενες υπηρεσίες, για προϊόντα τα οποία θέλουν να αγοράσουν, για δραστηριότητες εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, για νόμους και κανονισμούς κυβερνητικών υπηρεσιών, και πολλά άλλα. Επίσης, ο χρήστης μπορεί απλώς με ένα «κλικ» από την άνεση του σπιτιού του, να ανατρέξει σε κατάλληλες πηγές ή βιβλία που ίσως να μην είχε πριν άμεσα στη διάθεση του και μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα να βρει πληροφορίες για οποιοδήποτε θέμα μπορεί να τον ενδιαφέρει!

Πολύ σημαντικές είναι και οι δυνατότητες που προσφέρει το Διαδίκτυο για μόρφωση και επιμόρφωση. Όλο και περισσότερες βιβλιοθήκες διαθέτουν on line τους καταλόγους των βιβλίων τους. Όσοι ενδιαφέρονται, μπορούν με τη βοήθεια της μηχανής αναζήτησης να βρουν πού υπάρχει το βιβλίο που χρειάζονται. Ορισμένες μάλιστα βιβλιοθήκες επιτρέπουν ακόμα και να δανείζεται κάποιος βιβλία on line.

Επιπλέον, το Διαδίκτυο διευκολύνει την καθημερινότητα. Πολλοί είναι εκείνοι που κάνουν αγορές μέσω του Διαδικτύου, τακτοποιούν τραπεζικά ζητήματα και γενικά διεκπεραιώνουν εργασίες που υπό διαφορετικές συνθήκες θα απαιτούσαν πολύ χρόνο.

Οι δυνατότητες που προσφέρει το Διαδίκτυο, δεν έχουν μόνο θεωρητική αξία, αφού με το Διαδίκτυο κάποιος μπορεί να εργάζεται μακριά από τον παραδοσιακό εργασιακό χώρο με τη νέα μορφή εργασίας, την τηλεργασία. Οι επαγγελματίες που μπορούν να εκτελέσουν εργασίες μέσω του Διαδικτύου είναι πολλοί, συγγραφείς, δημοσιογράφοι, μεταφραστές κ.λπ. Πρωτοποριακές και αποτελεσματικές μέθοδοι διδασκαλίας επιστρατεύουν το Διαδίκτυο και συντελούν στην καλύτερη δυνατή γνώση και μάθηση μέσω εξελιγμένων συστημάτων τηλεκαπαίδευσης.

Το Διαδίκτυο, επίσης, δεν είναι μόνο για τους νέους, αλλά και για άτομα της τρίτης ηλικίας. Η χρήση νέων τεχνολογιών δεν διευκολύνει μόνο την καθημερινή ζωή των ηλικιωμένων, αλλά, όπως δείχνουν τα αποτελέσματα μελετών, η περιήγηση στο Διαδίκτυο μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της γνωστικής λειτουργίας και να έχει θετική επίδραση στην κατάθλιψη, την αίσθηση μοναξιάς.

Μέσα από το Διαδίκτυο μπορούμε, τέλος, να ψυχαγωγηθούμε: να παίξουμε παιχνίδια, να ακούσουμε τραγούδια, να βρούμε παραστάσεις που μας ενδιαφέρουν, να κλείσουμε εισιτήρια για τον κινηματογράφο. Κι όλα αυτά από την άνεση του σπιτιού μας!

Χρησιμοποιώντας το Διαδίκτυο, με ένα μόνο «κλικ» μπορούμε να βρεθούμε σε οποιαδήποτε χώρα! Να δούμε ξένους πολιτισμούς, εικόνες από άλλες χώρες, να διαβάσουμε για την ιστορία ξένων λαών! Παράλληλα, μπορούμε να οργανώσουμε τα ταξίδια μας! Να κλείσουμε εισιτήρια και ξενοδοχεία σε χαμηλές τιμές, να διαβάσουμε ταξιδιωτικές εμπειρίες άλλων ανθρώπων και να γράψουμε τις δικές μας!

Μέσα από την ψηφιοποίηση των δεδομένων, μπορούμε να αναζητήσουμε δημόσια έγγραφα που μας αφορούν, σε λίγα μόλις δευτερόλεπτα! Να υποβάλουμε αιτήσεις και να αποστείλουμε έγγραφα, γλυτώνοντας χρόνο, κόπο και χρήματα.

Χορηγοί Έκδοσης

